

PROGRAMMAREKENING 2019

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Rekening in één oogopslag.....	5
Leeswijzer	8
Programmaplan.....	9
Programma 1 Vitaliteit	10
Programma 2 Leefomgeving	24
Programma 3 Bedrijvigheid.....	50
Programma 4 Bestuur en ondersteuning.....	60
Algemene dekkingsmiddelen	73
Paragrafen	77
Paragraaf Lokale heffingen.....	78
Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing	83
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen.....	88
Paragraaf Financiering.....	97
Paragraaf Bedrijfsvoering	104
Paragraaf Verbonden partijen.....	106
Paragraaf Grondbeleid	114
Paragraaf Duurzaamheid.....	125
Financiële jaarrekening	127
Balans	128
Totaaloverzicht resultaat per programma	130
Waarderingsgrondslagen voor het opstellen van de jaarrekening.....	132
Toelichting op de balans.....	135
Toelichting op de programma's.....	146
Overzicht van incidentele baten en lasten.....	165
Structureel evenwicht	167
Bijlage 1: SISA-verantwoording	168
Bijlage 2: Overzicht investeringskredieten.....	173
Bijlage 3: Wet normering topinkomens	179
Bijlage 4: Overzicht mutaties van de reserves	181
Bijlage 5: Rapportage Interbestuurlijk toezicht.....	182
Bijlage 6: Overhevelingen.....	185
Bijlage 7: Overzicht baten en lasten per taakveld.....	186

Voorwoord

Beste lezer,

Voor u ligt de jaarrekening over 2019. Wij leggen hiermee als college verantwoording af over ons gevoerde beleid in 2019.

Overgangsjaar

Bij de begroting zagen wij het jaar 2019 als overbruggingsjaar, een jaar waarin we het speelveld in beeld zouden brengen om ons vervolgens te kunnen bezinnen op de koers. We wilden grip krijgen op de kosten en daarnaast doelen en middelen transparant samenbrengen. We wilden werken aan duurzame en betaalbare oplossingen voor de toekomst. Dit betekende dat we in 2019 zouden investeren in een nieuwe koers om daar vanaf 2020 van te gaan profiteren, ook financieel. Nu het moment van terugkijken op dat jaar is aangebroken, blijkt het een zwaar jaar te zijn geweest. Begonnen we al met een tekort van ongeveer € 0,7 miljoen, bij de 1^e tussentijdse rapportage liep dat al op tot bijna € 3,4 miljoen. Op dat moment kwam in de Kadernota 2020 ook al een fors negatief resultaat naar voren voor de toekomst. De oorzaken voor de tekorten zijn tegenvallende inkomsten, nadelige effecten van decentralisaties vanuit het Rijk en kosten van een hoog voorzieningenniveau.

Grip

Dat wat wij in het najaar van 2018 al beschreven in de Begroting 2019 over het grip krijgen op de kosten bleek maar al te zeer noodzaak. De geschetste ontwikkelingen vormden voor het college het startpunt om samen met de raad een forse bezuinigingsoperatie te starten. Met een dekkingsplan van meer dan € 2 miljoen kregen we bij de Begroting 2020 het meerjarenperspectief vanaf 2021 sluitend, het jaar 2020 liet nog een tekort zien. Van die bezuinigingsoperatie profiteerde het jaar 2019 ook mee. Het resultaat brachten we bij de 2^e tussentijdse rapportage terug tot € 1,8 miljoen. Verdere maatregelen - zoals de opdracht om geen nieuwe verplichtingen aan te gaan - hebben er uiteindelijk toe geleid dat we nu een positief rekeningresultaat (voor overhevelingen) kunnen presenteren.

We concluderen hiermee dat we als college snel zijn ingesprongen op de realiteit en dat het jaar 2019 een jaar bleek van overzicht houden, op tijd afremmen, keuzes en beslissingen durven maken, goed voor Lisse zorgen en orde op zaken stellen voor de toekomst.

Financiële resultaten

We sluiten het jaar af met een positief saldo van €0,4 mln., dat is € 2,2 miljoen beter dan aangegeven in de 2^e tussentijdse rapportage 2019. Dit positieve resultaat wordt voornamelijk veroorzaakt door een aantal incidentele effecten, zoals de winstneming binnen het project Waterkanten, positievere resultaten binnen het sociaal domein, een hogere toerekening van kosten van de eigen dienst aan investeringen en een bijstelling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds. Vooral de extra benodigde storting in de pensioenvoorziening voor wethouders vormde een nadeel.

Financieel solide toekomst

Met het opstellen van de jaarrekening kijken we ook terug naar het voorbereiden van de begroting van 2020 waarin we een aantal belangrijke besluiten namen. De financiële toekomst is door het realiseren van de bezuinigingsopgave een stuk zekerder geworden. Bij de Begroting voor 2021 werken we aan een plan om de financiële positie van de gemeente op het gebied van de solvabiliteit en de schuldpositie te verbeteren.

We voelen ons als college verantwoordelijk voor de toekomstbestendigheid van ons dorp, ook financieel. Ons eerste doel op dit moment is echter het maatschappelijk en economisch leven in dit coronatijdperk zo normaal mogelijk te laten verlopen.

Trots

Wij zijn als altijd trots op Lisse als het hart van de Bollenstreek. Als gemeente staan wij dankzij Keukenhof nationaal en internationaal op de kaart als toeristische bestemming. Bovendien is Lisse een van de groenste dorpen van Nederland. Inwoners kunnen rekenen op een goed voorzieningenniveau, waarvoor de basis in de afgelopen jaren werd gelegd.

Namens het college,
Kees van der Zwet
Wethouder Financiën

Rekening in één oogopslag

De Programmabegroting 2019 bevatte talrijke prioriteiten die u in 2018 uitgevoerd of opgepakt wilde zien worden. In de jaarstukken die nu voorliggen, leggen wij verantwoording af over de uitvoering van de door u geformuleerde beleidsprioriteiten. Dit gebeurt op de gebruikelijke manier door antwoord te geven op de 3W-vragen: wat wilden we bereiken, wat hebben we ervoor gedaan (en met wie werkten we samen) en wat heeft het gekost. Hiervoor verwijzen wij u naar de programma's. We beperken ons hier tot het financiële gedeelte.

Financiën

Het jaar 2019 sluiten we af met een positief resultaat van € 416.985 (in 2018 € 1.803.888 positief). Na overhevelingen zou het resultaat uitkomen op € 117.115 nadelig (in 2018 € 193.981 nadelig).

Bij de 2e Tussentijdse Rapportage 2019 werd nog een nadeel geraamd van afgerond € 1.864.000. Het verschil tussen het geraamde en werkelijke resultaat is € 2.280.000.

Het resultaat is onder andere ontstaan door niet volledig uitgevoerde activiteiten. Deze activiteiten zullen in 2020 worden uitgevoerd als het voorstel tot overhevelingen wordt overgenomen.

Een ander gunstig effect op het resultaat vormt de winstneming binnen het project De Waterkanten van € 1.002.000. Ook de lagere kosten van overhead door onder meer hogere toerekening van uren eigen dienst aan de investeringen (€ 448.000), ontwikkelingen binnen het sociaal domein (€ 739.000) en bijstelling van de algemene uitkering (€ 275.000) beïnvloedden het resultaat positief.

Vooraf de extra benodigde toevoeging aan de pensioenvoorziening voor wethouders zorgde voor een nadeel (€ 426.000).

Resultaat

Een overzicht van de totalen, saldi en afwijkingen per programma geeft het volgende beeld:

		Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening
		2018	2019	2019	2019
Programma 1. Vitaliteit	Lasten	-23.628	-25.501	-26.337	-25.401
	Baten	4.336	4.437	4.381	4.893
Saldo		-19.293	-21.064	-21.956	-20.508
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	-12.947	-13.247	-13.855	-13.991
	Baten	7.306	7.689	6.888	8.109
Saldo		-5.642	-5.558	-6.967	-5.883
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	-2.768	-2.896	-2.691	-2.487
	Baten	492	350	392	355
Saldo		-2.275	-2.546	-2.299	-2.132
Programma 4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-2.245	-1.924	-2.180	-2.763
	Baten	1.345	503	483	519
Saldo		-899	-1.421	-1.697	-2.244
Saldo programma's		-28.109	-30.589	-32.919	-30.767

Algemene dekkingsmiddelen:

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Saldo	27.042	28.634	28.760	29.035
Belastingen overig	Saldo	1.838	1.847	1.847	1.936
Overhead	Saldo	-8.182	-8.129	-9.287	-8.838
Overige baten en lasten	Saldo	29	-89	36	-161
OZB niet-woningen	Saldo	1.831	1.846	2.044	2.047
OZB woningen	Saldo	2.428	2.447	2.377	2.385
Treasury	Saldo	695	839	905	748
Saldo algemene dekkingsmiddelen		25.681	27.395	26.682	27.152

Saldo voor resultaatbestemming	-2.428	-3.193	-6.237	-3.614
---------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Stortingen in reserves

1. Vitaliteit	Lasten	-1.987	-1.756	-1.696	-2.099
2. Leefomgeving	Lasten	0	0	-8	-152
3. Bedrijvigheid	Lasten	0	0	0	-50
4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-1.901	0	0	0
Totaal stortingen in reserves		-3.888	-1.756	-1.704	-2.301

Onttrekkingen reserves

1. Vitaliteit	Baten	3.769	3.583	4.387	4.235
2. Leefomgeving	Baten	762	410	900	1.208
3. Bedrijvigheid	Baten	0	0	41	90
4. Bestuur en ondersteuning	Baten	1.783	220	747	797
Totaal onttrekkingen uit reserves		6.314	4.213	6.075	6.330

Resultaat na bestemming	-1	-736	-1.866	416
--------------------------------	-----------	-------------	---------------	------------

Voor een toelichting verwijzen wij naar de programma's en de paragrafen. Van de ontwikkelingen bent u gedurende het jaar via de tussentijdse rapportages op de hoogte gehouden.

Financiële positie

De weerstandsratio komt uit op 2,9 en valt daardoor in de categorie 'uitstekend'. Uit de ratio blijkt dat de gemeente nog steeds in staat blijkt om tegenvallers op te vangen.

De schuldpositie en de solvabiliteit van de gemeente vragen nog steeds om de nodige aandacht. De solvabiliteit per 31 december 2019 is 20%. Hiermee ligt het op het niveau van de begroting 2020. Uit de begrote solvabiliteit voor de periode tot en met 2022 blijkt dat de solvabiliteit afneemt. Hierdoor komt de gemeente structureel in de categorie hoog risico (onder de 20% solvabiliteit) van de VNG-normering (zie accountantsverslag).

Het kengetal voor de schuldpositie bedraagt 142,8% en gecorrigeerd voor verstrekte leningen komt die uit op 125,9%. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten adviseert om 130% als maximumnorm te hanteren en boven 100% maatregelen te nemen de schuld af te bouwen. Aan het einde van 2019 blijft de gemeente nog binnen de 130% norm.

Leeswijzer

Inleiding

De inrichting van de programmarekening wordt door het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voorgeschreven en bestaat uit het jaarverslag en de jaarrekening.

Jaarverslag

Het jaarverslag bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Vanaf 2019 kent **het programmaplan** de door de raad vastgestelde programma-indeling:

1. Vitaliteit
 2. Leefomgeving
 3. Bedrijvigheid
 4. Bestuur en ondersteuning
- Gevolgd door het onderdeel Algemene dekkingsmiddelen.

Met deze indeling van de programma's en de daarbinnen opgenomen thema's ontstaat een logische clustering van beleid waarmee de integraliteit en programmasturing worden vergroot. Daarnaast sluiten het coalitieakkoord, de programmabegroting en de programmarekening zo meer op elkaar aan. Elk thema bevat een clustering van de landelijk voorgeschreven taakvelden.

In elk programma wordt per thema inzicht gegeven in de te bereiken doelstellingen ("wat wilden wij bereiken?"). Vervolgens wordt middels de activiteiten ("wat hebben wij daarvoor gedaan?") aangegeven op welke wijze we deze doelstellingen hebben bereikt. Deze activiteiten hebben in 2019 onze speciale aandacht gehad. Reguliere, jaarlijks terugkerende taken waar geen verdere bijzonderheden over te melden zijn, zijn evenals vorig jaar, niet meer in de toelichting opgenomen.

Elk thema wordt afgesloten met de verplichte beleidsindicatoren en waar van toepassing de prestatie-indicatoren. De beleidsindicatoren zijn verplicht voorgeschreven gegevens die een trend kunnen signaleren. Deze gegevens worden voornamelijk vanuit externe bronnen verkregen. Deze informatie is ook beschikbaar op www.waarstaatjegemeente.nl.

Elk programma wordt afgesloten met het financiële overzicht "Wat heeft het gekost?" In dit overzicht staan per taakveld de lasten en baten vermeld. Dit geldt ook voor de mutaties op de reserves. Alle lasten zijn negatief opgenomen en alle baten positief. In de tabellen waar de bedragen afgerond zijn op € 1.000 treft u mogelijk afrondingsverschillen in totaaltellingen aan. Na de vier programma's wordt inzicht gegeven in de algemene dekkingsmiddelen, de overhead, de post onvoorzien en de vennootschapsbelasting.

Naast het programmaplan geven **de paragrafen** een totaaloverzicht van de in diverse programma's opgenomen elementen. Zoals de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen of Verbonden partijen. Wij gebruiken in de opzet de standaard indeling van het BBV.

De jaarrekening

De jaarrekening bestaat onder meer uit de grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening, een overzicht van de lasten en baten inclusief toelichting, de balans inclusief toelichting, een overzicht van de investeringen, de bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen en een bijlage met het overzicht van de gerealiseerde lasten en baten per taakveld.

Programmaplan

Programma 1 Vitaliteit

Onderwijs

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Een leven lang leren stimuleren.	DOEL B Onderwijs is optimaal in staat om leerlingen uit te rusten met digitale vaardigheden voor de aansluiting op de arbeidsmarkt.	DOEL C Meer leerlingen tijdig op een passende onderwijsplek.
---	---	--

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Behouden van de vestiging van de vier O's (Ondernemers, Onderwijs, Onderzoek en Overheid) binnen de Greenport in Lisse. > Uitvoeren van de businesscase Onderwijs en Arbeidsmarkt. > Interventies uitvoeren voor het terugbrengen van (digitale) laaggeletterdheid. > Opstellen van een plan voor lokaal aanbod volwasseneneducatie.	ACTIVITEITEN DOEL B > De haalbaarheid onderzoeken van een MBO-vestiging. > Onderzoek in het onderwijs naar de behoefte aan een extra impuls voor digitaal onderwijs en voorzieningen.	ACTIVITEITEN DOEL C > In samenwerking met onderwijs en de jeugdhulppartners inzetten op de juiste zorg op het juiste moment en de juiste plek. > Uitvoeren ontwikkelagenda Regionale Educatieve Agenda 2018-2020 (REA). > Aansluiten bij de ontwikkelagenda, eenmalige gift onderwijs-jeugdhulp voor voortijdig opmerken van ontwikkelingsachterstand bij jeugdigen. > Ontwikkelen van beleid voor besteding VVE-middelen, waaronder onderzoek naar differentiatiemogelijkheden ouderbijdrage peuteropvang.
---	--	--

Toelichting:

Doel A: Een leven lang leren stimuleren.

> Behouden van de vestiging van de vier O's (Ondernemers, Onderwijs, Onderzoek en Overheid) binnen de Greenport in Lisse.

Het behouden van de vestiging van de vier O's binnen de Greenport is één van de voornaamste redenen om als overheden, bedrijfsleven en kennisinstellingen intensiever samen te gaan werken. Deze samenwerking is belegd binnen de Greenport Duin- en Bollenstreek. In 2019 richtten we de stichting op die coördinatie op en uitvoering aan deze opgave gaat geven. Het voorzitterschap van het bestuur van deze stichting wordt vervuld door wethouder Van der Zwet. Ook binnen de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek is het versterken van unieke structuren als genoemd een prioriteit, waarbij deze specifieke samenwerking binnen de business cases 'Flower Science' en 'Onderwijs en Arbeidsmarkt' een zwaartepunt krijgt. Ook via deze weg investeren we in het verwezenlijken van deze opgave.

> Interventies voor het terugbrengen van (digitale) laaggeletterdheid/ Opstellen van een plan voor lokaal aanbod volwasseneneducatie:

Het Taalhuis is in 2019 verder ontwikkeld en de bekendheid is gegroeid. De drukte blijft toenemen. Het Taalhuis zet een coördinator in voor de vrijwilligers. De dienstverlening van het Taalhuis is gericht op zowel anderstalige als autochtone laaggeletterden. Er is ook ingezet op het trainen van digivaardigheden voor laaggeletterden en anderstaligen.

Doel B: Onderwijs is optimaal in staat om leerlingen uit te rusten met digitale vaardigheden voor de aansluiting op de arbeidsmarkt.

> De haalbaarheid onderzoeken van een MBO-vestiging.

Vanwege diverse ontwikkelingen, waaronder de aanpassing van wetgeving rondom MBO onderwijs, is dit onderzoek nog niet uitgevoerd. De noodzaak van het uitvoeren van dit onderzoek wordt meegenomen in de midterm review 2020.

> Onderzoek in het onderwijs naar de behoefte aan een extra impuls voor digitaal onderwijs en voorzieningen.

Alle scholen in Lisse zijn bezocht en zij blijken al behoorlijk ver te zijn in hun digitalisering. Zij maken bijna allemaal gebruik van laptops of tablets, smartboards en digitaal lesmateriaal. De internetvoorzieningen zijn goed geregeld. Er is dus geen directe noodzaak voor een extra impuls.

Doel C: Meer leerlingen tijdig op een passende onderwijsplek.

> Uitvoeren Ontwikkelagenda REA

Alle acties uit de agenda 2014-2019 zijn uitgevoerd, resultaten zijn o.a.:

- maatwerktrajecten onderwijs-zorg zodat er vaker sprake is van een passende plek voor een kind,
- thuiszitters zijn in beeld en worden individueel benaderd,
- diverse pilots met als doel meer leerlingen op een passende onderwijsplek,
- afspraken dat leerlingen nooit langer dan 3 maanden zonder een passende onderwijsplek zijn of minimaal binnen 3 maanden in het traject naar die passende plek zitten.

In oktober 2019 is de Ontwikkelagenda geactualiseerd, bestuurlijk vastgesteld door school- en gemeentebestuurders en er zijn nieuwe acties voor 2020 afgesproken. De acties die we het eerste kwartaal 2020 willen uitvoeren zijn verdeeld tussen onderwijs en gemeenten. Alle acties zijn gericht op een passende plek binnen onderwijs en jeugdhulp voor kinderen die dat nodig hebben. In 2019 hadden we nog onvoldoende gegevens om te kunnen stellen dat alle leerlingen binnen 3 maanden (een traject naar) een passende onderwijsplek krijgen. We hebben de samenwerkingsverbanden om die gegevens gevraagd zodat we deze afspraak in 2020 kunnen toetsen.

> Ontwikkelen van beleid voor besteding VVE-middelen

In 2019 is gestart met de ontwikkeling van het VVE-beleid. Dit heeft geresulteerd in een onderwijskansenbeleid, dat begin 2020 aan de gemeenteraad ter vaststelling wordt aangeboden.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Regionaal Bureau Leerplicht, onderdeel van Holland Rijnland Holland Rijnland Gemeenschappelijke regeling werkbedrijven Kust, Duin- en Bollenstreek (MareGroep en Servicepunt Werk)	Schoolbesturen Kinderopvangorganisaties Ondernemers, onderwijs- en onderzoeksinstituten Bibliotheek Bollenstreek

Gezondheid & Vitaliteit

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A

Voorkomen is beter dan genezen.
Inwoners van Lisse worden gezonder en vitaler.

DOEL B

Meer inwoners kunnen een leven lang sporten en bewegen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A

> Verlengen en verder uitvoeren van *'Meer gezondheidswinst in de Bollen5-gemeenten'*. Deze is gebaseerd op de zes pijlers van positieve gezondheid:

- *lichaamsfuncties*
- *mentaal welbevinden*
- *zingeving*
- *kwaliteit van leven*
- *meedoen*
- *dagelijks functioneren*

> Plaatsen van watertappunten bij, bijvoorbeeld Ter Specke, fitpleinen en scholen, om gezondere drankkeuzes makkelijker te maken.

> Terugdringen van alcohol- en drugsgebruik bij inwoners, in samenwerking met de partners in veiligheid en organisaties zoals Brijder en HALT.

> De inzet op bestrijden van overlast door vliegtuigen is vervangen door een inzet op een betere samenwerking met de eerste lijn en welzijn.

ACTIVITEITEN DOEL B

> Opstellen en uitvoeren van de nieuwe nota *'Sporten, bewegen en spelen'*.

> Aansluiten bij het opstellen van de omgevingsvisie voor sport, gezondheid en sociale duurzaamheid.

> Kindvriendelijke buurten om ongeorganiseerd spelen te stimuleren.

Toelichting:

Doel A: Voorkomen is beter dan genezen. Inwoners van Lisse worden gezonder en vitaler.

> **Verlengen en verder uitvoeren van *'Meer gezondheidswinst in de Bollen5-gemeenten'*.** De samenwerking tussen maatschappelijke organisaties, zoals sportverenigingen, eerstelijnsorganisaties en welzijnsorganisaties is verbeterd. Voorbeelden zijn het sportakkoord en Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).

De gemeente is per 1 juli 2019 een JOGG-gemeente. De JOGG-regisseur is gestart met het opstellen van een Plan van Aanpak. In het project vergroten we onder andere de aandacht voor gezonde voeding.

> **Plaatsen van watertappunten.**

Er zijn drie watertappunten gerealiseerd in de openbare ruimte: bij de 1e Poellaan, de Stationsweg en de Achterweg.

> **Terugdringen van alcohol- en drugsgebruik bij inwoners.**

In het kader van de gezonde school heeft de GGD elk jaar in het voortgezet onderwijs gesprekken met kinderen en organiseert zij voorlichtingsbijeenkomsten voor ouders over de gevolgen alcohol en drugsgebruik en roken.

In het primair onderwijs zijn ouders en kinderen als onderdeel van de weerbaarheidstrainingen (GGD) voorgelicht over de risico's van middelengebruik op het zich ontwikkelende brein.

> **Inzet op een betere samenwerking met de eerste lijn en welzijn.**

De gemeente heeft een bijeenkomst georganiseerd met huisartsen en welzijn en is ondersteunend geweest bij de realisatie van een eerste lijn wijk Samenwerkingsverband.

Doel B: Meer inwoners kunnen een leven lang sporten en bewegen.

> Opstellen en uitvoeren van nieuwe nota 'Sporten, bewegen en spelen'.

Het meerjarenprogramma Sporten, bewegen en spelen 2019-2022 is vastgesteld en als bouwsteen opgenomen in de nog te vormen Omgevingsvisie. De gemeente gaat voor gezonde en vitale inwoners in Lisse en stimuleert een leven lang bewegen waarbij mensen zo jong mogelijk beginnen en zo lang mogelijk kunnen sporten en bewegen.

> Aansluiten bij de Omgevingsvisie.

De Omgevingsvisie is in de participatiefase. Sport, gezondheid en sociale duurzaamheid hebben hierin de aandacht.

> Realiseren kindvriendelijke buurten.

Realiseren van kindvriendelijke buurten is opgenomen in het meerjarenprogramma Sporten, bewegen en spelen. Er is een kaart met speelplekken opgesteld. Er is een nieuwe speelplek met stuitergras gerealiseerd aan het Van Heemskerkplein. Ook zijn er nieuwe speelplekken gerealiseerd aan de Anemoonstraat en de Clusiusstraat. Verder ligt er een plan voor de realisatie van een beweegtuin in het Mondriaanpark. Verschillende partijen hebben dit plan ontwikkeld. De beweegtuin is nog niet gerealiseerd. Er is nog overleg gaande over cofinanciering. Er is een start gemaakt met het beleid op 'Spelen en bewegen'.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
RDOG Hollands Midden (GGD)	(Sport-, speeltuin- en buurt-)verenigingen Fysiotherapiepraktijk Onderwijs Uitvoeringsorganisaties maatschappelijk vastgoed

Sociaal domein

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Voorkomen is beter dan genezen. Mogelijk maken van de inclusieve samenleving in Lisse.	DOEL B Hulp en ondersteuning voor wie het nodig heeft, zodat zij weer 'samen redzaam' zijn.	DOEL C Iedereen doet mee en werkt samen, voor het grotere doel 'Iedereen kan meedoen'.
---	---	--

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Inventariseren van het beschikbare aanbod. > Gebruiken van de monitor sociaal domein (en andere data) om meer zicht op maatschappelijke outcome/effekten te krijgen. > Onderzoeken van mogelijkheden naar meer algemene voorzieningen gericht op WMO- dagbesteding (bijv. licht dementerende ouderen) en Participatiewet (bijv. schoolverlaters werkfit maken). > Doorontwikkeling van Servicepunt Werk om meer mensen naar werk te begeleiden. > Onderzoeken van interventies om de bijstandsinstream te beperken. > Pilot zorg en veiligheid jeugd, d.m.v. een lokale zorg- en veiligheidstafel voor een periode van twee jaar. > Oog voor mantelzorgers en vrijwilligers ('Vrijwilliger van de Toekomst') en verenigingen waar mogelijk ondersteunen. > Uitvoeren pilot 'respijtzorg met verblijf' en met behulp van een 0-meting en analyse van het huidige aanbod komen tot een visie op het faciliteren van de mantelzorger > Faciliteren van de HLTsamen Uitdaging, het platform waar de vraag van sociaal-maatschappelijke organisaties/verenigingen en het aanbod vanuit het bedrijfsleven gekoppeld worden.	ACTIVITEITEN DOEL B > Lokaal verbinden van alle partijen in het sociaal domein. > Uitvoeren van Hart voor de jeugd en het Sturingsplan jeugdhulp Holland Rijnland. > Onderzoek naar subregionale inkoop van Jeugdzorg. > Uitvoeren Beleidskader Maatschappelijke Zorg en Beschermd Wonen. > Verlengen en uitvoeren van de Transformatieagenda Wmo. > Onderzoek naar mogelijke besparingen. Afbouwen van de overbruggingsperiode van de Jeugdzorg naar de Wmo. > Realiseren van een integrale toegang met zo min mogelijk loketten. De weg naar ondersteuning en hulp maken wij beter zichtbaar met behulp van vrijwilligers en instellingen. > Doorontwikkelen van het Lokaal Loket naar het sociaal team. > Borgen van Social return on investment in de organisatie door het aannemen van een coördinator. Deze fungeert o.a. als intermediair tussen leveranciers, Servicepunt Werk en de gemeente om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen. > Integrale aanpak armoede.	ACTIVITEITEN DOEL C > Realiseren dat elke organisatie in de keten de verantwoordelijkheid neemt en sturen op 'werken volgens de bedoeling'. > Voortzetten van het Ontschottingsprogramma. > Stimuleren en belonen van burgercreativiteit en burgerinitiatieven voor de buurtcohesie, onder andere door lokaal fonds. > Nieuwe uitvoeringsafspraken maken over buurtgericht werken met WelzijnsKompas. > Uitvoeren motie opstellen Ouderenbeleid/Beukenhof. Daaraan gekoppeld, het onderzoek naar 'De nieuwe oudere' (Wat is het verschil tussen de huidige senioren en de 'nieuwe' groep senioren op het gebied van mobiliteit, vitaliteit, leef- en woonwensen en welke impact heeft dit verschil op de toekomst?) > Uitvoeren beleid doorlopende lijnen van 18- naar 18+.
---	--	---

Toelichting:

Doel A: Voorkomen is beter dan genezen. Mogelijk maken van de inclusieve samenleving in Lisse.

> Inventariseren van het beschikbare aanbod.

In 2019 hebben we een overzicht gemaakt van het beschikbare preventieve aanbod voor jeugd en dit is gedeeld met de professionals. Daarnaast is er een preventienieuwsbrief ontwikkeld met actueel aanbod en ontwikkelingen. Daarnaast is in 2019 een inventarisatie gehouden van het aanbod van algemene voorzieningen (activiteiten) in Lisse voor volwassenen. Dit aanbod is onderverdeeld naar de pijlers van positieve gezondheid.

> Gebruiken van de monitor sociaal domein (en andere data) om meer zicht op maatschappelijke outcome/effekten te krijgen.

De resultaten van de pilot van de Monitor (Langer thuis wonen voor ouderen, Teylingen) zijn op 9 oktober in de commissie gepresenteerd. In 2020 wordt dit doel voor Lisse in een papieren versie van de Monitor uitgewerkt. Een digitale versie (online dashboard) is afhankelijk van de besluitvorming over data gedreven sturing. In 2019 is dat traject tijdelijk geparkeerd. In april 2020 wordt het plan data gedreven werken voorgelegd aan de raden.

Er zijn voorbereidingen gedaan om begin 2020 een gezamenlijke werksessie met de raden van Hillegom en Teylingen te organiseren over sturen op jeugdhulp.

> Onderzoeken van mogelijkheden naar meer algemene voorzieningen gericht op WMO-dagbesteding (bijv. licht dementerende ouderen) en Participatiewet (bijv. schoolverlaters werkfit maken).

De ISD Bollenstreek heeft op het verzoek van de gemeente(n) onderzocht welke mogelijkheden er zijn om te transformeren van maatwerk- naar algemene voorzieningen. Deze mogelijkheden staan in een uitgebreide notitie die eind 2019 is opgeleverd met een aantal voorstellen. De uitwerking en doorontwikkeling krijgt in 2020 verder zijn beslag.

> Doorontwikkeling van Servicepunt Werk om meer mensen naar werk te begeleiden.

In 2019 is er een Toekomstvisie samengesteld om de doorontwikkeling van het Servicepunt Werk (SPW) en de MareGroep mogelijk te maken. Deze is in december 2019 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Gemeenschappelijke Regeling Kust-, Duin- en Bollenstreek (GR KDB). De Toekomstvisie is een vervolg op de eerder gemaakte notities.

> Onderzoeken van interventies om de bijstandsinstroom te beperken.

In 2019 is het project Meedoen van de ISD Bollenstreek gelanceerd om mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt richting betaald werk te geleiden. Dit project beoogt om op een outreachende manier meer in contact te komen met - en aandacht te geven aan - mensen die vaak jarenlang een bijstandsuitkering ontvangen. In mei 2019 is de contourennota verschenen, het college heeft besloten om aan het volledige project (alle 5 de onderdelen) deel te nemen. Verder is er in april 2019 een werksessie participatie & re-integratie geweest. Aanleiding was een rapport van de Rekenkamercommissie in 2018 over de doelmatigheid en doeltreffendheid van re-integratie. In de werksessie werd de stand van zaken rondom in- en uitstroom getoond en kon worden meegedacht om de verdere koers te bepalen.

> Pilot zorg en veiligheid jeugd, d.m.v. een lokale zorg- en veiligheidstafel voor een periode van twee jaar.

In 2019 is de zorg- en veiligheidstafel van start gegaan. Aan de zorg- en veiligheidstafel kunnen zorg en veiligheidspartners vroegtijdig signalen en zorgen delen over jeugdigen die overlastgevend en/of crimineel gedrag vertonen en samen komen tot integraal plan van aanpak om (verder) afglijden te voorkomen.

> Oog voor mantelzorgers en vrijwilligers ('Vrijwilliger van de Toekomst') en verenigingen waar mogelijk ondersteunen.

De vrijwilligersprijzen zijn geëvalueerd. Dit heeft geleid tot een aangepaste regeling Waardering vrijwilligers. Er zijn diverse vormen van ondersteuning en waardering van mantelzorgers met een beweging naar meer contact met mantelzorgers en maatwerk. De 'Regeling Huishoudelijke Hulp Toelage, Ondersteuning voor mantelzorgers' kan nu behalve voor huishoudelijke hulp ook worden ingezet voor respijtzorg aan huis en maatwerk.

> Uitvoeren pilot 'respijtzorg met verblijf' en met behulp van een 0-meting en analyse van het huidige aanbod komen tot een visie op het faciliteren van de mantelzorger

Er is verkend met DSV Verzorgd Leven (Rustoord) en de welzijnsorganisaties (WelzijnsKompas en Welzijn Teylingen) wat de mogelijkheden zijn om in een aanleunwoning respijtzorg met verblijf aan te bieden. Deze organisaties hebben aangegeven dat zij de vraag naar respijtzorg met verblijf alleen krijgen voor mensen met een zwaardere zorgbehoefte. Respijtzorg in een aanleunwoning is geschikt voor mensen met lichte zorgvraag en behoorlijke zelfstandigheid. De organisaties krijgen deze vraag slechts sporadisch. Zij slagen er dan in om in de thuissituatie een oplossing te vinden. We verkennen wat de behoefte aan respijtzorg (met verblijf) is bij mantelzorgers die zorgen voor een naaste met zwaardere zorgbehoefte en gaan na hoe we hierin als gemeente kunnen voorzien. Ook heeft onderzoek plaatsgevonden naar de waardering van mantelzorgers (mantelzorgcompliment en Dag van de Mantelzorg). De resultaten van het onderzoek worden in 2020 bekend gemaakt.

> Faciliteren van de HLTsamen Uitdaging, het platform waar de vraag van sociaal-maatschappelijke organisaties/verenigingen en het aanbod vanuit het bedrijfsleven gekoppeld worden.

In 2019 is de eerste adviesgroep bijeengekomen en zijn 4 matchgroepen gevormd. De HLTsamen Uitdaging heeft in oktober 2019 een beursvloer georganiseerd. Tijdens deze middag zijn 84 matches gemaakt tussen sociaal-maatschappelijke organisatie en bedrijfsleven. In heel 2019 zijn er, inclusief beursvloer, 141 matches gemaakt.

Doel B: Hulp en ondersteuning voor wie het nodig heeft, zodat zij weer 'samen redzaam' zijn.

> Lokaal verbinden van alle partijen in het sociaal domein.

De samenwerking met partners in het sociaal domein heeft ook in 2019 centraal gestaan bij de werkzaamheden ten aanzien van alle doelstellingen, onder andere bij de samenwerking onderwijszorg, het opzetten van het armoedebeloid en het realiseren van de integrale toegang.

In het vierde kwartaal van 2019 is een praktijkondersteuner Jeugd gestart in de praktijk Poelpolder (4 uur per week). De praktijkondersteuner Jeugd kan zelf kortdurende begeleiding bieden. Kind en ouder worden direct geholpen, laagdrempelig en dichtbij.

In 2019 is het wijksamenwerkingsverband Lisse voorbereid; huisartsen, apothekers en fysiotherapeuten hebben zich verenigd in het samenwerkingsverband. Er is vanuit het sociaal team en de gemeente met hen overleg geweest. Hierbij is onder andere gesproken over Welzijn op Recept, Positieve gezondheid en registratiesystemen die op elkaar aansluiten, zoals bijvoorbeeld VIP calculus. Het samenwerkingsverband is in 2020 gestart.

> Uitvoeren van Hart voor de jeugd en het Sturingsplan jeugdhulp Holland Rijnland.

2019 is gebruikt om Hart voor de jeugd te evalueren. Het evaluatierapport is voorgelegd aan de adviesraad Sociaal Domein en de raad. Het Sturingsplan vormt de werkagenda voor het Regionaal Beleids team en hieruit zijn verschillende zaken uitgewerkt.

> Onderzoek naar subregionale inkoop van Jeugdhulp.

In 2019 zijn de voorbereidingen getroffen voor de inkoop specialistische jeugdhulp vanaf 2021. Er is steeds meer inzicht in de jeugdhulp die onze gecontracteerde aanbieders leveren en in wat er nodig is binnen onze gemeente. Dit houdt in dat we in het inkooptraject scherpe keuzes kunnen maken. Als subregio Duin- en Bollenstreek hebben we ons eigen programmaplan opgesteld ten behoeve van de Inkoop Jeugdhulp 2021 en verder.

Verschillende opdrachten uit de sturingsagenda zijn uitgevoerd, deze agenda wordt samengevoegd met de onderzoeksvragen uit het inkoopplan.

De landelijke lobby wordt voortgezet.

> Uitvoeren Beleidskader Maatschappelijke Zorg en Beschermd Wonen.

Het beleidskader Maatschappelijke Zorg wordt uitgevoerd. Een voorbeeld hiervan is de Collectieve Preventie GGZ Duin- en Bollenstreek: Hierbij gaat het om activiteiten ter bevordering van het mentaal welbevinden, het voorkomen van ziek worden of terugvallen na een ziekteperiode. Het aanbod (bestaande uit o.a. voorlichtingsbijeenkomsten en cursussen) richt zich op kwetsbare mensen, hun naasten en mantelzorgers.

Andere voorbeelden van het uitvoeren van het beleidskader Maatschappelijke Zorg zijn het ontwikkelen van algemene voorzieningen en het realiseren van woonvoorzieningen voor dakloze kwetsbare inwoners.

> Verlengen en uitvoeren van de Transformatieagenda Wmo.

Een van de uitwerkingen van de transformatie agenda was het omvormen van de Wmo adviesraad. De Wmo adviesraad heeft zich in Lisse in 2019 omgevormd tot Adviesraad Sociaal Domein (ASD). Deze adviesraad adviseert op integrale wijze over beleidsonderwerpen die de Wmo, de Jeugdwet en de Participatiewet betreffen.

> Onderzoek naar mogelijke besparingen. Afbouwen van de overbruggingsperiode van de Jeugdzorg naar de Wmo.

Uit onderzoek is gebleken dat het Persoonsgebonden Budget in de jeugdhulp hoger kan zijn dan in de Wmo. Soms werd tijdelijk een overbruggingsbudget toegekend. Streven is te besparen door de noodzaak van een overbruggingsperiode te voorkomen.

De jeugdhulpaanbieder en/of het Jeugd- en Gezin Team gaat tijdig in gesprek met de jeugdige en zijn of haar opvoeder(s) om afspraken te maken over de overgang van jeugdhulp naar Wmo. Deze afspraken worden vastgelegd in een perspectiefplan, met als inzet om te voorkomen dat een overbruggingsperiode nodig is. Het opstellen van een perspectiefplan is een vast onderdeel van de werkwijze van het JGT.

> Realiseren van een integrale toegang met zo min mogelijk loketten. De weg naar ondersteuning en hulp maken wij beter zichtbaar met behulp van vrijwilligers en instellingen.

In februari 2019 is de kwartiermaker integrale toegang van start gegaan en is in co-creatie met de betrokken partijen en adviesraden sociaal domein een plan van aanpak opgesteld. Vervolgens is gezamenlijk nader uitgewerkt wat de integrale toegang moet bereiken. In 2020 wordt een voorstel aan de raad voorgelegd voor wat betreft de organisatievorm en de randvoorwaarden.

> Doorontwikkelen van het Lokaal Loket naar het sociaal team.

In september 2019 is een nieuwe coördinator lokaal loket/sociaal team gestart. Zij heeft met het team verkend wat al gerealiseerd is en waar nog aan gewerkt moet worden. Eerste stappen in versterken van samenwerking tussen jeugd-en gezinsteam en sociaal team zijn gezet. Dit wordt in 2020 verder doorgezet.

> Borgen van Social return on investment (SROI) in de organisatie door het aannemen van een coördinator. Deze fungeert o.a. als intermediair tussen leveranciers, Servicepunt Werk en de gemeente om meer mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen.

Eind 2018 is een coördinator SROI voor HLTsamen begonnen. Deze heeft de uitvoering van SROI in 2019 geactualiseerd en voorzien van concrete tools en handvatten en teksten. Tevens heeft intern een communicatieronde over SROI plaatsgevonden. Meerdere aanbestedingen zijn inmiddels voorzien van SROI-verplichtingen en een aantal daarvan loopt momenteel. Er wordt dialoog gevoerd met opdrachtnemers over (alternatieve) invullingsmogelijkheden. Waar beschikbaar worden kandidaten met een afstand tot de arbeidsmarkt ingezet. Een nieuwe ronde van communicatie en intensivering van de implementatie van SROI staat gepland.

> Integrale aanpak armoede.

In 2019 is er een gewerkt aan de beleidsnota "Iedereen doet mee, een gezamenlijke aanpak voor uitkomen met inkomen. Hiervoor is er een bijeenkomst georganiseerd met veel maatschappelijke partners om input te vragen. In juni 2019 is de verkenning in de gemeenteraad besproken. Daarnaast is er afzonderlijk met diverse partners gesproken (o.a. cliëntenraad ISD) en het adviesplatform Sociaal Domein heeft geadviseerd.

Doel C: Iedereen doet mee en werkt samen, voor het grotere doel 'Iedereen kan meedoen'.

> Realiseren dat elke organisatie in de keten de verantwoordelijkheid neemt en sturen op 'werken volgens de bedoeling'.

> Voortzetten van het Ontschottingsprogramma.

De dialoog over menselijke maat en het leveren van maatwerk is continu proces. Het gaat om het doen en verbinden in de praktijk.

Het onschottersbudget is een keer ingezet, voor maatwerk dat anders niet mogelijk was. Het resterende budget wordt elk jaar overgeheveld naar het volgende jaar.

De plannen voor de integrale toegang dragen bij aan het onschotten. Verder is in 2019 een ambtelijke verkenning gedaan voor het maken van een integrale verordening sociaal domein.

> Stimuleren en belonen van burgercreativiteit en burgerinitiatieven voor de buurtcohesie, onder andere door lokaal fonds.

De wijkregisseur is contact persoon en sparringpartner van het Lokaal Fonds Lisse.

De wijkregisseur, Welzijnskompas en Kwadraad werken samen in diverse activiteiten.

- In het beste idee van Lisse stimuleerden zij bewoners om ideeën in te dienen om hun leefomgeving (nog) socialer en leuker te maken en ondersteunden hen bij de uitwerking ervan. Zoals het opzetten van een kookgroep, het speelvriendelijk maken van een grasveld in de wijk.

- Zij brachten bewoners bij elkaar brengen via de dialogentafel in het kader van het jaar van de eenzaamheid.

De wijkregisseurs zijn contactpersoon en sparringpartner voor initiatieven uit de samenleving zoals Lisse duurzaam, buurthuis Salvatori, stichting Bloemenmozaïek, stichting Speeltuin Berkhout, stichting Speeltuin Bijenkort, stichting Gluren bij de Buren.

Op lokaal niveau organiseren van de landelijke initiatieven zoals opschoondag, schone avondvierdaagse. Maar ook stimuleren zij inwoners om deel te nemen aan landelijke initiatieven zoals NL doet en Burendag.

> Nieuwe uitvoeringsafspraken maken over buurtgericht werken met WelzijnsKompas.

WelzijnsKompas werkt buurtgericht met methodiek Even Buurten. Er is goede afstemming tussen wijkregisseurs en buurtwerkers van WelzijnsKompas over ieders inzet.

WelzijnsKompas werft, begeleidt en traint vrijwilligers, bijvoorbeeld voor huisbezoeken aan 75-plussers, begeleiden van activiteiten en het leiden van dialogotafels.

WelzijnsKompas maakt voor de begeleiding ook gebruik van de Piëzomethodiek. Deze methodiek is erop gericht dat deelnemers/vrijwilligers hun talenten en vaardigheden ontdekken en zich steeds meer ontwikkelen. De methodiek bevordert de participatie. Beoogd eindresultaat is dat mensen optimaal meedoen in de maatschappij. Dit kan het volgen van een opleiding zijn, het doen van vrijwilligerswerk of betaald werk.

> Uitvoeren motie opstellen Ouderenbeleid/Beukenhof.

Het onderzoek naar 'De nieuwe oudere' is uitgevoerd en is uitgewerkt in de conceptnotitie ouderenbeleid. Deze conceptnotitie heeft als uitgangspunt dat er meer moet gebeuren om het mogelijk te maken dat ouderen langer thuis blijven wonen. In de notitie wordt daarom voorgesteld in te zetten op buurtkamers en buurtnetwerken. Dit concept wordt in 2020 voorgelegd aan het college.

> Uitvoeren beleid doorlopende lijnen van 18- naar 18+.

Er een maatjesproject gestart met ervaringsdeskundigen en worden er trainingen op scholen gegeven.

Als er vanaf 18 jaar verlengde jeugdhulp nodig is, stelt de zorgaanbieder met de jongere een perspectiefplan op. Hierin staat omschreven wat er nodig is op welke leefgebieden en hoe dit gerealiseerd wordt.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
ISD Bollenstreek Gemeenschappelijke regeling werkbedrijven Kust, Duin- en Bollenstreek (MareGroep en Servicepunt Werk) Holland Rijnland / TWO inkooporganisatie RDOG Hollands Midden (GGD)	Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke (binnen)sportaccommodaties Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) Welzijnskompas Welzijnskwartier MEE Kwadraad

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV-voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regeling	
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	
Doelstelling/Publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg.
Beleidsrisico's	Een risico voor de gemeenten is enerzijds de bijdrage van de gemeenten in de exploitatielasten van de ISD, en anderzijds de uitvoering van een open einde regeling door de ISD waar de gemeenten de financiële lasten van dragen.
Gemeenschappelijke regeling	
Gemeenschappelijke regeling werkbedrijven Kust, Duin- en Bollenstreek	
Doelstelling/Publiek belang	MareGroep: het op bedrijfsmatige wijze uitvoeren van taken van en voor de deelnemende gemeenten op het terrein van gesubsidieerde arbeid (Wet Sociale Werkvoorziening en Beschut Werken). Servicepunt Werk: het bevorderen van uitstroom uit de uitkering door het begeleiden naar werk.
Beleidsrisico's	Een risico voor de gemeente is de dalende rijksbijdrage voor de uitvoering van de wet sociale werkvoorziening, waardoor de gemeentelijke bijdragen stijgen.
Gemeenschappelijke regeling	
Regionale dienst openbare gezondheidszorg (RDOG) Hollands Midden	
Doelstelling/Publiek belang	De RDOG Hollands Midden bewaakt, beschermt, versterkt en bevordert de gezondheid, veiligheid en het welbevinden van de burgers in de regio Hollands Midden in zowel reguliere als crisisomstandigheden.
Beleidsrisico's	In het kader van een kwaliteitsimpuls voor de aanpak van kindermishandeling en huiselijk geweld wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een landelijk dekkende infrastructuur voor de integrale aanpak van ernstige en complexe vormen van kindermishandeling, huiselijk geweld en seksueel geweld. Verwacht wordt dat Veilig Thuis hierin een centrale rol gaat vervullen. Omdat dit een complex proces is zal de implementatie daarvan tot in 2019 doorlopen. Daarnaast wordt het voor de RDOG lastiger vacatures voor gezondheidspersoneel te vullen vanwege krapte op de arbeidsmarkt.
Gemeenschappelijke regeling	
Holland Rijnland	
Doelstelling/Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor vijftien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio om de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied te bevorderen.
Beleidsrisico's	Holland Rijnland beschikt niet over vrije reserves. De risico's liggen voornamelijk binnen de reguliere bedrijfsvoering: debiteurenbeheer, subsidiestromen derden, personeelskosten, ziektekosten en automatisering. De maximale omvang van eventueel op te treden risico's worden geraamd op € 100.000. Bijzondere risico's, boventallige medewerkers (2) in begeleiding van werk naar werk. De loonkostenstijging in 2018 en de verwachte stijging van sociale premies voor 2019 zijn afgedekt. Voor 2019 en verder moet nog een nieuwe cao worden afgesloten. De nieuwe cao kan tot hogere loonkosten leiden. Dit risico schatten wij in op € 85.000 (afgerond), ca. 2% van de loonsom.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Begroting 2019	Realisatie	Bron
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	184	1e hj 2019: 157,9	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 - 64 jaar	45	1e hj 2018: 141,6	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	590	1e hj 2019: 540	GMSD
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2,41%	2018: 3%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	1,13%	2018: 1%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	*	1e hj 2019: 11,5%	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	**	1e hj 2019: 0,7%	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	***	2e hj 2017: 0,3%	CBS
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	****	2017: 1%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel

* Wij hebben geen invloed op het aantal jongeren met jeugdhulp; er is sprake van een open einde regeling.

** Wij hebben geen invloed op het aantal jongeren met jeugdbescherming; dit zijn maatregelen die door de rechter worden opgelegd.

*** Wij hebben geen invloed op het aantal jongeren met jeugdreclassering; dit zijn maatregelen die door de rechter worden opgelegd.

**** Wij hebben geen invloed op het aantal jongeren dat met een delict voor de rechter komt. Dit is o.a. afhankelijk van het OM.

Naam indicator	Eenheid	Begroting 2019	Realisatie	Bron
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (%)	78%	2019: 79%	CBS
Niet-sporters	Percentage niet-sporters van het totaal aantal inwoners.	45%	2016: 47%	Gezondheids-enquête (CBS, RIVM)
Absoluut verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat niet staat ingeschreven op een school.	*	2019: 1,4	DUO
Relatief verzuim	Aantal leerplichtigen per 1.000 dat ongeoorloofd afwezig is.	*	2018: 14,0	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	*	2018: 2%	DUO

* Wij hebben geen invloed op het aantal verzuimende leerplichtigen. De prognose is altijd 0 want je wilt niet dat leerlingen verzuimen, maar dat is meestal niet realistisch.

Vanuit het Rijk hebben we een opdracht om landelijk niet meer dan een bepaald aantal vsv-ers te hebben in 2020, maar dat streefgetal hebben wij al bereikt.

Kaderstellende stukken

- Regionaal beleidsplan transitie Jeugdzorg Holland Rijnland Hart voor de Jeugd
- Programma Voortijdig schoolverlaten Holland Rijnland 2017-2020
- Ontwikkelagenda passend onderwijs en jeugdhulp Duin en Bollenstreek 2018-2020
- Fantastische lijnen onderwijs en arbeidsmarkt (dagbesteding) Holland Rijnland 2017-2020
- Ontwikkelagenda Regionale Educatieve Agenda D&B 2018-2020
- Sturingsplan Jeugdhulp Holland Rijnland 2018-2019
- Contourennota Servicepunt Werk Duin- en Bollenstreek
- Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2016-2019
- Meerjarenprogramma 'Sporten, bewegen en spelen 2019-2022'
- Doelenboom mantelzorg
- Verordening Maatschappelijke Ondersteuning
- Verordening Jeugdhulp 2015
- Kadernota WMO Bollen 5 2015-2018
- Transformatieagenda WMO en haar omgeving (2017-2018)
- Verordeningen Participatiewet
- Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs
- Beleidsregels handhaving Wet kinderopvang 2018
- Subsidieregeling en Beleidsregels maatschappelijke activiteiten 2019
- Verordening Leerlingenvervoer
- Gemeenschappelijke Regeling ISD Bollenstreek
- Gemeenschappelijke Regeling werkbedrijven Kust-, Duin- en Bollenstreek (MareGroep)
- Gemeenschappelijke Regeling Regionale Dienst Openbare Gezondheid Hollands Midden
- Gemeenschappelijke regeling Holland Rijnland

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Onderwijs

Onderwijshuisvesting	-2.253	-2.502	-2.538	-2.645
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-603	-720	-792	-707
Openbaar basisonderwijs	-183	-145	-141	-160

Thema Sociaal domein

Inkomensregelingen	-4.809	-4.463	-4.320	-4.389
Wijkteams	-1.259	-1.199	-1.173	-1.051
Samenkracht en burgerparticipatie	-993	-1.496	-1.881	-1.392
Arbeidsparticipatie	-185	-199	-194	-193
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-666	-818	-959	-875
Geëscaleerde zorg 18-	-423	-513	-261	-329
Geëscaleerde zorg 18+	-10	-25		
Maatwerkdienstverlening 18-	-3.041	-3.644	-3.805	-3.576
Begeleide participatie	-1.882	-1.623	-1.756	-1.767
Maatwerkdienstverlening 18+	-3.621	-3.984	-4.159	-4.196

Thema Gezondheid & Vitaliteit

Sportaccommodaties	-1.869	-2.148	-2.271	-2.079
Sportbeleid en activering	-974	-987	-1.014	-998
Volksgezondheid	-859	-1.034	-1.074	-1.045
Totaal lasten	-23.630	-25.500	-26.338	-25.402

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Onderwijs

Onderwijshuisvesting	279	318	175	477
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	0	54	219	191

Thema Sociaal domein

Inkomensregelingen	3.613	3.660	3.582	3.709
Samenkracht en burgerparticipatie	0	0	0	24
Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0	23

Thema Gezondheid & Vitaliteit

Sportaccommodaties	444	405	405	440
--------------------	-----	-----	-----	-----

Sportbeleid en activering	0	0	0	7
Volksgezondheid	0	0	0	22
Totaal baten	4.336	4.437	4.381	4.893

Saldo voor resultaatbestemming	-19.293	-21.063	-21.957	-20.508
---------------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019
Toevoegingen reserves	-1.987	-1.756	-1.696	-2.099
Onttrekkingen reserves	3.769	3.583	4.387	4.235
Totaal reserves	1.782	1.827	2.691	2.136

Saldo na resultaatbestemming	-17.511	-19.237	-19.265	-18.372
-------------------------------------	----------------	----------------	----------------	----------------

Programma 2 Leefomgeving

Veiligheid

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners.	DOEL B Duurzame oplossingen door veiligheid en zorg combineren.	DOEL C Doelgerichte en integrale actie op het aanpakken van ondermijnende criminaliteit.	DOEL D Veilig en legaal bouwen en voorkomen van strijdig gebruik.
--	---	--	---

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Ontwikkelen (verplicht) Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2023 (gebaseerd op het strategisch veiligheidsbeleid). > Opstellen van Veiligheidsjaarplannen. > Totstandkoming KVO Meer en Duin. > Actualiseren APV. > Uitbreiding handhavingscapaciteit BOA's per 2020 (2,0 fte).	ACTIVITEITEN DOEL B > Pilot zorg en veiligheid jeugd, d.m.v. een lokale zorg- en veiligheidstafel voor een periode van twee jaar. > Ontschotten d.m.v. deelname ontschottingsteam (problematiek integraal aanpakken)
ACTIVITEITEN DOEL C > Pilot Ondermijning (2019 - 2020) d.m.v. een ondermijningstafel. > Toepassen van beleid, zoals het BIBOB-beleid en het sluitingsbeleid drugs (art.13B Opiumwet). > Onderzoeken of het coffeeshop beleid herzien/geactualiseerd moet worden. > Aanpak illegale huisvesting arbeidsmigranten.	ACTIVITEITEN DOEL D > Uitvoering Handhavingsbeleid 2019 – 2022. > Uitvoering Jaarlijkse Handhavings-Uitvoeringsprogramma's. > Uitvoering verbeterplan VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving). > Uitvoering Project Handhaving Buitengebied (ruimtelijke duurzaamheid). > Inventarisatie asbestdaken.

Toelichting:

Doel A: Een veilige woon- en leefomgeving voor onze inwoners.

> Ontwikkelen (verplicht) Integraal Veiligheidsbeleid 2020-2023 (gebaseerd op het strategisch veiligheidsbeleid) en Opstellen veiligheidsjaarplannen

In december 2019 is het Integraal Veiligheidsbeleid (IVB) 2020-2023 vastgesteld. Op basis van het raadsbesluit van 28 maart 2019 (waarin het proces voor de totstandkoming van het IVB 2020-2023 is vastgesteld en de veiligheidsthema's zijn gekozen) zijn we in gesprek gegaan met interne, externe partners en inwoners (inwonersavond 'Denk mee over een nog veiliger Lisse'). Het IVB laat daardoor een afgestemde prioriteitstelling en gezamenlijke visie zien. De gekozen prioriteiten zijn: (georganiseerde) ondermijnende criminaliteit, (woon)overlast en maatschappelijke onrust, cybercrime en Jeugd en Veiligheid. Na vaststelling van het IVB is gestart met de opstelling van het veiligheidsjaarplan 2020.

> Totstandkoming KVO (Keurmerk Veilig Ondernemen) Meer en Duin

De gesprekken om te komen tot een KVO voor Meer en Duin zijn nog gaande. Op het moment van opstellen van de jaarrekening (februari 2020) is nog niet duidelijk of een KVO Meer en Duin zal starten.

> Actualisatie APV (Algemene Plaatselijke Verordening)

De APV is geactualiseerd op basis van een brede uitvraag in de organisatie, nieuwe wettelijke mogelijkheden, input van de betrokken partners (met name de politie). De APV is in december vastgesteld door de gemeenteraad.

> Uitbreiding handhavingscapaciteit Boa's per 2020 (2,0 fte)

Uiteindelijk is bij de vaststelling van de gemeentebegroting 2020 niet gekozen voor uitbreiding van de boa-formatie. Dat betekent dat de boa-werkzaamheden met de huidige formatie, te weten 1,7 fte, gecontinueerd wordt in 2020.

Doel B: Duurzame oplossingen door veiligheid en zorg combineren

> Pilot zorg en veiligheid jeugd, d.m.v. een lokale zorg- en veiligheidstafel voor een periode van twee jaar.

De zorg- en veiligheidstafel is in 2019 later gestart dan gepland doordat de voorbereidingen om de tafel te kunnen starten meer tijd hebben gekost dan was voorzien en door een personeelstekort. Inmiddels is de zorg- en veiligheidstafel gestart en zijn er diverse casussen besproken, is hulpverlening in gang gezet en worden de casussen gemonitord. In de loop van 2020 zal de Zorg- en veiligheidstafel voor de eerste keer worden geëvalueerd.

> Ontschotten d.m.v. deelname ontschottingsteam (problematiek integraal aanpakken)

In 2019 zijn er diverse casussen besproken in het ontschottingsteam echter daarbij was geen rol voor OOV.

Doel C: Doelgerichte en integrale actie op het aanpakken van ondermijnende criminaliteit.

Pilot Ondermijning (2019 - 2020) d.m.v. een ondermijningstafel.

Samen met onze partners hebben we ingezet op het signaleren, voorkomen en aanpakken van (georganiseerde), ondermijnende criminaliteit, door:

- Meer en beter zicht te creëren op deze vorm van criminaliteit (*signaleren*)

De bewustwording en meldingsbereidheid van college-, raadsleden en medewerkers is versterkt: 150 medewerkers zijn getraind op het herkennen van signalen. Er is een intern meldpunt vormgeven waar vermoedens van ondermijnende criminaliteit gemeld kunnen worden: 'de Meld een Vermoeden app. Resultaat: 49 vermoedens, waarvan 17 voor Lisse. We signaleren en registreren signalen van ondermijnende criminaliteit, door pro actief onderzoek en analyse. We krijgen steeds beter zicht op criminele clusters en sleutelrollen. Onze informatiepositie is gericht versterkt op de thema's arbeidsuitbuiting en drugs, door middel van het opstellen van (omvangrijke) integrale analyses.

- Criminele kansen tot een minimum te beperken (*voorkomen*)

We hebben gebouwd aan een weerbare organisatie, door het versterken van het bestuurlijk instrumentarium: interne informatie organisatie op orde, ondermijningsartikelen in de APV en aansluiting bij het LSI convenant (Landelijke Stuurgroep Interventieteams). Daarnaast is voor Lisse het prostitutiebeleid geactualiseerd.

- Deze vorm van criminaliteit consequent aan te pakken (*aanpakken*)

We pakken signalen en casuïstiek gericht en integraal aan via het lokaal signalenoverleg en de districtelijke ondermijningstafel. We trekken gezamenlijk op mét onze partners in onderzoeken, controles én acties. Het afgelopen jaar constateerden de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen samen met politie en andere opsporingspartners diverse criminele activiteiten. Zo vonden zij in bedrijfspanden onder meer een groot bedrag aan contant geld, hennepkwekerijen, een mogelijk drugsclub en bewijs van illegale prostitutie. We hebben bestuurlijke maatregelen genomen, waar mogelijk. Zo zijn twee bedrijfspanden gesloten, en is er een waarschuwing gegeven. Als de waarschuwing niet wordt opgevolgd, wordt ook dit pand mogelijk gesloten.

> Toepassen van beleid, zoals het BIBOB-beleid en het sluitingsbeleid drugs (art.13B Opiumwet).

Bibob als barrière: we hebben 7 integriteitsbeoordelingen uitgevoerd waarvan één door het landelijk Bureau Bibob en 1 aanvraag is buiten behandeling gesteld i.v.m. onvolledige aanvraag. Hiervoor is het toezicht verscherpt. In totaal zijn er drie panden gesloten op grond van artikel 13B Opiumwet.

> Onderzoeken of het coffeeshop beleid herzien/geactualiseerd moet worden.

Op basis van een risicoanalyse is geconcludeerd dat het huidige beleid vooralsnog voldoet.

> Aanpak illegale huisvesting arbeidsmigranten.

In 2019 zijn vijf integrale controles (met politie en brandweer) uitgevoerd na melding van illegale huisvesting arbeidsmigranten. Dat heeft geleid tot vier hercontroles en tot twee gevallen van een handhavingstraject. De overtredingen zijn inmiddels opgeheven en er zijn geen brandonveilige situaties geconstateerd. Daarnaast leidt het project Handhaving Buitengebied tot meer inzicht en adressen van huisvesting arbeidsmigranten.

In 2020 wordt ingezet op inschrijving in de basisregistratie personen (BRP), totaalinzicht in alle adressen.

Doel D Veilig en legaal bouwen en voorkomen van strijdig gebruik.

> Uitvoering Handhavingsbeleid 2019 – 2022.

Het nieuwe Integraal Handhavingsbeleid 2019 - 2022 is opgesteld, met hulp van de expertise van een adviesbureau, en met input van de betrokken ketenpartners (o.a. politie, brandweer, omgevingsdienst). Het beleid is inmiddels vastgesteld in het college en ter kennisname gebracht van de gemeenteraad.

> Uitvoering Jaarlijkse Handhavings-Uitvoeringsprogramma's.

De evaluatie Handhavingsuitvoeringsprogramma 2019 is inmiddels vastgesteld in het college en ter kennisname gebracht van de gemeenteraad. Voor 2020 is weer een nieuw HUP vastgesteld.

> Uitvoering verbeterplan VTH-taken (vergunningverlening, toezicht en handhaving).

Er zijn voorbereidingen getroffen om de juridische handhavingscapaciteit in 2020 uit te breiden. Daarnaast zijn voorbereidingen gaande ten behoeve van de invoering van de Omgevingswet. Daarnaast gaat dan ook het begin van de Wet Kwaliteitsborging voor het Bouwen van start. Een en ander zal tot andere accenten leiden en andere werkwijzen voor toezicht en handhaving.

> Uitvoering Project Handhaving Buitengebied(ruimtelijke duurzaamheid).

Het project is in 2019 van start gegaan. Inmiddels zijn verschillende percelen in het buitengebied bezocht en zijn overtredingen in kaart gebracht. Er lopen onderzoeken over legalisatiemogelijkheden. Ook zijn de eerste aanschrijvingen de deur uit. Het project krijgt inmiddels ook de nodige bekendheid. Het is iets later gestart door de personele bezetting die geregeld moest worden. Vandaar een klein stukje overheveling van gelden naar volgend jaar.

> Inventarisatie asbestdaken.

De Omgevingsdienst heeft een eerste inventarisatie van asbestdaken gedaan aan de hand van luchtfoto's. De landelijke wetgeving die de sanering verplicht zou stellen, is echter onlangs teruggetrokken. Afhankelijk van de verdere landelijke ontwikkelingen is dit project daarom vooralsnog opgeschort door de Omgevingsdienst. Zo gauw nieuwe maatregelen/regelgeving bekend wordt, zal dit een vervolg krijgen.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Veiligheidsregio Hollands Midden Omgevingsdienst West-Holland	Politie, GHOR, CJG/JGT, Veiligheidshuis Hollands Midden, Brijder, Halt Welzijnswartier, Reclassering, OM, RIEC, Belastingdienst, onderwijs, woningcorporatie, Jeugdbescherming West, ondernemers

Mobiliteit

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Betere auto-, fiets- en OV-bereikbaarheid.	DOEL B Duurzame mobiliteit.	DOEL C Betere ontsluiting zuidzijde Lisse.	DOEL D Blijvende aandacht voor verkeersveiligheid.
---	---------------------------------------	--	--

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A

- > Vaststellen definitieve versie Mobiliteitsplan Lisse.
- > Hierin leggen we accenten op de verschillende duurzame vervoerwijzen, het verbeteren van de bereikbaarheid en de relatie tussen de ruimtelijke ontwikkelingen in en buiten het centrum en de relatie met het dubbeldorp Lissersbroek.
- > Als een van de eerste uitwerkingen van het Mobiliteitsplan zal een fietsplan worden opgesteld waarin het programma voor de komende jaren wordt gedefinieerd. Hierbij sluiten we aan op het provinciale Fietsplan. Het plan stellen we in participatie op.
- > De verdere uitwerking van het parkeerbeleidsplan verbinden we aan het Mobiliteitsplan. Het parkeerbeleidsplan wordt hiermee een uitwerkingsplan op het onderdeel parkeren.
- > Bijdragen aan het actueel en operationeel houden van het Regionaal Verkeers- en Milieumodel (RVMK).
- > Om onder meer het RVMK te 'voeden' en om meer inzicht te hebben in het gebruik van onze verkeersinfrastructuur wordt periodiek onderzoek gedaan naar de benutting van het systeem. Deze data zijn nodig om keuzes in specifieke projecten te onderbouwen. In 2019 zal een telprogramma worden uitgevoerd.

ACTIVITEITEN DOEL B

- > De HOV-verbinding Noordwijk – Schiphol via Lisse maakt een versterking van duurzame verplaatsingen mogelijk. Het realiseren van een HOV-brug over de ringvaart is daarbij van groot belang.
- > In regionaal verband denken we actief mee in het proces van de nieuwe OV-concessie en aan de manier waarop we het aandeel OV-reizigers kunnen laten groeien. Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen wordt aandacht besteed aan de OV-toegankelijkheid.
- > Meedenken in het concessieproces of en hoe we het doelgroepenvervoer onderdeel kunnen laten zijn van de OV-concessie.
- > Implementatie van het deelprogramma Duurzame Mobiliteit (o.a. gericht op elektrisch laden en deelautogebruik), voortbordurend op het programma regionaal Energieakkoord.

ACTIVITEITEN DOEL C

- > Na besluitvorming van beide provincies over het definitieve tracé van de zuidelijke randweg Lisse, als onderdeel van de Duinpolderweg, inzetten op het beperken van de hinder voor de omgeving en zodanige inpassing dat een zo goed mogelijke oplossing ontstaat voor alle relevante partijen.
- > Deze inpassing onderdeel laten zijn van de nog op te stellen omgevingsvisie (met de bijbehorende participatie).
- > Na besluitvorming van de provincies over de zuidelijke randweg Lisse onderzoeken wat de impact hiervan is op het Lissese wegennet (binnengemeentelijke bereikbaarheid en de doorstroming).

ACTIVITEITEN DOEL D

- > Verkeersveiligheid is een integraal onderdeel bij allerlei verkeersuitwerkingen zoals herinrichtingen. Dit naast allerlei educatieprogramma's die wij als gemeente ondersteunen. Om locaties en routes die niet vanuit groot onderhoud worden aangepast toch te kunnen herinrichten is er een actieplan Duurzaam Veilig. Dit plan wordt geactualiseerd en de komende jaren verder uitgevoerd.
- > Uitvoeren van onderzoek naar verkeersonveilige situaties. Op basis hiervan worden de aan te pakken knelpunten geprioriteerd. Onderzoek wordt gestart in 2019 en loopt door in 2020.

> Samen met regiopartners werken aan het verbeteren van de capaciteit van de N208/N207, zodat een betere ontsluiting aan de noordzijde van Lisse ontstaat (en ook voor Keukenhof).	
--	--

Toelichting:

Doel A: Betere auto-, fiets- en OV-bereikbaarheid.

> Activiteiten 1 tot en met 4

Voor het opstellen van het mobiliteitsplan (ambitiedocument mobiliteit) is een aanvang gemaakt met een plan van aanpak, inkoopstrategie en het voorbereiden van parkeer- en verkeerstellingen. In het ambitiedocument komen onder andere een visie op het openbaar vervoer (OV), bereikbaarheidsplan, wegenstructuurvisie, visie op duurzame mobiliteit, een visie op laadpalen, een strategisch plan verkeersveiligheid, parkeerbeleidsplan en een fietsplan aan de orde. In 2019 is in Holland Rijnland hard gewerkt aan het Beleidskader OV, en het verbeteren van duurzame mobiliteit. Lokale vertaling hiervan vindt ook plaats in het ambitiedocument mobiliteit.

Het visiedeel van het ambitiedocument mobiliteit wordt opgenomen in de omgevingsvisie, het resterende deel vormt het uitvoeringsprogramma. Het is logisch om de opgaven op het gebied van mobiliteit te integreren in de Omgevingsvisie en daarbij een uitvoeringsprogramma op te stellen. Bijkomend voordeel is dat het thema mobiliteit jaarlijks meegenomen wordt in de evaluatie en actualisatie.

> Bijdragen aan het actueel en operationeel houden van het Regionaal Verkeers- en Milieumodel (RVMK).

In 2019 is het beheer van het Regionaal Verkeers- en Vervoersmodel door gemeente Leiden overgenomen, de gemeente Lisse heeft hieraan een financiële bijdrage geleverd.

> Om onder meer het RVMK te 'voeden' en om meer inzicht te hebben in het gebruik van onze verkeersinfrastructuren wordt periodiek onderzoek gedaan naar de benutting van het systeem. Deze data zijn nodig om keuzes in specifieke projecten te onderbouwen. In 2019 zal een telprogramma worden uitgevoerd.

De voorbereidingen voor het verkeers- en parkeeronderzoek zijn getroffen en de uitvoering start begin 2020. De middelen hiervoor zijn overgeheveld naar 2020.

Doel B: Duurzame mobiliteit.

> De Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV)-verbinding Noordwijk – Schiphol via Lisse maakt een versterking van duurzame verplaatsingen mogelijk. Het realiseren van een HOV-brug over de ringvaart is daarbij van groot belang.

In april 2019 is de raadscommissie R&I geïnformeerd over de stand van zaken van het project. De verdere ontwerpuitwerking van de HOV-brug over de ringvaart is in 2019 overdragen van provincie Zuid-Holland naar provincie Noord-Holland. De verdere uitwerking van de brug kan plaatsvinden na ondertekening van de realisatie- en financieringsovereenkomst voor de brug, waarin ook Lisse partner is, naar verwachting in 2020. Eind 2019 heeft de gemeente, in overleg met beide provincies, een studie opgestart naar de inpassing van de HOV in de Sportlaan. Het doel is te komen tot een oplossing die verkeersveilig is en waarmee de doelstellingen voor de HOV-corridor worden gerealiseerd. Deze studie wordt eerste kwartaal 2020 afgerond. Daarnaast wordt eerste kwartaal 2020 het plan van aanpak voor de aanpassing aan de bestaande wegen aan de raad aangeboden.

> Activiteiten 2 en 3

Ter voorbereiding op de aanbesteding van de OV-concessie Zuid Holland Noord is onze input meegegeven aan Holland Rijnland voor het beleidskader aanbesteding OV-concessie. Ondanks dat de noodzaak tot samenwerking tussen openbaar vervoer en doelgroepenvervoer wordt erkend, heeft de provincie Zuid Holland in haar besluitvorming aangegeven dat het doelgroepenvervoer afzonderlijk door gemeenten moet worden aangepakt.

> Implementatie van het deelprogramma Duurzame Mobiliteit (o.a. gericht op elektrisch laden en deelautogebruik), voortbordurend op het programma regionaal Energieakkoord.

In maart 2019 zijn de beleidsvisie en beleidsregels 'oplaadinfrastructuur elektrische voertuigen gemeente Lisse' vastgesteld en in werking getreden. Sinds April 2019 kunnen bewoners van Lisse bij Allego een aanvraag doen voor het plaatsen van een openbare laadpaal. In 2019 zijn er negen extra laadpalen gerealiseerd. Daarnaast waren er aan het eind van het jaar nog drie aanvragen in behandeling en ook drie in planning voor plaatsing. In 2019 is ook een regionale plankaart openbare laadinfrastructuur opgesteld waar alle mogelijke toekomstige laadlocaties per gemeente ingetekend zijn op basis van de toekomstige vraag (door middel van Big data).

Doel C: Betere ontsluiting zuidzijde Lisse.

> Activiteiten 1 tot en met 3

In het coalitieprogramma van de provincie Noord-Holland staat dat er opnieuw onderzoek wordt gedaan naar het tracé van de Duinpolderweg. Daarnaast heeft de provincie Noord-Holland de middelen voor de Duinpolderweg herbestemd. Hierdoor is er vertraging en onzekerheid over de uitvoering ontstaan.

> Samen met regiopartners werken aan het verbeteren van de capaciteit van de N208/N207, zodat een betere ontsluiting aan de noordzijde van Lisse ontstaat (en ook voor Keukenhof).

Samen met de provincie Zuid-Holland en regiopartners is er onderzoek verricht naar het kruispunt N207/N208 om te komen tot quick-win maatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid (capaciteit en ontsluiting) van de noordzijde van Lisse.

Doel D: Blijvende aandacht voor verkeersveiligheid.

> Verkeersveiligheid is een integraal onderdeel bij allerlei verkeersuitwerkingen zoals herinrichtingen. Dit naast allerlei educatieprogramma's die wij als gemeente ondersteunen. Om locaties en routes die niet vanuit groot onderhoud worden aangepast toch te kunnen herinrichten is er een actieplan Duurzaam Veilig. Dit plan wordt geactualiseerd en de komende jaren verder uitgevoerd.

Vanuit Holland Rijnland zijn scholen gestimuleerd om deel te nemen aan het verkeerseducatieprogramma School op Seef voor de basisscholen.

Daarnaast is in diverse campagnes actief samengewerkt met de lokale afdeling van VVN (Veilig Verkeer Nederland). Bestaand en nieuw beleid hierover wordt in het op te stellen mobiliteitsplan opgenomen.

> Uitvoeren van onderzoek naar verkeersonveilige situaties. Op basis hiervan worden de aan te pakken knelpunten geprioriteerd. Onderzoek wordt gestart in 2019 en loopt door in 2020.

Het onderzoek naar verkeersonveilige situaties is nog niet gestart, en vindt plaats in het kader van het op te stellen ambitiesdocument mobiliteit (zie Doel A activiteit 1 t/m 4) alsmede het Strategisch Plan Verkeersveiligheid in regionaal verband. Hierin worden de aan te pakken knelpunten geprioriteerd.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Regiogemeenten/gemeente Haarlemmermeer Burgers en belanghebbenden Bedrijfsleven Provincies Zuid- en Noord-Holland VVN/Fietsersbond/politie Vervoerregio Amsterdam Openbaarvervoerbedrijven Keukenhof

Wonen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Voorzien in de lokale en (boven)regionale woningbehoefte (kwantitatief en kwalitatief)	DOEL B Actueel en door betrokken partners gedragen woonbeleid.	DOEL C Een meer passend woningaanbod voor doelgroepen.	DOEL D Een innovatieve en duurzame woningmarkt in Lisse.
---	--	--	--

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Monitoren woningbouwprogramma Lisse en bijsturen waar nodig. > Regionaal afstemmen van de programmering en fasering van de woningbouwproductie. > Monitoren van demografische ontwikkelingen en overige ontwikkelingen op de woningmarkt en bijsturen waar nodig.	ACTIVITEITEN DOEL B > Analyseren resultaten woningbehoefteonderzoek WoON2018. > Uitvoeren Regionale WoonAgenda Holland Rijnland 2017 (RWA). Hierbij is specifiek aandacht voor de onderzoeken naar huisvestingsvraag arbeidsmigranten. > Op onderdelen actualiseren Woonvisie Lisse 2015 - 2019 'Goed wonen op Lis', hierbij is specifiek aandacht voor de sociale- en middelhoge huur. > Sluiten, uitvoeren en monitoren prestatieafspraken met Stek en Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek over onder andere huurbeleid, seniorenhuisvesting en nieuwbouw.
ACTIVITEITEN DOEL C > Inzetten op divers aanbod van betaalbare woningen voor senioren en starters/jongeren. Zo onderzoeken we bijvoorbeeld de locatie Beukenhof op de mogelijkheden hier woningen voor senioren te realiseren. > Opstellen nieuwe regionale huisvestingsverordening Holland Rijnland. > Bevorderen van initiatieven en faciliteren van de woonopgave als gevolg van transitie en transformatie Maatschappelijke zorg en beschermd wonen, samen met stakeholders. > Verstrekken van startersleningen.	ACTIVITEITEN DOEL D > Onderzoek en gesprek innovatieve woonconcepten zoals tiny housing. > Met Stek als onderdeel van de prestatieafspraken verkennen hoe de voorraad zo snel mogelijk op label A gebracht kan worden. Hierbij zoeken we naar een goede balans met overige volkshuisvestelijke doelen.

Toelichting:

Doel A: Voorzien in de lokale en (boven) regionale woningbehoefte (kwantitatief en kwalitatief).

> Monitoren woningbouwprogramma Lisse en bijsturen waar nodig.

De nieuwe woningbehoefteraming (trendraming TR2019) is in 2019 beschikbaar gesteld door de provincie Zuid-Holland. De gewenste toename van de woningvoorraad tot 2030 in Lisse is ruim 800 woningen, waarna de woningbehoefte tot 2040 licht afneemt met 40 woningen. De analyse van het woningmarktonderzoek van het bureau Rigo, in combinatie met het moment van beschikbaar komen van de TR2019 van de provincie Zuid-Holland, maken dat de vaststelling van het woonprogramma (voorheen woonvisie) nu medio 2020 is voorzien. Voor het opstellen van een monitor geldt dat dit na vaststelling van het woonprogramma gebeurt.

> Regionaal afstemmen van de programmering en fasering van de woningbouwproductie

De woningbouwprogrammering voor de komende jaren is afgestemd in (sub)regionaal verband en middels de planlijst ter goedkeuring aangeboden aan de Provincie Zuid-Holland. Goedkeuring wordt medio 2020 verwacht.

> Monitoren van demografische ontwikkelingen en overige ontwikkelingen op de woningmarkt en bijsturen waar nodig.

De uitkomsten van het landelijke WoON2018-onderzoek en de nieuwe woningbehoefteraming (TR2019) zijn in 2019 beschikbaar gekomen. Onderzoeksbureau Rigo analyseerde voor ons deze cijfers en verwerkte de analyse in een woningmarktonderzoek. Dit woningmarktonderzoek vormt één van de bouwstenen van het nieuwe woonprogramma.

Doel B: Actueel en door betrokken partners gedragen woonbeleid

> Analyseren resultaten Woningbehoefteonderzoek WoON2018.

Medio 2019 is een woningmarktonderzoek uitgevoerd door onderzoeksbureau RIGO, mede gebaseerd op de resultaten van het woningbehoefteonderzoek WoON2018. Dit woningmarktonderzoek is één van de bouwstenen voor het nieuwe woonprogramma.

> Uitvoeren Regionale WoonAgenda Holland Rijnland 2017 (RWA). Hierbij is specifiek aandacht voor de onderzoeken naar huisvestingsvraag arbeidsmigranten.

De doelen vanuit de Regionale Woonagenda Holland Rijnland 2017 (RWA) zijn meegenomen in het opstellen van het nieuwe woonprogramma. De huisvestingsopgave voor arbeidsmigranten is geen doelstelling van de RWA maar wordt op lokaal niveau opgepakt. Hiervoor is een actieprogramma opgesteld dat begin 2020 ter besluitvorming wordt voorgelegd aan het college van Burgemeester en Wethouders.

> Op onderdelen actualiseren Woonvisie Lisse 2015-2019 'Goed wonen op Lis', hierbij is specifiek aandacht voor de sociale- en middelhoge huur.

Begin 2019 is het procesvoorstel voor de actualisatie van de woonvisie door de gemeenteraad vastgesteld. Hierna is er een woningmarktonderzoek uitgevoerd, mede gebaseerd op de uitkomsten van het woonbehoefteonderzoek WoON2018. Dit woningmarktonderzoek, in combinatie met de Trendraming van de provincie Zuid-Holland vormen de cijfermatige basis van de nieuwe Woonvisie (het woonprogramma). Daarnaast zijn er verschillende bijeenkomsten met de gemeenteraad, belanghebbenden en inwoners geweest om inhoud op te halen. Medio 2020 wordt het nieuwe woonprogramma ter besluitvorming voorgelegd.

> Sluiten, uitvoeren en monitoren Prestatieafspraken met woningcorporaties en Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek over onder andere huurbeleid, seniorenhuisvesting en nieuwbouw.

In december 2018 zijn de Prestatieafspraken 2019 ondertekend door de gemeente, Stek en de Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek. We maakten onder andere afspraken over de inzet van het instrument lokaal maatwerk. Stek geeft deels ouderen die een eengezinswoning achterlaten van Stek in de gemeente voorrang op woningen die gelabeld zijn voor senioren. Het andere deel zet Stek in om jongeren met voorrang een daarvoor gelabelde woning toe te wijzen met een tijdelijk contract en behoud van inschrijfduur. Het maximum aantal woningen is bepaald op 25% van het gemiddeld aantal verhuuringen per jaar van sociale huurwoningen van corporaties per gemeente in de voorgaande drie jaar.

Doel C : Een meer passend woningaanbod voor alle doelgroepen

> Inzetten op divers aanbod van betaalbare woningen voor senioren en starters/jongeren. Zo onderzoeken we bijvoorbeeld de locatie Beukenhof op de mogelijkheden hier woningen voor senioren te realiseren.

Het college heeft een aantal locaties aangemerkt waar het mogelijkheden ziet voor het versneld realiseren van woningbouw voor verschillende doelgroepen, de quick wins. Hierdoor is er bijvoorbeeld een prestatieafpraak met woningcorporatie Stek opgenomen over de Rembrandtschool. Over deze quick wins wordt in het projectenboek gerapporteerd. De gemeente heeft een Plan van Aanpak Beukenhof 2.0 opgesteld. In verband met de bezuinigingsopgave op het accommodatiebeleid is nog geen uitvoering gegeven aan het Plan van Aanpak Beukenhof 2.0.

Op basis van de aangenomen motie Accommodatiebeleid uit november 2019 moet een nieuwe bestuursopdracht voor de Beukenhof worden geformuleerd. De eerder ingediende moties

Ouderenbeleid en Toekomst Beukenhof (2018) moeten integraal worden meegenomen in deze bestuursopdracht.

> Opstellen nieuwe regionale huisvestingsverordening Holland Rijnland.

De gemeenteraad heeft begin 2019 een zienswijze op de Huisvestingsverordening gegeven. In juli 2019 is de Huisvestingsverordening Holland Rijnland 2019 vastgesteld door het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland.

> Bevorderen van initiatieven en faciliteren van de woonopgave als gevolg van transitie en transformatie Maatschappelijke zorg en beschermd wonen, samen met stakeholders.

Voor crisisopvang zijn, in samenwerking met woningcorporatie Stek, woningen beschikbaar. Op (sub)regionaal niveau werkten we in 2019 met de regiogemeenten, corporaties en zorg- en welzijnsinstellingen aan het in kaart brengen van de woonopgave en hoe deze te realiseren.

> Verstrekken van startersleningen

In 2019 zijn geen startersleningen verstrekt. De hoogte van het fonds is in 2019 niet gewijzigd. Eind 2019 was er nog voldoende budget beschikbaar voor het verstrekken van leningen. Rente en aflossing op de startersleningen worden teruggestort in het fonds. Dit budget is vervolgens opnieuw beschikbaar voor het verstrekken van nieuwe leningen aan starters. Het maximale verwervingsbedrag van de woning om in aanmerking te komen voor een starterslening is € 230.000,-.

Doel D: Een innovatieve en duurzame woningmarkt in Lisse.

> Doel Onderzoek en gesprek innovatieve woonconcepten zoals tiny housing.

Vanuit de raads werkgroep participatie is er een initiatiefvoorstel ingediend dat het college opdracht heeft gegeven om een ruimtelijke verkenning uit te voeren voor het realiseren van Tiny Houses op grond in eigendom van de gemeente Lisse. Deze verkenning is in 2019 uitgevoerd en wordt begin 2020 aan de raad voorgelegd.

> Met Stek als onderdeel van de prestatieafspraken verkennen hoe de voorraad zo snel mogelijk op label A gebracht kan worden. Hierbij zoeken we naar een goede balans met overige volkshuisvestelijke doelen.

De gemeente en Stek hebben in de prestatieafspraken afgesproken wat binnen de financiële mogelijkheden van Stek het maximaal haalbare is. Stek volgt de lijn van Aedes waarbij corporaties in 2020 gemiddeld label B hebben behaald en ligt hiervoor op koers.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Woningcorporatie Stek Huurdersbelangenvereniging Bollenstreek Zorgaanbieders

Implementatie Omgevingswet

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Participatie met en door inwoners, ondernemers, initiatiefnemers en samenwerkingspartners.	DOEL B Een digitale ontsluiting van gegevens en infrastructuur, die aansluit op het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) passend bij de invoering van de Omgevingswet.	DOEL C Een optimale dienstverlening en cultuurverandering bij initiatiefnemers, bestuurders en ambtenaren.	DOEL D Via de instrumenten van de Omgevingswet, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, werken we samen met alle relevante partijen aan een veiligere en gezondere leefomgeving in Lisse, waarbij innovatie, participatie en creativiteit voorop staan. We zijn tijdig voorbereid op de invoering van de Omgevingswet.
---	--	--	---

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Op basis van het participatieplan van de gemeenteraad van Lisse gaan we actief inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld betrekken. > Onderzoeken hoe we participatie in het kader van de Omgevingswet verder gaan vormgeven.	ACTIVITEITEN DOEL B > Kennisuitwisseling en samenwerken met partners.
ACTIVITEITEN DOEL C > Organiseren van bijeenkomsten en proeftuinen voor ambtenaren, bestuurders, samenwerkingspartners en initiatiefnemers om de nieuwe manier van werken te introduceren. > Analyse huidige stand van zaken en Plan van Aanpak HLT opstellen om conform de wenselijke situatie onder de nieuwe Omgevingswet te kunnen werken.	ACTIVITEITEN DOEL D > Opstellen van een omgevingsvisie in lijn met de Toekomstvisie 2030 met een digitale visiekaart, milieueffectrapportage (MER) en monitoringsysteem. > Integreren van opgaven en vraagstukken, zoals de woningbouwopgave, bereikbaarheid en mobiliteit, duurzaamheid (fysiek en sociaal) en de effecten van de dubbeldorpen in de omgevingsvisie. > Uitvoeren pilot gebiedsontwikkeling aan de zuidkant van Lisse waarbij de inpassing van de nieuwe ontsluitingsweg (Duinpolderweg) en de leegstand in bedrijfstvastgoed worden betrokken.

Toelichting:

Doel A: Participatie met en door inwoners, ondernemers, initiatiefnemers en samenwerkingspartners.

> Op basis van het participatieplan van de gemeenteraad van Lisse gaan we actief inwoners, ondernemers en maatschappelijk middenveld betrekken.

De gemeenteraad is actief met participatie aan de slag gegaan. Onder leiding van adviseurs van Berenschot is gewerkt aan een visie op participatie.

In 2019 is het proces om te komen tot de Omgevingsvisie Lisse vastgesteld door college en gemeenteraad. Afgesproken is het BOB (Beeldvorming, Oordeelvorming en Besluitvorming) model toe te passen waarvoor de verschillende participatiemiddelen zijn beschreven voor de eerste fase om te komen tot een Omgevingsvisie. Afgesproken is dat voor de volgende fase opnieuw een procesvoorstel wordt gedaan.

> Onderzoeken hoe we participatie in het kader van de Omgevingswet verder gaan vormgeven.

De wettelijke vereisten omtrent participatie voor initiatiefnemers zijn afgelopen tijd meerdere keren in de Omgevingswet gewijzigd. En zijn nog steeds onderwerp van discussie in de Eerste en Tweede kamer.

Doel B: Een digitale ontsluiting van gegevens en infrastructuur, die aansluit op het landelijke Digitale Stelsel Omgevingswet (DSO) passend bij de invoering van de Omgevingswet.

Lisse is begonnen met het opstellen van de Omgevingsvisie waarbij kennisuitwisseling en overleg plaatsvindt met de ketenpartners zowel op beleidsinhoud als over het aanpassen van de werkprocessen aan de komende wet. Ook zijn we in 2019 begonnen om onze lokale HLTsamen ICT-systemen (Vergunningen, Plansoftware en Regelsoftware) aan te sluiten op de landelijke voorziening van het DSO van Hillegom, Lisse en Teylingen. Dit gebeurt gelijktijdig voor alle 3 de gemeenten. Hiervoor is nauw overleg nodig met de leveranciers, de VNG en het kadaster als beheerder van het DSO. De aansluiting op het DSO is de eerste stap om op 1-1-2021 te voldoen aan de Omgevingswet zodat de gehele keten digitaal kan worden afgehandeld. Door deze aansluiting kan in voorbereiding tot de inwerkingtreding geoefend worden en kan gebruik worden gemaakt van de samenwerkingsfunctionaliteit binnen het DSO om efficiënt samen te werken met ketenpartners. Hiervoor vindt intensief overleg plaats met ketenpartners en omliggende gemeenten.

Daarnaast hebben we op landelijke en provinciale congressen en bijeenkomsten workshops Omgevingsvisie & omgevingsplan voor gemeenten en geïnteresseerden verzorgd.

Doel C: Een optimale dienstverlening en cultuurverandering bij initiatiefnemers, bestuurders en ambtenaren.

> Organiseren van bijeenkomsten en proeftuinen voor ambtenaren, bestuurders, samenwerkingspartners en initiatiefnemers om de nieuwe manier van werken te introduceren.

We zijn gestart met het werken in Serviceformules. In het proces van vergunningverlening is begonnen met het inrichten van de Ontwerp- en Ontwikkel formule. De Omgevingstafel is een onderdeel bij complexe aanvragen in deze formules. Hierbij wordt een complexe aanvraag aan een tafel met ambtenaren, samenwerkingspartners, initiatiefnemers en eventueel bestuurders besproken en over besloten. Het uitgangspunt voor de behandeling van de aanvraag aan de Omgevingstafel is 'ja mits...'.

> Analyse huidige stand van zaken en Plan van Aanpak HLT opstellen om conform de wenselijke situatie onder de nieuwe Omgevingswet te kunnen werken.

Voor de implementatie in de organisatie is een Programmaplan opgesteld waarin wordt gewerkt volgens de drie landelijke implementatielijnen; de Wet (o.a. de instrumenten Omgevingsvisie en omgevingsplan), Anders werken en het Digitaal stelsel Omgevingswet.

Doel D: Via de instrumenten van de Omgevingswet, zoals de omgevingsvisie en het omgevingsplan, werken we samen met alle relevante partijen aan een veiligere en gezondere leefomgeving in Lisse, waarbij innovatie, participatie en creativiteit voorop staan. We zijn tijdig voorbereid op de invoering van de Omgevingswet.

> Acties 1 en 2

In 2019 hebben we de voorbereidingen getroffen voor het opstellen van de Omgevingsvisie.

In het eerste kwartaal van 2019 zijn drie sessies georganiseerd met de gemeenteraad over de Omgevingsvisie. In de zomer is de aanbesteding voor het stedenbouwkundig- en communicatiebureau afgerond. De gemeenteraad heeft in november 2019 de procesnotitie om te komen tot de Omgevingsvisie Lisse vastgesteld.

De genoemde opgaven en vraagstukken zijn meegenomen in de ambtelijke voorbereiding van de Omgevingsvisie en worden in 2020 besproken met de inwoners, ondernemers en instellingen van gemeente Lisse.

> Uitvoeren pilot gebiedsontwikkeling aan de zuidkant van Lisse waarbij de inpassing van de nieuwe ontsluitingsweg (Duinpolderweg) en de leegstand in bedrijfstuurgood worden betrokken.

De wegverbinding Lisse-A44 maakt onderdeel uit van het voorkeursalternatief. Het zorgt dat verkeer uit Lisse een directe verbinding met de A44 krijgt, waardoor de verkeersdruk bij de kruising N208/N207, de Lisserbrug en bij Sassenheim afneemt. De ligging van de weg zoals deze nu is ingetekend is nog indicatief. Dat betekent dat de provincie het tracé in de planuitwerkingsfase niet alleen gaat detailleren, maar dat de provincie ook varianten in de ligging gaat onderzoeken. Dit betekent dat momenteel nog onduidelijk is welke percelen uiteindelijk geraakt worden door het tracé.

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland heeft een coalitieakkoord waarin het volgende staat aangeven.

"Bereikbaarheid Bollenstreek: Het programma Bereikbaarheid Bollenstreek wordt gefaseerd gerealiseerd. De investeringen in hoogwaardig openbaar vervoer en fiets worden in deze collegeperiode uitgevoerd. De Nieuwe Bennebroekerweg wordt opgewaardeerd om de nieuwe woonwijken in Hoofddorp, nu en in de toekomst, goed te ontsluiten. Alle Noord-Hollandse belanghebbenden zullen opnieuw gehoord worden over de voorkeursvariant. Naar aanleiding van deze gesprekken zal, op basis van het Noord-Hollandse belang, opnieuw gesproken worden met de provincie Zuid-Holland over de verdere realisatie van de weg en de voorkeursvariant."

Ook de gelden (€79 mln.) die voor de Duinpolderweg waren gereserveerd zijn anders door de Provincie NH bestemd. De betrokken partijen zijn nog in gesprek over hoe invulling te geven, met in acht name van het coalitieakkoord van GS Noord-Holland, aan de gemaakte afspraken m.b.t. het project Duinpolderweg. Dat speelt zich met name af op bestuurlijk niveau. Tot op heden leidt de provincie Noord-Holland dit dossier, zoals de provincie Zuid-Holland trekker is van het dossier HOV Noordwijk-Schiphol. Dat is de aloude verdeling naar aanleiding van de uitvoeringsagenda bereikbaarheidsstudie grensstreek van 2007 en 2014 (actualisering).

Mogelijk dat er aan het einde van het eerste kwartaal 2020 meer duidelijkheid gegeven kan worden. Deze situatie leidt tot vertraging en tot meer onzekerheid. Dat betreurt de gemeente Lisse zeer.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Omgevingsdienst West-Holland	Provincie Zuid-Holland
RDOG Hollands Midden (GGD)	Hoogheemraadschap van Rijnland
Veiligheidsregio Hollands Midden	Omliggende gemeenten
	Inwoners en initiatiefnemers

Gebiedsontwikkeling

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A

Duurzame gebiedsontwikkeling en realiseren van nieuwe woningen voor doelgroepen.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A

- > Optimaal faciliteren van initiatiefnemers die nieuwe woningen willen realiseren bij lopende projecten en nieuwe initiatieven.
 - > In het kader van de omgevingsvisie een integrale ruimtelijke vertaalslag maken van de woningbouwopgave tot 2030 en op hoofdlijnen verkennen of actief grondbeleid bijdraagt aan het realiseren van de doelen.
 - > Stimuleren van duurzaamheidsmaatregelen, bijzondere woonvormen en bouwen voor speciale doelgroepen.
 - > Bij nieuwe projecten en initiatieven expliciet meenemen of realisatie van starterswoningen mogelijk is.
 - > Versnellen van de Greenport OntwikkelingsMaatschappij (GOM) voor opruimen verrommeling ten behoeve van economische structuurversterking en ruimtelijke kwaliteitsversterking.
-

Toelichting:

Doel A: Duurzame gebiedsontwikkeling en realiseren van nieuwe woningen voor doelgroepen.

> Optimaal faciliteren van initiatiefnemers die nieuwe woningen willen realiseren bij lopende projecten en nieuwe initiatieven.

Initiatiefnemers en ontwikkelaars zijn in 2019 in alle planfasen door de gemeente gefaciliteerd in het realiseren van nieuwe woningen.

> In het kader van de omgevingsvisie een integrale ruimtelijke vertaalslag maken van de woningbouwopgave tot 2030 en op hoofdlijnen verkennen of actief grondbeleid bijdraagt aan het realiseren van de doelen.

In 2019 is het proces om te komen tot de Omgevingsvisie vastgesteld door college en gemeenteraad. Er zijn nog geen inhoudelijke keuzes gemaakt over de ruimtelijke vertaalslag van de woningbouwopgave.

> Stimuleren van duurzaamheidsmaatregelen, bijzondere woonvormen en bouwen voor speciale doelgroepen.

In 2019 is gestart met het traject om een nieuw woonprogramma op te stellen. Vanuit verschillende stakeholders en inwoners is er de wens dat er meer gebouwd wordt voor starters, meer aandacht voor duurzaamheid en de ontwikkeling van bijzondere doelgroepen te stimuleren. Deze ambities krijgen vooralsnog een plek in het woonprogramma dat medio 2020 ter besluitvorming aan de raad wordt aangeboden.

Daarnaast is er vanuit raadsinitiatief opdracht gekomen om in gezamenlijkheid met inwoners en initiatiefgroepen te onderzoeken of er Tiny Housing en een Knarrenhof in Lisse ontwikkeld kan worden.

Voor wat betreft duurzaamheidsmaatregelen is er een subsidieaanvraag gedaan om particuliere woningeigenaren te stimuleren om zelf maatregelen te nemen. Deze subsidie is toegewezen aan de gemeente Lisse en zal in 2020 in werking gesteld worden.

> Bij nieuwe projecten en initiatieven expliciet meenemen of realisatie van starterswoningen mogelijk is.

De woonvraag van starters vertaalt zich in een vraag naar vooral goedkope woningen. Stek heeft dit jaar voor het eerst woningen gelabeld specifiek voor jongeren (t/m 27 jaar). Daarnaast is er bij nieuwe initiatieven gestuurd op de ontwikkeling van kleiner aanbod om zo de woning ook na de eerste bewoner betaalbaar te houden.

> Versnellen van de Greenport OntwikkelingsMaatschappij (GOM) voor opruimen verrommeling ten behoeve van economische structuurversterking en ruimtelijke kwaliteitsversterking.

We hebben de provincie een voorstel gedaan om te komen tot een gezamenlijke 'versnellingsagenda Duin- en Bollenstreek', waarin staand beleid en ambities die bovenregionaal belang hebben gezamenlijk in (laten vervallen) opgepakt zouden worden. Hierbij hebben we de provincie gevraagd een bijdrage te leveren aan de saneringsopgave in het buitengebied.

Er is onzekerheid gerezen over het verdienmodel van GOM (inkomsten uit Greenportwoningen) door discussies vanuit andere gemeenteraden. Dit kan grote, financiële invloed hebben op de vraag of en hoe GOM toekomstige herstructureringsprojecten kan oppakken en uitvoeren.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelings Maatschappij B.V. Holland Rijnland	Woningbouwcorporaties Projectontwikkelaars Bedrijven Particuliere initiatiefnemers

Maatschappelijk vastgoed

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Efficiënte en effectieve inzet op het maatschappelijk vastgoed.	DOEL B Herbestemmen van vrijkomend vastgoed.	DOEL C Verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed.	DOEL D Realisatie van de nieuwbouw van een sporthal op sportpark Ter Specke. Realisatie van een nieuwe voorziening op de locatie van de huidige Beukenhof.
--	--	---	---

WAT HEBBEN WE DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Onderzoek naar nut en noodzaak van het in eigendom hebben van accommodaties. > Scenario's schetsen die leiden tot het terugdringen van m ² aan accommodaties en/of afstoten van accommodaties en die voorleggen ter besluitvorming. > Faciliteren en stimuleren van het bij elkaar brengen/cluseren van functies en activiteiten. > Investeren in de samenwerking tussen instellingen/organisaties om elkaar te versterken in efficiënt gebruik van locaties en voorzieningen.	ACTIVITEITEN DOEL B > Locaties van vrijkomend vastgoed herbestemmen en herontwikkelen.
ACTIVITEITEN DOEL C > Onderzoeken en prioriteren verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed; gemeentehuis, scholen, sportaccommodaties en sociaal culturele accommodaties. > Start maken met de volgende acties: • Opstellen duurzame meerjaren- onderhouds-plannen (DMOP) per vastgoedobject • Uitvoeren verduurzaming gemeentelijk vastgoed conform uitvoeringsplan Invoeren materialenpaspoort per vastgoedobject.	ACTIVITEITEN DOEL D > Uitwerken van het raadsbesluit in samenspraak en afstemming met voetbalvereniging FC Lisse. > In gesprek met belanghebbenden over de wensen ten aanzien van deze nieuwe voorziening.

Toelichting:

Doel A: Efficiënte en effectieve inzet op het maatschappelijk vastgoed.

> Onderzoek naar nut en noodzaak van het in eigendom hebben van accommodaties.

Via een werksessie met de raad in Lisse en verschillende bestuursopdrachten is in het kader van de bezuinigingsopgave op het accommodatiebeleid de nut en noodzaak in kaart gebracht van het in eigendom hebben van de accommodaties.

> Scenario's schetsen die lieden tot het terugdringen van m2 aan accommodaties en/of afstoten van accommodaties en die voorleggen ter besluitvorming.

Er zijn via de bestuursopdracht bezuiniging op het accommodatiebeleid - afstoten maatschappelijke accommodaties - scenario's geschetst om maatschappelijke accommodaties in eigendom van de gemeente af te stoten.

Conform de motie accommodatiebeleid (november 2019) heeft het college besloten uitvoering te geven aan het afstoten en/of herontwikkelingen van het gebouw Bondstraat 13 en de locatie aan de Ruishornlaan (gebouw De Greef). In het eerste kwartaal 2020 worden de mogelijkheden en (financiële) consequenties in kaart gebracht om de locatie van De Greef te her ontwikkelen.

> Faciliteren en stimuleren van het bij elkaar brengen van functies/activiteiten.

Het meerjarenprogramma Sporten, bewegen en spelen geeft uitvoering aan de ambitie om verbindingen te leggen tussen de doelgroepen, het aanbod en de vraag, de sportverenigingen en andere betrokkenen. En activiteiten te organiseren gebruik makend van de beschikbare voorzieningen.

> Investeren in de samenwerking tussen instellingen/organisaties om elkaar te versterken in efficiënt gebruik van locaties en voorzieningen.

De missie van stichting BESCAL (2019) - het zo professioneel mogelijk beheren en exploiteren van de sociaal culturele accommodaties tegen maatschappelijke tarieven, waardoor het uitvoeren van maatschappelijke activiteiten mogelijk is.

Doel B: Herbestemmen van vrijkomend vastgoed

> Locaties van vrijkomend vastgoed herbestemmen en herontwikkelen

De voormalige Rembrandtschool krijgt een nieuwe bestemming. Er hebben gesprekken plaatsgevonden met een woningcorporatie om de Rembrandtschool te herontwikkelen naar woningen.

Doel C: Verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed.

> Onderzoeken en prioriteren verduurzaming van het gemeentelijk vastgoed; gemeentehuis, scholen, sportaccommodaties en sociaal culturele accommodaties.

Op basis van de actuele ontwikkelingen (uitvoering accommodatiebeleid) is gekeken welk gemeentelijk vastgoed in aanmerking komt voor verduurzaming. Verder onderzoek en besluitvorming is doorgeschoven naar 2020. Onderzoeksbudget is overgeheveld naar 2020.

> Start maken met opstellen duurzame meerjaren onderhoudsplannen (DMOP) per vastgoedobject en uitvoeren verduurzaming gemeentelijk vastgoed conform het uitvoeringsplan.

Er is geen start gemaakt met het opstellen van duurzame Meerjaren Onderhoudsplannen in verband met capaciteitsgebrek. De duurzame MJOP's worden opgesteld in 2020.

Doel D: Realisatie van de nieuwbouw van een sporthal op sportpark Ter Specke.

> Uitwerken van het raadsbesluit in samenspraak en afstemming met voetbalvereniging FC Lisse.

De gemeenteraad heeft het Integraal plan nieuwbouw Ter Specke hal en accommodatie FC Lisse vastgesteld. Het college heeft een uitvoeringsovereenkomst en een garantstellingsovereenkomst afgesloten met FC Lisse. En er is eenmalige bijdrage verstrekt aan FC Lisse via een beschikking.

Doel D: Realisatie van een nieuwe voorziening op de locatie van de huidige Beukenhof.

> In gesprek met belanghebbenden over de wensen ten aanzien van deze nieuwe voorziening.

De gemeente heeft een Plan van Aanpak Beukenhof 2.0 opgesteld. In het kader van de bezuinigingsopgave op het accommodatiebeleid is nog geen uitvoering gegeven aan het Plan van Aanpak Beukenhof 2.0.

Op basis van de aangenomen motie Accommodatiebeleid (november 19) moet er een nieuwe bestuursopdracht voor de Beukenhof worden geformuleerd. De eerder ingediende moties Ouderenbeleid en Toekomst Beukenhof (2018) moeten integraal worden meegenomen bij deze bestuursopdracht.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelings Maatschappij B.V.	Huurders / gebruikers Verenigingen Woningbouwcorporatie Sportfondsen Bescal FC Lisse

Openbare ruimte en duurzaamheid

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Een aantrekkelijke gemeente met specifieke aandacht voor groen, milieu, biodiversiteit en beweging.	DOEL B Lisse circulair in 2040.	DOEL C Lisse energieneutraal in 2040 en op termijn klimaatneutraal.	DOEL D Lisse klimaatbestendig.
--	---	---	--

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Inpassen visie beweegvriendelijke openbare ruimte en kindvriendelijke buurten waaronder ongeorganiseerd spelen. > Versterken van de biodiversiteit als onderdeel van het Groenbeleidsplan (waaronder natuurvriendelijke oevers). > Het planten van bloembollen en zomergroen met langere bloei, eveneens onderdeel van het Groenbeleidsplan. > Optimaliseren samenwerking met de Omgevingsdienst bij het invullen van de (milieu)taken in relatie tot de Omgevingswet. > Voortzetten onderzoek naar het gedeeltelijk anders uitvoeren van het beheer van de buitenruimte.	ACTIVITEITEN DOEL B > Bewustzijn creëren bij inwoners over nut en noodzaak van afvalscheiding. > Doorvoeren van optimalisaties in de inzameling en afvalscheiding, met name in de hoogbouw en de milieustraat. > Evalueren van het effect van het ingevoerde tarief op klein huishoudelijk restafval (difstar) in 2019. > Gemeentelijke pilots circulair hergebruik reststoffen. > Uitwerken upcycle aanpak (opwaarderen grondstoffen). > Opstellen methode duurzame gebiedsontwikkeling. > Invoeren Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en aanstellen MVI-coördinator.
ACTIVITEITEN DOEL C > Aanleg van extra laadpalen ter bevordering van elektrisch rijden. > Inpassen duurzame energiebronnen (elektrisch en warmte) binnen de gemeente. > Meldpunt knelpunten duurzame ontwikkelingen. > Gemeentelijke/regionale voorbeeldroute ontwikkelen van duurzame projecten voor inwoners. > Opstellen en vaststellen lokale warmtevisies bestaande bouw. > Actief bijdragen aan uitvoering Energieakkoord Holland Rijnland. > Verduurzamen bedrijven (terreinen) en utiliteitsbouw. > Aanbieden duurzaamheidslening aan inwoners en maatschappelijke organisaties.	ACTIVITEITEN DOEL D > Uitvoeren klimaatstresstest in 2019. > Operatie Steenbreek. > Leidraad voor een duurzame (her)inrichting van de openbare ruimte.

> Opstellen uitvoeringsprogramma duurzaamheid. > Uitbreidend duurzaamheids-platform met externe en wetenschappelijke kennis.	

Toelichting:

Doel A: Een aantrekkelijke gemeente met specifieke aandacht voor groen, milieu, biodiversiteit en beweging.

> Inpassen visie beweegvriendelijke openbare ruimte en kindvriendelijke buurten waaronder ongeorganiseerd spelen.

In 2019 is gestart met het opstellen van een beleidsplan spelen. Hierin zijn deze elementen meegenomen. Het beleid wordt in 2020 vastgesteld.

> Versterken van de biodiversiteit als onderdeel van het Groenbeleidsplan (waaronder natuurvriendelijke oevers)

Bij de vervanging en herinrichting wordt invulling gegeven aan het versterken van de biodiversiteit. Bij het vaststellen van de begroting 2020 is besloten een besparing op het groen van €250.000 door te voeren. Deze bezuiniging heeft een flinke impact op de mogelijkheden goed invulling te geven aan ambities zoals biodiversiteit. In 2019 zijn de contouren opgesteld om te komen tot een nieuw groenbeleidsplan. De bezuinigingen hebben het verder uitwerken van een volledig beleidsplan on hold gezet. De eerder opgestelde contouren worden nu meegenomen in het proces van de omgevingsvisie.

> Het planten van bloembollen en zomergroen met langere bloei, eveneens onderdeel van het Groenbeleidsplan.

Deze actie is niet uitgevoerd in verband met tussentijdse bezuinigingen.

> Optimaliseren samenwerking met de Omgevingsdienst bij het invullen van de (milieu)taken in relatie tot de Omgevingswet.

De Omgevingsdienst heeft de Impactanalyse Omgevingswet uit 2017 geactualiseerd, waarbij nader is verkend wat de veranderende taken zijn van de Omgevingsdienst bij de komst van de Omgevingswet. De Omgevingsdienst heeft een (interne) Handreiking Advisering Omgevingswet opgesteld, een eerste aanzet om de veranderende samenwerking vorm te geven. Daarnaast neemt de Omgevingsdienst deel aan het experiment "coördinatieoverleg" vergunningsverleningstraject (dit experiment is opgezet voor Hillegom, Lisse en Teylingen), om ervaring op te doen om te werken met de omgevingstafel zoals door de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ontwikkeld.

> Voortzetten onderzoek naar het gedeeltelijk anders uitvoeren van het beheer van de buitenruimte

In 2019 heeft het college het besluit genomen om een groot aantal taken op het gebied van beheer van de buitenruimte naar de gemeente weer zelf uit te voeren. Doel is dicht bij de inwoners te staan, sneller te acteren en kunnen anticiperen op behoeftes die er leven. Een en ander in lijn met de doelstellingen van de Omgevingswet. Er is in 2019 hard gewerkt om hierop voorbereid te zijn. Uiterlijk 1 januari 2021 wordt dit geëffectueerd of zoveel eerder als mogelijk.

Doel B: Lisse circulair in 2040.

> Activiteiten 1 t/m 4

In 2019 heeft de evaluatie plaatsgevonden waarin al deze elementen zijn meegenomen. De raad heeft de keuze gemaakt om het ingevoerde tarief of klein huishoudelijk restafval (diftar) af te schaffen. Daarnaast zijn adviezen opgenomen in de evaluatie om zaken rondom de afvalinzameling te optimaliseren. Deze adviezen worden waar mogelijk opgevolgd en nader uitgewerkt. Voorbeelden van maatregelen op basis van de adviezen zijn onder andere;
Er wordt een opzet voorbereid om bijplaatsingen (afval naast de container) en illegale stort te verminderen. Hierbij wordt ook specifiek aandacht gegeven aan het verminderen van aanbod bedrijfsafval op de milieustraat. Er komt een bewustwordingscampagne over het nut en noodzaak van afval scheiden. Verder wordt de inzameling van een aantal afvalstromen (papier, gft, PMD en

textiel) bekeken om deze inzameling te optimaliseren. Ook wordt onderzocht hoe we zonder diftar de VANG-doelstellingen kunnen realiseren tegen zo laag mogelijke kosten.

> Doel B Opstellen methode Duurzame Gebiedsontwikkeling.

Het Management Team heeft in november positief besloten over de methode DGO. Zij heeft besloten om de methode in gebruik te nemen als standaard werkwijze bij gebiedsontwikkeling voor Hillegom, Lisse en Teylingen en in te stemmen met de 'aanpak inbedding in de organisatie'. In 2020 zal ervaring opgedaan worden door het draaien van minimaal 2 pilots.

> Invoeren Maatschappelijk Verantwoord Inkopen en aanstellen MVI-coördinator.

Lisse heeft het Manifest Maatschappelijk Verantwoord inkopen ondertekend. Bij Stichting Rijk is een MVI-coördinator aangesteld. In 2019 zijn we gestart met de MVI-evaluatietool, zodat de jaarlijkse voortgang op MVI gemeten kan worden en waar nodig gericht kan worden bijgestuurd.

Doel C: Lisse energieneutraal in 2040 en op termijn klimaatneutraal.

> Aanleg van extra laadpalen ter bevordering van elektrisch rijden.

In maart 2019 zijn de beleidsvisie en beleidsregels 'oplaadinfrastructuur elektrische voertuigen gemeente Lisse' vastgesteld en in werking getreden. Sinds April 2019 kunnen bewoners van Lisse bij Allego een aanvraag doen voor het plaatsen van een openbare laadpaal. In 2019 zijn er negen extra laadpalen gerealiseerd, waren er nog drie aanvragen in behandeling en ook drie in planning voor plaatsing. In 2019 is ook een regionale plankaart openbare laadinfrastructuur opgesteld waar alle mogelijke toekomstige laadlocaties per gemeente ingetekend zijn op basis van de toekomstige vraag (door middel van Big data).

> Inpassen duurzame energiebronnen (elektrisch en warmte) binnen de gemeente.

Hiervoor werken wij samen binnen de regio Holland Rijnland. Dit is namelijk een activiteit die iedere gemeente binnen de regio moet uitvoeren. De optelsom van de gemeenten komt samen in de Regionale Energiestrategie (RES). In het kader van de RES zijn er verschillende regionale onderzoeken uitgevoerd, waaronder een Verkenning Regionale Warmtevisie Holland Rijnland en het onderzoek Haalbaarheid warmtenet Holland Rijnland. Daarnaast zijn er Serious Games geweest waarbij gekeken is naar de ruimtelijke mogelijkheden voor het opwekken van duurzame mobiliteit. Er is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een zonneweide op de locatie van de voormalige vuilstort Loosterweg-Zuid. Deze past niet in de vigerende ruimtelijke kaders van de provincie. Maar als die aangepast worden, ligt er informatie klaar waarmee in korte tijd een participatief zonnepark kan worden ontwikkeld.

Voorts heeft met Keukenhof in het kader van het convenant, een aantal gesprekken en sessies plaats gevonden over duurzame initiatieven op het terrein van de Keukenhof.

> Meldpunt knelpunten duurzame ontwikkelingen

Inwoners kunnen knelpunten melden bij de gemeente via de reguliere kanalen. Er is hiervoor (nog) geen apart meldpunt ingericht.

> Gemeentelijke/regionale voorbeeldroute ontwikkelen van duurzame projecten voor inwoners.

Lisse heeft in het najaar van 2019 deelgenomen aan de Duurzame Huizen Route.

> Opstellen en vaststellen lokale warmtevisies bestaande bouw.

Op 19 november 2019 heeft het college het 'Plan van aanpak Lokale Energiestrategie & Transitievisie Warmte' vastgesteld. In dit plan van aanpak staat beschreven hoe wij komen tot een vastgestelde Transitievisie Warmte (TVW) in 2021.

> Actief bijdragen aan uitvoering Energieakkoord Holland Rijnland

In 2019 is er vanuit de werkorganisatie HLTsamen een trekker geleverd voor de uitvoeringslijn duurzame mobiliteit en is er deelgenomen aan de werkgroepen warmte, ruimte & energie en de projectgroep. Daarnaast hebben wij deelgenomen aan de activiteiten die georganiseerd zijn i.v.m. het maken van de RES, zoals deelname aan de Serious Games Ruimte en Energie en de Warmtetafel.

> Verduurzamen bedrijven (terreinen) en utiliteitsbouw.

De gemeente heeft in 2019 aan MKB-ondernemers energiescans aangeboden. Er zijn (nog) geen concrete activiteiten uitgevoerd in het kader van het verduurzamen van utiliteitsbouw.

> Aanbieden duurzaamheidslening aan inwoners en maatschappelijke organisaties.

De duurzaamheidslening is dusdanig succesvol gebleken, dat een uitbreiding noodzakelijk was. Begin 2019 is de duurzaamheidslening, conform het Richtinggevend Plan, uitgebreid met €300.000.

Door deze storting konden inwoners heel 2019 gebruik maken van de duurzaamheidslening. Er is (nog) geen gemeentelijke duurzaamheidslening beschikbaar voor maatschappelijke organisaties.

> Opstellen Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid.

Op 19 november 2019 heeft het college het 'Plan van aanpak Lokale Energiestrategie & Transitievisie Warmte' vastgesteld. In dit plan van aanpak staat beschreven hoe wij komen tot een vastgestelde Lissese Energiestrategie (LESS) in 2021. De LESS is een lokale vertaling van de RES en bevat zowel een beleidsmatig onderdeel als een uitvoeringsdeel.

> Uitbreiden Duurzaamheidsplatform met externe en wetenschappelijke kennis.

Het Duurzaamheidsplatform is medio 2017 voor het laatst samengekomen. Het platform is dus al langere tijd inactief. Met een deel van de leden onderhouden wij nog contact aangezien zij aangesloten zijn bij Lisse Duurzaam. Alvorens het platform uit te breiden, is het verstandig om het platform eerst te evalueren en tegen het licht van de huidige overlegstructuren en behoeften te houden.

Doel D: Lisse klimaatbestendig.

> Uitvoeren klimaatstresstest in 2019

In 2019 is vanuit een theoretisch model de klimaatstresstest uitgevoerd. In 2020 worden op basis van dit model de ambities van de gemeente bepaald.

> Operatie Steenbreek

Er zijn verschillende acties in het kader van operatie Steenbreek uitgevoerd, bijvoorbeeld de actie 'tegels eruit, planten erin'.

Mede door operatie Steenbreek wordt terughoudend omgegaan met uitgeven van snippergroen aan bewoners.

> Leidraad voor een duurzame (her)inrichting van de openbare ruimte.

In 2019 is de leidraad inrichting openbare ruimte (LIOR) geactualiseerd en gedigitaliseerd. In het handboek inrichting openbare ruimte (HIOR) was duurzaamheid al opgenomen. Dit is doorgezet in de LIOR en wordt verder doorontwikkeld. De LIOR is in concept gereed en wordt in 2020 vastgesteld en geïmplementeerd. Een actueel LIOR gaat ons en onze leveranciers/ontwikkelaars helpen om de verwachte kwaliteit van producten en diensten te leveren.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Stichting RIJK Meerlanden N.V. Gemeenschappelijke regeling werkbedrijven Kust, Duin- en Bollenstreek Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek Omgevingsdienst West-Holland Greenport Ontwikkelings Maatschappij B.V. Holland Rijnland Veiligheidsregio Hollands Midden Liander Dunea	Hoogheemraadschap Rijnland Provincie Zuid-Holland Regiogemeenten Duin- en Bollenstreek

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV-voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regeling	Veiligheidsregio Holland Midden (VRHM)
Doelstelling/Publiek belang	In de Veiligheidsregio Hollands Midden werken hulpverleningsdiensten en gemeenten samen aan de veiligheid. Ze bereiden zich voor op rampen en ernstige ongelukken. Daarnaast nemen ze maatregelen om toenemende risico's beter te beheersen.
Beleidsrisico's	Daling instroom vrijwilligers. De betrokkenheid van de vrijwilligers is van belang en er moet zorg blijven voor de binding met vrijwilligers.
Gemeenschappelijke regeling	Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)
Doelstelling/Publiek belang	Uitvoering van de wettelijke taken zoals de vergunningverlening en handhaving van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming (m.n. bouwstoffenbesluit), en advisering van de deelnemende gemeenten bij de uitvoering van hun taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid.
Beleidsrisico's	De gemeente bepaalt zelf de afname van het aantal uren. Er zijn maatregelen getroffen om de financiële robuustheid van de Omgevingsdienst te herstellen. Deelnemende gemeenten zijn nauw betrokken bij het plan van aanpak.
Gemeenschappelijke regeling	Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)
Doelstelling/Publiek belang	De VAB verzorgt voor de Bollen6-gemeenten de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.
Beleidsrisico's	De installatie is verouderd en de huurovereenkomst loopt tot eind 2023. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek zullen investeringen gedaan moeten worden om de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de overslag te garanderen. Dit geldt tot minimaal de einddatum van de huidige contracten voor de overslag, transport en de verwerking van gft- en restafval.
Vennootschappen en coöperaties	Greenport Ontwikkelings Maatschappij B.V. (GOM)
Doelstelling/Publiek belang	De GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij de GOM zijn zes Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, planten, bollen, knollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt een integrale en bovenlokale aanpak.
Beleidsrisico's	Met in achtname van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 390.000), de € 10 miljoen bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de € 20 miljoen uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk, evenals de andere deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van € 7 miljoen.

Vennootschappen en coöperaties	De Meerlanden N.V.
Doelstelling/Publiek belang	De Meerlanden werkt samen met een aantal gemeenten aan een schone en duurzame leef- en werkomgeving. Dit doen zij door de gemeenten schoon, heel en veilig te houden en door afval innovatief in te zamelen en te verwerken.
Beleidsrisico's	Meerlanden heeft geïnvesteerd in een nieuwe werkwijze voor gft-afval. Duurzaam en met een lange terugverdientijd.
Gemeenschappelijke regeling	Gemeenschappelijke regeling werkbedrijven Kust, Duin- en Bollenstreek
Doelstelling/Publiek belang	MareGroep: het op bedrijfsmatige wijze uitvoeren van taken van en voor de deelnemende gemeenten op het terrein van gesubsidieerde arbeid (Wet Sociale Werkvoorziening en Beschut Werken). Servicepunt Werk: het bevorderen van uitstroom uit de uitkering door het begeleiden naar werk.
Beleidsrisico's	Een risico voor de gemeente is de dalende rijksbijdrage voor de uitvoering van de wet sociale werkvoorziening, waardoor de gemeentelijke bijdragen stijgen.
Gemeenschappelijke regeling	Holland Rijnland
Doelstelling/Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor vijftien gemeenten in het hart van de Randstad. Vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio, werken deze gemeenten aan verbetering van de kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren voor burgers, bedrijven en instellingen in het gebied.
Beleidsrisico's	Holland Rijnland beschikt niet over vrije reserves. De risico's liggen voornamelijk binnen de reguliere bedrijfsvoering: debiteurenbeheer, subsidiestromen derden, personeelskosten, ziektekosten en automatisering. De maximale omvang van eventueel op te treden risico's worden geraamd op € 100.000. Bijzondere risico's, boventallige medewerkers (2) in begeleiding van werk naar werk. De loonkostenstijging in 2018 en de verwachte stijging van sociale premies voor 2019 zijn afgedekt. Voor 2019 en verder moet nog een nieuwe cao worden afgesloten. De nieuwe cao kan tot hogere loonkosten leiden. Dit risico schatten wij in op € 85.000 (afgerond), ca. 2% van de loonsom.

Beleids- en prestatie-indicatoren

Naam indicator	Eenheid	Begroting 2019	Realisatie	Bron
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 698	2019: € 693	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Gemiddeld totaalbedrag in euro's	€ 774	2019: € 771	COELO
Gemiddelde WOZ-waarde	per duizend euro	€ 258	2019: € 278	CBS
Nieuw-gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	6,9	2019: 11,5	Basisregistratie adressen en gebouwen
Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	Percentage van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopname.	*	2018: 6%	VeiligheidNL
Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	Percentage van het totaal aantal ongevallen die leiden tot ziekenhuisopname.	*	2018: 12%	VeiligheidNL

* Deze BBV-indicator komt eind 2018 te vervallen bij de actualisatie van de Regeling beleidsindicatoren gemeenten.

Indicator	Eenheid	Begroting 2019	Realisatie 2018	Bron
Omvang huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner in kilo's	65	46	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	% elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa	1,9%	4,5%	RWS

Indicator	Eenheid	Begroting 2019	Realisatie	Bron
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (in de leeftijd 12 - 17 jaar)	255	2019: 116	Bureau Halt
Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners (in de leeftijd 12 - 14 jaar)	*	2014: 0,3	KLPD
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	0,8	2019: 0	CBS
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	3	2019: 0	CBS
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	1,7	2019: 0	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	3	2019: 4	CBS

* Deze BBV-indicator is eind 2018 vervallen bij de actualisatie van de Regeling beleidsindicatoren gemeenten.

Prestatie-indicatoren

Indicator	Eenheid	Begroting 2019	Realisatie	Bron
RIEC casussen	Aantal casussen	10	*	**
Overlast door personen	Aantal meldingen	100	*	**
Meldingen huiselijk geweld	Aantal meldingen	24	*	**
Toepassing huisverbod	Aantal toepassingen	4	5	**
Sluiting panden Opiumwet	Aantal sluitingen	4	1	**
Bibob formulieren	Aantal formulieren	6	*	**

* Nog niet bekend. Betreft niet wettelijk verplichte indicator.

** Eigen gegevens.

Kaderstellende stukken

- Intergemeentelijke Structuurvisie Greenport 2016
- Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer - Bollenstreek, Provincies Noord- en Zuid-Holland, 2006
- Regionale Structuurvisie, 2020 Holland Rijnland
- Actieplan Duurzaam veilig 2014-2018
- Woonvisie Lisse 2015-2020 - Goed wonen op de Lis (2016)
- Prestatieafspraken Lisse 2017-2020
- Herziening accommodatiebeleid 2016
- Richtinggevend plan Duurzaamheid Lisse 2040
- Verordening Erfgoedcommissie Lisse 2019
- Regionale Woonagenda Holland Rijnland 2017
- Visie Ruimte en Mobiliteit provincie Zuid-Holland
- Algemene Plaatselijke Verordening Lisse
- Integraal Veiligheids- en handhavingsbeleid 2016-2019 (IVHB)
- Veiligheidsjaarplan 2019
- Verordening marktgelden Lisse 2018
- Wet veiligheidsregio's
- Regionaal Beleidsplan
- Regionaal Crisisplan
- Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma 2016-2020
- Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025
- Nota grondbeleid Lisse 2016-2020
- Integraal Afvalwaterketenplan 2017-2021
- Bomenbeleidsplan 2014-2030
- Wegenbeleidsplan 2017-2021
- Meerjarenprogramma 'Sporten, bewegen en spelen' 2019-2022
- startnotitie van Energieakkoord naar RES
- plan van aanpak lokale energiestrategie en transitievisie warmte
- methode duurzame gebiedsontwikkeling
- Verordening rioolheffing Lisse 2019
- Verordening afvalstoffenheffing Lisse 2019
- Nadere regels Gemeente Lisse procedurele en uitvoeringsregels ondergrondse infrastructuur
- Integraal Afvalwaterketen Plan
- Verordening marktgelden Lisse 2019
- Verordening hondenbelasting Lisse 2019

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Veiligheid

Openbare orde en veiligheid	-377	-636	-640	-543
Crisisbeheersing en brandweer	-1.250	-1.490	-1.478	-1.492

Thema Mobiliteit

Verkeer en vervoer	-2.338	-2.349	-2.193	-2.107
Parkeren	-67	-52	-94	-71

Thema Wonen

Wonen en bouwen	-836	-792	-812	-1.109
Ruimtelijke ordening	-389	-495	-490	-821

Thema Openbare ruimte en duurzaamheid

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-1.749	-2.153	-2.590	-2.307
Afval	-3.247	-2.420	-2.734	-2.834
Riolering	-1.857	-1.952	-1.963	-1.883
Milieubeheer	-834	-906	-857	-827
Begraafplaatsen en crematoria	-5	-3	-3	3
Totaal lasten	-12.949	-13.248	-13.854	-13.991

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Veiligheid

Openbare orde en veiligheid	25	40	36	22
Crisisbeheersing en brandweer	106	110	110	108

Thema Mobiliteit

Verkeer en vervoer	198	158	162	189
Parkeren	5	4	4	6

Thema Wonen

Wonen en bouwen	749	1.093	634	745
Ruimtelijke ordening	-2	0	0	1.032

Thema Openbare ruimte en duurzaamheid

Openbaar groen en (openlucht) recreatie	44	53	53	71
Afval	3.427	3.441	3.099	3.172

Riolering	2.751	2.790	2.790	2.751
Milieubeheer	3	0	0	12
Totaal baten	7.306	7.689	6.888	8.108

Saldo voor resultaatbestemming	-5.641	-5.559	-6.966	-5.881
---------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019
Toevoegingen reserves	0	0	-8	-152
Onttrekkingen reserves	762	410	900	1.208
Totaal reserves	762	410	892	1.056

Saldo na resultaatbestemming	-4.880	-5.148	-6.075	-4.827
-------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Programma 3 Bedrijvigheid

Regionale economie

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A

Een sterke regionale economische hoofdstructuur.

DOEL B

Een inventarisatie van hoe onze gemeente aan de kwantitatieve en kwalitatieve (waaronder verduurzamings-) vraag rond de vormen van bedrijvigheid die we ambiëren, kan voldoen.

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

ACTIVITEITEN DOEL A

> We dragen vanuit onze rol en verantwoordelijkheid bij aan de uitvoering van de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek.

> We dragen bij aan de realisatie van de projecten als benoemd in het gebiedsprogramma 'B(I)oeiende Bollenstreek'.

ACTIVITEITEN DOEL B

> We stellen een kwalitatieve regionale bedrijventerreinenanalyse op.

> We stellen, indien de analyse hier aanleiding toe geeft, een bedrijventerreinvisie op. Deze fungeert dan meteen als ons uitgangspunt voor een regionale bedrijventerreinvisie. Indien een visie wordt opgesteld, wordt hier een uitvoeringsstrategie aan gekoppeld.

> We stellen een regionale kantorenanalyse op.

> We stellen, indien de analyse hier aanleiding toe geeft, een kantorenvisie op. Deze fungeert dan meteen als ons uitgangspunt voor een regionale kantorenvisie. Indien een visie wordt opgesteld, wordt hier een uitvoeringsstrategie aan gekoppeld.

Toelichting:

Doel A: Een sterke regionale economische hoofdstructuur.

> We dragen vanuit onze rol en verantwoordelijkheid bij aan de uitvoering van de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek.

- We hebben waar mogelijk gemeentelijke inspanningen afgestemd met stichting Economic Board Duin- en Bollenstreek, zodat inspanningen elkaar zo veel mogelijk ondersteund hebben en in lijn met elkaar waren. Zo hebben we de koers rondom bedrijventerreinen in Holland Rijnland-verband in lijn gebracht met de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek. Ook hebben we regionaal verkend of samenwerking rondom het vitaal houden van kernen kansen biedt, waarbij we afstemming met de regiobranding-strategie van EBDB hebben gezocht.
- We hebben, waar relevant voor de gezamenlijke doelen, kennis beschikbaar gesteld voor stichting Economic Board Duin- en Bollenstreek. Waarmee de stichting met minimale inzet van beleidscapaciteit optimaal heeft kunnen functioneren.
- We hebben bestuurlijke en ambtelijke inbreng geleverd in het proces tot ontwikkeling van een strategie rond 'regiobranding' zoals door stichting Economic Board Duin- en Bollenstreek met stakeholders in is gezet.
- In Holland Rijnland-verband is onze bestuurlijke inzet op dossiers van dien aard geweest dat bovenregionale initiatieven kansen boden voor regionale inspanningen van onder andere de Economic Board Duin- en Bollenstreek. Dit heeft er mede toe geleid dat een project onder de business case 'Onderwijs en Arbeidsmarkt' gekoppeld wordt aan bovenregionale en provinciale inspanningen van (o.a.) Economic Board Zuid-Holland.

> We dragen bij aan de realisatie van de projecten als benoemd in het gebiedsprogramma 'B(I)oeiende Bollenstreek'.

We hebben projecten uit het gebiedsprogramma 'B(I)oeiende Bollenstreek' voorbereid en gerealiseerd conform planning.

Doel B: Een inventarisatie van hoe onze gemeente aan de kwantitatieve en kwalitatieve (waaronder verduurzamings-) vraag rond de vormen van bedrijvigheid die we ambiëren, kan voldoen.

> Activiteiten 1 en 2

We hebben een regionale bedrijventerreinenanalyse opgesteld. Daarnaast hebben we binnen de Duin- en Bollenstreek verkend hoe onze regio de eigen regionale vraag naar bedrijventerreinen kan beantwoorden, en hoe we in samenhang de bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig houden. Door onzekerheid over de Duinpolderweg is deze verkenning gestagneerd, daar ontsluiting een bepalende variabele is voor met name de uitgifte van nieuwe bedrijventerreinen.

> Activiteiten 3 en 4

In Holland Rijnlandverband is een regionale kantorenvisie opgesteld. De kaders hierbinnen en de schaalgrootte die gehanteerd werd voor kantorenlocaties heeft de relevantie voor opvolging in Lisse geminimaliseerd.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Economic Board DBS Stichting Greenport DBS Provincie Zuid-Holland Omliggende gemeenten Provincie Noord-Holland Metropoolregio Amsterdam

Lokale economie

WAT WILLEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Een economisch vitaal dorpshart, als ontvangstplek voor de lokale en regionale consument, met een hoog <i>shopping comfort</i> en <i>convenience</i> karakter.	DOEL B Een aantrekkelijk Lisse voor bewoners, bezoekers en bedrijven.	DOEL C Behoud van Lisse als centrum van de bloembollensector op het gebied van kennis, expertise én toerisme.	DOEL D Integrale en afgewogen aanpak in het kader van huisvesting van arbeidsmigranten en handhaving in samenspraak met relevante partijen.
---	---	---	---

WAT GAAN WIJ DAARVOOR DOEN?

ACTIVITEITEN DOEL A > We geven hoge prioriteit aan de verdere uitvoering van de detailhandelsvisie Lisse. > We stimuleren de ontwikkeling van locaties benoemd in de detailhandelsvisie, en brengen in beeld hoe de gemeente deze ontwikkeling kan bespoedigen. > We zoeken de verbinding met provinciale detailhandelsprogramma's waar dit bijdraagt aan de versterking van ons dorpshart. > We onderzoeken hoe we de unieke samenwerking met Keukenhof kunnen versterken, op zo'n manier dat heel Lisse en waar mogelijk de Bollenstreek hier profijt van heeft.	ACTIVITEITEN DOEL B > We gaan met Stichting Lisse Marketing (SLM) in gesprek over uitvoering van de doelstellingen op het gebied van gastheerschap en promotie, waarbij beoogd wordt te komen tot een nieuw convenant met SLM. > We zetten ambities af tegen huidige inbedding van beleid op lokale en regionale schaal, leggen de aanbevelingen uit de evaluatie van de nota Economie en Toerisme en actuele economische analyses hiernaast, en brengen aan de hand hiervan in kaart of en op welke vlakken aanvullende > We stimuleren het agrotourisme.
ACTIVITEITEN DOEL C > We versterken de Greenport via de rol als aandeelhouder in GOM. > We versterken de Greenport via o.a. de business cases en projecten als in de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek benoemd. In dit kader zijn onder meer de business cases Flower Science en Flower Attraction relevant. > We verstevigen de samenwerking binnen de Greenport door de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek op te richten. > Onderzoek uitvoeren naar de ruimtelijke inpasbaarheid en bereikbaarheid van de extra expositieruimte van museum De Zwarte Tulp.	ACTIVITEITEN DOEL D > We brengen de totale omvang en aard van de problematiek in kaart en stellen aansluitend daarop een integraal beleids- en actieplan op.

Toelichting:

Doel A: Een economisch vitaal dorpshart, als ontvangstplek voor de lokale en regionale consument, met een hoog *shopping comfort* en *convenience* karakter.

> Acties 1 t/m 3

We hebben prioriteit gegeven aan de verdere uitvoering van de detailhandelsvisie Lisse. Daarnaast hebben we de ontwikkeling van benoemde locaties in de detailhandelsvisie gestimuleerd. Ook hebben we de verbinding gelegd met provinciale detailhandelsprogramma's wat heeft bijdragen aan de versterking van ons dorpshart.

> We onderzoeken hoe we de unieke samenwerking met Keukenhof kunnen versterken, op zo'n manier dat heel Lisse en waar mogelijk de Bollenstreek hier profijt van heeft.

We hebben een convenant afgesloten met Keukenhof. Daarin heeft de samenwerking tussen Keukenhof en ondernemend Lisse een plaats heeft gekregen. Daarnaast zijn ook gesprekken gevoerd met ondernemers van het dorpshart en zijn er afspraken gemaakt over de samenwerking tijdens het seizoen.

Doel B: Een aantrekkelijk Lisse voor bewoners, bezoekers en bedrijven.

> We gaan met Stichting Lisse Marketing (SLM) in gesprek over uitvoering van de doelstellingen op het gebied van gastheerschap en promotie, waarbij beoogd wordt te komen tot een nieuw convenant met SLM.

We hebben met Stichting Lisse Marketing (SLM) een nieuw convenant voorbereid. Waarin doelstellingen op het gebied van gastheerschap, promotie en citymanagement zijn opgenomen.

> We zetten ambities af tegen huidige inbedding van beleid op lokale en regionale schaal, leggen de aanbevelingen uit de evaluatie van de nota Economie en Toerisme en actuele economische analyses hiernaast, en brengen aan de hand hiervan in kaart of en op welke vlakken aanvullende

Er is een uitvoeringsagenda Economie en Toerisme opgesteld waarin de lokale speerpunten zijn vastgelegd. Hieraan is ook een uitvoeringsprogramma gekoppeld met concrete acties.

> We stimuleren het agrotourisme.

Het (verkennen van de mogelijkheden tot het) stimuleren van agro-toerisme is opgenomen in de uitvoeringsagenda Economie & Toerisme. Daarnaast is het onderdeel van de regionale samenwerking middels de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek. Het is opgenomen in de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek, in de business case Flower Science, onder de projectnaam 'Flower Science Tourism'.

Doel C: Behoud van Lisse als centrum van de bloembollensector op het gebied van kennis, expertise én toerisme.

> We versterken de Greenport via de rol als aandeelhouder in GOM.

We hebben via onze rol als aandeelhouder van de GOM geholpen aan de versterking van de Greenport.

> We versterken de Greenport via o.a. de business cases en projecten als in de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek benoemd. In dit kader zijn onder meer de business cases Flower Science en Flower Attraction relevant.

We hebben de Greenport versterkt via o.a. de business cases en projecten als in de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek zijn benoemd. In dit kader zijn onder meer de business cases Flower Science en Flower Attraction relevant.

> We verstevigen de samenwerking binnen de Greenport door de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek op te richten.

We hebben de positie van de Greenport verstevigd door de stichting Greenport Duin- en Bollenstreek op te richten. Daarbij leveren we een voorzitter van de stichting.

> Onderzoek uitvoeren naar de ruimtelijke inpasbaarheid en bereikbaarheid van de extra expositieruimte van museum De Zwarte Tulp.

We zijn in gesprek met het museum De Zwarte Tulp over de juiste huisvesting.

Doel D: Integrale en afgewogen aanpak in het kader van huisvesting van arbeidsmigranten en handhaving in samenspraak met relevante partijen.

> We brengen de totale omvang en aard van de problematiek in kaart en stellen aansluitend daarop een integraal beleids- en actieplan op.

Plan van aanpak arbeidsmigranten vastgesteld.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Greenport Ontwikkelings Maatschappij (GOM) Holland Rijnland	Keukenhof Stichting Lisse Marketing Economic Board DBS Stichting Greenport DBS Provincie Zuid-Holland Huisvesters arbeidsmigranten Informatiepunten voor arbeidsmigranten (andere regio's) Ondernemersfonds Dorpshart Lisse Alverha Museum Zwarte Tulp

Kunst en Cultuur

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Verbinden: door krachten te bundelen en dwarsverbanden te leggen kunnen zo veel mogelijk inwoners meedoen aan cultuur.	DOEL B Samenwerken: bevorderen van samenwerking tussen verschillende culturele instellingen onderling én met het onderwijs en andere organisaties in het maatschappelijk veld. Vergroten van diversiteit van het culturele aanbod en de kwaliteit hiervan.	DOEL C Cultuureducatie: bevorderen van de persoonlijke ontwikkeling van kinderen en jongeren. Vergroten van kennis van cultuur én de belangstelling hiervoor.
---	--	---

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Opstellen nieuwe cultuurnota 2020-2023. Enkele thema's zijn: • cultuureducatie voor inclusieve samenleving; • kunstregeling voor kunstwerken in openbare ruimte; • kunst en cultuur voor bevorderen geestelijk welzijn; • Aandacht voor cultureel erfgoed; • levend houden en toegankelijk maken van historie Bollencultuur.	ACTIVITEITEN DOEL B > Samenwerkingsprojecten VO en culturele instellingen. > Deelname aan Nationale Kunstweek.	ACTIVITEITEN DOEL C > Voortzetten deelname aan deelregeling 'Cultuureducatie met Kwaliteit'.
--	---	--

Toelichting:

Doel A: Verbinden

> Opstellen nieuwe cultuurnota 2020-2023.

De Nota "Aandacht voor Cultuur 2016-2019" is in 2019 geëvalueerd met betrokken culturele partners door middel van een enquête en een bijeenkomst op 10 september 2019. We zijn op de goede weg met de huidige cultuurprojecten, zoals het Cultureel Café, Cultuurpagina en Schoolproject 'De Zwarte Tulp'. Het huidige cultuurbeleid past bij het huidige ambitieniveau voor kunst en cultuur. Over het vervolg wordt in 2020 een besluit genomen. Er ligt een bezuinigingstaakstelling op het accommodatiebeleid, waardoor er in deze fase nog niet te voorzien is wat het effect zal zijn op het aanbod van kunst en cultuur.

Doel B: Samenwerken.

> Samenwerkingsprojecten VO en culturele instellingen / deelname aan Nationale Kunstweek.

Het schoolproject 'De Zwarte Tulp' loopt goed. Enkele projecten, zoals de Nationale Kunstweek, worden aangepast of anders ingestoken. Bij de uitvoering hiervan wordt in 2020 het culturele veld betrokken.

Doel C: Cultuureducatie.

> Voorzetten deelname aan deelregeling ' Cultuureducatie met Kwaliteit'.

De deelregeling Cultuureducatie met Kwaliteit is voortgezet. De inzet van de Cultuureducatiegroep was erop gericht dat elke basisschool kwalitatief goede cultuureducatie duurzaam opneemt in het schoolprogramma zodat cultuureducatie een actieve bijdrage levert aan de ontwikkeling van leerlingen.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland	Commissie Culturele Zaken Kunstcommissie Cultuurverenigingen- en organisaties Bibliotheek Bollenstreek Vereniging Oud Lisse Cultuureducatiegroep Museum de Zwarte Tulp 't Huys Dever Keukenhof Fioretticollege Kunstenaars Basisscholen Lisse VVV Bollenstreek/Kleurrijk Lisse Stichting Lisse Marketing

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV-voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Vennootschappen en coöperaties	Greenport Ontwikkelings Maatschappij B.V. (GOM)
Doelstelling/Publiek belang	De GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij de GOM zijn zes Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, planten, bollen, knollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan een integrale ruimtelijke herstructurering van het gebied van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt een integrale en bovenlokale aanpak.
Beleidsrisico's	Met in achtname van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 390.000), de € 10 miljoen bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de € 20 miljoen uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk evenals de andere deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van € 7 miljoen.
Gemeenschappelijke regeling	Holland Rijnland
Doelstelling/Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor vijftien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio, aan betere kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren voor burgers, bedrijven en instellingen in het gebied.
Beleidsrisico's	Holland Rijnland beschikt niet over vrije reserves. De risico's liggen voornamelijk binnen de reguliere bedrijfsvoering: debiteurenbeheer, subsidiestromen derden, personeelskosten, ziektekosten en automatisering. De maximale omvang van eventueel op te treden risico's worden geraamd op € 100.000. Bijzondere risico's, boventallige medewerkers (2) in begeleiding van werk naar werk. De loonkostenstijging in 2018 en de verwachte stijging van sociale premies voor 2019 zijn afgedekt. Voor 2019 en verder moet nog een nieuwe cao worden afgesloten. De nieuwe cao kan tot hogere loonkosten leiden. Dit risico schatten wij in op € 85.000 (afgerond), ca. 2% van de loonsom.

Beleidsindicatoren

Naam indicator	Eenheid	Begroting 2019	Realisatie 2019	Bron
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	625	670,2	LISA
Vestigingen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 t/m 64 jaar	125	148,6	LISA
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolkingen t.o.v. de beroepsbevolking	70%	70,7%	CBS
Functiemenging	Index dat verhoudingswaarde aangeeft tussen banen en woningen	46,6%	48,1%	LISA

Kaderstellende stukken

- Economische agenda Duin- en Bollenstreek, visie 2030 en uitvoeringsprogramma 2016
- Uitvoeringsagenda Economie en Toerisme 2019
- Detailhandelsvisie 2016-2020
- Meerjarenprogramma Greenport Duin- en Bollenstreek 2017-2020
- Aandacht voor Cultuur! 2016-2019
- Intergemeentelijke structuurvisie Greenport Duin- en Bollenstreek 2016
- Groenprogramma Holland Rijnland, gebiedsprogramma 2016-2020
- Fantastische lijnen onderwijs en arbeidsmarkt (dagbesteding) Holland Rijnland 2017-2020
- Convenant huisvesting arbeidsmigranten Holland Rijnland 2014 – 2018
- Bedrijventerreinenstrategie Holland Rijnland

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Regionale economie

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-68	-76	-72	-61
Economische promotie	-142	-151	-165	-131
Economische ontwikkeling	-1.022	-1.104	-986	-964
Fysieke bedrijfsinfrastructuur			-15	-10

Thema Kunst & Cultuur

Media	-665	-648	-670	-674
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-761	-818	-671	-528
Cultureel erfgoed	-8	-22	-24	-34
Musea	-103	-77	-87	-85
Totaal lasten	-2.769	-2.896	-2.690	-2.487

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Regionale economie

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	8	13	13	8
Economische promotie	269	122	122	129

Thema Kunst & Cultuur

Media	191	192	233	194
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	24	23	24	24
Totaal baten	492	350	392	355

Saldo voor resultaatbestemming	-2.277	-2.546	-2.298	-2.132
---------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019
Toevoegingen reserves	0	0	0	-50
Onttrekkingen reserves	0	0	41	90
Totaal reserves	0	0	41	41

Saldo na resultaatbestemming	-2.275	-2.546	-2.258	-2.091
-------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Programma 4 Bestuur en ondersteuning

Regionale samenwerking

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Verstevigen van de positie van Lisse als samenwerkingspartner binnen en buiten de regio.	DOEL B Versterken belangenbehartiging en versterken van invloed van Lisse binnen Holland Rijnland op een aantal beleidsterreinen zoals bij verkeer en vervoer.	DOEL C Benutten van onze 'scharnierfunctie' tussen de grote stedelijke gebieden.
---	--	--

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Het onderhouden, uitbouwen van en investeren in een stevige (bestuurlijke) samenwerkingsrelatie met: • De regiogemeenten • Haarlemmermeer • Metropool regio's Amsterdam en Rotterdam Den Haag • Externe stakeholders onder wie Schiphol > Innemen van strategische (bestuurlijke) posities voor het versterken van de invloed en positie van Lisse. > Samen met de provincie en (regio)gemeenten doorontwikkelen van het gebiedsgericht werken.	ACTIVITEITEN DOEL B > In beeld brengen van de belangrijke overlegtafels voor Lisse. > Opstellen lobby-agenda voor Lisse.	ACTIVITEITEN DOEL C > Het ambtelijk en bestuurlijk brede netwerk opbouwen en doorontwikkelen om zo kansen en mogelijkheden van onze scharnierfunctie nader te onderzoeken.
---	---	--

Toelichting:

Regionale samenwerking, met als doel het versterken van de positie van Lisse als samenwerkingspartner binnen en buiten de regio, is een dynamisch thema. Stakeholders, zowel bestuurlijk/ambtelijk als privaat, op verschillende lagen (regionaal, provinciaal) spelen op verschillende thema's en op verschillende momenten in de tijd een belangrijke rol. In 2019 hebben de bestuurders van Lisse zich in ingezet om zich te positioneren als constructief samenwerkingspartner, zowel binnen als buiten de regio, om daarmee de strategische positie van onze gemeente te versterken.

Doel A: Verstevigen van de positie van Lisse als samenwerkingspartner binnen en buiten de regio.

> In 2019 heeft de gemeente Lisse zich gericht op het versterken van samenwerking met verschillende (bestuurlijke) partners, zowel binnen als buiten de regio. Samenwerking binnen de regio is veelzijdig, waarbij verschillende thema's en gremia parallel lopen. Samenwerking met bestuurlijke partners binnen de Duin- en Bollenstreek krijgt voornamelijk vorm in zogenaamde bestuurlijke overleggen Duin- en Bollenstreek (BODB). De BODB's zijn thematisch verdeeld en kennen de volgende overleggen: Ruimte, Greenport, Economie, Mobiliteit, Landschap, Recreatie & Natuur en Duurzaamheid. Binnen deze overleggen treffen bestuurlijk portefeuillehouders uit de Duin- en Bollenstreek elkaar om grensoverschrijdende thema's te bespreken en overleggen op hogere schaalniveaus, zoals Holland Rijnland en Hart van Holland, voor te bereiden. De gemeente Lisse heeft zich in 2019 ook toegelegd op het intensiveren van samenwerking buiten de regio. Zo werd in 2019 de samenwerking met de gemeente Haarlemmermeer verder geconsolideerd. Na een collegewerkbezoek van het voltallige college worden er nu op reguliere basis ambtelijke overleggen

gehouden. Deze ambtelijke overleggen vinden om de zes weken plaats en raken met name aan de thema's woningbouw (Dubbeldorpen in combinatie met voorzieningen) en mobiliteit (Duinpolderweg, N207/208). Intensivering van samenwerking met de metropoolregio's (MRA/MRDH) en Schiphol zijn in 2019 niet verder van de grond gekomen. De reden hiervoor is dat prioritaire grensoverschrijdende thema's, zoals bijvoorbeeld de energietransitie en mobiliteit, met name binnen de streek of regio belegd zijn.

> Verschillende bestuurders en ambtenaren bekleden momenteel strategische posities binnen de regio en versterken daarmee de invloed van de gemeente Lisse. Op bestuurlijk niveau wordt onze gemeente door de portefeuillehouders vertegenwoordigd in overleggen binnen de streek of regio. Daarnaast worden verschillende secretariaatsfuncties binnen de Duin- en Bollenstreek (BODB) bekleed door ambtenaren van HLTsamen.

> Op initiatief van de provincie is gestart met gebiedsgericht werken. Een team uit de provincie en een team uit de gemeenten in de Bollenstreek zijn in een intensief proces met elkaar aan de slag gegaan om tot een gezamenlijke agenda te komen. In april 2019 is een door de Duin- en Bollenstreek vastgestelde versnellingsagenda aan Provinciale Staten en de -op dat moment- onderhandelende partijen gestuurd. Deze versnellingsagenda geeft weer op welke onderwerpen de Duin- en Bollenstreek samenwerking zoekt en legt een vraag bij het provinciebestuur om op deze thema's te helpen in de vorm van expertise, middelen of het bijstellen van regelgeving. De onderwerpen in de versnellingsagenda zijn: versterking van een duurzaam, robuust mobiliteitsnetwerk, structuurversterking in de greenport, versnelling van de Economische Agenda Duin- en Bollenstreek en versterken van de regio als (water-)recreatie-gebied.

Doel B: Versterken belangenbehartiging en versterken van invloed van Lisse binnen Holland Rijnland op een aantal beleidsterreinen zoals bij verkeer en vervoer.

> In 2019 hebben portefeuillehouders van Lisse zich doorlopend ingezet in de verschillende gremia van Holland Rijnland. Naast de overlegtafels Verkeer en vervoer zijn de bestuurders ook aanwezig bij andere thematische overlegtafels zoals Energie en Economie.

> Daarnaast wordt er momenteel gewerkt aan een streek-brede strategische (lobby-) agenda. Het overleg "Meer nadruk op wat ertoe doet" bevat bestuurlijke vertegenwoordiging vanuit de colleges Hillegom, Lisse, Teylingen, Noordwijk en Katwijk. Op 19 maart 2020 zijn de voltallige colleges van deze vijf gemeenten samengekomen en is er verdere invulling gegeven aan deze strategische agenda in de Duin- en Bollenstreek.

Doel C: Benutten van onze 'scharnierfunctie' tussen de grote stedelijke gebieden.

We hebben nog niet ingezet op het onderzoek naar de kansen en mogelijkheden die de scharnierfunctie van Lisse ons biedt.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
Holland Rijnland HLT samen	Haarlemmermeer Schiphol Provincie Zuid-Holland Metropoolregio Amsterdam Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Dienstverlening

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

WAT WILLEN WIJ EERLIJK?		
DOEL A We werken daadkrachtig en snel, en staan dichtbij onze inwoners en ondernemers. We streven naar zo mogelijk één relatie met de klant en geven via elk dienstverleningskanaal hetzelfde antwoord. Onze klanten ondervinden geen hinder van onze interne structuur. Wij leveren service op maat; in een keer goed.	DOEL B We ondersteunen initiatieven van (groepen van) inwoners en/of ondernemers, vanuit een positieve grondhouding (Ja, mits...) en onderzoeken hoe we initiatieven mogelijk kunnen maken.	
DOEL C We willen de grenzen bereiken van een maximale digitalisering.	DOEL D De klant waardeert de dienstverlening van de gemeente en er vindt gerichte sturing plaats aan de hand van data en slimme technologieën.	DOEL E We zetten in op het bestrijden van adres- en identiteitsfraude.

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A We duiden en geven invulling aan de een-loket-gedachte, voeren regie uit op onze communicatiekanalen en gaan werken met serviceformules. We communiceren proactief en in begrijpelijke taal. We helpen onze klanten en versterken hierbij de een-loket-gedachte. We verleiden de klant naar het optimale dienstverleningskanaal.	ACTIVITEITEN DOEL B We zetten contactfunctionarissen in voor wijken, verenigingen en ondernemers (wegwijsformule) en bij overheids- en buurtparticipatie (participatieformule).	
ACTIVITEITEN DOEL C We gaan zo veel mogelijk producten en diensten digitaliseren en automatiseren, waarbij klanten die niet mee kunnen in de digitale wereld op maatwerk kunnen rekenen.	ACTIVITEITEN DOEL D We meten de klanttevredenheid en de prestatie van onze dienstverlening. We relateren de scores aan onze servicenormen. Mede aan de hand van deze uitkomsten sturen we bij en verbeteren wij onze dienstverlening.	ACTIVITEITEN DOEL E We intensiveren o.a. de adresonderzoeken en zoeken in het kader van fraudebestrijding verbinding met handhaving, veiligheid en andere thema's in het sociaal domein.

Toelichting:

Doel A

Er is een newsroom ingericht waar 'binnen' en 'buiten' met elkaar worden verbonden. In de newsroom wordt gereageerd op de vragen van buiten. Er wordt ook proactief informatie gedeeld op de website en de social media kanalen.

Op de website, aan de telefoon, via e-mail en op social media wordt gebruik gemaakt van dezelfde broninformatie. Op die manier zorgen we ervoor dat de klant via ieder kanaal hetzelfde antwoord krijgt. Voor deze manier van werken heeft HLTsamen in 2019 in een landelijke onderzoek naar gemeentelijke dienstverlening de tweede plaats behaald voor beste gemeentelijke dienstverlener.

Er is een start gemaakt met het werken met serviceformules. De eerste stappen hierin zijn gezet in het vergunningverleningsproces.

Met communicatiecampagnes via de website, social media, gemeenteberichten, sandwichborden en de schermen in de hal van het gemeentehuis worden de klanten naar het optimale dienstverleningskanaal verleid.

Doel B

Er zijn accountmanagers aangesteld voor bedrijven en instellingen. Zij zijn het vaste, eerste aanspreekpunt voor bedrijven en instellingen in de gemeente.

Doel C

Zo veel mogelijk producten en diensten die digitaal aangevraagd kunnen worden, zijn beschikbaar. Waar mogelijk worden E-formulieren samengevoegd om efficiënter te kunnen werken. Klanten die niet digitaal vaardig zijn, ontvangen we in het gemeentehuis.

In dashboards worden gegevens van producten en diensten bijgehouden. Bijvoorbeeld het aantal baliebezoeken en de behandeltijd aan de balie. Deze gegevens worden gebruikt om beleid op te stellen en aan te passen.

Doel D

De klanttevredenheid van de balies, de website en fixi (meldingen openbare ruimte) meten we dagelijks met Govmetric (de zuil met de smiles). Waar de klanttevredenheid en prestaties afwijken van de servicenormen sturen we waar mogelijk bij.

Doel E

De gemeente is aangesloten bij de Werkgroep Tegengaan Identiteitsfraude (WTI). Dit is een werkgroep waarin op ambtelijk niveau wordt overlegd met gemeenten in de Leidse regio. Er wordt ook in HLT-verband nauw samengewerkt tussen medewerkers van het team Burgerzaken en Ondermijning in het kader van adresonderzoeken.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
	Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen

Participatie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A De raad positioneren.	DOEL B Versterken van de bijdrage van inwoners (jongeren) aan vraagstukken in de Lissese samenleving.	DOEL C (Pro-) actief ondersteunen van initiatieven van bewoners.	DOEL D De organisatie is toegerust om te werken met (ideeën en wensen van) inwoners, ondernemers en maatschappelijke instellingen.
--	---	--	--

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Samen met de raad werken aan een raadsprogramma participatie. > Afstemmen van rollen en verantwoordelijkheden in het kader van (overheids)participatie en hierbij specifiek aandacht schenken aan verwachtingenmanagement. > Drie thema's benoemen waarbij de raad zich ten opzichte van participatie positioneert. > Voorafgaand aan de start van een project het participatietraject duidelijk uitwerken en voorleggen aan de raad, als voorbeeld noemen we de omgevingsvisie Lisse.	ACTIVITEITEN DOEL B > Communicatie op maat verzorgen bij het oppakken en uitvoeren van projecten en thema's (inzet sociale media, directe benadering via scholen, inzet 'Denktank Jeugd' etc.) > Een aantal pilot-trajecten met een expliciete participatiecomponent opstarten.
ACTIVITEITEN DOEL C > Gezamenlijk afstemmen van de verantwoordelijkheid bij het uitvoeren van initiatieven en ideeën.	ACTIVITEITEN DOEL D > Ontwikkelopgave van de organisatie w.b. participatie in beeld brengen en hier een traject voor uitstippelen.

Toelichting:

Doel A en activiteiten

> In samenwerking met de organisatie en Berenschot stelde de raad een mission statement op. Hierin is een aantal kaders voor participatie opgenomen.

> Een visie op participatie met een herijking van rollen en verantwoordelijkheden volgt hierop.

> De in 2018 opgezette raads werkgroep Participatie pakte in Lisse drie trajecten op: Tiny houses, het organiseren van een Jongerentop en de omgevingsvisie Lisse.

> Het participatietraject rond de omgevingsvisie is in nauwe samenwerking met de raad uitgewerkt.

Doel B en activiteiten

> Bij het organiseren van de jongeren-top Lisse is communicatie op maat vormgegeven voor en door jongeren zelf in samenwerking met het team Communicatie.

> Jongeren organiseerden zelf een bijeenkomst - met actieve ondersteuning van gemeenteraad, griffie en de organisatie- in Floralis. Hier konden de 60 aanwezige jongeren aangeven wat zij belangrijk vinden voor de toekomst van hún Lisse (agendasetting). Deze jongeren-top is heel enthousiast ontvangen. Naast deze jongeren-top is het thema Tiny houses opgestart en het traject 'Omgevingsvisie Lisse'.

Doel C en activiteit

De afgelopen jaren heeft Lisse veel ervaring opgedaan met participatietrajecten. Initiatieven van inwoners, zoals projecten als Gluren bij de burens, buurthuis Salvatori en groenparticipatie-initiatieven worden actief ondersteund. De wijkregisseur speelt hier een belangrijke rol in. Aan de hand van de opgedane ervaringen ontwikkelt HLTsamen samen met Lisse overheidsparticipatie (de gemeente ondersteunt initiatieven) verder door. Het afstemmen van rollen en verantwoordelijkheden bij het oppakken en uitvoeren van initiatieven maken hier onderdeel van uit.

Doel D en activiteit

De opdracht 'Borging van participatie in de organisatie' en de implementatie ervan helpt als basis voor een doorontwikkeling naar een andere manier van werken. De Omgevingswet fungeert daarbij als katalysator voor de omslag naar overheidsparticipatie waarbij de overheid inwoners faciliteert bij hun initiatieven.

SAMENWERKINGSPARTNERS

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
HLTsamén	Inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) instellingen

Communicatie

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A Verder versterken van de positionering van de gemeente Lisse.	DOEL B Communicatie faciliteert overheidsparticipatie.	DOEL C Communicatieve vaardigheden van de medewerkers verder versterken.	DOEL D Verder versterken verbinding met de samenleving door doordacht online en offline te communiceren.
--	--	--	--

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A > Opstellen (strategisch) communicatie-programma om daarmee de positie van de gemeente Lisse te versterken.	ACTIVITEITEN DOEL B > Pilot (raad) en overheidsparticipatie.	ACTIVITEITEN DOEL C > Activiteiten gericht op stimuleren van maatschappelijke sensitiviteit en omgevingsbewustzijn van de organisatie.	ACTIVITEITEN DOEL D > Investeren in online ontwikkeling. > Oprichten burgerpanel.
---	--	--	--

Toelichting:

Doel A en activiteit

In 2019 is een strategisch communicatieprogramma voor Lisse opgesteld. In diverse sessies is gewerkt aan een overzicht van de kernkwaliteiten van Lisse. Deze kwaliteiten zijn vervolgens gecheckt en verder aangescherpt in gesprekken met diverse maatschappelijke partners. Deze input is de basis voor een verdere uitrol in 2020.

Doel B en activiteit

Vanuit Team Communicatie is intensief ondersteund in de opzet en ontwikkeling van de Jongerentop. Ideeën van de jongeren zelf zijn omgevormd in een creatief concept voor een campagne. Doel vanuit Communicatie was inspiratie te bieden en de jongeren actief te ondersteunen om de jongerentop in Floralis tot een succes te maken (campagnestrategie, adviezen voor een succesvolle aanpak en de ontwikkeling van diverse campagnematerialen).

Doel C en activiteiten

In 2019 zijn beleids- én praktische tools met de opdracht 'Borging van participatie in de organisatie' ontwikkeld die in 2020 worden uitgerold. Kernboodschap van participatie is dat je als medewerker van gemeente Lisse/HLTsamen altijd samenwerkt. Door het inrichten van een newsroom (zie doel D) worden medewerkers actief geattendeerd (via de betrokken communicatieadviseurs) op issues die spelen rondom hun onderwerpen. Andersom worden zij uitgedaagd om zelf aan te sluiten bij de stand-up als er binnen hun onderwerpen issues zijn.

Doel D en activiteiten

> Team Communicatie heeft in 2019 samen met het Informatiecentrum een newsroom gerealiseerd waar nieuwsberichten en sociale media (die betrekking hebben op de gemeente of de gemeenschap) binnenkomen. In de newsroom hangen vier schermen met het laatste nieuws. Medewerkers van Communicatie en het Informatiecentrum hebben in de newsroom dagelijks een extra taak naast hun reguliere werk. Die taken variëren van analyse en strategie tot webcare. Met ieder issue dat opkomt, is zo een heldere afhandeling geborgd. Ook stelt het de organisatie in staat te anticiperen op vragen die gaan komen. Iedere werkdag is er een stand-up van 15 minuten, waarin kort het belangrijkste nieuws wordt besproken. Medewerkers van HLTsamen kunnen deze stand-up bijwonen om te horen hoe het staat met voor hen actuele thema's. Tot slot is in 2019 ruimte gemaakt binnen het Team Communicatie voor een online strateeg. Zij volgt actief ontwikkelingen, schrijft strategisch online beleid en borgt de implementatie in het dagelijks werk. De ontwikkeling van de newsroom is één van deze ontwikkelingen.

> In 2019 is het digitaal burgerpanel Levendig Lisse opgericht. Dit is een online panel waarop inwoners zich kunnen inschrijven. Vanaf oktober is het digipanel opengesteld voor de werving van

leden (405 leden op 10 februari 2020). De eerste twee onderzoeken hebben begin 2020 plaatsgevonden. Verdere werving van leden vindt doorlopend in 2020 plaats.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen	Overige samenwerkingspartners
HLTsamen Holland Rijnland	

Verbonden partijen

WAT WILDEN WIJ BEREIKEN?

DOEL A

Een goede regie voeren op de verbonden partijen waarbij de standpunten van Lisse (tijdig) helder naar voren komen

DOEL B

Meer grip hebben op de verbonden partijen om uiteindelijk een betere kwaliteit met elkaar te bereiken

WAT HEBBEN WIJ DAARVOOR GEDAAN?

ACTIVITEITEN DOEL A

> Het onderhouden van en investeren in ons bestuurlijk netwerk waarbij van Holland Rijnland als 'basis' (in ieder geval voor Verkeer en vervoer) gebruik wordt gemaakt

> Om (lokale en regionale) doelen te realiseren benoemen we thema's waarvoor we gericht lobby-en

ACTIVITEITEN DOEL B

> De nota 'Verbonden partijen' en het beleidskader "Governanceregime Verbonden partijen 2018 gezamenlijk met de raad en griffie uitwerken waardoor de bestuurlijke inbreng verder verstevigt

> De nieuwe gemeenteraad heeft -gelet op het belang en de impact - gekozen voor het oppakken van vier verbonden partijen waarop het governanceregime goed wordt ingeregeld:

- Holland Rijnland
- ISD
- KDB (Maregroep) en
- HLTsamen

> De zienswijzeprocedure op de ontwerp-begrotingen zorgvuldig en kritisch voorbereiden

Toelichting:

Doel A en activiteiten

> Portefeuillehouders en raadsleden nemen actief deel aan verschillende bestuurlijke samenwerkingsverbanden (zie de paragraaf Verbonden partijen). Dat is onder andere zichtbaar door deelname aan verschillende Algemeen Besturen of Dagelijkse Besturen. Ook worden uiteenlopende thema- en voorlichtingsbijeenkomsten bezocht. Voor wat het samenwerkingsorgaan Holland Rijnland betreft zijn de Algemeen Bestuursleden actief betrokken bij het clustervooroverleg Duin- en Bollenstreek. Vooraf worden vergaderingen van de verschillende gemeenschappelijke regelingen voorbereid, onder andere door annotaties. Deze goede en gedegen voorbereiding draagt bij om als Lisse samen met de regiogemeenten in de Duin- en Bollenstreek een sterkere en richtinggevende rol in de regio te spelen.

> In de in 2019 vastgestelde regionale Agenda Holland Rijnland zijn lobby en belangenbehartiging als belangrijke taken voor Holland Rijnland opgenomen. Het gaat om optreden naar provincie, Rijk en andere belangrijke gremia om regionale doelen te bereiken, via lobby en subsidiewerving. De lobby is gekoppeld aan de verschillende inhoudelijke onderwerpen waarop Holland Rijnland samenwerkt.

Doel B en activiteiten

> Er zijn in samenwerking met de griffie drie expertteams gevormd die met enige regelmaat bijeengekomen zijn. Uiteenlopende onderwerpen zijn daarbij aan bod gekomen:

- directeurs van de gemeenschappelijke regelingen hebben presentaties verzorgd;
- werkbezoeken hebben plaatsgevonden en vinden nog plaats;
- financiële documenten zijn besproken (begroting, kadernota, zienswijzen);
- domeinmanagers hebben presentaties gegeven over de ontwikkelingen in de vakgebieden;
- adviezen zijn uitgebracht aan raad (o.a. tussenevaluatie werkorganisatie HLTsamen).

> Het vooroverleg Duin- en Bollenstreek onder voorzitterschap van Lisse draagt zorg voor een goede, stevige voorbereiding en woordvoering over de vergaderingen van het Algemene Bestuur van Holland Rijnland. Een goede voorbereiding draagt mede bij om als gemeente Lisse een sterkere en richtinggevende rol in de regio te spelen. Dit beantwoordt ook aan de uitgangspunten

over de regionale samenwerking in het coalitieakkoord Samen Duurzaam Denken, Samen Vernieuwend Doen. Daarbij heeft de gemeenteraad besloten een gemeentelijke auditcommissie in het leven te roepen voor het adequaat en permanent ondersteunen van de raad in haar financiële taken en verantwoordelijkheden. De auditcommissie kan bijvoorbeeld de financiële stukken van de werkorganisatie HLTsamen voorbespreken en de gemeenteraad adviseren. Lisse heeft deelgenomen aan de werkgroep en aan de werksessie Worldcafe van Holland Rijnland om de governance te versterken. Dat heeft er mede toe geleid dat de werkgroep 'werkwijze' van Holland Rijnland aanzetten heeft gegeven over een vernieuwende manier van werken bij Holland Rijnland. Een werkwijze die past bij de behoeften en wensen van deze tijd. Belangrijk onderdeel van de 'nieuwe werkwijze' van Holland Rijnland is aandacht voor de betrokkenheid van de gemeenteraden. Samenwerkingsprincipes zijn benoemd: inhoud centraal, vrije vorm, eigenaarschap, creativiteit, en gemeenteraden aan de voorkant. Hiermee is een aanzet gegeven aan de invulling van de nota Verbonden partijen.

> De zienswijzeprocedure op de ontwerpbegrotingen van de gemeenschappelijke regelingen zijn zorgvuldig en kritisch voorbereid en voor besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

Samenwerkingspartners

Verbonden partijen *	Overige samenwerkingspartners
HLTsamen Holland Rijnland Samenwerking Belastingen Bollenstreek Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea) Alliander N.V. Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)	

* De overige verbonden partijen zijn opgenomen bij het van toepassing zijnde programma.

Verbonden partijen

De vernieuwde BBV-voorschriften schrijven voor dat informatie over een verbonden partij wordt opgenomen bij het desbetreffende programma. Voor algemene informatie over verbonden partijen en een samenvatting wordt verwezen naar de paragraaf Verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regeling	HLTsamen
Doelstelling/Publiek belang	HLTsamen biedt als werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.
Beleidsrisico's	Het niet halen van de gestelde financiële doelstellingen in het bedrijfsplan.

Gemeenschappelijke regeling	Holland Rijnland
Doelstelling/Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor vijftien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio aan betere kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren van burgers, bedrijven en instellingen in het gebied.
Beleidsrisico's	Holland Rijnland beschikt niet over vrije reserves. De risico's liggen voornamelijk binnen de reguliere bedrijfsvoering: debiteurenbeheer, subsidiestromen derden, personeelskosten, ziektekosten en automatisering. De maximale omvang van eventueel op te treden risico's wordt geraamd op € 100.000. Bijzondere risico's, boventallige medewerkers (2) in begeleiding van werk naar werk. De loonkostenstijging in 2018 en de verwachte stijging van sociale premies voor 2019 zijn afgedekt. Voor 2019 en verder moet nog een nieuwe cao worden afgesloten. De nieuwe cao kan tot hogere loonkosten leiden. Dit risico schatten wij in op € 85.000 (afgerond), ca. 2% van de loonsom.

Gemeenschappelijke regeling	Samenwerking Belastingen Bollenstreek
Doelstelling/Publiek belang	Samenwerking Belastingen Bollenstreek verricht voor de gemeenten Noordwijk, Lisse en Teylingen de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen en leges.
Beleidsrisico's	Geen bijzondere risico's.

Vennootschappen en coöperaties	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)
Doelstelling/Publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.
Beleidsrisico's	n.v.t.

Vennootschappen en coöperaties	Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)
Doelstelling/Publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,2 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.
Beleidsrisico's	Dunea ontvangt geen financiële bijdrage van de gemeente. De drinkwaterwet geeft ruimte voor het uitbetalen van een (beperkt) dividend aan de aandeelhouders. De aandeelhouders vinden echter dat het uitbetalen van dividend niet past bij een drinkwaterbedrijf en hebben daarom besloten om de blokkade op het uitkeren van dividend in stand te houden. Hierdoor kan de volledige winst worden gebruikt voor het aflossen van leningen. Dit leidt tot lagere rentekosten en dus tot lagere tarieven op termijn.

Vennootschappen en coöperaties	Alliander N.V.
Doelstelling/Publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.
Beleidsrisico's	Alliander is een privaatrechtelijk verbonden partij. Alliander is een energienetwerkbedrijf. Het bedrijf zorgt voor het transport van betrouwbare, betaalbare en veilige energie, vandaag en in de toekomst. Via het netwerk transporteert Alliander elektriciteit en gas naar 37% van alle elektriciteits- en gasklanten in Nederland. Alliander investeert in de facilitering van duurzame energievormen om zo bij te dragen aan een betere samenleving.
Stichtingen en verenigingen	Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)
Doelstelling/Publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen 17 gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.
Beleidsrisico's	De kosten van de stichting RIJK bestaan vrijwel volledig uit personeelslasten, het beleidsrisico is derhalve beperkt.

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Begroting 2019	Realisatie 2019	Bron
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Zie begroting GR HLTsamen	Zie jaarrekening GR HLTsamen	*
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners			*
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen			*
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	41	49	*
Overhead	% van de totale lasten	14,77%	16,14%	*

* Eigen gegevens

Kaderstellende stukken

- Coalitieakkoord 2018-2022 'Samen duurzaam denken, samen vernieuwend doen!'
- Kadernota 2020-2023
- Startnotitie 'Klimmen zonder te vallen' (2017)
- Plan van aanpak Werkorganisatie Hillegom, Lisse, Teylingen: HLT Samen (2015)
- Bedrijfsplan HLT Samen Sterker! (2016)

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Dienstverlening

Beheer overige gebouwen en gronden	-70	-37	-151	-126
Burgerzaken	-542	-590	-568	-537

Thema Regionale samenwerking

Bestuur	-1.633	-1.297	-1.462	-2.100
Totaal lasten	-2.245	-1.924	-2.181	-2.763

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Dienstverlening

Beheer overige gebouwen en gronden	863	115	153	138
Burgerzaken	383	388	330	290

Thema Regionale samenwerking

Bestuur	99	0	0	91
Totaal baten	1.345	503	483	519

Saldo voor resultaatbestemming	-899	-1.421	-1.698	-2.244
---------------------------------------	-------------	---------------	---------------	---------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Toevoegingen reserves	-1.901	0	0	0
Onttrekkingen reserves	1.783	220	747	797
Totaal reserves	-117	220	747	797

Saldo na resultaatbestemming	-1.016	-1.201	-950	-1.447
-------------------------------------	---------------	---------------	-------------	---------------

Algemene dekkingsmiddelen

Alle lasten en baten die samenhangen met de programma's worden direct op het desbetreffende programma geboekt. De baten in Algemene middelen bestaan uit doeluitkeringen, specifieke rijksvergoedingen, huuropbrengsten en dergelijke. Dit onderdeel van de begroting volgt uit artikel 8 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

In Algemene dekkingsmiddelen staan de volgende onderwerpen:

- Lokale heffingen
- Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
- Dividenden
- Saldo financieringsfunctie
- Overige algemene dekkingsmiddelen

Verder heeft de gemeente diverse inkomsten waarvan de besteding niet gebonden is. Dit zijn de zogenoemde algemene dekkingsmiddelen. Deze baten zijn niet aan een concreet programma toe te rekenen. Artikel 8 van het BBV schrijft voor dat, naast de begroting van lasten en baten per programma, ook een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien is opgenomen.

Lokale heffingen

Dit zijn gemeentelijke belastingen die geen directe relatie hebben met een bepaalde gemeentelijke taak, de besteding is niet geoormerkt. De onroerende zaakbelasting en de precariobelasting vallen hieronder. Dit geldt niet voor de rioolrechten, afvalstoffenheffing, leges, en marktgelden. Deze worden op de desbetreffende programma's verantwoord en zijn geoormerkt voor deze lasten. We verwijzen naar de paragraaf Lokale heffingen voor een uitgebreidere toelichting. In de paragraaf Weerstandsvermogen zijn de dekkingspercentages van de diverse heffingen opgenomen in relatie tot het weerstandsvermogen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De Algemene uitkering in de begroting 2019 is berekend op basis van de Meicirculaire 2018 van het Gemeentefonds. De ramingen zijn hierna aangepast tot en met de Septemercirculaire 2019 in de 2e Tussentijdse rapportage. Het ontvangen bedrag voor de Algemene uitkering is inclusief de verwerking van de Decemercirculaire. De decentralisaties zijn voor een deel opgenomen in de algemene uitkering, op termijn worden alle decentralisaties opgenomen in de berekeningen van de algemene uitkering. Het deel dat is achtergebleven als deelfonds is de decentralisatie Participatiewet en Voogdij 18⁺.

Algemene uitkering	Begroting 2019	1e Tussentijdse rapportage	2e Tussentijdse rapportage	Rekening 2019
Maatstaven	18.520.493	18.520.493	19.075.646	19.289.116
Uitkeringsfactor	1,572	1,572	1,548	1,537
	29.114.215	29.114.215	29.529.100	29.647.371
Kortingen OZB	-3.395.208	-3.395.208	-3.341.501	-3.341.501
Suppletie integratie Sociaal Domein	-4.170	-4.170	-4.170	-102.403
Suppletie-uitkering in verband met OZB	-11.728	-11.728	-11.728	-11.728
Algemene uitkering sub totaal	25.703.109	25.703.109	26.171.701	26.191.739
Decentralisatie uitkeringen				
Combinatiefuncties Brede Scholen sport en cultuur	66.672	66.672	94.991	94.991
Voorschoolse voorzieningen peuters	43.088	43.088	32.316	32.316
Bonus beschut werken			12.000	12.000
Armoedebestrijding kinderen	62.137	62.137	62.137	62.137
Decentralisatie provinciale taken vergunningverlening, toezicht en handhaving	26.267	26.267	26.267	26.267
Maatschappelijke begeleiding			35.550	35.550
Schulden en armoede	26.179	26.179	16.756	16.756
Sportakkoorden			15.000	15.000

Verhoging taalniveau statushouders			26.478	26.478
Energieloket				25.000
Transitievissie warmte				202.101
Wijkaanpak				9.997
Integratie uitkering				
Vergoeding raadsleden gemeenten			77.780	77.780
Afzonderlijke berekeningen				
Uitname BCF 100%	537.000	537.000		
Verschil berekening ministerie BZK	122.548	122.548		
Algemene uitkering, algemeen deel	26.587.000	26.587.000	26.570.976	26.828.112
Verschillen		0	-16.024	257.136
Deelfonds sociaal domein				
Decentralisatie Participatiewet	1.681.782	1.681.782	1.812.268	1.812.268
Voogdij/18+	365.543	365.543	377.081	377.081
Totaal Deelfonds sociaal domein	2.047.325	2.047.325	2.189.349	2.189.349
Verschillen		0	142.024	0
Totale Algemene uitkering	28.634.325	28.634.325	28.760.325	29.017.461
Verschillen		0	126.000	257.136

In 2019 is, naast de € 29.017.461 aan Algemene uitkering en Deelfonds sociaal domein, ook een nabetaling ontvangen voor de jaren 2017 en 2018 van € 16.414.

Dividenden

In de jaarrekening wordt het dividend verantwoord van Alliander, Bank voor Nederlandse Gemeenten (BNG) en Meerlanden naar rato van het bedrijfsresultaat van het vorig jaar. Het dividend is in 2019 ontvangen.

Bedragen x € 1.000

Dividend	Werkelijk 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Werkelijk 2019
Alliander	362	362	594	594
Bank Nederlandse Gemeenten	46	46	46	52
Meerlanden	66	74	74	66
Totaal baten	474	482	714	711

Saldo financieringsfunctie

In het BBV zijn de regels over rentetoerekening vastgelegd. De notitie Rente van de Commissie BBV geeft aan dat er niet meer rente mag worden toegerekend dan de werkelijke rentelasten. Er is geadviseerd geen rente meer toe te rekenen aan eigen vermogen (voorheen bespaarde rente). Lisse hanteert een omslagpercentage van 2% - berekend volgens de omslagrentemethode - voor de toerekening van rente aan investeringen die via kapitaallasten ten laste van de taakvelden komt. Het renteresultaat in Lisse bedraagt € -41.275 (zie paragraaf Financiering).

Overige algemene dekkingsmiddelen

De hier berekende bedragen werden veroorzaakt door de kostenverdelingssystematiek. In de vernieuwde BBV-voorschriften is de kostenverdeling opgeheven. De overhead wordt verantwoord in prestatieveld bedrijfsvoering en de directe bedrijfskosten worden rechtstreeks toegerekend aan de producten en activiteiten. De overhead wordt wel meegenomen in de berekening van de kostendeekkende tarieven.

Mutaties reserves

Per programma is vermeld wat de mutaties op de reserves zijn. Enkele mutaties zijn niet toe te wijzen aan een programma, die worden daarom hier verantwoord.

Overhead

In het gewijzigde BBV is onderlinge vergelijkbaarheid van gemeenten het uitgangspunt. Daarom heeft de wetgever ervoor gekozen de kosten van overhead op één taakveld te laten registreren en op één centrale plaats in de begroting te vermelden. Door deze nieuwe systematiek gaan gemeenten op dezelfde wijze om met kostentoe rekening, waardoor de vergelijking van kosten van producten en/of diensten volgens de wetgever ook zuiverder is. Om dit effect te versterken, is voor het eerst ook een uniforme definitie van overhead gegeven. De centrale presentatie heeft als neveneffect dat het zicht op de integrale kostprijs in de programma's verloren gaat. Het opnemen van het totaalbedrag aan ondersteunende activiteiten zegt daarnaast weinig zonder de relatie met het primaire proces te leggen/kennen. In dat verband houden wij conform de Financiële verordening extracomptabel ook nog zicht op de integrale kostprijs, zodat daarop sturing kan plaatsvinden.

In 2019 bedraagt de totale overhead afgerond € 9.107.000. Dit is 16,14% van de totale lasten ad € 56.417.604.

De overhead bestaat uit:

x € 1.000

Onderdeel	Bedrag
Bijdrage HLTsamen	8.285
Huisvesting gemeentehuis	475
Overige overhead	347
Totaal	9.107

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevende activiteiten. Gemeenten zijn onder de nieuwe wet in principe vennootschapsbelasting-belastingplichtig voor alle werkzaamheden, die als een ondernemingsactiviteit kunnen worden aangemerkt. Een inventarisatie, ondersteund door PWC, wijst er op dat Lisse geen onder de vennootschapsbelasting vallende activiteiten heeft. We hebben de definitieve aanslag vennootschapsbelasting 2017 van de Belastingdienst ontvangen. Die kwam uit op nihil.

Onvoorzien

De begroting bevat een stelpost van € 200.000 voor onvoorziene *incidentele* uitgaven. In 2019 is voor een bedrag van € 10.000 gebruik gemaakt van de post onvoorzien. Het restant van de € 190.000 is bij de 2e tussentijdse rapportage van 2019 ten gunste van het exploitatieresultaat gebracht.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Lasten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Algemene dekkingsmiddelen

Overhead	-8.211	-8.129	-9.287	-8.839
Overige baten en lasten	-1	-89	36	-161
Treasury	52	182	44	-90
Belastingen overig	-396	-414	-414	-385
Totaal lasten	-8.556	-8.450	-9.621	-9.475

Baten	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019

Thema Algemene dekkingsmiddelen

Overhead	29	0	0	1
Overige baten en lasten	31	0	0	0
Treasury	643	657	861	839
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	27.042	28.634	28.760	29.035
OZB niet-woningen	1.831	1.846	2.044	2.047
OZB woningen	2.428	2.447	2.377	2.385
Belastingen overig	2.233	2.261	2.261	2.321
Totaal baten	34.237	35.845	36.303	36.628

Saldo voor resultaatbestemming	25.681	27.395	26.682	27.152
---------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Reserves	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019
Toevoegingen reserves	0	0	0	0
Onttrekkingen reserves	0	0	0	0
Totaal reserves	0	0	0	0

Saldo na resultaatbestemming	25.681	27.396	26.682	27.153
-------------------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Paragrafen

Paragraaf Lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen zijn te verdelen in belasting en rechten. In de paragraaf Lokale heffingen wordt aangegeven wat daadwerkelijk aan opbrengsten van belastingen en rechten is ontvangen. De Gemeentewet geeft een limitatieve opsomming van de belastingen die een gemeente mag heffen. De Gemeente Lisse maakt geen gebruik van de wettelijke mogelijkheid om forensenbelasting te heffen.

Belastingen

Tegenover een belasting staat geen rechtstreekse individuele tegenprestatie van de overheid. De opbrengsten dienen als algemeen dekkingsmiddel. Onze gemeente heft de volgende belastingen: onroerende zaakbelastingen (OZB), roerende zaakbelastingen (RZB), toeristenbelasting, baatbelasting, hondenbelasting en precariobelasting.

Rechten

Rechten zijn betalingen voor een geleverde of een bewezen dienst. Hiervan zijn de tarieven in principe volledig kostendekkend. Het is niet toegestaan een meer dan kostendekkend tarief te hanteren. In Lisse worden afvalstoffenheffing, rioolheffing, leges en marktgeld als rechten geheven.

Welke ontwikkelingen spelen er

- Er zijn geen ontwikkelingen in het verruimen van het lokaal belastinggebied. Er komt dus geen verschuiving van de rijksbelastingen naar de lokale belastingen.
- Van de Berichtenbox van MijnOverheid wordt steeds meer gebruik gemaakt. In 2019 is het aantal gebruikers gestegen van bijna 30% naar ruim 34% van de aanslagen.

Overzicht inkomsten

In het volgende overzicht worden de geraamde en werkelijke opbrengsten van de lokale heffingen weergegeven. De Begroting 2019 na wijziging zijn tot en met de 2e Tussentijdse Rapportage. Voor alle tarieven voor belastingen, heffingen en rechten voor het jaar 2019 geldt dat deze definitief zijn bepaald bij de vaststelling van de desbetreffende verordeningen in de raadsvergadering van december 2018.

Bedragen x € 1.000				
Lokale heffingen	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019
Belastingen				
Onroerende zaakbelasting	4.189	4.293	4.421	4.438
Roerende zaakbelasting	2	3	3	2
Toeristenbelasting	117	122	100	129
Baatbelastingen	7	0	0	2
Hondenbelasting	89	100	100	86
Precariobelasting	2.149	2.158	2.158	2.187
Totaal niet-bestedingsgebonden	6.553	6.676	6.805	6.842
Leges en Rechten				
Secretarieleges	334	430	372	318
Leges bouwvergunningen	713	1.056	600	713
Marktgelden	8	13	13	8
Afvalstoffenheffing	2.192	2.469	2.473	2.263
Rioolrechten	2.751	2.790	2.790	2.765
Totaal gebonden aan bestedingen	5.999	6.758	6.248	6.066
Totaal	12.551	13.434	13.052	12.909

Onroerende zaakbelastingen (OZB)

De tarieven zijn bij de vaststelling aangepast aan de gemiddelde daling of stijging van de WOZ-waarde. De hertaxatie van alle WOZ-objecten vindt jaarlijks plaats. Voor 2019 geldt de waarde van de objecten naar het prijspeil van 1 januari 2018. De opbrengsten van de OZB zijn positief beïnvloed door de toename van nieuwbouw en de stijgende WOZ-waarde na vaststelling van het tarief. Na jaren van dalende waarden van de woningen is weer een sterk stijgende lijn te zien in de waarden en verkopen.

De opbrengsten van de OZB voor zowel woningen als niet-woningen (eigenaren en gebruikers) zijn in 2019 verhoogd met het inflatiepercentage 2,3%. Daarnaast zijn de opbrengsten in 2019 verhoogd met € 317.000 ter compensatie van de wegvallende precariobelasting voor kabels en leidingen, dit overeenkomstig de kadernota 2019, de werkelijke uitbetaalde compensatie was € 350.000. De geraamde compensatie is in het tarief absoluut gecompenseerd.

Roerende zaakbelasting (RZB)

Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimte wordt geheven over roerende zaken. De tarieven zijn gelijk aan die van de onroerende zaakbelastingen. Er wordt uitsluitend RZB geheven van woonschepen.

Toeristenbelasting

Toeristenbelasting wordt geheven van personen die verblijf houden binnen de gemeente en die niet als ingezetene staan ingeschreven in de Basisregistratie personen. Degene die gelegenheid biedt tot het houden van verblijf (hotelhouder of campinghouder) wordt als belastingplichtige aangewezen.

Baatbelasting

De verordeningen baatbelasting voor de gebieden Blokhuis en Vennestraat e.o. zijn afgelopen, de opbrengsten betreffen de in 2019 laatste maanden baatbelasting.

Hondenbelasting

Voor het hebben van een hond wordt een belasting geheven. De opbrengsten dalen al een aantal jaren, in 2020 is er een hondencontrole gepland om de opbrengsten in overeenstemming te brengen met de werkelijke aantallen honden in Lisse.

Precariobelasting

Precariobelasting wordt geheven voor het innemen of gebruiken van de openbare grond. Door toename van het leidingnetwerk is de precariobelasting voor het hebben van leidingen, kabels en buizen gestegen. Gemeenten hebben de mogelijkheid om deze vorm van precariobelasting tot en met het jaar 2021 te heffen.

Leges en rechten

Kostendekkendheid

Voor het bepalen van de kostendekkendheid van leges en rechten mogen extra comptabel de volgende zaken worden meegerekend:

- a. De directe lasten van personeel HLTsamen zijn verantwoord op het taakveld. De overhead, de kosten voor Leidinggevend Personeel, Informatievoorziening, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting (piofach), zijn gerelateerd aan de totale lasten van de bedrijfsvoering.
- b. De lasten in het prestatieveld zijn exclusief BTW. Omdat het BTW-compensatiefonds (bcf) wordt gevoed uit het Gemeentefonds, is toerekening van de BTW geoorloofd.
- c. Bij de berekening van de baten wordt een derde van de kosten van het taakveld Straatreiniging toegerekend aan de heffing afvalstoffenheffing en het rioolrecht. De kosten van straatreiniging worden mede gemaakt om het zwerfvuil te verminderen en om verstoppingen in het rioolstelsel te voorkomen.
- d. Het is geoorloofd om het bedrag aan gegeven kwijtscheldingen te compenseren in het tarief van de rechten waar dit mogelijk is.
- e. De kosten, gemaakt voor inning en invordering door de gemeenschappelijke regeling Belastingen Bollenstreek mogen worden toegerekend aan de rechten. Bij Afval en Riolerings zijn deze kosten opgenomen in het taakveld.

Leges

In overeenstemming met de beleidsuitgangspunten zijn de leges waar nodig verhoogd met 2,3% en dat tariefaanpassing slechts plaatsvindt voor zover daarmee de kostendekkendheid van de tarieven niet wordt overschreden.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekkendheid Leges en rechten					
Taakveld	Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2019
1	Kosten Burgerzaken	639	702	568	537
2	Kosten Wonen en Bouwen	464	907	812	1.086
	Netto kosten	1.103	1.609	1.380	1.622
	Toe te rekenen kosten				
a.	Overhead	154	209	209	209
	Totale kosten	1.257	1.818	1.589	1.831
	Opbrengsten Leges	334	430	373	318
	Opbrengsten Omgevingsvergunningen	713	1.056	600	713
	Totale opbrengsten	1.047	1.486	973	1.030
Kostendekkendheidspercentage		83%	82%	61%	56%

De leges opbrengsten van het taakveld Burgerzaken blijft enigszins achter bij de ramingen door de verlenging van de geldigheid van de reisdocumenten naar 10 jaar. De ramingen zijn hier in de Tussentijdse rapportages op aangepast. Door de gewijzigde indeling van de taakvelden zijn de kosten van het taakveld Wonen en Bouwen gewijzigd. Na wijziging van de opbrengsten Omgevingsvergunningen zijn er toch meer aanvragen ontvangen.

Marktgelden

Om de levensvatbaarheid van de markt te stimuleren worden de marktgelden niet verhoogd. Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de marktgelden.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekkendheid Markt					
Onder-deel	Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2019
Markt	Kosten Markt	23	31	27	16
	Baten Markt	0	0	0	0
	Toe te rekenen kosten	23	31	27	16
a.	Overhead	0	4	4	4
b.	BTW	0	7	7	7
	Totale kosten	23	42	38	27
	Opbrengsten Leges	8	13	13	8
	Totale opbrengsten	8	13	13	8
Kostendekkendheidspercentage		35%	31%	34%	30%

Afvalstoffenheffingen

Het nieuwe afvalstoffenbeleid is in oktober 2015 vastgesteld, de tarieven en de uitgangspunten zijn hierop gebaseerd. De tarieven zijn maximaal kostendekkend en zijn licht verhoogd.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekkendheid Afval					
Taakveld	Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019
Afval	Kosten Taakveld Afval	3.535	2.287	2.734	2.983
	Baten Taakveld Afval	1.009	856	626	695
	Netto kosten	2.526	1.431	2.108	2.288
	Toe te rekenen kosten				
a.	Overhead	372	433	433	433
b.	BTW	505	380	380	380
c.	Afvoeren veegafval	217	162	151	151
d.	Kwijtschelding	76	63	75	79
	Totale kosten	3.695	2.469	3.147	3.371
	Opbrengsten heffingen	2.417	2.469	2.473	2.477
Kostendekkendheidspercentage		65%	100%	79%	73%

In de raadsvergadering van oktober 2019 is de Evaluatie afvalbeleid Lisse 2017-2018 behandeld. Hierin zijn de uitgangspunten en aanbevelingen besproken en besloten voor het afvalbeleid ingaande 2020. De financiële gevolgen voor 2019 zijn verwerkt in de tussentijdse rapportage en gaven een kostendekkendheidspercentage van 79%. Doordat de kosten hoger zijn door de afrekening 2018 en de uniformering van de tarieven van Meerlanden is het kostendekkendheidspercentage gedaald naar 73%.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven ter bestrijding van de kosten van de gemeentelijke watertaken (afvalwater, hemelwater en grondwater). De opbrengst van de rioolheffing is gebaseerd op 100% dekking van de kosten.

Hieronder geven we inzicht in de kostendekkendheid van de rioolkosten.

(Bedragen x € 1.000)					
Berekening kostendekkendheid Riolering					
Taakveld	Omschrijving	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019
Riolering	Kosten Taakveld Riolering	1.817	1.876	1.923	1.843
	Baten Taakveld Riolering	0	0	0	0
	Netto kosten	1.817	1.876	1.923	1.843
	Toe te rekenen kosten				
a.	Overhead	352	346	346	346
b.	BTW	238	280	280	280
c.	Afvoeren veegafval	217	162	162	162
d.	Kwijtschelding	86	86	86	88
e.	Perceptiekosten	40	40	40	40
	Totale kosten	2.750	2.790	2.837	2.759
	Opbrengsten heffingen	2.751	2.790	2.790	2.751
Kostendekkendheidspercentage		100%	100%	98%	100%

De wijzigingen voor 2019 zijn verwerkt in de tussentijdse rapportage en gaven een kostendekkendheidspercentage van 98%. De kosten zijn onder meer lager door lagere kapitaallasten, de kostendekkendheid is daarmee gekomen op 100%.

Kwijtscheldingen

Aan degenen die niet in staat zijn om de belastingaanslag te betalen, is (op grond van de Invorderingswet 1990) gehele of gedeeltelijke kwijtschelding verleend. De kwijtscheldingsnorm is

bepaald op 100% van de geldende bijstandsnorm en is met het vaststellen van de belastingverordeningen bevestigd. Kwijtschelding is verleend voor de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.

Toegekende kwijtscheldingen lokale heffingen	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2019 na wijziging	Rekening 2019
Kwijtscheldingen rioolheffing	€ 69.077	€ 63.000	€ 75.000	€ 79.241
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	€ 86.352	€ 86.000	€ 86.000	€ 88.161
Kwijtscheldingen OZB	€ 217			€ 371
Totaal kwijtscheldingen	€ 155.646	€ 149.000	€ 161.000	€ 167.773

Woonlasten

Het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, riool- en reinigingsheffing (of afvalstoffenheffing) wordt de gemeentelijke woonlast genoemd. In onderstaand overzicht staan de woonlasten van Lisse en een aantal regiogemeenten. De cijfers in onderstaande tabel worden verzameld door het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheid (Coelo).

Woonlasten 2019 (bron: Coelo)						
Gemeente	OZB woningen	OZB niet woningen	Afvalstoffen-heffing	Riool-heffing	Woonlaste n huurder (afval en riool)	Woonlaste n eigenaar OZB riool en afval
Teylingen	0,0784%	0,2977%	€ 301	€ 136	€ 437	€ 664
Katwijk	0,0931%	0,4259%	€ 294	€ 144	€ 438	€ 709
Lisse	0,0942%	0,4000%	€ 278	€ 255	€ 533	€ 771
Hillegom	0,1022%	0,3483%	€ 279	€ 230	€ 509	€ 774
Leiden	0,1376%	0,9832%	€ 313	€ 141	€ 454	€ 820
Noordwijk	0,1030%	0,2835%	€ 300	€ 182	€ 482	€ 833
Haarlemmermeer	0,0952%	0,5493%	€ 320	€ 231	€ 551	€ 836

Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Deze paragraaf schept inzicht in de actuele risico's en het vermogen om deze risico's op te kunnen vangen. De grondslag van deze paragraaf is vastgelegd in artikel 11 van het BBV.

Inleiding en Achtergrond

Lisse omschrijft een risico als een onzekere gebeurtenis die effect heeft op het kunnen behalen van een doelstelling. Een risico onderscheidt zich van een probleem omdat een probleem een zekerheid is. Risico's kunnen zowel intern als extern zijn.

Door te sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is Lisse beter in staat om haar doelen te verwezenlijken met de beschikbare middelen. Bij het aangaan van risico's worden onderstaande vier vragen in acht genomen:

- Wat willen wij bereiken?
- Wat is daarbij onzeker (voor wie)?
- Wat ga wij doen (voor wie)?
- Hoeveel risico is aanvaardbaar*?

**Ten aanzien van de hoeveelheid aanvaardbaar risico is het voorlopige uitgangspunt gekozen dat de (netto) kans maal (netto) impact van de risico's per programma totaal niet groter mogen zijn dan 5% van het programmabudget tenzij hier een door het college goedgekeurde onderbouwing aan ten grondslag ligt. Het uitgangspunt zal formeel worden vastgesteld wanneer er voldoende ervaring is opgedaan met de herziene methodiek van risicoberekening.*

Het beperken van risico is geen doel op zich. Zonder risico kan Lisse geen invulling geven aan haar maatschappelijke missie. Volledige controle vereist immers oneindig budget. De kern van bovengenoemde vragen is om een gedegen afweging te maken tussen effectiviteit en efficiency.

Het sturen op risico's in relatie tot doelstellingen is een ontwikkeling binnen Lisse die zich de komende jaren verder zal uitbreiden. In het huidige begrotingsjaar ligt de nadruk op het inventariseren en beheren van de strategische risico's per programma. Hierbij wordt gekeken naar de netto risico's. Dit zijn de risico's na het inrichten van de beheersmaatregelen. De operationele risico's binnen het ambtelijk apparaat (HLTsamen) komen terug in de risico's ten aanzien van verbonden partijen. In de komende jaren zal een grotere nadruk worden gelegd op risicobewustzijn op zowel strategisch als operationeel niveau. De huidige opzet ten aanzien van risicomanagement is weergegeven in onderstaand figuur.

Omvang Risico en Weerstandscapaciteit

De omvang van het risico is berekend door per programma inzichtelijk te maken wat de belangrijkste risico's (zie inleiding en achtergrond) zijn, hoe groot de kans wordt ingeschat dat het risico zich door de jaren heen zal voordoen en hoe groot de impact (in euro) naar inschatting zal zijn wanneer dit plaatsvindt. De kans maal de impact is het risicobedrag dat wordt toegevoegd aan het benodigde weerstandsvermogen.

Bij het inschatten van kans en impact wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die zijn getroffen (of worden getroffen) om het risico en/of de impact te verkleinen, bijvoorbeeld een verzekering om de schade na een brand te beperken. Op deze manier wordt het netto risicobedrag berekend.

De risico's zijn geïnventariseerd en geactualiseerd door de managers die sturen op beheersing van het risico en de daarmee verbonden doelstellingen. Bij het inschatten van kans en impact hebben zij kunnen kiezen tussen het gebruik een standaard tabel voor kans en impact of het maken van eigen beoordeling.

Op basis van bovengenoemde risico-inventarisatie is gebleken dat de omvang van het netto risico van Lisse € 1.654.000 bedraagt. Dit bedrag zal als aparte reservering worden opgenomen op de balans.

Omvang risico Lisse

Per 01-01-2020	
Strategisch risico (nieuw + oud beleid)	€ 1.654.000
% risico i.r.t. programmabudgetten	<5%
Netto risico Financiering	€ 166.000
Netto risico Leefomgeving	€ 205.000
Netto risico Overkoepelend risico	€ 57.000
Netto risico Verbonden partijen	€ 848.000
Netto risico Vitaliteit	€ 378.000
Netto risico Bedrijvigheid	€ -

De incidentele weerstandscapaciteit kan worden ingezet om niet geraamde (onvoorziene) lasten van substantiële aard mee te dekken. De structurele weerstandscapaciteit geeft de omvang van de maximale ruimte om de belastingen te verhogen om structurele lasten mee te dragen.

Omvang incidentele weerstandscapaciteit Lisse

	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Algemene reserve	€2.096.000	€ 1.400.000	€1.689.000
Stille reserve	€1.100.000	€ 0	€ 0
Vastgestelde buffer	€2.919.000	€ 4.100.000	€2.735.000
Reserve			
Weerstandsvermogen			
Resultaat boekjaar	€ 1.804.000	€ - 800.000	€ 417.000
Totaal	€ 7.919.000	€ 4.700.000	€ 4.841.000

Omvang structurele weerstandscapaciteit Lisse

	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Onbenutte capaciteit:			
OZB	€ 0	€ 0	€ 0
Hondenbelasting	€ 0	€ 0	€ 0
Toeristenbelasting	€ 0	€ 0	€ 0
Onvoorzien	€ 0	€ 0	€ 0
Afboeken/Bijboeken	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal	€ 0	€ 0	€ 0

Conclusies en kengetallen

De risico's waarvan de impact incidenteel en structureel zijn kunnen wel worden opgevangen binnen de beschikbare weerstandscapaciteit.

Kengetallen Lisse

	Rekening 2018	Begroting 2019	Rekening 2019
Netto schuldquote	140,6%	127,9%	142,8%
- <i>Gecorrigeerd voor verstrekke leningen</i>	123,9%	86,5%	125,9%
Solvabiliteit	23,3%	23,1%	20,0%
Grondexploitatie	0%	0%	0%
Struc. exploitatieruimte	2,2%		-3,13%
Woonlasten - <i>t.o.v. landelijk gemiddelde 2019</i>	105,7%		104,2%
Ratio weerstandsv Vermogen *	2,6	1,3	2,9

* Wij maken gebruik van de waarderingstabel opgesteld door het Nederlands Adviesbureau voor risicomanagement. De minimale ratio is $1,4 < x < 2$. Hoe hoger de ratio, hoe beter de gemeente in staat is om risico's op te kunnen vangen.

Toelichting Omvang Risico

Programma	Risico	Categorie	Netto Risicobedrag Lisse
Financiering	Risico dat directe tegenpartijen stoppen met betalen waardoor leningen niet of deels terugbetaald worden. Dit heeft een negatief effect op de exploitatieruimte van de gemeente.	Financieel	€ 94.000
Financiering	Risico dat partij waar Lisse borg voor staat niet kan voldoen aan haar betalingsverplichting waarna Lisse deze betalingsverplichting dient over te nemen (naar schatting gedurende 1 jaar).	Financieel	€ 72.000
Leefomgeving	Schade door vandalisme is groter dan voorzien en is niet verzekerd. Dit kan leiden tot budgetoverschreiding.	Externe factoren	€ 1.000
Leefomgeving	Een bestuurlijke maatregel is gebaseerd op een foute beoordeling. Dit kan leiden tot claims	Bestuurlijk-politiek	€ 3.000
Leefomgeving	De inventarisatie van kapitaalgoederen is onvolledig. De oorzaak hiervan is uitbesteding en onvoldoende vastlegging van kennis. Het gevolg hiervan is dat kapitaalgoederen onvoorzien onderhoud nodig hebben.	Operationeel	€ 6.000
Leefomgeving	Implementatie van de omgevingswet en de wet kwaliteitsboring loopt vertraging op door mismatch in kennis, vaardigheden en cultuur. Dit resulteert in extra kosten voor inhuur en begeleiding.	Operationeel	€ 19.000
Leefomgeving	Het begrote volume aan bouwleges kan niet geïnt worden doordat projecten doorschuiven naar volgende boekjaren. Dit kan resulteren in een dekkingstekort in de begroting.	Externe factoren	€ 23.000
Leefomgeving	Ziekten en plagen in de buitenruimte nemen toe door o.a. klimaatverandering. Hierdoor moeten vaker onvoorziene kosten worden gemaakt om de negatieve gevolgen hiervan te bestrijden.	Externe factoren	€ 28.000
Leefomgeving	Diverse	Operationeel	€ 47.000
Leefomgeving	Versneld vervangen of groot onderhoud uitvoeren door wijzigingen in o.a. het klimaat	Externe factoren	€ 78.000

Programma	Risico	Categorie	Netto Risicobedrag Liss
Overkoepelend Risico	De verantwoording van subsidiegelden door de provincie wordt niet als afdoende beschouwd door de subsidieverstrekker waardoor de subsidies worden gekort of niet uitbetaald.	Operationeel	€ 3.000
Overkoepelend Risico	Politieke agenda van een boekjaar kan niet volledig worden uitgevoerd door het vertrek van een wethouder. Dit kan resulteren in vertraging van de politieke agenda en additionele kosten voor wachtgeld. Bij het financieel maken van dit risico is enkel rekening gehouden met	Bestuurlijk-politiek	€ 25.000
Overkoepelend Risico	De publieke opinie ten aanzien van HLTsamen of de gemeenten wordt negatief beïnvloed. De oorzaken hiervoor zijn divers en onvoorspelbaar. Dit resulteert in imagoschade en additionele kosten voor communicatiemiddelen en	Afbreuk	€ 4.000
Overkoepelend Risico	Participatietrajecten wekken vertrouwen dat onvoldoende kan worden waargemaakt. Dit resulteert in imagoschade en additionele communicatieinspanningen.	Afbreuk	€ 5.000
Overkoepelend Risico	De borging van projecten (projectmatig werken) vindt onvoldoende plaats. De oorzaak hiervan is tijd (afhankelijkheid van andere projecten) kennis en cultuur. Dit resulteert in kwaliteitsproblemen en herstelwerkzaamheden.	Operationeel	€ 7.000
Overkoepelend Risico	Tussenevaluatie van HLTsamen geeft aanleiding tot nader onderzoek. Dit resulteert in additionele onderzoekskosten.	Bestuurlijk-politiek	€ 13.000
Verbonden Partijen	Risico's in de bedrijfsvoering van een verbonden partij manifesteren zich waardoor de verbonden partij onvoldoende in staat is haar opdracht uit te voeren en/of schade (euro) wordt doorbrekend aan de gemeente.	Overige	€ 848.000
Vitaliteit	Leerlingenvervoer wordt niet conform contract geleverd. Dit resulteert in juridische stappen met als doel de dienstverlening weer op peil te brengen.	Externe factoren	€ 18.000
Vitaliteit	Stijging van de vraag naar zorg en ondersteuning binnen open-einde-regelingen. Dit resulteert in een toename van niet begrote kosten	Externe factoren	€ 360.000

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente heeft een groot deel van de openbare ruimte in beheer. In die openbare ruimte vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor al die activiteiten bestaat de openbare ruimte uit een aantal kapitaalgoederen:

- Infrastructuur (wegen, water, riolering, kunstwerken);
- Voorzieningen (groen, sportfaciliteiten);
- Gebouwen.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 12 uit het BBV, de belangrijkste kapitaalgoederen die de gemeente in eigendom en/of beheer heeft.

Inrichting en onderhoud hebben een directe relatie tot elkaar. Sommige inrichtingen vragen veel onderhoud, andere juist weinig. Het doel is om overzicht te krijgen in het onderhouden van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Dit is van belang omdat met dit onderhoud een substantieel deel van de begroting is gemoeid.

Welke ontwikkelingen speelden er?

- In het kader van de Europese kaderrichtlijn Water moeten er in de toekomst meer natuurlijke oevers komen. Het beheer moeten we hierop afstemmen.
- Integraal en duurzaam inrichten en beheren van de openbare ruimte wordt verder ontwikkeld. Duurzame oplossingen zijn steeds vaker mogelijk.

Gemeentelijke gebouwen en objecten	
Naam Beleidsplan	Beleidsplan onderhoud Gebouwen overig 2018-2021
Vastgesteld	2018
Looptijd	2018-2021
Actualisatie	2021
Vastgesteld kwaliteitsniveau	In beleidsplan is per categorie het kwaliteitsniveau benoemd
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Meerjaren onderhoudsplan
Looptijd	2017-2036
Actualisatie	2021
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening M.O.P. Gebouwen

Voorziening M.O.P. Gebouwen		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Stand per 1 januari	592	604
Storting	174	174
Uitname	221	97
Stand per 31 december	546	681

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)
Vervangen brandmeldinstallatie gemeentehuis
Buitenschilderwerk bibliotheek
Vervangen verlichting Zemelpoldermolen
Buitenschilderwerk gemeentelijke woningen

Sportpark	
Naam Beleidsplan	-
Vastgesteld	-
Looptijd	-
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam Beheer- en onderhoudsplannen	Beheerplan Sportpark Ter Specke 2018-2027
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	Geactualiseerd in 2019
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Investeringsbedragen	0	0
Exploitatie	415	403

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

Atletiekbaan (Gras) Lichte toplaag renovatie natuurgras.

Toelichting:

Het beheerplan 2018 is in 2019 geactualiseerd. Reden van de actualisatie is om inzicht te krijgen in de huidige kwaliteit van het onderhoud van het sportpark, omdat in 2020 het onderhoud zal worden overgedragen aan de verenigingen. In september 2019 heeft de kwaliteitsbeoordeling plaatsgevonden en zijn hieruit een aantal actiepunten gekomen die eind 2019 voor een belangrijk deel zijn opgelost. Naast de beoordeling van de kwaliteit van het onderhoud heeft deze actualisatie ook geleid tot een aanpassing van de meerjarige renovatieplanning en kosten.

Riolering	
Naam Beleidsplan	Integraal Afvalwaterketenplan 2017-2021
Vastgesteld	2017
Looptijd	2017-2021
Actualisatie	2021
Vastgesteld kwaliteitsniveau	n.v.t.
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	n.v.t.
Looptijd	n.v.t.
Actualisatie	n.v.t.
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening Riolering

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Investeringsbedragen	759	26
Bedragen t.l.v. voorziening	0	0
Exploitatie	1923	1843

Voorziening Riolering

(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Stand per 1 januari	766	1031
Storting	11	357
Uitname	0	0
Stand per 31 december	777	1387

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)	
Aanleg duikerverbinding Haven	
Aanleg drainage 1e Havendwarsstraat	
Rioolverbetering 1e Havendwarsstraat	
Klimaatstresstest	

Toelichting Riolering:

In het integraal afvalwaterketenplan wordt het gemeentelijk beleid beschreven ten aanzien van het stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater. Deze voorzieningen zijn nodig vanuit het oogpunt van de bescherming van de volksgezondheid, het tegengaan van wateroverlast en de bescherming van het milieu.

De in 2019 geplande rioolverbeteringen en rioolvervangingen zoals begroot bij de investeringsbedragen waren in 2019 in voorbereiding en worden vanaf 2020 en verder uitgevoerd. De begrote en werkelijke bedragen hebben betrekking op het boekjaar 2019. De uitvoering kan betrekking hebben op zaken, die eerder waren begroot.

Groen	
Naam Beleidsplan	Groenatlas 2008 - 2017
Vastgesteld	2008
Looptijd	10 jaar
Actualisatie	2018 (is reeds mee gestart)
Vastgesteld kwaliteitsniveau	B
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Groenbeheerplan 2011-2015
Looptijd	2011-2015
Actualisatie	Staat gepland in 2020 gezien wordt hoe het groenbeleid kan worden gecombineerd met de omgevingsvisie
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Ja
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Investeringsbedragen (betreft Versterken Biodiversiteit)	50	50

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)	
- Groenrenovatie Randzone Meerenburgh waarbij het groen, bomen en beschoeiing is vervangen. - Groenrenovatie Grevelingstraat/ hoek Gladiolenstraat waarbij het groen en bomen grotendeels zijn vervangen.	

Toelichting Groen:

In 2019 is gestart met het actualiseren van het groenbeleidsplan. Omdat door de raad eind 2019 besloten is om vanaf 2020 € 250.000 te bezuinigen op het groen heeft dit aanzienlijke gevolgen voor het beleid. Omdat de precieze gevolgen van de bezuiniging nog niet duidelijk zijn is de actualisatie van het groenbeleidsplan tijdelijk stilgezet. Mogelijkheid bestaat dat het groenbeleid nu wordt meegenomen in het opstellen van de omgevingsvisie.

Bomen	
Naam Beleidsplan	Bomenbeleidsplan
Vastgesteld	2014
Looptijd	15 jaar
Actualisatie	2030
Vastgesteld kwaliteitsniveau	N.v.t.

Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Bomenbeheerplan 2017-2022
Looptijd	2017-2022
Actualisatie	2022
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	-
Naam voorziening/reserve	Voorziening Herplantplicht bomen

Onderwerp

(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Investeringsbedragen	46	50
Bedragen t.l.v. voorziening	0	0

Voorziening Herplantplicht bomen

(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Stand per 1 januari	16	16
Storting	0	0
Uitname	0	0
Stand per 31 december	16	16

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

Onderhoud:

Jaarlijks wordt 1/3 deel van de bomen beoordeeld en aansluitend worden waar nodig maatregelen uitgevoerd.

Deze maatregelen bestaan voornamelijk uit het snoeien en incidenteel vervangen van bomen.

In 2019 zijn de volgende wijken beoordeeld: Meer en Duin, Meerenburgh, Oranjewijk, Zeeheldenwijk, Centrum, Bloemenwijk Van Rijckevorsel.

Vervanging bomen:

In 2019 zijn ca. 90 bomen afgekeurd en inmiddels verwijderd en zullen begin 2020 vervangen worden.

Projecten:

- Boomstructuur Loosterweg Noord. Hierbij zijn de nog aanwezig populieren vervangen door een meer duurzame boomstructuur. O.a. zijn hier eiken, elzen, lindes en iepen aangeplant.

Toelichting Bomen:

De afgelopen jaren zijn de achterstanden in het onderhoud ingelopen. Wel neemt de kwaliteit van de bomen af door verschillende oorzaken, zoals ziekten, plagen en klimaatstress.

Lisse telt ruim 1.100 essenbomen waarvan het merendeel is aangetast door de essentaksterfte. Door deze ziekte is er een toenemende risico op uitbreken van dode takken en verminderde levensverwachting. Gevolg is een verhoging van de beheerkosten de komende jaren door het vaker uitvoeren van onderhoudssnoei en vroegtijdig vervangen van de bomen.

Wegen

Naam Beleidsplan	Beleidsplan Wegen
Vastgesteld	2018
Looptijd	2017-2021
Actualisatie	2021
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerplan Wegen
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2020
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening Wegen

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Exploitatie	810	723

Voorziening Wegen		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Stand per 1 januari	0	511
Storting	520	520
Uitname	520	179
Stand per 31 december	0	852

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

Groot onderhoud elementenverhardingen op diverse locaties

Klein onderhoud asfaltverhardingen op diverse locaties

Toelichting Wegen:

Het beleidsplan Wegen 2017-2021 omvat het gemeentelijk wegbeleid. Het doel van het beleidsplan Wegen is het leggen van een bestuurlijke, beheersmatige en financiële basis voor het wegbeheer in de komende vijf jaar met een doorkijk naar de daaropvolgende jaren. In het beleidsplan worden de beleidskaders omschreven en uitgewerkt tot beleidsdoelstellingen en strategieën. In het beleidsplan Wegen worden de te hanteren kwaliteitsniveaus voor de wegen aangegeven. In het plan is vastgesteld om voor alle wegtypes te kiezen voor het kwaliteitsniveau basis. In de zettingsgevoelige gebieden van Lisse worden in de eerste vijf jaar alleen de ernstige zettingen aangepakt. Op basis van het beleidsplan worden vervolgens jaarlijks beheerplannen gemaakt die het uitgangspunt vormen voor de uitvoering van het onderhoud van dat jaar.

De in 2019 geplande reconstructie van de Middenweg is in verband met de mogelijke ontsluiting op de A44 aan de zuidzijde van Lisse met 5 jaar uitgesteld om onnodige werkzaamheden te voorkomen. Wel is er op deze weg extra klein onderhoud uitgevoerd om de weg inclusief de bermen voorlopig in stand te houden. Van de in 2019 gestarte groot onderhoud aan de elementenverhardingen loopt de uitvoering in de 1e helft van 2020 door. De in 2019 geplande ophoging van de Witte deWithstraat en de Evertsenstraat zal in 2020 worden uitgevoerd. De investering vindt in 2020 plaats omdat investeringen elkaar volg tijdelijk opvolgen en er uitloop in de planning zit. De begrote en werkelijke bedragen hebben betrekking op het boekjaar 2019.

Speelplaatsen

Naam Beleidsplan	Spelen in Lisse
Vastgesteld	2013
Looptijd	2022
Actualisatie	2020
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	MJOP (meer jaren onderhoudsplan) spelen
Looptijd	2019-2022
Actualisatie	Dit plan word door de beheerder jaarlijks geactualiseerd.
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Bedragen t.l.v. exploitatie t.b.v vervangingen	117	117
Bedragen t.l.v. exploitatie dagelijks	87	87

onderhoud Meerlanden		
----------------------	--	--

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

Opstellen speelbeleid en actualiseren van het onderhoudsplan

Herinrichten diverse speelplaatsen op basis van het meer jaren onderhoudsplan

Uit laten voeren van de jaarlijkse hoofdinspectie

Straatmeubilair, bebording en bewegwijzering

Naam Beleidsplan	Nog niet vastgesteld
Vastgesteld	-
Looptijd	-
Actualisatie	2020
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Nog niet vastgesteld
Looptijd	-
Actualisatie	2020
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Onbekend
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp

(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Bedragen t.l.v. exploitatie	36	20

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

Afstemmen beleid, beheer- en onderhoud met gemeenten Hillegom en Teylingen

Inventarisatie verkeersborden en bewegwijzeringen

Uitvoeren van eventuele (herstel)activiteiten

Toelichting Straatmeubilair, bebording en wegbewijzering :
Het beheerplan straatmeubilair wordt in 2020 gemaakt. Dit beheerplan laat zien welke onderdelen in welke frequentie onderhouden worden. Met het beheerplan kan er nauwkeuriger beheerd en begroot worden. In 2019 is de inventarisatie gestart waarmee helder wordt welke staat van onderhoud aanwezig is voor het straatmeubilair. De verwachting is dat het budget in 2020 volledig wordt benut.

Openbare verlichting

Naam Beleidsplan	Beleidsplan Openbare verlichting 2018-2022
Vastgesteld	2018
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2022
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Voldoen aan Nationaal Energieakkoord; In 2030 50% energiebesparing.
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerplan 2018-2022
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2022
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	N.v.t.

Onderwerp

(x € 1.000)	Begroot	Werkelijk
-------------	---------	-----------

	2019	2019
Investeringsbedragen	162	5
Onderhoud en energie	224	259

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

In 2018 is het Beleidsplan verlichting 2018-2022 vastgesteld. Op basis hiervan wordt jaarlijks een deel van de openbare verlichting vervangen zodat in 2030 alle openbare verlichting bestaat uit LED-armaturen, die in de nachtelijke uren worden gedimd en zijn voorzien van tele-management. Hiermee wordt voldaan aan het Nationaal Energieakkoord 2030.

In 2019 zijn voorbereidende werkzaamheden uitgevoerd en is opdracht verleend voor het deel vervangingen 2018-2019. Uitvoering vindt plaats in 2020.

Het onderhoud bestaat uit het uitvoeren van dagelijkse onderhoudswerkzaamheden, het verhelpen van storingen en schades, preventieve vervangingen van onderdelen en de uitbesteding van het beheer en toezicht van de openbare verlichting. Door aantal wijzigingen bij de nutsbedrijven zien we een opwaartse prijsdruk op het budget.

Civiele kunstwerken

Naam Beleidsplan	Beheerbeidsplan civiele kunstwerken 2018-2022
Vastgesteld	2018
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2022
Vastgesteld kwaliteitsniveau	Goed tot redelijk
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Beheerbeidsplan civiele kunstwerken 2018-2022
Looptijd	2018-2022
Actualisatie	2022
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	Nee
Naam voorziening/reserve	Voorziening M.O.P. Bruggen

Onderwerp

(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Investeringsbedragen (Mendeldreef)	55	22

Voorziening M.O.P. Bruggen

(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Stand per 1 januari	27	46
Storting	57	56
Uitname	57	88
Stand per 31 december	27	14

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

In 2018 is het beleids/beheerplan civiele kunstwerken 2018-2022 vastgesteld. Hierin is een programma voor onderhoud en de vervanging van de civiele kunstwerken opgenomen voor 2018-2022 en de financiële gevolgen daarvan.

Op basis van het Beheerbeidsplan is de voetgangers/fietsbrug aan de Mendeldreef vervangen. Hierbij hadden een aanbestedingsvoordeel. En is bij 3 bruggen schade aan het betonwerk hersteld vanuit de exploitatie.

Baggeren	
Naam Beleidsplan	Baggerbeleids- en beheerplan Lisse
Vastgesteld	2018
Looptijd	2013-2022
Actualisatie	2022
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	Baggerbeleids- en beheerplan Lisse
Looptijd	2013-2022
Actualisatie	2022
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	-
Naam voorziening/reserve	Voorziening Baggeren

Voorziening Baggeren		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Stand per 1 januari	279	507
Storting	128	128
Uitname	353	154
Stand per 31 december	54	481

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

In HLT verband is een baggerbestek opgesteld. Er is ook met het Hoogheemraadschap afgestemd voor mogelijke samenwerking, uit de verkenning blijkt dat in Lisse geen locaties zijn die hiervoor in aanmerking komen. In het 4e kwartaal 2018 is gestart met het op diverse locaties baggeren in Lisse. De uitvoering is doorgelopen in 2019.

Toelichting Baggeren:

Het baggerbestek is uitgevoerd in HLT verband. In 2020 gaan we een nieuwe uitvoeringsprogramma in HLTverband opmaken. Hiervoor hebben we in 2019 al het geheel areaal van alle stedelijke watergangen laten nagaan op eigendom en verantwoordelijke beheerder. Begin 2020 gaan we alle in eigendom zijnde watergangen inmeten. Deze gegevens gebruiken voor het nieuwe integrale beheerprogramma en HLT baggerbestek. Afhankelijk van de snelheid waarmee we de werkzaamheden in 2020 kunnen doen kan het zijn dat het beleid/beheerplan eerder dan 2022 wordt herzien ivm PFAS en areaalstudie.

Oevers	
Naam Beleidsplan	Beleidsplan Oevers 2019-2028
Vastgesteld	2018
Looptijd	2019-2028
Actualisatie	-
Vastgesteld kwaliteitsniveau	-
Naam Beheers- en onderhoudsplannen	-
Looptijd	-
Actualisatie	-
Is er sprake van achterstallig onderhoud? (zo ja, toelichting opnemen in paragraaf)	-
Naam voorziening/reserve	Voorziening Beschoeiingen

Voorziening Beschoeiingen		
(x € 1.000)	Begroot 2019	Werkelijk 2019
Stand per 1 januari	239	123
Storting	149	152
Uitname	0	221
Stand per 31 december	388	54

Uitvoering in 2019 (omschrijving activiteit)

In 2018 en 2019 zijn de locaties die in het Oeverplan zijn beschreven opgepakt muv de Jachthaven.

Samen met het Hoogheemraadschap wordt de beschoeiing rondom de waterzuivering vervangen.

Toelichting Oevers:

De beschoeiingen, op de Jachthaven na, zijn conform oeverbeheersplan uitgevoerd. In 2020 kijken we in HLTverband samen met het Hoogheemraadschap en Omgevingsdienst naar het beheer van de natuurvriendelijke oevers en bermen. Doel is om meer biodiversiteit te ontwikkelen in en rondom watergangen. In 2020 gaan we voorbereidingen treffen voor een gezamenlijke (HLT verband) uitvoering in 2021 en verder. De uitname uit de voorziening wordt cyclisch gedaan. De toevoeging voor deze uitname was in 2018 gedaan.

Paragraaf Financiering

Inleiding

De financieringsfunctie dient uitsluitend de publieke taak. Het beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido). Transparantie en risicobeheersing staan centraal in deze wet. Om inzicht te geven in de manier waarop de gemeente dit doet en een beeld te geven van de stand van zaken, gaan we in deze paragraaf in op de ontwikkelingen rond de gemeentelijke financiering, het te voeren beleid op dit gebied en de risico's die we daarbij lopen.

Algemeen

Het door de raad in 2014 vastgestelde Nota Financiering vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken. Hierbij wordt benadrukt dat de treasuryfunctie uitsluitend de publieke taak dient en dat een prudent beleid wordt gevoerd binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido).

Welke ontwikkelingen speelden er?

Rente-ontwikkelingen

De Europese Centrale Bank (ECB) heeft in maart 2016 de herfinancieringsrente verlaagd naar 0,00% en is sindsdien onveranderd. Momenteel (februari 2020) bedraagt de geldmarktrente voor aan te trekken driemaands kasgeldleningen -0,35% (0,35% te ontvangen). De tarieven voor positieve saldi op de rekening-courant bedragen -0,80% (0,8% te betalen). De vergoedingen bij het schatkistbankieren staan op 0%.

De kapitaalmarktrente voor aan te trekken leningen voor looptijden van 5 en 10 jaar zonder renteherziening bedraagt momenteel resp. -0,06% en 0,11%. De verwachting is dat deze rentetarieven voorlopig ongeveer op dit niveau zullen blijven.

Gemeentelijke ontwikkelingen

Naar verwachting kan tot eind 2020 de liquiditeit worden gewaarborgd met goedkoop kort geld (looptijd korter dan een jaar).

Liquiditeitsprognoses

Wekelijks stellen we liquiditeitsprognoses voor de korte termijn op om tijdig in te spelen op schommelingen in de liquiditeit. Jaarlijks stellen we een liquiditeitsprognose op met een horizon van vier jaar.

Garantiestelling leningen en verstrekken van leningen

Ons beleid is leningen of garanties uit hoofde van de publieke taak alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd. Daarbij winnen we vooraf informatie in over de financiële positie en de kredietwaardigheid van de betreffende partij. Indien een andere voorziening beschikbaar is, verstrekt de gemeente uitsluitend aanvullend een lening of garantie.

Risicobeheer

Het risicobeheer is gericht op het beperken van financiële risico's. In het Financieringsstatuut zijn richtlijnen en limieten opgenomen, die de basis vormen voor alle transacties op dit gebied. Ons beleid is uitsluitend gebruik te maken van veilige en inzichtelijke financiële instrumenten.

De Wet Fido geeft normen voor het beperken van risico's. De belangrijkste risicocategorie is het renterisico, waarvan de kasgeldlimiet en de renterisiconorm belangrijke richtlijnen zijn ter beperking van renterisico's.

De kasgeldlimiet heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd tot één jaar. Het totaal van deze leningen mag niet meer bedragen dan 8,5% van de totale lasten op de begroting. De renterisiconorm heeft betrekking op leningen met een rentetypische looptijd vanaf één jaar. De verplichte aflossingen en renteherzieningen op deze leningen mogen niet meer bedragen dan 20% van de totale lasten op de begroting. Het doel van deze normen is om financiële problemen te beperken wanneer bij herfinanciering van leningen een rentestijging optreedt.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is het wettelijke maximum aan leningen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar. De kasgeldlimiet staat toe om in 2019 de financieringsbehoefte tot een bedrag van € 4.722.000,- te dekken met kortlopende leningen. Zodra wij deze limiet voor een langere periode (meer dan een half jaar) dreigen te overschrijden, trekken wij een langlopende lening aan of vragen wij (onderbouwd) toestemming aan de provincie om gedurende een bepaalde periode de limiet te mogen overschrijden.

Gelet op de te verwachte relatief lage rente voor kort krediet maken we zoveel mogelijk gebruik van de toegestane norm, tenzij we sterke rentestijgingen verwachten op de kapitaalmarkt.

in € 1.000

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1.000)		2019
1	Begrotingstotaal lasten	55.557
2	Maximaal toegestane kasgeldlimiet (8,5% van begrotingstotaal lasten)	4.722
3	Gemiddeld saldo vlottende korte schuld en vlottende middelen	-3.125
4	Ruimte onder kasgeldlimiet	1.597

Renterisiconorm

Renterisiconorm (bedragen x € 1.000)		2019
1	Renteherziening op langlopende schuld o/g	0
2	Te betalen aflossingen	2.674
3	Renterisico (1 en 2)	2.674
4	Renterisiconorm	11.111
5a	Ruimte onder risiconorm	8.437
5b	Overschrijding risiconorm	

4a	Begrotingstotaal lasten	55.557
4	Renterisiconorm 20% van begrotingstotaal	11.111

De verwachting is dat we voor de komende jaren onder de renterisiconorm blijven.

Financieringsbehoefte

Per 1 januari 2019 bedroeg het financieringsoverschot € 1.184.000,-. Dit is een globale berekening van het verschil tussen het totaal van de vaste activa en voorraden grond enerzijds en de vaste financieringsmiddelen anderzijds (reserves, voorzieningen, langlopende leningen). Het werkelijke liquiditeitstekort per 1 januari 2019 kan afwijken ten gevolge van debiteuren- en crediteurensaldi en vooruit ontvangen en vooruitbetaalde bedragen.

Financieringsbehoefte (x € 1.000)	Begroting 1-1-2019	Rekening 1-1-2019
1 Reserves en voorzieningen	29.440	30.897
2 Langlopende leningen	65.908	72.916
3 Totaal vaste financieringsmiddelen	95.348	103.813
4 Boekw. investeringen, incl. voorraden grond	97.740	102.629
Financieringstekort/overschot (3 – 4)	-2.392	1.184

Schuldpositie en solvabiliteit

Het BBV schrijft een aantal kengetallen voor ter opname in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicomanagement. Omdat een aantal van deze kengetallen verband houdt met de financiering, zijn deze ook hier opgenomen.

Recapitulatie kengetallen	rek. 2018	Begr. 2019	rek. 2019
Netto schuldquote	145,2%	127,9%	142,8%
Netto schuldquote gecorr. voor verstr. leningen	128,2%	86,5%	125,9%
Solvabiliteitsratio	22,1%	23,1%	20,0%

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Overigens hanteert de VNG een signaalwaarde van 100%, waarboven waakzaamheid is geboden. Een netto schuldquote van hoger dan 130% is een indicatie voor een te hoge schuld. Lisse heeft dus een te hoge schuld. Dit heeft de nodige aandacht van college, raad en provincie. Hetzelfde geldt voor de solvabiliteit.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		rek. 2018	rek. 2019
Vaste schulden	+	72.916	70.008
Netto vlottende schuld	+	6.023	10.702
Overlopende passiva	+	5.492	4.414
Fin. activa (uitsluitend art. 36, d,e,f)*	-	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-	9.202	10.785
Liquide middelen	-	2.252	367
Overlopende activa	-	1.919	1.835
Totaal		71.058	72.138
Totale baten, excl. mutaties reserves		48.947	50.504
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		145,2%	142,8%

* Betreft art. 36 BBV

d. uitzettingen in de schatkist van het Rijk met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier, rentetypische looptijd van één jaar of langer;

f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote, gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen (bedragen x € 1.000)		rek. 2018	rek. 2019
Vaste schulden	+	72.916	70.008
Netto vlottende schuld	+	6.023	10.702
Overlopende passiva	+	5.492	4.414
Fin. activa (uitsluitend art. 36, b,c,d,e,f)*	-	8.300	8.557
Uitzettingen < 1 jaar	-	9.202	10.785
Liquide middelen	-	2.252	367

Overlopende activa	-	1.919	1.835
Totaal		62.758	63.581
Totale baten, excl. mutaties reserves		48.947	50.504
Netto schuldquote (netto schuld/baten)		128,2%	125,9%

* Betreft art. 36 BBV

b. leningen aan:

1. openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, a, van de Wet fido;
2. woningbouwcorporaties;
3. deelnemingen;
4. overige verbonden partijen;

c. overige langlopende leningen;

d. uitzettingen in de schatkist van het Rijk met een rentetypische looptijd van één jaar of langer;

e. uitzettingen in de vorm van Nederlands schuld papier, rentetypische looptijd van één jaar of langer;

f. overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen en in hoeverre de gemeente aan de financiële verplichtingen kan voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

Onder het eigen vermogen verstaan we de algemene reserve en de overige bestemmingsreserves en het eventuele resultaat uit het overzicht baten en lasten.

De gemiddelde gemeente heeft een solvabiliteitsratio van 32%. De solvabiliteit heeft de nodige aandacht van college, raad en provincie.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	rek. 2018	rek. 2019
Eigen vermogen	25.397	23.063
Balanstotaal	114.927	115.402
Solvabiliteit (eigen vermogen/balanstotaal)	22,1%	20,0%

Verstrekte leningen

Ons beleid is leningen en garanties alleen te verstrekken aan partijen die de gemeenteraad heeft goedgekeurd uit hoofde van de 'publieke taak'. Wij gaan hier terughoudend mee om, waarbij garantieverlening de voorkeur heeft.

verstrekte leningen per einde dienstjaar	rek. 2018	rek. 2019
Leningen aan woningbouwcorporaties		
STEK	790.946	766.257
	790.946	766.257
Overige verstrekte langlopende leningen		
Verstrekte startersleningen SVn	1.089.743	943.234
Verstrekte duurzaamheidsleningen SVn	258.679	527.842
Verstrekte funderingsleningen SVn	167.779	157.478
Rekening-courant SVn	1.202.321	1.412.947
Hypothecaire leningen voormalig personeel	4.497.405	4.221.130
Geldlening Duimelijntje	25.532	20.745
Geldlening FC Lisse 1 (2012)	72.000	72.000
Geldlening FC Lisse 2 (2012)	129.000	93.000
Geldlening St.Beheer Cluster Meer&Duin	43.638	34.145
Lening St. Jenaplanscholen (renteloos)	11.881	9.158
Geldlening St. Jenaplanschool 2012	12.000	8.000
Geldlening Speelkwartier		232.000
Lening DSV		59.000
	7.509.978	7.790.679
Totaal verstrekte leningen	8.300.924	8.556.936

Rentemethodiek

In het vernieuwde BBV is opgenomen dat de paragraaf financiering van de begroting en jaarrekening naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook verplicht inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering
- het renteresultaat
- de wijze van rentetoerekening.

Door onderstaand overzicht en toelichting in de paragraaf financiering op te nemen wordt invulling gegeven aan deze verplichting.

Renteomslag		1-1-2019
Restant korte financiering		6.000.000
Restant lange financiering		72.907.000
Totaal externe financiering		78.907.000
Gewogen gemiddeld rentepercentage externe financiering		2,46%
a1. De externe rentelasten over de korte financiering	+	-14.722
a2. De externe rentelasten over de lange financiering	+	1.956.091
b. De externe rentebaten	-	
<i>Totaal door te rekenen externe rente</i>		1.941.369
c1. De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-	
c2. De rentelasten van projectfinanciering	-	0
c3. De rentebaten van doorverstrekte leningen (projectfinanciering)	+	0
<i>Saldo door te rekenen externe rente</i>		1.941.369
d1. Rente over eigen vermogen	+	0
d2. Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	+	0
<i>De aan taakvelden toe te rekenen rente</i>		1.941.369
e. De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-	1.900.094
<i>f. Renteresultaat op het taakveld treasury</i>		41.275

Met ingang van het dienstjaar 2017 moet in het kader van de gewijzigde BBV de rente op een nieuwe manier worden verwerkt.

Alle rente loopt via het taakveld 0.5 Treasury. Alle rentelasten en -baten worden direct op dit taakveld geboekt. Voor de inzet van immateriële, materiële en financiële activa (exclusief verstrekte leningen) wordt de rente voor de financiering van deze activa omgeslagen over de betreffende taakvelden (lasten). De reserves worden aangewend als intern financieringsmiddel. Hierdoor hoeft er minder geld geleend te worden op de kapitaalmarkt. Vanaf 2019 wordt conform het advies van de commissie BBV geen rente over de reserves berekend. De afschrijvingen worden direct ten laste gebracht van de diverse taakvelden, waarop de af te schrijven activa betrekking hebben.

EMU-saldo en de Wet HOF

De Wet HOF (Houdbare Overheidsfinanciën) bevat een richtlijn over de tekortnorm voor de decentrale overheden. Dit houdt in dat aan de kasstroom van de lagere overheden gezamenlijk (EMU-saldo) een maximum is gesteld. EMU staat voor Economische en Monetaire Unie. Hiervan afgeleid heeft iedere gemeente een zogenaamde referentiewaarde (fictief aandeel). Voor Lisse bedraagt deze ± € 2,8 miljoen.

Overzicht EMU-saldo

Sinds 2006 zijn gemeenten verplicht een raming van de eigen 'bijdrage' aan het EMU-saldo op te nemen. Aanleiding hiervoor was de overschrijding van de norm van het EMU-tekort van 3% waar Nederland in het verleden mee werd geconfronteerd. Om de cijfers tussen verschillende landen goed te vergelijken zijn in de Europese Unie afspraken gemaakt over de wijze van berekening van het EMU-saldo.

Het EMU-saldo wordt berekend op kasbasis, dus de feitelijke geldstromen die in een jaar plaatsvinden. Een negatief EMU-saldo wil niet zeggen dat de gemeente onmiddellijk een probleem heeft, omdat de gemeente werkt met het baten- en lastenstelsel. De prognose van het EMU-saldo van de gemeente Lisse ziet er als volgt uit:

EMU saldo Jaarrekening (x € 1.000)			2019
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan of onttrekking uit reserves	+	3.613
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	3.052
3	Bruto dotaties aan de voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	2.177
4	Uitgaven aan investeringen in (im) materiële vast activa die op de balans worden geactiveerd	-	4.583
5	De in mindering op onder 4 bedoelde investeringen gebrachte bijdragen van Rijk, Provincie, EU en overigen	+	720
6a	Verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im) materiële vast activa	-	0
6b	Boekwinst op desinvesteringen in (im) materiële vast activa	-	0
7	Uitgaven aan aankoop van grond en uitgaven van bouwrijp maken	+	0
8a	Verkoopopbrengsten van grond	-	0
8b	Boekwinst op grondverkoop		0
9	Betalingen ten laste van voorzieningen	-	988
10	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	-	0
	Saldo		3.991

Paragraaf Bedrijfsvoering

Gemeenschappelijke regeling werkorganisatie HLTsamen

De bedrijfsvoering van de gemeente Hillegom, Lisse en Teylingen is vanaf 1 januari 2017 ondergebracht in de gemeenschappelijke regeling HLTsamen. Het is een ambtelijke samenvoeging, de gemeenten blijven bestuurlijk zelfstandig.

We verwachten voor de toekomst dat HLTsamen de strategische positie van de drie gemeenten versterkt in de Bollenstreek en op grotere regionale schaal (de s). Daarnaast wordt hard gewerkt aan het realiseren van de drie k's: het verbeteren van de dienstverlening, het verminderen van de kwetsbaarheid op (cruciale) functies en het beheersen én verminderen van de kosten. Centraal daarbij staan de kernwaarden inventief, krachtig en verbindend; de kansen worden benut en HLTsamen is creatief, doelgericht en daadkrachtig. HLTsamen brengt mensen en hun ideeën en vragen bij elkaar en vindt het gemeenschappelijk belang. HLTsamen ondersteunt zo de zelfstandige gemeentebesturen.

De in deze Programmarekening opgenomen kosten van de werkorganisatie HLTsamen zijn gebaseerd op de uitvoering van de politieke programma's van de drie deelnemende gemeenten, Hillegom, Lisse en Teylingen. De basis is hiervoor gelegd in het bedrijfsplan van HLTsamen. De drie k's (kosten, kwaliteit en kwetsbaarheid) zijn voor HLTsamen leidend in de realisatie van de doelen van HLTsamen. Daarnaast heeft de werkorganisatie een grote opgave om in 2020 de 5% bezuinigingsdoelstelling op de begroting te realiseren.

De bijdrage aan HLTsamen is overeenkomstig de vastgestelde beleidsuitgangspunten voor 2019 € 11.321.114. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de jaarrekening 2019 van HLTsamen.

Onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid

Op 17 oktober 2019 heeft uw raad de verordening doelmatigheid en doeltreffendheid 2019 vastgesteld. Hierin is bepaald dat het college de doelmatigheid onderzoekt en de doeltreffendheid toetst. Het Onderzoeksplan 2019 is aan u toegezonden. Deze vloeide nog voort uit de vorige verordening.

In juni 2019 is met het onderzoek 'Kansen voor verdere professionalisering rondom het beheersbaar tot stand komen van onderhoudsplannen' gestart.

Wat willen we bereiken?

Verbetering in de uitvoering van taken.

Wat hebben we daarvoor gedaan?

Het eerste gezamenlijke doelmatigheidsonderzoek Gemeentewet artikel 213a van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen is door ons vastgesteld. Het gekozen onderzoeksonderwerp is 'Kansen voor verdere professionalisering rondom beheersbaar tot stand komen van onderhoudsplannen'. Dit is conform het Onderzoeksplan 2019. Voor dit onderzoek is gekozen voor de methode van waarderend onderzoeken. Als kader is aansluiting gezocht bij het kwaliteitsmodel dat de HLT-organisatie hanteert, namelijk het Overheidsontwikkelmodel (OO-model).

De belangrijkste succesfactoren die uit het onderzoek naar voren komen zijn *portefeuillehouder betrekken in het proces, scenario's vooraf voorleggen en toepassen financiële kaders*.

Het verantwoordelijke team Beheer, binnen het domein Buitenruimte, heeft op basis van het onderzoek een ontwikkelplan geschreven om de succesfactoren breder te implementeren. Gestart wordt met het benoemen van een procescoach. Het verder implementeren van een handboek voor de HLT-organisatie en het eigen maken van het proces door de medewerkers zijn de stappen tot en met het derde kwartaal 2020.

Informatieveiligheid en de ENSIA

Het Informatiebeveiligingsbeleid uit 2017 vormde ook voor 2019 nog de basis voor de realisatie van onze informatiebeveiliging. Daarbij staan centraal: de beschikbaarheid, de integriteit en de vertrouwelijkheid van de informatie (en de informatievoorziening). Onder verantwoordelijkheid van directie en management zijn weer enkele stappen gezet. De CISO (Chief Information Security Officer) speelde hierbij een coördinerende en adviserende rol. Het kader waarbinnen de stappen gezet werden, was voor 2019 nog steeds de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten).

2019 werd gezien als het overgangsjaar van de BIG naar de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid). Tot voor kort hadden de diverse overheidsorganisaties namelijk hun eigen norm (baseline), waaraan de informatiebeveiliging moest voldoen. Vanaf 2020 geldt de BIO voor *alle* overheidsorganisaties. Belangrijk verschil is, dat de BIO meer inspeelt op de verantwoordelijkheid van het management. Het management schat de risico's in en bepaalt in hoeverre deze acceptabel zijn. Via dit risicomanagement worden eventuele maatregelen voorgesteld en geprioriteerd. In 2019 is gestart met de implementatie van de BIO binnen HLTsamen. Directie en het management zijn uitgebreid geïnformeerd, gesprekken met de teams zijn gevoerd en de eerste analyses zijn opgeleverd. De implementatie van de BIO loopt uiteraard door in 2020 en aan de nog uit te voeren maatregelen heeft de organisatie naar verwachting nog wel enige jaren werk.

In hoeverre gemeenten aan de norm - voor 2019 dus nog de BIG - voldoen, wordt vanuit BZK jaarlijks getoetst met de ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit). Deze vragenlijst is voor onze organisatie ook voor 2019 ingevuld. Het college gebruikt de uitkomsten in haar verantwoording aan de raad en de ministeries. Globaal gezien geven de resultaten aan dat we wat stappen gezet hebben, maar dat er nog een lange, interessante weg te gaan is. Hierbij gaat het vooral om het beschrijven, vaststellen en controleren van werkwijzen. Een belangrijke conclusie uit de in dit kader uitgevoerde Suwinet-audit was, dat we ook in 2019 de werkwijze rond de Suwinet-Inkijkfunctionaliteit goed onder de knie hadden!

De beveiligingsadviescommissie kwam in 2019 volgens plan vier maal bijeen. De commissie wordt, naast de CISO, de FG en de PO, bemenst door diverse functionarissen uit verschillende organisatieonderdelen. De commissie heeft binnen HLTsamen een adviesfunctie richting management, directie en bestuur. Ook adviseert zij over tactisch/strategische kwesties binnen de informatieveiligheid. Aan de orden kwamen diverse onderwerpen, die binnen de organisatie in relatie tot informatiebeveiliging & privacy speelden.

Houding en gedrag blijven cruciaal voor een succesvolle informatieveiligheid. Daarom gingen we in 2019 door met het fenomeen 'bewustwording'. Zo worden nieuwe medewerkers op hun gezamenlijke introductiedagen bijgepraat door de CISO en de FG, over diverse items uit de informatiebeveiliging en de privacy. Het volgen van de e-Learning 'iBewust', een basiscursus over informatieveiligheid, is nog steeds voor iedere (nieuwe) medewerker verplicht. Daarnaast hebben we eind juni één van de meest bekende sprekers op het gebied van cybersecurity en privacy uitgenodigd. Zij heeft enkele interactieve sessies gehouden voor de mensen van HLTsamen en de ISD Bollenstreek. In 2019 zijn, meer vanuit privacy-oogpunt, ook nog bewustwordingssessies gehouden met het bestuur van HLTsamen, de colleges van B&W, de domeinmanagers en diverse teams. Het intranet werd tenslotte geregeld gebruikt om 'boodschappen' op te plaatsen.

We hebben in 2019 kennis genomen van zo'n 20 beveiligingsincidenten; het interne meldpunt werd daarbij meerdere malen ingeschakeld. De incidenten zijn onderzocht en geregistreerd. De registratie (en opvolging) draagt bij aan verbeteringen bij de inzet van beveiligingsmaatregelen.

Bescherming van *persoonsgegevens* vormt een specifiek aandachtsgebied binnen de informatieveiligheid. Sinds de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in 2018 van kracht werd, is de functionaris gegevensbescherming (FG) aangesteld en werd de rol van privacy-officer (PO) ingevuld. De FG gaf in 2019 volop invulling aan haar rol als toezichthouder; zij rapporteert zelfstandig over haar bevindingen. De rol van PO is door diverse omstandigheden in 2019 niet uit de verf gekomen.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

Verbonden partijen zijn samenwerkingspartners waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft en medeverantwoordelijkheid draagt is ('mede-eigenaarschap'). Van een financieel belang is sprake indien de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in het geval van faillissement van de verbonden partij en/of als de financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente.

Van bestuurlijk belang is sprake als de gemeente (in de persoon van een wethouder, raadslid of ambtenaar) zeggenschap kan uitoefenen via een zetel in het bestuur of stemrecht.

Verbonden partijen kunnen zowel publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) als privaatrechtelijke (stichtingen, verenigingen, NV's en BV's) organisaties zijn. Vanwege de risico's die de gemeente in verband met dat mede-eigenaarschap loopt, geldt voor deze partijen een bijzonder sturings- en beheersingssysteem (*governance*). Vanwege de gemeentelijke belangen in de verbonden partijen hebben deze een bijzondere status.

Deze paragraaf behandelt, conform artikel 15 uit het BBV, de algemene visie over het inschakelen van een verbonden partij, de ontwikkelingen die er spelen en de voorgeschreven lijst van verbonden partijen.

Uitgangspunt van de Nota Verbonden partijen, is dat tot oprichting van en deelneming in stichtingen, verenigingen et cetera, wordt besloten indien dat noodzakelijk is voor de behartiging van het daarmee te dienen openbaar belang en de doelmatigheid daarmee wordt bevorderd.

Welke ontwikkelingen spelen er?

In het presidium is gesproken over het geven van een vervolg aan de nota verbonden partijen die op 22 februari 2018 werd vastgesteld door de raad. Doel van de nota is tot een governanceregime te komen voor prioritaire gemeenschappelijke regelingen. Begin september 2018 is er een raads werkgroep bijeenkomst geweest om vier gemeenschappelijke regelingen intensief te gaan volgen. Dat zijn: Holland Rijnland, werkorganisatie HLTsamen, de MareGroep en de Intergemeentelijke Sociale Dienst Bollenstreek.

De komst van de Omgevingswet vraagt ook aanpassingen in de samenwerking met enkele van onze verbonden partijen zoals de ODWH, GGD en Veiligheidsregio. We bereiden ons hier gezamenlijk op voor door te onderzoeken welke impact dit in de toekomst op de advisering en werkprocessen zal hebben.

Minister Ollongren heeft een wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen aangekondigd, ter versterking van de legitimiteit van gemeenschappelijke regelingen. Om de positie van gemeenteraden te versterken zal in ieder geval de mogelijkheid opgenomen worden om (categorieën van) besluiten aan te wijzen waarbij eerst de visie van de gemeenteraden wordt gevraagd voordat het bestuur van de gemeenschappelijke regeling een besluit mag nemen.

Overzicht met verbonden partijen

De lijst van verbonden partijen bevat de informatie zoals is aangegeven in artikel 15 van het BBV, waarbij deze is onderverdeeld in de vier categorieën: gemeenschappelijke regelingen; vennootschappen en coöperaties; stichtingen en verenigingen, en overige verbonden partijen;

Per verbonden partij wordt duidelijk gemaakt wat het belang is dat de gemeente heeft, maar ook welk openbaar belang daarmee wordt gediend en hoe groot dat belang is. Daarbij vermeldt deze lijst de financiële informatie over de verbonden partijen en eventuele risico's voor de gemeente.

De paragraaf is niet gericht op het gemeentelijk mede-opdrachtgeverschap dat zich richt op de prestaties van de verbonden partij, als bijdrage aan de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente. Die rol wordt vormgegeven vanuit de reguliere begrotingsprogramma's, net zoals dat gebeurt voor de andere samenwerkingspartners, niet zijnde verbonden partijen.

Totaaloverzicht bijdragen aan verbonden partijen

Naam	Begroet 2019	Realisatie 2019
1. Gemeenschappelijke regelingen		
HLTsamen	€ 10.582.000	€ 11.221.568
Holland Rijnland	€ 335.770	€ 798.261
Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek	€ 9.300.962	€ 9.365.275
Werkvoorzieningschap Kust, Duin- en Bollenstreek / De Maregroep	€ 165.000	€ 81.324
Regionale dienst openbare gezondheidszorg (RDOG) Hollands Midden	€ 793.000	€ 1.065.528
Veiligheidsregio Holland Midden (VRHM)	€ 1.132.000	€ 1.335.602
Regeling omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	€ 531.000	€ 679.211
Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)	€ 145.412	€ 392.611
Samenwerking Belastingen Bollenstreek	€ 404.000	€ 460.876
2. Vennootschappen en coöperaties		
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij B.V. (GOM)	€ -	€ -
De Meerlanden N.V.	€ 3.696.000	€ 4.357.015
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	€ -	€ -
Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)	€ -	€ -
Alliander N.V.	€ -	€ -
3. Stichtingen en verenigingen		
Stichting Rijk	€ 105.000	€ 159.167
4. Overige verbonden partijen		
Totaal	€ 27.190.144	€ 29.916.438

1. Gemeenschappelijke regelingen

HLTsamen			
Vestigingsplaats	Hillegom		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	HLTsamen biedt als werkorganisatie een kwalitatief, hoogwaardige, efficiënte en innovatieve dienstverlening aan de 'klanten' van de gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen.		
Bestuurlijk belang	Het bestuur bestaat uit zes leden van de drie gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen. Het ene lid is een wethouder en het andere lid is de burgemeester per gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage volgens in het bedrijfsplan opgenomen verdeelsleutel.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van deze verdeelsleutel.		
Kerncijfers	(bedragen x € 1.000)	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ -	€ 980
	Vreemd Vermogen	€ 7.019	€ 7.991
	Resultaat 2019		€ 540
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	Begroting HLTsamen 2019-2022 en Jaarrekening 2019 HLTsamen.		

Holland Rijnland

Vestigingsplaats	Leiden		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Holland Rijnland is een samenwerking van en voor vijftien gemeenten in het hart van de Randstad. Deze gemeenten werken vanuit een gezamenlijke strategische visie op de verdere ontwikkeling van de regio samen aan betere kwaliteit van wonen, werken, ondernemen en recreëren voor burgers, bedrijven en instellingen in het gebied.		
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. Het algemeen bestuur bestaat uit 46 leden waarvan 7 leden afkomstig uit de gemeente Leiden. Het dagelijks bestuur bestaat uit zeven leden.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ 839	€ 2.914
	Vreemd Vermogen	€ 57.150	€ 55.621
	Resultaat 2019		€ 2.230
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.hollandrijnland.nl		

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD) Bollenstreek

Vestigingsplaats	Lisse		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Individuele voorzieningen op het gebied van werk, inkomen en zorg		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur bestaat uit twee wethouders en het dagelijks bestuur uit één wethouder		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ -	€ -
	Vreemd Vermogen	€ 4.965	€ 5.770
	Resultaat 2019		€ -
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.isdbollenstreek.nl		

Gemeenschappelijke regeling werkbedrijven Kust, Duin- en Bollenstreek / De MareGroep

Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Het algemeen bestuur bestaat uit één wethouder en het dagelijks bestuur uit één wethouder.		
Bestuurlijk belang	MareGroep verzorgt de plaatsing van mensen met een WSW-indicatie. MareGroep verzorgt de interne en externe gesubsidieerde arbeid door uitstroom medewerkers.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 2.879	€ 3.789
	Vreemd Vermogen	€ 3.013	€ 3.194
	Resultaat 2018		€ 910
	Hierboven worden de kerncijfers 2018 weergegeven, omdat de gegevens met betrekking tot 2019 nog niet beschikbaar waren.		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten		

Bestuurlijk belang	Vertegenwoordigers in het bestuur van de Gemeenschappelijke regeling. De stemverhouding wordt jaarlijks vastgesteld door het algemeen bestuur en is afhankelijk van de gemeentebijdrage versus totale begroting. Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden waarvan een bestuurslid afkomstig uit de gemeente Leiden. Het algemeen bestuur bestaat uit 22 leden.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse bijdrage op basis van uren.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ 821	€ 864
	Vreemd Vermogen	€ 7.837	€ 8.145
	Resultaat 2019		€ 29
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.odwh.nl		

Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB)

Vestigingsplaats	Voorhout		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	De VAB verzorgt voor de Bollen6-gemeenten de overslag en afvoer van verbrandbaar en composteerbaar/vergistbaar afval.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	Een eventueel nadelig saldo van de gemeenschappelijke regeling wordt gedekt door aanvullende bijdragen op basis van een verdeelsleutel.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 42	€ 36
	Vreemd Vermogen	€ 274	€ 42
	Resultaat 2018		€ -
	Hierboven worden de kerncijfers 2018 weergegeven, omdat de gegevens met betrekking tot 2019 niet beschikbaar waren.		
Risico's	De installatie van het overlaadstation is verouderd en de huurovereenkomst loopt tot eind 2023. Afhankelijk van de uitkomsten van het onderzoek naar de toekomst van het VAB-terrein zullen investeringen gedaan moeten worden om de continuïteit en de bedrijfszekerheid van de overslag te garanderen. Dit geldt tot minimaal de einddatum van de huidige contracten voor de overslag, transport en de verwerking van gft- en restafval.		
Overige informatie	www.vuilafvoerbedrijf.nl		

Samenwerking Belastingen Bollenstreek

Vestigingsplaats	Noordwijk		
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling		
Doelstelling/ Publiek belang	Belastingen Bollenstreek verricht voor een aantal gemeenten de uitvoeringswerkzaamheden van de gemeentelijke belastingen: wet WOZ, aanslagoplegging, invordering, kwijtschelding en bezwaarschriften.		
Bestuurlijk belang	De portefeuillehouders Belastingen van de colleges van de deelnemers komen tenminste eenmaal per jaar in vergadering bijeen voor overleg en afstemming over deze gemeenschappelijke regeling.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ -	€ -
	Vreemd Vermogen	€ -	€ -
	Resultaat 2019		€ 64
Risico's	Geen bijzondere risico's		

Overige informatie	www.belastingenbollenstreek.nl
--------------------	--

2. Vennootschappen en coöperaties

Greenport Ontwikkelings Maatschappij B.V. (GOM)

Vestigingsplaats	Noordwijkerhout		
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	De GOM is een uitvoeringsorganisatie zonder publiekrechtelijke taken. Bij de GOM zijn zes Duin- en Bollenstreekgemeenten betrokken. De regio Holland Rijnland en meer in het bijzonder het gebied van de Duin- en Bollenstreek heeft een sterke internationale concurrentiepositie in de tuinbouwsector waar het gaat om bloemen, planten, bollen, knollen en vaste planten. Partijen willen deze internationale concurrentiepositie behouden, uitbouwen en versterken door een integrale gebiedsontwikkeling gericht op een integrale ruimtelijke herstructurering van de Duin- en Bollenstreek. De herstructurering van de Greenport vraagt een integrale en bovenlokale aanpak.		
Bestuurlijk belang	Lid van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders: 1 wethouder per deelnemende gemeente.		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	De gemeente heeft zich (evenals de andere deelnemende gemeenten) garant gesteld voor een bedrag van 7 miljoen.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ 390	€ 390
	Vreemd Vermogen	€ 16.054	€ 19.180
	Resultaat 2019	€	-
Risico's	Met inachtneming van de kapitaalbreng van de gemeenten (€ 390.000), de € 10 miljoen bijdrage van Holland Rijnland uit het regionale investeringsfonds (RIF) voor de Greenport en een nader te bepalen deel van de € 20 miljoen uit het RIF voor de regionale groenstructuur, de toegekende FES-gelden, eventuele provinciale- en rijksbijdragen, eventuele andere subsidies en de opbrengst uit de verkoop van gronden en woningbouwtitels is het uitgangspunt van de GOM een budgettair neutraal eindresultaat. De gemeenten Hillegom, Lisse en Teylingen hebben zich - ieder afzonderlijk, evenals de andere deelnemende gemeenten - garant gesteld voor een bedrag van € 7 miljoen.		

Meerlanden N.V.

Vestigingsplaats	Hoofddorp		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Meerlanden werkt samen met een aantal gemeenten aan een schone en duurzame leef- en werkomgeving. Dit doen zij door de gemeenten schoon, heel en veilig te houden en door afval innovatief in te zamelen en te verwerken.		
Bestuurlijk belang	Algemeen bestuur: 1 wethouder Dagelijks bestuur: geen		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage.		
Financieel belang	De gemeente Lisse bezit 8.950 aandelen (5%) van de totale 183.480 aandelen. De nominale waarde per aandeel bedraagt € 46.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 27.049	€ 28.220
	Vreemd Vermogen	€ 29.562	€ 26.454
	Resultaat 2018	€	2.687
	Hierboven worden de kerncijfers van 2018 weergegeven omdat de kerncijfers van 2019 nog niet beschikbaar zijn.		
Risico's	Geen bijzondere risico's		
Overige informatie	www.meerlanden.nl		

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.		
Bestuurlijk belang	De gemeente is voor 0,62% aandeelhouder. De raad van bestuur en de directie bestaan beiden uit drie leden waarvan geen leden afkomstig zijn uit de gemeenten.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks wordt dividend verstrekt over de in het bezit zijnde aandelen. De BNG is een NV. De aandeelhouders zijn niet aansprakelijk voor eventuele tekorten bij de BNG.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ 4.991.000	€ 4.887.000
	Vreemd Vermogen	€ 132.502.000	€ 144.791.000
	Resultaat 2019		€ 163.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.bng.nl/eCache/INT/51/576.html		

Duin- en waterbedrijf Zuid-Holland (Dunea)

Vestigingsplaats	Zoetermeer		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Dunea produceert en levert aan circa 1,2 miljoen klanten lekker en betrouwbaar drinkwater in het westelijk deel van Zuid-Holland.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. Het bestuur bestaat uit een lid dat niet afkomstig is uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	De gemeente heeft 70.521 aandelen tegen een nominale waarde van € 5. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V. Dunea keert geen dividend uit.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2018	31-12-2018
	Eigen vermogen	€ 205.272	€ 220.923
	Vreemd Vermogen	€ 371.377	€ 338.551
	Resultaat 2018		€ 15.651
	Hierboven worden de kerncijfers van 2018 weergegeven omdat de kerncijfers van 2018 nog niet beschikbaar zijn.		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.dunea.nl/dunea		

Alliander N.V.

Vestigingsplaats	Arnhem		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Doelstelling/ Publiek belang	Via energienetwerken zorgt Alliander voor de distributie van gas en elektriciteit in een groot deel van Nederland. Alliander brengt een open en duurzame energiemarkt dichterbij.		
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder. De raad van bestuur bestaat uit drie leden waarvan geen bestuursleden afkomstig uit de gemeente Lisse.		
Jaarlijkse bijdrage	Er zijn geen jaarlijkse kosten aan deelname verbonden.		
Financieel belang	Jaarlijks keert Alliander 45% van het resultaat uit in dividend aan de aandeelhouders. Als aandeelhouder is de gemeente niet aansprakelijk voor eventuele verliezen van de N.V.		
Kerncijfers	<i>(bedragen x € 1.000)</i>	1-1-2019	31-12-2019

	Eigen vermogen	€ 4.129.000	€ 4.224.000
	Vreemd Vermogen	€ 4.216.000	€ 4.567.000
	Resultaat 2019		€ 253.000
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.alliander.com/nl/alliander/overalliander/bedrijfsprofiel/index.htm		

3. Stichtingen en verenigingen

Stichting Regionaal Inkoopbureau IJmond en Kennemerland (RIJK)			
Vestigingsplaats	Heemstede		
Rechtsvorm	Stichting		
Doelstelling/ Publiek belang	Stichting RIJK is een samenwerkingsorganisatie tussen gemeenten om financiële, kwalitatieve en procesmatige voordelen voor haar leden te halen. Daarnaast wordt inkoop als strategisch en tactisch instrument ingezet ter ondersteuning van de beleidsdoelstellingen van de gemeente.		
Bestuurlijk belang	Het algemeen bestuur		
Jaarlijkse bijdrage	Jaarlijkse deelnemersbijdrage op basis van het aantal inwoners.		
Financieel belang	Deelnemers zijn gezamenlijk aansprakelijk voor ontstane tekorten.		
Kerncijfers	(bedragen x € 1.000)	1-1-2019	31-12-2019
	Eigen vermogen	€ 205.272	€ 220.923
	Vreemd Vermogen	€ 371.377	€ 338.551
	Resultaat 2019		€ 15.651
	De jaarrekening 2019 was nog niet beschikbaar. De cijfers komen uit de begroting 2019 van Stichting RIJK.		
Risico's	Er zijn geen materiële risico's waar maatregelen voor getroffen moeten worden.		
Overige informatie	www.stichtingrijk.nl		

4. Overige verbonden partijen

Geen

Paragraaf Grondbeleid

Inleiding

Grondbeleid vormt een belangrijk middel om sturend op te kunnen treden in de ruimtelijke planvorming en ontwikkeling. Het bevindt zich op het snijvlak van ruimtelijk ordeningsbeleid en financiën, en moet passen binnen de financiële mogelijkheden en ruimtelijke doelstellingen van de gemeente. De grote financiële belangen en risico's die gepaard gaan met ruimtelijke projecten vragen om voldoende sturingsmogelijkheden voor college en raad. In juni 2016 heeft de gemeenteraad de Nota Grondbeleid vastgesteld. In deze en andere beleidsstukken (zoals het Handboek Projectmatig Werken en de Financiële verordening), maar ook in wet en regelgeving zijn de taken en bevoegdheden van gemeenteraad, college en ambtelijk apparaat omtrent grondbeleid verwoord.

De nadruk van het huidige grondbeleid van de gemeente Lisse ligt op het faciliteren van projectontwikkelaars, waardoor de risico's voor de gemeente kleiner worden. Onze rol hierbij is hoofdzakelijk kaderstellend en toetsend. Het voornemen van het college, zoals verwoord in het coalitieprogramma 2018-2022, is om meer in te zetten op actief grondbeleid in plaats van faciliterend grondbeleid. Er zal worden bekeken waar het mogelijk is om gronden te kunnen aankopen om de bouwopgave te kunnen versnellen.

Ontwikkelingen

In de Integrale Structuurvisie (2011) worden de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen, volgend vanuit verschillende beleidsterreinen, afgewogen. Om de hierin genoemde doelstellingen te realiseren wordt actief naar marktpartijen gezocht die de ontwikkelingen voor eigen risico willen realiseren. In de Woonvisie zijn kwalitatieve en kwantitatieve doelstellingen geformuleerd ten aanzien van de woningvoorraad. Deze doelstellingen zijn van groot belang voor de uitgangspunten van (nieuw vast te stellen) projecten.

In het coalitieprogramma 2018-2022 wordt meer ingezet op actief grondbeleid om te bekijken waar gronden kunnen worden aangekocht om de bouwopgave te kunnen versnellen. Hierbij zal nadrukkelijk onderzocht worden welke mogelijkheden er zijn aan de zuidkant van Lisse. Er zal worden ingezet op een divers woningaanbod met extra aandacht voor betaalbare woningen voor senioren, jongeren en starters. Dit geldt zowel voor sociale woningbouw, als het aanbod net boven de sociale huurgrens en het middensegment.

Vanaf de vaststelling van de jaarrekening 2016 heeft de gemeente geen projecten met een BIE-status (Bouwgronden in Exploitatie) meer in haar portefeuille. Er lopen nu vijf facilitaire projecten. Dit zijn projecten waarbij de gemeente het project van een marktpartij begeleidt binnen de door de raad gestelde kaders. Voor de begeleiding van de projecten worden de kosten door de gemeente verhaald. Naast de facilitaire projecten zijn er projecten in de initiatieffase. De kosten daarvoor beschouwen wij als immateriële vaste activa, gelet op het raadsbesluit van december 2017.

VISIE OP GRONDBELEID

Grondbeleid is dienend beleid ter ondersteuning en verwezenlijking van hogere beleidsdoelstellingen zoals huisvesting, economie en openbare ruimte (verwoord in onder andere de Woonvisie en de Detailhandelsvisie). In de Nota Grondbeleid uit 2016 worden de volgende doelstellingen ten aanzien van grondbeleid geformuleerd:

1. Bevorderen van gewenst ruimtegebruik
2. Bevorderen van de gewenste ruimtelijke kwaliteit
3. Bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten
4. Beheersen van risico's van ruimtelijke ontwikkelingen voor de gemeente

Het grondbeleid staat dus duidelijk ten dienste van andere beleidsdoelstellingen. Om de doelstellingen te verwezenlijken kan de gemeente verschillende grondbeleidsinstrumenten inzetten zoals onteigening of kostenverhaal. De keuze welk instrument wordt ingezet is maatwerk en hangt in hoge mate af van de specifieke hogere doelstelling en van de grondeigendomsverhoudingen. In de Nota Grondbeleid wordt de werkwijze voor het uitvoeren van grondbeleid beschreven.

UITGANGSPUNTEN EN KADERS (de belangrijkste)

- Besluit Begroting Verantwoording (BBV) / Renteomslag
- Vennootschapsbelasting
- Notitie Grondbeleid (commissie BBV)
- Nota grondbeleid
- Financiële positie in relatie tot reserves en voorzieningen

- Grondbeleid en risico's

Besluit Begroting Verantwoording (BBV) / Renteomslag

Om de transparantie en de vergelijkbaarheid te verbeteren en de administratieve lasten terug te dringen is in het BBV met ingang van het begrotingsjaar 2017 een aantal wijzigingen doorgevoerd. Wijzigingen die effect hebben op de voorraad gronden zijn:

- de rentetoerekening wordt gebaseerd op werkelijke rente over het vreemd vermogen.
- richttermijn voor een grondexploitatie wordt tien jaar. Voor eventueel langer durende grondexploitaties moeten aanvullende beheersmaatregelen getroffen worden.
- afschaffing van de categorie 'Niet in exploitatie genomen gronden'. De gronden vallen voortaan onder de materiële vaste activa.

Vennootschapsbelasting (VPB)

Sinds 1 januari 2016 geldt de VpB plicht, indien handelingen beschouwd worden als ondernemersactiviteit, ook voor gemeenten. De winst die wordt gemaakt met het uitvoeren van (actief) grondbeleid (Bouwgrond in exploitatie) is in beginsel belastbaar voor VpB. Op basis van de aangifte 2016 heeft de belastingdienst het standpunt ingenomen dat er in Lisse geen actief grondbeleid wordt gevoerd en dat er geen sprake is van Vpb plicht. Het enige resterende risico is dat de belastingdienst bij latere aangiftes, op basis van verandering van de gewijzigde feitelijke omstandigheden, hierover een ander oordeel kan innemen.

Notitie Grondbeleid in begroting en jaarstukken (commissie BBV)

Sinds de wijziging van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) in 2016 heeft de commissie BBV diverse stellige uitspraken en aanbevelingen gedaan en een veelheid aan vragen beantwoord over grondexploitatie en grondbeleid en daarmee samenhangende problematiek. Teneinde dit complexe vraagstuk voor de gebruiker overzichtelijk te houden is besloten de verschillende uitingen samen te voegen in één document. Met deze nieuwe notitie is daaraan invulling gegeven. Daarbij zijn niet alleen de bestaande notities over grondexploitatie en faciliterend grondbeleid aangevuld en geactualiseerd, maar zijn ook hoofdstukken toegevoegd over het belang van het grondbeleid voor raadsleden en over de paragraaf grondbeleid en de overige paragrafen. Hiermee wordt specifiek ingegaan op de informatiebehoefte voor de raad.

Met deze notitie worden de volgende notities en uitingen buiten werking gesteld:

- notitie Grondexploitaties 2016 (maart 2016)
- notitie Faciliterend grondbeleid (maart 2016)
- aanvulling Tussentijds winst nemen grondexploitaties (maart 2018)
- verwerken onderhandenwerk grondexploitatie (februari 2008)

Financiële uitgangspunten

In het geval van een particuliere (facilitaire) ontwikkeling waaraan de gemeente medewerking verleent, worden de te verhalen kosten in beeld gebracht. Het betreft minimaal de kosten van interne uren van het ambtelijk apparaat en de inhuur. De kosten zijn gebaseerd op de zogenaamde plankostenscan en worden op de ontwikkelaar verhaald middels een anterieure overeenkomst.

Nota grondbeleid (Lisse)

In juni 2016 heeft de gemeenteraad de Nota Grondbeleid vastgesteld. Hierin is omschreven dat de gemeente kiest voor gereserveerd grondbeleid. De beleidskeuze voor een gereserveerd grondbeleid komt voor een groot deel voort uit financiële overwegingen. De gemeente wil zich richten op haar kerntaken en (financiële) risico's zoveel mogelijk uit de weg gaan. Om dat mogelijk te maken richt de gemeente zich actief op risicomanagement en projectmatig werken. De wijze waarop dat gebeurt, is vastgelegd in de Nota Risicomanagement en het Handboek Projectmatig Werken. De projectmatige werkwijze is nog gedetailleerder uitgewerkt in het Plan- en Besluitvormingsinstrument.

Het grondbeleid is in 2019 bijgesteld via een addendum / aanvulling op de bestaande Nota. In lijn met het coalitieakkoord zijn daarmee de mogelijkheden tot het voeren van een actiever grondbeleid verruimd.

Grondbeleid en risico's

Ruimtelijke projecten zijn altijd omgeven met risico's. Risico's van operationele aard, strategische risico's maar zeker ook systeemrisico's, zoals economische ontwikkelingen, die door de gemeente niet of nauwelijks te beïnvloeden zijn. Risico's die optreden kunnen het financiële beeld van de

gemeente beïnvloeden. Daarom worden regelmatig risicoanalyses uitgevoerd om risico's te identificeren, te beoordelen en daar waar nodig beheersmaatregelen te treffen.

Categorieën projecten Grondbeleid

In het BBV wordt onderscheid gemaakt in verschillende soorten gronden. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen gronden die in bezit zijn van de gemeente en gronden die in bezit zijn van derden. Ook is van belang of de gronden een vaste of te veranderen bestemming hebben en met welk doel deze gronden zijn verworven. In lijn met het BBV wordt in Lisse onderscheid gemaakt in de volgende soorten gronden en projecten:

- Bouwgrond In Exploitatie (BIE) (niet van toepassing in Lisse)
- Faciliterende projecten
- Warme gronden
- Materiële Vaste Activa (MVA)

Bouwgrond In Exploitatie (BIE)

Definitie: gronden welke in eigendom van de gemeente zijn en waarvoor door de gemeenteraad een grondexploitatie-complex met een grondexploitatiebegroting heeft vastgesteld.

Het startpunt van bouwgrond in exploitatie (BIE) is het raadsbesluit met de vaststelling van het grondexploitatiecomplex, inclusief grondexploitatiebegroting. Vanaf dat moment wordt de BIE geopend en kunnen kosten worden geactiveerd en bijgeschreven op de voorraadpositie bij onderhanden werk (bouwgronden in exploitatie) op de balans.

Om de risico's die samenhangen met zeer lang lopende projecten te beperken is het uitgangspunt dat de looptijd van een grondexploitatie in beginsel maximaal 10 jaar bedraagt.

Binnen de gemeente Lisse worden momenteel geen Bouwgronden In Exploitatie (BIE) uitgevoerd.

Faciliterend Grondbeleid

Definitie: Bij faciliterend grondbeleid heeft de gemeente zelf geen grond in haar bezit en voert niet zelf de grondexploitatie, maar gebeurt dit door een private ontwikkelaar. De kosten die de gemeente maakt worden in dat geval verhaald op de private partijen. Er is dus geen sprake van een bouwgrond in exploitatie of een voorraad grond in bezit van de gemeente, maar van een vordering op een derde partij. Feitelijk schiet de gemeente kosten voor die op basis van een overeenkomst worden teruggevorderd bij een derde partij, dan wel op basis van het exploitatieplan mogelijk in de toekomst kunnen worden teruggevorderd van een derde partij.

Relevante onderwerpen

Ook al is de gemeente bij de projecten niet risicodragend betrokken, er kan toch sprake zijn van risico's en verliezen zoals:

- Risico's en verliezen
 1. op basis van de wetgeving zijn niet alle te maken kosten via de plankostenscan verhaalbaar;
 2. er worden kosten gemaakt welke bij het opstellen van de plankostenscan niet voorzien waren;
 3. uiteindelijk wordt er geen overeenkomst gesloten en/of gaat het project niet door;
 4. door de verkoop van gemeentelijke grond kan er winst gemaakt worden op het faciliterende project. Dit is naar de letter van de wet niet toegestaan;
 5. op de verkoop van gemeentelijke grond kan het VPB regime van toepassing zijn.

Naast de Facilitaire projecten, waarbij gewerkt wordt aan het opstellen en uiteindelijk ondertekenen van een overeenkomst kan er sprake zijn van Faciliterende projecten in de initiatief- of onderzoeksfase. Hierbij worden verkennende gesprekken gevoerd en mogelijkheden onderzocht.

Facilitaire projecten

Havenkwartier

Exploitatiebijdrage	120.000	
In rekening gebracht	60.000	
In rekening te brengen	60.000	
Boekwaarde 1-1-2019	131.062	V
- Kosten	39.823	N
- Opbrengsten aovk	48.000	N
- Opbrengsten grondverkoop	0	V
Boekwaarde 31-12-2019	43.239	V

De ontwikkelaar heeft de 21 appartementen en de grondgebonden woningen verkocht. Voor deze woningen is ook de omgevingsvergunning afgegeven. De woningen zijn in 2019 opgeleverd, een deel in september 2019 en een deel eind 2019. Het openbare gebied wordt in 2020 aan de gemeente overgedragen. Dan wordt ook de laatste termijn ad € 60.000 (50%) zoals afgesproken is in de anterieure overeenkomst in rekening gebracht. Het project wordt in 2020 administratief afgesloten.

ELKA

Exploitatiebijdrage	284.568	
In rekening gebracht	28.457	
In rekening te brengen	256.111	
Boekwaarde 1-1-2019	424.908	N
- Kosten	143.110	N
- Opbrengsten aovk	0	V
- Opbrengsten grondverkoop	0	V
Boekwaarde 31-12-2019	568.018	N
Nog te maken kosten	146.082	N
Nog te realiseren opbrengst	256.100	V
Eindwaarde saldo 31-12-2023	458.000	N
Getroffen voorziening	422.838	

Project ELKA maakt onderdeel uit van het Masterplan Greveling 2001. Sinds 2001 werkt de gemeente Lisse op basis van het Masterplan Greveling aan transformatie van het bedrijventerrein Greveling tot een woningbouwlocatie. In het Masterplan is de werkwijze gekozen om de markt uitsluitend te faciliteren in de transformatie van de bedrijven naar woningbouw. Transformaties vinden voor rekening en risico plaats van de ontwikkelende marktpartijen. Hierdoor blijven de financiële risico's zoveel mogelijk bij de marktpartijen en zijn de risico's voor de gemeente beperkt. Op 26 maart 2013 is een Anterieure overeenkomst gesloten met Adriaan van Erk om het bouwplan Elka te realiseren. Op 21 december 2016 heeft het college een Allonge afgesloten. In de jaren daarna is hard gewerkt om het bestemmingsplan gereed te maken en onherroepelijk vastgesteld te krijgen. In 2019 is het bestemmingsplan vastgesteld. Tegen het bestemmingsplan is beroep aangetekend bij de Raad van State. Naar verwachting doet de Raad van State in maart 2020 uitspraak.

De huidige boekwaarde bedraagt per 31-12-2019 € 568.018 negatief (meer kosten dan opbrengsten gerealiseerd). Uit de onderbouwing blijkt dat vanaf 01-01-2020 in totaal nog circa € 117.000 geïnvesteerd gaat worden in project ELKA. Dit betreft plankosten. De nog te realiseren opbrengsten bedraagt € 256.111 (zijnde 90% van de exploitatiebijdrage). Het tijdvak van de exploitatie loopt door tot medio 2023. Dit betekent dat alle kosten en opbrengsten per 31-12-2023

gerealiseerd zijn. Het financiële resultaat, netto contant per 01-01-2020, bedraagt € 422.838 negatief (meer kosten dan opbrengsten). Voor het negatieve resultaat is een voorziening getroffen. Deze moet verhoogd worden naar € 422.838, gelijk aan de netto contante waarde per 01-01-2020.

Don Bosco

Boekwaarde 1-1-2019	109.101	V
- Kosten	72.847	N
- Opbrengsten aovk	0	V
- Opbrengsten grondverkoop	0	V
Boekwaarde 31-12-2019	36.254	V
Nog te maken kosten	60.910	N
Nog te realiseren opbrengst	0	V
Eindwaarde saldo 31-12-2020	24.656	N
Getroffen voorziening	25.000	

De gemeenteraad heeft op 28 februari 2013 (WO34149/1214) besloten de gronden van het projectgebied Don Bosco ten behoeve van de realisatie van 12 woningbouwkavels te verkopen aan Adriaan van Erk Ontwikkeling B.V. Sinds de Jaarrekening 2014 wordt de exploitatie van Don Bosco financieel verantwoord aan de gemeenteraad. Bij de vaststelling van de Jaarrekening 2016 heeft de gemeenteraad, met instemming van de accountant, het project Don Bosco vastgesteld als facilitair project.

Op 6 oktober 2016 is een vernieuwde gronduitgifte overeenkomst met Adriaan van Erk Ontwikkeling B.V. gesloten ter vervanging van de bestaande overeenkomst uit 2013. Op basis hiervan heeft het college het wijzigingsplan Don Bosco in procedure gebracht. Sinds 10 mei 2017 is het wijzigingsplan onherroepelijk. Met Adriaan van Erk is in december 2017 een Allonge gesloten. Op 20 december 2017 heeft conform afspraken in de Allonge de levering van de gronden plaatsgevonden.

De totaal gerealiseerde investering in de locatieontwikkeling Don Bosco is per 31-12-2019 € 3.410.792, inclusief een winstneming van € 3.000.000 bij de jaarrekening 2016. Qua opbrengsten is € 3.447.046 gerealiseerd (grondwaarde incl. indexatie). Er is daarmee per 31-12-2019 sprake van een positieve cashflow (meer opbrengsten gerealiseerd dan kosten) van € 36.254. De exploitatie loopt door tot eind 2020. Dit betekent dat alle kosten en opbrengsten per 31-12-2020 gerealiseerd zijn. Vanaf 01-01-2020 tot einde looptijd zal in totaal nog € 60.910 geïnvesteerd gaan worden in het project, inclusief rente en inflatie. Het financiële resultaat, netto contant per 01-01-2020, van de projectexploitatie laat een negatief resultaat zien van ca. € 23.000 (bovenop de winstneming van € 3.000.000). Hiervoor dient een verliesvoorziening te worden getroffen.

Sportlaan

Boekwaarde 1-1-2019	199.394	V
- Kosten	160.086	N
- Winstneming	1.002.000	N
- Opbrengsten	2.500.000	V
- Opbrengsten grondverkoop	48.226	V
Boekwaarde 31-12-2019	1.585.534	V
Nog te maken kosten	3.169.160	N
Nog te realiseren opbrengst	3.302.242	V
Eindwaarde saldo 31-12-2022	1.718.616	V

De gemeenteraad van Lisse heeft met het raadsbesluit op 31 januari 2013 de grondexploitatie Sportlaan vastgesteld. Op 3 juli 2012 is de gebiedsontwikkeling overeenkomst Herontwikkeling Sportlaan-Van Speykstraat gesloten tussen de gemeente, woningcorporatie Stek en ontwikkelaar

VOF De Waterkanten (ABC Vastgoed en Vorm Bouw). Daarna zijn diverse andere overeenkomsten en allonges tussen partijen gesloten. Deze rapportage is op die overeenkomsten gebaseerd.

In 2017 is de status van een aantal projecten gewijzigd als gevolg van wijzigingen van het Besluit Begroting Vereisten (BBV) en de invoering van de Vennootschapsbelasting (Vpb). Sindsdien geldt de Sportlaan als een faciliterend project. Hoewel qua werkwijze de systematiek van een grondexploitatie wordt gevolgd is dit project daarmee formeel gezien geen grondexploitatie meer. De uitkomst van de berekening betreft het verwachte verkoopresultaat van de grondpositie van de gemeente.

Het nog resterende verkoopresultaat op einddatum (31-12-2022) bedraagt € 1.719.000. Opgeteld bij de tussentijdse winstnemingen van € 725.000 (jaarrekening 2018) en € 1.002.000 (jaarrekening 2019) komt het totale verwachte verkoopresultaat daarmee uit op € 3.446.000. Per 01-01-2019 lag deze prognose op € 3.395.000. De boekwaarde bedraagt per 31-12-2019 € 1.585.504 positief (meer opbrengsten dan kosten gerealiseerd). In 2019 is € 2.548.000 aan opbrengsten (waarvan € 2.500.000 HOV nadeelcompensatie) en € 160.000 aan kosten gerealiseerd. Daarnaast is een tussentijdse winstneming van € 1.002.000 gerealiseerd ten gunste van de jaarrekening 2019. Bij winstneming is sprake van een risicoafslag. De impact daarvan is € 163.551 en de risicoafslag is € 264.472.

Vanaf 2019 is, naast het aan Stek en de ontwikkelaar uitbetalen van de nadeelcompensatie, alleen nog sprake van plankosten en kwaliteitsimpuls als uitgaven. Qua opbrengsten dienen de gronden van de 3e tranche overgedragen te worden aan de ontwikkelaar. Ook Stek neemt nog velden over voor de realisatie van sociale huurwoningen. Met de ondertekening van de allonges van november 2019 is het risico dat tranche 3 niet zal worden afgenomen niet meer aan de orde.

Ruigrok/Den Dekker

Exploitatiebijdrage	281.738	
In rekening gebracht	281.738	
In rekening te brengen	0	
Bijdrage bovenwijks	144.066	
In rekening gebracht	107.693	
In rekening te brengen	36.373	
Boekwaarde 1-1-2019	113.162	N
- Kosten	23.940	N
- Opbrengsten bovenwijks	107.693	V
- Opbrengsten grondverkoop	0	V
Boekwaarde 1-1-2019	29.409	N
Nog te maken kosten	51.000	N
Nog te realiseren opbrengst	74.000	V
Eindwaarde saldo 31-12-2022	6.409	N
Getroffen voorziening	7.277	

Project Ruigrok / Den Dekker maakt onderdeel uit van Masterplan Greveling. Sinds 2001 werkt de gemeente Lisse op basis van het Masterplan Greveling aan transformatie van het bedrijventerrein Greveling tot een woningbouwlocatie. De verschillende ontwikkelaars van de deelgebieden betalen naar rato de gemeente een bijdrage voor de uitvoering van de diverse planoverstijgende gemeentelijke werkzaamheden (zoals aanpassing riolering, watercompensatie etc.) binnen project de Greveling. Kostenverhaal is verzekerd door de anterieure overeenkomst die in 7 juni 2017 is afgesloten.

Het totale plan is opgeknipt in 2 fasen. Fase I bevat 25 woningen, waarvan 12 twee-onder-een-kap woningen, 2 vrijstaande woningen, 4 seniorenwoningen en 7 eengezinswoningen. Deze woningen hebben een hoog ambitieniveau op het gebied van duurzaamheid. Deze woningen zijn geheel zelfvoorzienend in hun eigen energievoorziening en zijn "smart homes" in een "smart grid". Het bestemmingsplan voor fase I is in maart 2019 vastgesteld door de gemeenteraad. De plannen voor

fase 2 omvatten 16 woningen, waarvan 4 seniorenwoningen, 5 sociale koopappartementen en 7 eengezinswoningen. De ontwikkelaar van fase 1 is nog in gesprek met de eigenaar van de gronden in fase 2 om deze te verwerven.

Nieuw Meerzicht

Exploitatiebijdrage 1)	223.225	
In rekening gebracht	168.735	
In rekening te brengen	54.490	
Boekwaarde 1-1-2019	81.722	N
- Kosten	84.825	N
- Opbrengsten aovk	81.735	V
- Opbrengsten grondverkoop	97.911	V
- Opbrengsten grondverkoop	12.815	V
Boekwaarde 31-12-2019	25.914	V
Nog te maken kosten	86.300	N
Nog te realiseren opbrengst verkoop	65.274	V
Nog te realiseren opbrengst aovk	54.490	V
Eindwaarde saldo 31-12-2021	59.378	V

1) € 87.000 uit de oude overeenkomst en € 136.225 uit de nieuwe overeenkomst.

Het project Nieuw Meerzicht omvat het braakliggende Mieloo terrein waar vroeger Raab Karcher gevestigd was, en daarvoor de Gasfabriek. Op 7 februari 2017 hebben het college en Timpaan een intentieovereenkomst gesloten. In deze intentieovereenkomst hebben partijen afgesproken de ruimtelijke, financiële en maatschappelijke haalbaarheid van het project te onderzoeken. In maart 2019 heeft de gemeenteraad het haalbaarheidsonderzoek vastgesteld. Op basis van de intentieovereenkomst en het haalbaarheids-onderzoek is een anterieure overeenkomst opgesteld. Deze anterieure overeenkomst tussen de gemeente en Timpaan is medio mei 2019 ondertekend. Er wordt hierbij een antispesulatiebeding opgenomen voor de sociale koopwoningen in het plan. Op 19 februari 2019 heeft het college het voorontwerpbestemmingsplan vrij gegeven voor het Vooroverleg. De opmerkingen van de vooroverlegpartners zijn verwerkt in het ontwerpbestemmingsplan.

Samenvatting Facilitaire projecten

Project	Exploitatie bijdrage	In rekening gebracht	te brengen	Boek waarde 1-1-2019	Kosten	Opbrengsten			Boek waarde 31-12-2019			
						aovk	verkoop	overig				
Havenkwartier	120.000	60.000	60.000	-131.062	V	39.823	48.000	0	0	-43.239	V	
Elka	284.568	28.457	256.111	424.908	N	143.110	0	0	0	568.018	N	
Don Bosco	nvt	nvt	nvt	-109.101	V	72.847	0	0	0	-36.254	V	
Sportlaan	nvt	nvt	nvt	-199.394	V	1.162.086	0	-48.226	-	-	-	V
Ruigrok/Den Dekker	425.804	389.431	36.373	113.162	N	23.940	-	0	0	29.409	N	
Nieuw Meerzicht	223.225	168.735	54.490	81.722	N	84.825	-	-12.815	0	-25.914	V	
Totaal	1.053.597	646.623	406.974	180.235	N	1.526.631	-	-61.041	-	-	-	V
							239.339		2.500.000	1.093.514		

Warme gronden

Definitie: de door de gemeente verworven gronden met het oog op gebiedsontwikkeling, maar waarvoor nog geen operationele grondexploitatie door de Raad is vastgesteld.

Op basis van de wijziging van het BBV in 2016 worden deze warme gronden verantwoord onder materiele vaste activa en wel tegen de verwervingskosten. Het toerekenen (activeren) van andere kosten is niet toegestaan.

Ingeval van duurzame waardevermindering vindt afwaardering plaats naar de waarde volgens de geldende bestemming. Voor gronden die zijn verworven en waarvoor nog geen bestemmingswijziging is doorgevoerd kan dit betekenen dat er (tijdelijk) een forse afwaardering moet plaatsvinden, die grotendeels kan worden teruggedraaid zodra tot de bestemming van bouwgrond wordt besloten. Dit leidt met name bij de gebiedsontwikkeling tot ongewenste effecten, zoals grote fluctuaties in de waardering van deze gronden, en als gevolg daarvan het resultaat en de financiële positie van de gemeente.

Materiële Vaste Activa (MVA)

Definitie: over grond als materiële vaste activa wordt gesteld, dat deze grond een vaste bestemming heeft en niet in een transformatieproces zit. Dit geldt ook voor gronden die anticiperend en strategisch zijn aangekocht maar waarbij geen sprake is van gebiedsontwikkeling. Bij grond als materiële vaste activa gaat het veelal om ondergrond van gebouwen, wegen, parken, pleinen of van land-/bosbouwgronden.

In relatie tot het Grondbeleid is deze categorie niet relevant. In deze paragraaf Grondbeleid wordt daarom niet ingegaan op grond als materiële vaste activa.

Dever-Zuid en Geestwater

Boekwaarde 1-1-2019 gronden	476.432	N
Boekwaarde 1-1-2019 overig	254.631	N
Boekwaarde 1-1-2019 totaal	731.064	N
Gerealiseerde kosten	143.236	N
Gerealiseerde opbrengsten	0	V
Boekwaarde 31-12-2019	874.300	N

Het project Dever-Zuid en Geestwater is ontstaan uit de samenvoeging van de projecten Dever-Zuid en Geestwater, en zit momenteel in de initiatieffase. Op 17 mei 2017 is een intentieovereenkomst met Woonstichting Stek en Amvest gesloten om de gronden van Dever-Zuid en Geestwater te ontwikkelen tot woningbouw. In deze intentieovereenkomst hebben wij met Woonstichting Stek en belegger/ontwikkelaar Amvest afgesproken om gezamenlijk een ruimtelijk, financieel en maatschappelijk haalbaarheidsonderzoek op te stellen voor het samengevoegde project Dever-Zuid en Geestwater. In dit project zijn circa 450 woningen voorzien.

Samen met Woonstichting Stek en belegger/ontwikkelaar Amvest wordt onder begeleiding van een externe deskundige gewerkt aan verdere optimalisatie van het plan en een definitieve grondbieding. Dit om te komen tot een voor alle partijen haalbaar plan. Dit proces zal in de eerste helft van 2020 worden afgerond.

Het project is sinds 2017 aangemerkt als MVA in plaats van BIE. Dit had tot gevolg dat de boekwaarde is afgeboekt tot een waarde van agrarische grond. De afboeking van € 3.404.987 vond plaats (via de exploitatie) ten laste van de reserve Weerstandsvermogen.

Heemskerkplein (voorheen De Factorij)

Boekwaarde 1-1-2019 gronden	1.100.398	N
Boekwaarde 1-1-2019 overig	119.300	N
Boekwaarde 1-1-2019 totaal	1.219.698	N
Gerealiseerde kosten	64.351	N
Gerealiseerde opbrengsten	8.857	V
Afboeking kosten	138.788	V
Boekwaarde 31-12-2019	1.136.404	N

Het oorspronkelijke integrale plan de Factorij is verlaten. De uitvoering van de ontwikkelingen worden nu per deelplan uitgewerkt. Door deze fasering is de uitvoering eenvoudiger geworden. De opbrengsten van de deelstukken (plan 4 en de kavels aan de Schoolstraat) zullen voldoende moeten zijn om de boekwaarde en de kosten af te dekken. In 2019 is er een bedrag van € 138.788 aan kosten afgeboekt en t.l.v. het rekeningresultaat gebracht. Deze kosten werden aangemerkt als niet zijnde voorbereidingskosten in het kader van de voorschriften volgens het BBV. In 2020 zal er een nieuwe berekening worden gemaakt inclusief een realisatieprognose in zowel tijd als geld.

Bouwkavels Achterweg (ook bekend als Villa's Achterweg (locatie voormalige St. Josephschool))

Boekwaarde 1-1-2019 gronden	0	N
Boekwaarde 1-1-2019 overig	35.690	N
Boekwaarde 1-1-2019 totaal	35.690	N
Gerealiseerde kosten	69.470	N
Gerealiseerde opbrengsten	0	V
Boekwaarde 31-12-2019	101.160	N

De raad heeft in september 2018 het haalbaarheidsonderzoek vastgesteld voor de herontwikkeling van de oude St. Josephschool naar 6 vrijstaande woningen en een krediet verstrekt om deze herontwikkeling te realiseren. De gemeenteraad heeft tevens in september 2018 per amendement besloten dat de ontwikkeling meervoudig onderhands aanbesteed dient te worden. Momenteel wordt deze aanbesteding voorbereid in samenwerking met Stichting Rijk. De aanbesteding is in een afrondende fase. Met de nieuwe partij wordt een koop- en anterieure overeenkomst afgesloten voor de realisatie van 6 duurzame villa's.

Rustoord

Boekwaarde 1-1-2019 gronden	0	N
Boekwaarde 1-1-2019 overig	6.179	N
Boekwaarde 1-1-2019 totaal	6.179	N
Gerealiseerde kosten	10.146	N
Gerealiseerde opbrengsten	0	V
Boekwaarde 31-12-2019	16.325	N

Het project is afgerond. De financieel / administratieve afwikkeling vindt in 2020 plaats.

Trompenburg fase II

Boekwaarde 1-1-2019 gronden	0	N
Boekwaarde 1-1-2019 overig	3.549	N
Boekwaarde 1-1-2019 totaal	3.549	N
Gerealiseerde kosten	2.293	N
Gerealiseerde opbrengsten	0	V
Boekwaarde 31-12-2019	5.842	N

Eigenhaard, eigenaar van de grond is bezig om via een aanbesteding, deze grond te verkopen. De aanbesteding is in een afrondende fase. Zodra het overleg met de nieuwe eigenaar / ontwikkelaar gestart wordt zal er een voorbereidingskrediet gevraagd worden en komt het tot een anterieure overeenkomst.

Bouwkavel Greveling

Boekwaarde 1-1-2019 gronden	4.556	N
Boekwaarde 1-1-2019 overig	22.096	N
Boekwaarde 1-1-2019 totaal	26.652	N
Gerealiseerde kosten	18.994	N
Gerealiseerde opbrengsten	22.680	V
Afboeking saldo	22.966	V
Boekwaarde 31-12-2019	0	N

Dit kavel was in eerste instantie bedoeld voor verkoop en realisatie van een woning. Een klein deel van de kavel is verkocht. Het grote kavel is in eigendom gebleven van de gemeente en hier is inmiddels een park van gemaakt. In 2019 heeft de financiële afwikkeling plaatsgevonden en is het resterende saldo van € 22.966 afgeboekt.

Beukenhof

Boekwaarde 1-1-2019 gronden	1.173	N
Boekwaarde 1-1-2019 overig	22	N
Boekwaarde 1-1-2019 totaal	1.195	N
Gerealiseerde kosten	24	N
Gerealiseerde opbrengsten	0	V
Boekwaarde 31-12-2019	1.219	N

Er is nog geen concrete uitvoering gegeven aan het Plan van Aanpak Beukenhof 2.0. Uitvoering is afhankelijk van nadere besluitvorming van het college. Op dit moment is er nog geen sprake van grondverkoop.

Samenvatting Materiële Vaste Activa (MVA)

Project	Boekwaarde 1-1-2019			Gerealiseerde		Boekwaarde 31-12-2019	
	gronden	overig	totaal	kosten	opbrengsten		
Dever-Zuid en Geestwater	476.432	254.631	731.063	143.236	0	874.300	N
Raadhuisplein (vh Factorij)	1.100.398	119.300	1.219.698	64.351	147.645	1.136.404	N
Bouwkavels	0	35.690	35.690	69.470	0	105.160	N
Achterweg	0	6.179	6.179	10.146	0	16.325	N
Rustoord	0	3.549	3.549	2.293	0	5.842	N
Trompenburg	4.556	22.096	26.652	18.994	45.646	0	N
Bouwkavel Greveling	1.173	22	1.195	24	0	1.219	N
Beukenhof							
Totaal	1.582.559	441.467	2.024.026	308.514	193.291	2.139.250	N

Reserves en voorzieningen

Definitie reserves: deze worden aangehouden als buffer voor risico's, om lasten te egaliseren en om te sparen voor toekomstige uitgaven.

Definitie voorziening: er is een bedrag apart gezet voor toekomstige uitgaven die onvermijdelijk zijn, maar waarvan tijdstip en omvang niet exact bekend is.

Het meest essentiële verschil tussen een reserve en een voorziening is dat bij een reserve de Raad de bestemming ervan kan wijzigen. Er is sprake van vrije besteedbaarheid. Bij een voorziening kan dat niet, er is sprake van verplichte bestedingsrichting.

Reserve grondexploitatie

Voor de risico's die de gemeente loopt met betrekking tot het grondbeleid wordt geen aparte reserve grondexploitatie gevormd. Conform beleid (Nota reserve Weerstandsvermogen) wordt de risicoreservering meegenomen bij de bepaling van de hoogte van het algemene weerstandsvermogen.

Voorziening Stadsvernieuwing

Zoals in het BBV is bepaald, mogen verwachte positieve en negatieve resultaten niet worden gesaldeerd en dient er voor verwachte tekorten direct een voorziening te worden getroffen. De voorziening Stadsvernieuwing is op dit moment € 455.115.

Faciliterend Grondbeleid	
Elka	422.838
Don Bosco	25.000
Ruigrok/Den Dekker	7.277
	455.115

Paragraaf Duurzaamheid

(Beleid)context

Op zowel mondiaal, landelijk, regionaal als lokaal niveau ziet men steeds meer de urgentie en noodzaak om duurzaamheid in onze samenleving te verankeren. Inmiddels zijn er op verschillende schaalniveaus concrete afspraken gemaakt: het Nationaal Energieakkoord (2013), het klimaatakkoord Parijs (2015), het Energieakkoord Holland Rijnland (2017) en het Nationale Klimaatakkoord (2018). Daarnaast zijn het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en het Rijksbrede programma Circulaire Economie in werking getreden.

In Lisse is het thema duurzaamheid verankerd in het Richtinggevend plan duurzaamheid Lisse 2040.

Duurzaamheidsdoel en brede benadering

Wat betreft duurzaamheid, heeft Lisse de volgende concrete doelstellingen:

1. Lisse is energieneutraal in 2040;
2. In 2025 is al het maatschappelijk vastgoed energiezuinig (Label A+) en zijn tenminste drie objecten (waaronder in ieder geval het gemeentehuis) energieneutraal (NoM);
3. In 2030 zijn de mobiliteitgerelateerde CO₂-emissies 25% lager dan in 1990;
4. Lisse heeft in 2040 een circulaire economie.

Energieakkoord Holland Rijnland 2017- 2025

Daarnaast heeft Lisse het Energieakkoord Holland Rijnland 2017-2025 in 2017 ondertekend. Hierin is de gezamenlijke ambitie gesteld om in 2050 energieneutraal te zijn. De definitie van energieneutraal die hierbij gehanteerd wordt, is: het energieverbruik binnen de regio wordt volledig gedekt door energie uit duurzame energiebronnen of restbronnen, waarvan minstens 80% uit onze eigen regio komt. De resterende 20% wordt ingevuld door onder andere restwarmte of geothermie uit de nabijheid van onze regio.

Brede benadering

Lisse wil toekomstbestendig worden door niet langer bij te dragen aan de opwarming van de aarde: we maken verantwoord gebruik van beschikbare hulpbronnen, we koesteren onze natuur en het milieu en we zorgen voor een maatschappij voor iedereen.

Wij gaan dus uit van duurzaamheid in brede zin: sociale, fysieke en economische duurzaamheid moeten op harmonieuze wijze gecombineerd worden. Het gaat om de combinatie van de drie P's: *people*, *planet* en *profit*. De gedachte is dat als deze drie vormen van duurzaamheid in evenwicht zijn, er sprake is van een echt duurzame ontwikkeling. Uitgangspunt bij duurzame ontwikkeling is, dat in behoeften van de huidige generatie wordt voorzien zonder dat daarmee de behoeften van toekomstige generaties in gevaar worden gebracht.

Richtinggevend plan duurzaamheid in relatie tot de begroting

Duurzaamheid is een maatschappelijke missie van en voor iedereen. Duurzame ontwikkeling moet dan ook maatschappelijk gedragen worden; betrokkenheid van inwoners, bedrijven en instellingen is erg belangrijk. Daarbij heeft de gemeente beperkte invloed en middelen ter beschikking om veranderingen te bewerkstelligen. De gemeente zet de eigen mogelijkheden met inspiratie, effectief en efficiënt in om Lisse duurzaam te helpen maken.

Dit doen wij aan de hand van de volgende strategie:

- De gemeente stimuleert en faciliteert bewoners, bedrijven, bezoekers, maatschappelijke partners, buurtgemeenten, regionale samenwerkingen, om actief te werken aan een duurzame samenleving. Met kennis, met netwerken, met geld waar dat effectief bijdraagt aan onze duurzame doelstellingen.
- De gemeente benut haar verbindingen en relaties waar mogelijk om duurzaamheid bij alle partnerpartijen te bevorderen.
- De gemeentelijke organisatie geeft zelf het goede voorbeeld. De organisatie werkt zelf duurzaam en richt zich bij de uitvoering van reguliere gemeentelijke taken en diensten op duurzaamheid waar dat maar mogelijk is.
Het is daarom belangrijk om duurzaamheid te integreren in Lisse en daarmee ook terug te laten komen in de verschillende onderdelen van deze begroting.

Budgetten

Met de vaststelling van het richtinggevend plan heeft de raad tot en met 2022 extra capaciteit beschikbaar gesteld voor de uitvoering ervan. Tevens is voor 2019 een werkbudget beschikbaar gesteld voor het oppakken van projecten die beschreven staan in het richtinggevend plan (zoals

deelname aan het Energieakkoord Holland Rijnland, het uitvoeren van onderzoeken en deelname aan activiteiten). Eventuele investeringsmaatregelen die hieruit voortvloeien worden separaat aan de raad voorgelegd. Ook onvoorziene projecten worden separaat in de kadernota en begroting opgevoerd.

Rapportage

In 2019 is een rapportage opgesteld over de bereikte resultaten van het richtinggevend plan. Op basis daarvan kunnen de plannen waar nodig worden bijgesteld, want ontwikkelingen rondom duurzaamheid gaan snel.

Financiële jaarrekening

Wettelijk kader

De Gemeentewet en het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten scheppen het wettelijk kader voor de financiën van gemeenten.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zijn eisen gesteld aan de specifieke informatie die moet zijn opgenomen in de financiële jaarrekening. De bedoeling hiervan is om de transparantie van de gemeentelijke jaarrekening te verhogen. Deze verplichte onderwerpen zijn de uitgangspunten voor de structuur van de jaarrekening.

- De uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting.
- Het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

Provinciaal toezicht

De provincie heeft de taak toezicht te houden op de gemeenten. Om in aanmerking te komen voor de meest lichte vorm van toezicht (repressief toezicht) hebben Gedeputeerde Staten de volgende uitgangspunten geformuleerd:

- De begroting 2021 moet in evenwicht zijn of, als dat niet het geval is, moet de gehele meerjarenraming in evenwicht zijn.
- De jaarrekening 2019 moet in evenwicht zijn; als de jaarrekening niet in evenwicht is, kan dat, afhankelijk van de aard en/of omvang van het tekort, van invloed zijn bij de bepaling van het toezichtregime.
- De vastgestelde jaarrekening 2019 en de begroting 2021 moeten tijdig, respectievelijk vóór 15 juli 2020 en 15 november 2020, aan de provincie zijn toegezonden.

Met het hiervoor genoemde evenwicht wordt 'materieel evenwicht' bedoeld. Dit houdt in dat structurele lasten moeten worden gedekt door structurele baten.

Door vaststelling van de jaarrekening in de vergadering van 2 juli 2020, tijdige inzending en het materiële evenwicht van de jaarrekening wordt aan de eisen voldaan.

Balans

BALANS

x € 1.000

ACTIVA	31 december 2018	31 december 2019
<u>VASTE ACTIVA</u>		
<u>Immateriële vaste activa</u>	213	0
<u>Materiële vaste activa</u>		
a. Investerings met een economisch nut	74.424	73.194
a. Investerings met een economisch nut waar heffingen tegenover staan	16.042	16.120
c. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	2.328	3.221
Totaal materiële vaste activa	92.794	92.535
<u>Financiële vaste activa</u>		
a. Leningen aan woningbouwcorporaties	791	767
b. Kapitaalverstrekkingen: deelnemingen en effecten	1.322	1.322
c. Overige langlopende leningen u/g	7.509	7.791
d. Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
	9.622	9.880
Totaal vaste activa	102.629	102.415
<u>VLOTTENDE ACTIVA</u>		
<u>Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</u>		
a. Vorderingen op openbare lichamen	9.202	10.785
b. Overige vorderingen		
	9.202	10.785
<u>Liquide middelen</u>		
a. Kassaldi		
b. Banksaldi	2.252	367
	2.252	367
<u>Overlopende activa</u>		
a. Overige nog te ontvangen bedragen	2.228	1.835
b. Vooruitbetaalde bedragen		
c. De van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel.		
	2.228	1.835
Totaal vlottende activa	13.682	12.987
TOTAAL ACTIVA	116.311	115.402

BALANS

x € 1.000

PASSIVA	31 december 2018	31 december 2019
<u>VASTE PASSIVA</u>		
<u>Eigen vermogen</u>		
a. Algemene reserve	2.096	1.689
b. Bestemmingsreserves	23.192	21.374
c. Gerealiseerde resultaat volgend uit het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	1.804	417
	27.092	23.480
<u>Vreemd vermogen</u>		
<u>Voorzieningen</u>	5.609	6.798
<u>Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer</u>		
a. Onderhandse leningen: van binnenlandse banken en overige financiële instellingen	72.117	69.233
b. Waarborgsommen	799	774
	72.916	70.007
Totaal vreemd vermogen	78.525	76.805
Totaal vaste passiva	105.617	100.285
<u>VLOTTENDE PASSIVA</u>		
<u>Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar</u>		
a. Overige kasgeldleningen	6.000	6.000
b. Banksaldo BNG		
c. Overige schulden	23	4.702
	6.023	10.702
<u>Overlopende passiva</u>		
a. Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen	938	2.000
b. Van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	180	180
c. Overige vooruitontvangen inkomsten	3.553	2.235
	4.671	4.415
Totaal vlottende passiva	10.694	15.117
TOTAAL PASSIVA	116.311	115.402
Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen	65.016	70.735

Totaaloverzicht resultaat per programma

Bedragen x € 1.000

		Rekening	Begroting	Begroting na wijziging	Rekening
		2018	2019	2019	2019

Programma 1. Vitaliteit	Lasten	-23.628	-25.501	-26.337	-25.401
	Baten	4.336	4.437	4.381	4.893
Saldo		-19.293	-21.064	-21.956	-20.508
Programma 2. Leefomgeving	Lasten	-12.947	-13.247	-13.855	-13.991
	Baten	7.306	7.689	6.888	8.109
Saldo		-5.642	-5.558	-6.967	-5.883
Programma 3. Bedrijvigheid	Lasten	-2.768	-2.896	-2.691	-2.487
	Baten	492	350	392	355
Saldo		-2.275	-2.546	-2.299	-2.132
Programma 4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-2.245	-1.924	-2.180	-2.763
	Baten	1.345	503	483	519
Saldo		-899	-1.421	-1.697	-2.244
Saldo programma's		-28.109	-30.589	-32.919	-30.767

Algemene dekkingsmiddelen:

Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	Saldo	27.042	28.634	28.760	29.035
Belastingen overig	Saldo	1.838	1.847	1.847	1.936
Overhead	Saldo	-8.182	-8.129	-9.287	-8.838
Overige baten en lasten	Saldo	29	-89	36	-161
OZB niet-woningen	Saldo	1.831	1.846	2.044	2.047
OZB woningen	Saldo	2.428	2.447	2.377	2.385
Treasury	Saldo	695	839	905	748
Saldo algemene dekkingsmiddelen		25.681	27.395	26.682	27.152

Saldo voor resultaatbestemming		-2.428	-3.193	-6.237	-3.614
---------------------------------------	--	---------------	---------------	---------------	---------------

Stortingen in reserves

1. Vitaliteit	Lasten	-1.987	-1.756	-1.696	-2.099
2. Leefomgeving	Lasten	0	0	-8	-152
3. Bedrijvigheid	Lasten	0	0	0	-50

4. Bestuur en ondersteuning	Lasten	-1.901	0	0	0
Totaal stortingen in reserves		-3.888	-1.756	-1.704	-2.301

Onttrekkingen reserves

1. Vitaliteit	Baten	3.769	3.583	4.387	4.235
2. Leefomgeving	Baten	762	410	900	1.208
3. Bedrijvigheid	Baten	0	0	41	90
4. Bestuur en ondersteuning	Baten	1.783	220	747	797
Totaal onttrekkingen uit reserves		6.314	4.213	6.075	6.330

Resultaat na bestemming		-1	-736	-1.866	416
--------------------------------	--	-----------	-------------	---------------	------------

Waarderingsgrondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgemaakt met inachtneming van de voorschriften die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten daarvoor geeft. De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Personeelslasten worden in principe toegerekend aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Als gevolg van het formele verbod op het opnemen van voorzieningen c.q. schulden uit hoofde van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume worden sommige personele lasten echter toegerekend aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt; daarbij moet worden gedacht aan componenten zoals ziektekostenpremie ten behoeve van gepensioneerden, overlopende vakantiegeld- en verlofaanspraken en dergelijke. Personele kosten worden niet geactiveerd. Dus voor arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een jaarlijks vergelijkbaar volume wordt geen voorziening getroffen of op een andere wijze een verplichting opgenomen.

Vaste activa

Waardering en afschrijving vaste activa

1. Geactiveerde kosten voor onderzoek en ontwikkeling voor een bepaald actief worden lineair in maximaal 5 jaar afgeschreven.
2. Kosten voor het afsluiten van geldleningen worden direct ten laste van de exploitatie gebracht.
3. Activa met een verkrijgingsprijs van minder dan € 10.000,- worden in beginsel niet geactiveerd, uitgezonderd gronden en terreinen. Gronden en terreinen worden altijd geactiveerd.
4. Bij de waardering van de vaste activa worden bijdragen van derden die in directe relatie staan met het actief in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs.
6. Investeringskosten worden lineair afgeschreven.
7. Afschrijven van een investering beginnen in het jaar volgend op het jaar waarin het actief wordt opgeleverd.
8. Aan een investering wordt rente toegerekend over de boekwaarde op de eerste dag van het jaar. De rente wordt berekend met het omslagpercentage. Voor 2019 is dit 0%.
9. Bij het bepalen van de afschrijvingen wordt de componentenbenadering gehanteerd. De componentenbenadering houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel vast actief afzonderlijk worden afgeschreven op basis van het individuele waardeverloop van die delen. Per samenstellend deel kunnen de economische gebruiksduren namelijk verschillen.
10. Afschrijvingsbeleid materiële vaste activa met economisch nut:
 - max. 80 jaar: rioleringen en duikers
 - 40 jaar: (ver)nieuwbouw woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen en parkeergarage
 - 10 jaar: Tijdelijke gebouwen/ noodlokalen/ loodsen/ opslagplaatsen
 - 25 jaar: Renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen en parkeergarage
 - 15 jaar: Technische installaties in schoolgebouwen, kantoren en bedrijfsgebouwen
 - 10 jaar: Inventaris schoolmeubilair en veiligheidsvoorzieningen bedrijfsgebouwen
 - 20 jaar: motorvoertuigen
 - 40 jaar: begraafplaats

- 25 jaar: uitbreiding begraafplaats
- 5 jaar: Hardware
- 3 – 5 jaar: Software en randapparatuur
- 7 jaar: Tractie

Het college kan in bijzondere gevallen beargumenteerd afwijken van de bovenstaande afschrijvingstermijnen. Overige niet genoemde investeringen worden zo veel mogelijk volgens bovenstaande richtlijnen geactiveerd.

Financiële vaste activa

Leningen u/g zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Liquide middelen en overlopende posten

De liquide middelen en overlopende posten worden tegen nominale waarde opgenomen.

Vaste passiva

Onderscheid tussen reserves en voorzieningen

In het Besluit Begroting en Verantwoording is een onderscheid gemaakt tussen reserves en voorzieningen. De reserves worden weer onderscheiden in algemene reserve en bestemmingsreserves.

Algemene reserve: alle reserves, niet zijnde een bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve: een reserve waaraan het bestuur een bepaalde bestemming heeft gegeven.

Voorziening: een voorziening is een deel van het vermogen dat afgezonderd is wegens

1. verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs ingeschat kunnen worden;
2. op de balansdatum bestaande risico's m.b.t. bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs ingeschat kan worden;
3. kosten die in een volgend jaar zullen worden gemaakt mits het maken van de kosten zijn oorsprong mede vindt in het (lopende) jaar of in een voorafgaand jaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal jaren.

Van een voorziening is dus sprake als het gaat om te kwantificeren financiële verplichtingen of risico's. Elke voorziening moet de omvang hebben van de betreffende verplichting of het betreffende risico. Het gaat bij voorzieningen om min of meer onzekere verplichtingen die te zijner tijd tot schulden kunnen worden, zoals bijvoorbeeld wachtgeld- en belastingverplichtingen, pensioenverplichtingen, garantieverplichtingen en dergelijke. Ook kunnen voorzieningen betrekking hebben op verplichtingen, samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van bepaalde kosten, zoals bijvoorbeeld groot onderhoud. Indien de financiële verplichtingen of risico's niet te kwantificeren zijn dan dienen deze zaken vermeld te worden in de risicoparagraaf.

Pensioenen en andere lange termijn-personeelsbeloningen

Het pensioenfonds waarbij de gemeente Teylingen is aangesloten (ABP) geeft aan dat zij geen waardering conform Richtlijn voor de Jaarrekening 271 kan maken, aangezien zij geen betrouwbare en consistente splitsing kan maken van de fondsbeleggingen en pensioenverplichtingen tegenover deelnemers, ex-deelnemers en slapers van de diverse bij het

fonds aangesloten werkgevers. De gemeente heeft bij eventuele tekorten in het pensioenfonds geen verplichting tot aanvullende bijdragen anders dan toekomstige premieverhogingen.

Gebruik van schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening dient het bestuur, in overeenstemming met de algemeen aanvaarde grondslagen, bepaalde schattingen en veronderstellingen te doen die mede bepalend zijn voor de opgenomen bedragen. De feitelijke resultaten kunnen afwijken van deze schattingen.

Rentetoerekening aan reserves en voorzieningen

Aan reserves en voorzieningen wordt geen rente toegerekend.

Vaste schulden

Vaste schulden worden gewaardeerd tegen de nominale waarde, verminderd met betaalde aflossingen. Vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

Vlottende passiva

De vlottende passiva worden gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Toelichting op de balans

ACTIVA

Immateriële en Materiële vaste activa

Immateriële vaste activa zijn vaste activa, die niet tastbaar zijn.

De materiële vaste activa zijn als volgt onderverdeeld:

- Gronden en terreinen: alle terreinen en gronden in gebruik gegeven of verhuurd aan anderen;
- Woonruimten: alle huizen in gebruik gegeven en in gebruik gegeven als dienstwoning;
- Bedrijfsgebouwen: gemeentehuis, brandweerkazerne, scholen e.d.;
- Grondbouwkundige werken: drainages, keerwanden, overstorten e.d.;
- Waterbouwkundige werken: sloten, bruggen, beschoeiingen, rioleringen, duikers, gemalen e.d.;
- Wegbouwkundige werken: straten, pleinen, verlichting, straatmeubilair, groenvoorzieningen e.d.;
- Vervoermiddelen: auto's;
- Machines, apparaten en installaties: machines, computers e.d.;

Deze indeling is gebaseerd op het BBV. De kolommen worden alleen getoond als er daadwerkelijk ook bedragen in voorkomen.

a Investerings met een economisch nut

De specificatie is als volgt:

Materiële vaste activa (x € 1.000)

	Imma- terieel	Economisch nut					
Investeringen	Gronden en terreinen	Gronden en terreinen	Woon- ruim- ten	Bedrijfs- gebou- wen	Machines, apparaten en installaties	Overige materiële vaste activa	Totaal
Boekwaarde 1 jan. 2019	213	2.320	556	1.521	560	69.467	74.424
Vermeerderingen	374			716	26	899	1.641
Verminderings		-254					-254
Afschrijvingen			-35	-109	-216	-2.257	-2.617
Naar Overlopende passiva	587						0
Boekwaarde 31 dec. 2019	0	2.066	521	2.128	370	68.109	73.194

De kosten voor MVA gronden waarvoor nog een plan moet worden moet worden verantwoord onder de overlopende passiva. Dit heeft betrekking op de gebieden Dever-Zuid, Geestwater en Factorij.

b Investerings met een economisch nut waar tegenover heffingen e.d. staan
De specificatie is als volgt:

Materiële vaste activa (x € 1.000)

Investerings met een economisch nut HEFFINGEN	Riolen	Reiniging	Totaal
Boekwaarde 1 jan. 2019	15.221	821	16.042
Vermeerderingen	570		570
Verminderings			0
Afschrijvingen	-422	-70	-492
Bijdragen van derden			0
Boekwaarde 31 dec. 2019	15.369	751	16.120

c. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut
De specificatie is als volgt:

Materiële vaste activa (x € 1.000)

Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	grond-, weg- en waterbouw- kundige werken	Totaal
Boekwaarde 1 jan. 2019	2.328	2.328
Vermeerderingen	1.000	1.000
Verminderings		0
Afschrijvingen	-107	-107
Boekwaarde 31 dec. 2019	3.221	3.221

De investerings met een maatschappelijk nut in de openbare ruimte worden afgeschreven binnen een periode van 15 à 20 jaar (zie Nota Investeren en afschrijven 2015).

Financiële vaste activa

De specificatie is als volgt:

Financiële vaste activa (x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1 jan. 2019	Verstrekte leningen	Aflossingen	Overige	Boekwaarde 31 dec. 2019
Leningen aan woningbouwcorporaties	791		-24		767
Deelnemingen en effecten	1.322				1.322
Geldleningen derden	7.509	1.195	-562	-351	7.791
Totaal	9.622	1.195	-586	-351	9.880

Leningen aan woningbouwcorporaties

Er loopt nog één lening van het rijk via de gemeente. De gemeente functioneert als doorgeefluik. Zie ook onder Langlopende schulden.

Kapitaalverstrekkingen: Deelnemingen en effecten

De specificatie is als volgt:

Deelnemingen en effecten (x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1 jan. 2019	Boekwaarde 31 dec. 2019
Aandelen Dunea (70.521 aandelen)	32	32
Aandelen netwerkbedrijf Alliander (541.261 aandelen)	243	243
Aandelen De Meerlanden (8.951 aandelen)	940	940
Aandelen B.N.G. (18.252 aandelen)	42	42
Greenport Ontwikkelingsmaatschappij	65	65
Totaal	1.322	1.322

Deelnemingen en effecten

Het aantal aandelen Dunea bedraagt 70.521 aandelen per 31-12-2019. De aandelen Dunea zijn tegen € 0,45 per stuk opgenomen op de balans.

De aandelen in het netwerkbedrijf Alliander zijn voor € 243.567 opgenomen op de balans tegen € 0,45 per stuk. Het aantal aandelen bedraagt 541.260 stuks.

Per 1 juli 2009 is de inrichting en het beheer van de openbare ruimte uitbesteed aan De Meerlanden en heeft Lisse 8.951 aandelen in deze overheid gedomineerde vennootschap. De aandelen kostten € 105 per stuk, in totaal € 939.855.

Het aantal aandelen BNG bedraagt 18.252 (van € 2,50). De boekwaarde van deze aandelen BNG bedraagt € 41.411,98. Lisse ontvangt jaarlijks dividenduitkeringen uit hoofde van haar aandelenbezit in de BNG.

Bij de oprichting van Greenport heeft de gemeente bijgedragen in de stichting daarvan. Dit bedrag is vermeld.

Overige langlopende geldleningen u/g

De specificatie is als volgt:

Overige langlopende geldleningen u/g (x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1 jan. 2019	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- sing	Boekwaarde 31 dec. 2019
Diverse:					
Geldlening Duimelijntje	25			-4	21
Geldlening FC Lisse aflossing schuld 2012	129			-36	93
Geldlening FC Lisse boeterente	72				72
Geldlening St.Beheer Cluster Meer&Duin	44			-10	34
Lening St. Jenaplanscholen (renteloos)	11			-2	9
Geldlening St. Jenaplanschool 2012	12			-4	8
Speelkwartier opbrengst	-232	232			0
Geldlening Speelkwartier	232				232
Lening DSV	0	59			59
SVN:					
Rekening-courant	1.202	562	-351		1.413
Duurzaamheidsleningen	259	315		-46	528
Leningen funderingen	168			-10	158
SVN Startersleningen	1.090	27		-174	943
Totaal	3.012	1.195	-351	-286	3.570

In januari 2012 is besloten om de openstaande vorderingen van FC Lisse om te zetten in een renteloze lening van € 360.000, waarvan in 2019 € 36.000 is afgelost.

In januari 2012 is besloten om activa over te nemen van FC Lisse. Met de verkoopopbrengst heeft FC Lisse lopende leningen bij de bank afgelost. De hieruit voortvloeiende boeterente is ook omgezet in een renteloze lening. Voor beide leningen is een overeenkomst van schuld gesloten.

Overige langlopende leningen personeel

De specificatie is als volgt:

Overige langlopende geldleningen personeel (x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1 jan. 2019	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Aflos- sing	Boekwaarde 31 dec. 2019
Personeel	4.497			-276	4.221
Totaal	4.497	0	0	-276	4.221

Ingevolge de wet FIDO mogen geen leningen meer verstrekt worden aan het personeel.

Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar (x € 1.000)

De specificatie is als volgt:

Uitzettingen met rentetypische looptijd korter dan 1 jaar (x € 1.000)

Omschrijving	Stand per 1 jan. 2019	Stand per 31 dec. 2019
Debiteuren	1.743	1.169
Belasting debiteuren	2.536	2.480
vorderingen op openbare lichamen	4.923	7.125
Schatkistbankieren		11
Uitzettingen met rentetypische looptijd > dan 1 jaar	9.202	10.785

De openstaande vorderingen worden regelmatig nagelopen en periodiek worden de nodige maatregelen getroffen om invordering te bereiken.

Liquide middelen

De specificatie is als volgt:

Liquide middelen (x € 1.000)

Omschrijving	Stand per 1 jan. 2019	Stand per 31 dec. 2019
Bank saldi	197	361
Kas	0	6
Schatkistbankieren	2.055	
Liquide middelen	2.252	367

Schatkistbankieren is in 2019 verantwoord onder de uitzettingen.

Ruimte Schatkistbankieren per kwartaal (X € 1.000)	1e kw	2e kw	3e kw	4e kw
Saldo overtollige middelen	346	282	313	284
Drempel schatkistbankieren	417	417	417	417
Ruimte	71	135	104	133

In 2013 is het wetsvoorstel verplicht schatkistbankieren in werking getreden. Gemeenten, provincies en waterschappen moeten vanaf 16 december 2013 het overgrote deel van hun overtollige liquide middelen en beleggingen onderbrengen bij het ministerie van Financiën. Deze maatregel levert een significante bijdrage aan de EMU schuldverlaging en vermindert daarnaast het financieel risico voor decentrale overheden. Overtollige liquide middelen boven 0,75% van het begrotingstotaal lasten (€ 55.557.000 voor 2019) moeten worden uitgezet bij de schatkist.

Overlopende activa

De overlopende activa zijn verdeeld in:

Overige nog te ontvangen bedragen

Dit zijn de bedragen die betrekking hebben op 2019 of voorgaande jaren, maar nog niet zijn ontvangen op 31-12-2019.

Facilitaire projecten

Dit zijn bedragen die betrekking hebben op voorbereidingskosten van facilitaire projecten.

De specificatie is als volgt:

Overige nog te ontvangen bedragen (x € 1.000)

Omschrijving	Stand per 1 jan. 2019	Stand per 31 dec. 2019
Vooruitbetaalde bedragen	768	623
Nog te ontvangen bedragen facilitaire projecten	831 629	641 571
overige nog te ontvangen bedragen	2.228	1.835

PASSIVA

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen zijn opgenomen :

Verloopoverzicht Reserves (x € 1000)

Omschrijving	Boek waarde 1 jan. 2019	Toevoegingen		Onttrekkingen		Vermindering ivm afschrij- vingen op activa	Boek waarde 31 dec. 2019
		via resultaat- bestemming bij de programma- rekening	via resultaat- bestemming voorgaand jaar	via resultaat- bestemming bij de programma- rekening	via resultaat- bestemming voorgaand jaar		
01. Algemene reserve	2.096	7		-414			1.689
Bestemmingsreserves:							
02. Reserve Weerstandsvermogen	2.919	25		-209			2.735
03. Reserve verkoop gronden	0						0
05. Reserve Overhevelen budgetten	99	269		-99			269
08. Reserve IHP/ Accommodatiebeleid	17.577	2.000		-3.396			16.182
09. Reserve Regionaal Investeringsfonds	2.516			-409			2.107
10. Reserve Keukenhofbijdrage	0						0
11. Reserve Arbeidsgerelateerde kosten	81						81
13. Reserve Kunstwerken	0						0
Totaal	25.288	2.301	0	-4.527	0	0	23.063

De Notitie Vernieuwd BBV heeft grote gevolgen gehad voor de samenstelling van de verschillende reserves. Het saldo van de reserve Nader te bestemmen middelen is bijvoorbeeld verdeeld. De risico's die samenhangen met opbrengsten die in de reserves zouden worden gestort, zijn ondergebracht bij de reserve Weerstandsvermogen.

Algemene reserve

De **Algemene Reserve** is bestemd voor de egalisatie van positieve en negatieve exploitatiesaldi. De Algemene Reserve is "vrij besteedbaar" om risico's af te dekken.

Bij de Kadernota 2016 is bepaald dat de stand van de reserve 2% van het begrotingstotaal bedraagt.

Bestemmingsreserves

- De Reserve **Weerstandsvermogen** is ingesteld om calamiteiten uit het risicoprofiel op te vangen.
- De bestemmingsreserve **Verkoop gronden** is ingesteld voor de uitvoering van de nota Bezuinigingen 2012 om de verwachte opbrengst restgronden, aanvankelijk € 1 miljoen, over een tiental jaren te verspreiden.
- De bestemmingsreserve **Overhevelen budgetten** is alleen van belang voor de overheveling van budgetten van het ene jaar naar het andere jaar.
- De bestemmingsreserve **IHP/ Accommodatiebeleid** is een egalisatiereserve en dient voor over- of onderschrijvingen, zodat de kosten van de uitvoering van de onderwijshuisvesting en het accommodatiebeleid overeenkomstig het bestaande beleid budgettair neutraal verlopen.

- De bestemmingsreserve **Regionaal Investeringsfonds Holland Rijnland** is een reserve ter dekking van de bijdragen aan het Regionaal Investeringsfonds.
- De bestemmingsreserve **Keukenhofbijdrage** is gevormd uit een gedeelte van de ontvangen bedragen van de Keukenhof wegens het beëindigen van de jaarlijks verkregen retributie.
- De bestemmingsreserve **Arbeidsgerelateerde kosten** is een egaliseringsreserve. Overeenkomstig het beleid wordt het verschil tussen de geraamde kosten en de werkelijke personele kosten gestort in c.q. onttrokken aan de reserve.
- De bestemmingsreserve **Kunstwerken** is bedoeld voor realisering van kunstobjecten.

Verloopoverzicht reserves en voorzieningen

SALDO 1 JANUARI	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
RESERVES									
01. Algemene Reserve	1.967.000	2.095.000	1.689.000	1.672.000	3.871.000	3.951.000	4.062.000	4.270.000	4.270.000
BESTEMMINGSPRESERVES									
02. Reserve Weerstandsvermogen	3.755.000	2.919.000	2.735.000	4.603.000	4.583.000	4.563.000	4.543.000	4.543.000	4.543.000
03. Verkoop gronden									
04. Overheveling budgetten	30.000	99.000	269.000	269.000	269.000	269.000	269.000	269.000	269.000
Uitvoering sociale wetgeving									
05. Accommodatiebeleid/ Huisvesting onderwijs	19.335.000	17.578.000	16.182.000	14.655.000	12.602.000	10.974.000	9.490.000	7.998.000	6.655.000
06. Regionaal Investeringsfonds Holland Rijnland	2.927.000	2.517.000	2.107.000	1.697.000	1.287.000	877.000	467.000	1.000	1.000
07. Keukenhofbijdrage	122.000								
Arbeidsgerelateerde kosten	81.000	81.000	81.000	81.000	81.000	81.000	81.000	81.000	81.000
08. Wachtgeld/Pensioenen voormalige wethoude									
09. Kunstwerken	23.000								
Totaal reserves	28.240.000	25.289.000	23.063.000	22.977.000	22.693.000	20.715.000	18.912.000	17.162.000	15.819.000
VOORZIENINGEN									
01. Stadsvernieuwing	79.000	313.000	476.000	476.000	476.000	476.000	476.000	476.000	476.000
02. Baggeren	437.000	507.000	481.000	490.000	503.000	549.000	549.000	549.000	549.000
03. Wachtgeld voormalige wethouders	361.000								
04. Reiniging	307.000				14.000	23.000	32.000	32.000	32.000
05. Riolering	607.000	1.031.000	1.388.000	1.432.000	1.410.000	1.400.000	1.358.000	1.358.000	1.358.000
06. M.O.P. Gebouwen	542.000	604.000	681.000	706.000	677.000	610.000	574.000	600.000	451.000
M.O.P. Accommodaties	166.000	1.196	39.749	368.400	652.179	994.300	1.048.960	1.187.347	950.387
07. Herplantplicht bomen	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000	16.000
08. Beschoeiingen	238.672	122.994	54.047	203.047	352.047	501.047	650.047	799.047	948.047
09. M.O.P Bruggen	27.000	46.000	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
10. Pensioenen wethouders	1.172.051	2.457.765	2.797.475	2.797.475	2.797.475	2.797.475	2.797.475	2.797.475	2.797.475
Wegen		510.514	851.559	851.559	851.559	851.559	851.559	851.559	851.559
Totaal voorzieningen	3.952.722	5.609.469	6.798.830	7.354.481	7.763.260	8.232.381	8.367.041	8.680.428	8.443.468
	32.192.722	30.898.469	29.861.830	30.331.481	30.456.260	28.947.381	27.279.041	25.842.428	24.262.468

Vreemd vermogen

Onder het vreemde vermogen vallen voorzieningen en Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer.

Verloopoverzicht voorzieningen (x € 1.000)

Omschrijving	Boek- waarde 1 jan. 2019	Stortingen	Onttrek- kingen	Boek- waarde 31 dec. 2019
Voorziening Stadsvernieuwing	313	163		476
Voorziening Baggeren	507	128	-154	481
Voorziening Riolering	1.030	357		1.387
Voorziening M.O.P. Gebouwen	604	174	-97	681
Voorziening M.O.P. Accommodaties	2	380	-342	40
Voorziening Herplantplicht bomen	16			16
Voorziening Beschoeiingen	123	152	-221	54
Voorziening Bruggen	47	56	-88	15
Voorziening Pensioenen wethouders	2.457	426	-86	2.797
Voorziening Wegen	510	341		851
Totaal	5.609	2.177	-988	6.798

Voorzieningen

- In 2013 is besloten tot het instellen van de voorziening **Baggeren**.
- In 2015 is besloten tot het instellen van de voorziening **Wachtgelden voormalige wethouders**. In 2018 is het saldo overgebracht naar de voorziening Pensioenen.
- De voorziening **Reiniging** is ingesteld voor de egalisatie van de lasten en baten betreffende de reiniging. De voorziening Reiniging is opnieuw ingesteld per 2015.
- De voorziening **Riolering** is een voorziening voor de egalisatie van de lasten en baten betreffende de riolering. De voorziening Riolering is opnieuw ingesteld per 2015.
- De bestemmingsreserve **Gebouwen** is ingesteld voor de egalisatie van het onderhoud aan gebouwen. De voorziening M.O.P. Gebouwen is opnieuw ingesteld per 2015.
- Bij de Jaarstukken 2017 is de voorziening **M.O.P. Accommodaties** gevormd.
- In 2015 is besloten tot het instellen van de voorziening **Herplantplicht bomen**.
- In 2016 is besloten tot het instellen van de voorziening **beschoeiingen**.
- De voorziening **pensioenen voormalige wethouders** is gevormd in 2016 en gevoed met het noodzakelijke bedrag om aan de pensioenverplichting te kunnen voldoen, zoals dat is bepaald naar de meest actuele berekening.
Aan de voorziening is in 2019 een bedrag van € 425.981 toegevoegd om het saldo te laten aansluiten met het berekende minimale volume en een bedrag van € 86.272 onttrokken .
- De voorziening **Wegen** is op 22 februari 2018 gevormd bij de vaststelling van de beleids- en beheerplannen. Het restantbudget voor groot onderhoud is in 2019 in de voorziening gestort.

Vaste schulden met een rente typische looptijd van één jaar of langer

Onder vaste schulden zijn begrepen:

- a. onderhandse leningen van binnenlandse banken en overige financiële instellingen
- b. waarborgsommen

De specificatie is als volgt:

Vreemd vermogen (x € 1.000)

Omschrijving	Boekwaarde 1 jan. 2019		Boekwaarde 31 dec. 2019	
	schuld	rentelast	schuld	rentelast
Woningbouwvereniging Gezinsbelang	791	38	766	37
Onderhandse leningen: BNG 24-04-2008	5.850	285	5.550	270
Onderhandse leningen: BNG 28-12-2010	5.133	244	4.900	234
Onderhandse leningen: BNG 22-12-2011	7.667	313	7.333	300
Onderhandse leningen: NWB Bank 31-12-2012	7.600	245	7.283	235
Onderhandse leningen: NWB Bank 31-12-2013	16.667	554	16.000	532
Onderhandse leningen: BNG 31-03-2015	13.500	136	13.000	131
Onderhandse leningen: NWB 29-12-2017	8.700	116	8.400	112
Onderhandse leningen: BNG 6-12-2018	7.000	7	6.767	105
Totaal	72.908	1.938	69.999	1.956

De lening aan de woningbouwvereniging en de onderhandse leningen zijn verstrekt door de BNG en de Nederlandse Waterschapsbank.

Naast deze schulden staat er nog een bedrag aan waarborgsommen uit van € 8.000.

Vlottende passiva

Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd <1 jaar (x € 1.000)

Omschrijving	Stand per 1 jan. 2019	Stand per 31 dec. 2019
Crediteuren	23	4.599
Overige schulden		103
Kasgeldleningen	6.000	6.000
Netto vlottende schulden met rentetypische looptijd > dan 1 jaar	6.023	10.702

Specificatie overige posten:

Overlopende passiva (x € 1.000)

Omschrijving	Stand per 1 jan. 2019	Stand per 31 dec. 2019
Nog te betalen bedragen	938	2.000
Overige transitorische posten	3.087	544
facilitaire projecten	466	1.691
specifieke uitkeringen	180	180
Overlopende passiva	4.671	4.415

Niet uit de balans blijvende verplichtingen:

STAAT VAN DE GEWAARBORGDE GELDLENINGEN REKENING 2019 (x € 1.000)

Oorspronkelijk bedrag van de lening	Lening-nummer	Rente- percent age	Restantbedrag van de		Totaalbedrag van de aflossing	Restantbedrag van de	
			Totaal	Door de gemeente gewaarborgd		Totaal	Door de gemeente gewaarborgd
2.500	10.025.822	4,640	2.500	1.250	2.500	0	0
4.000	10.027.447	3,270	4.000	2.000		4.000	2.000
5.000	10.027.505	3,090	5.000	2.500	5.000	0	0
2.500	10.027.989	3,330	2.500	1.250		2.500	1.250
5.000	10.028.409	2,575	5.000	2.500		5.000	2.500
2.500	10.028.525	4,025	2.500	1.250		2.500	1.250
6.000	10.028.733	3,880	6.000	3.000		6.000	3.000
2.500	10.03.164	0,620	0	0	(2.500)	2.500	1.250
5.200	40.104.769	4,415	5.200	2.600		5.200	2.600
5.000	40.107.429		5.000	2.500		5.000	2.500
4.000	40.107.513		4.000	2.000		4.000	2.000
4.000	40.107.985		4.000	2.000		4.000	2.000
2.500	40.108.419		2.500	1.250		2.500	1.250
5.000	40.109.169		5.000	2.500		5.000	2.500
2.653	40.68577.01	3,760	2.653	1.327		2.653	1.327
1.732	40.68578.01	4,910	1.732	866		1.732	866
2.409	40.68579.01	5,030	2.409	1.205		2.409	1.205
249	40.68580.01	4,960	249	124		249	124
930	40.68581.01	5,120	930	465		930	465
2.847	40.68582.02	5,390	2.847	1.423		2.847	1.423
479	40.68583.02	5,530	479	240		479	240
1.488	40.68585.02	4,540	1.203	602	63	1.140	570
405	40.68586.02	4,540	327	164	17	310	155
2.387	40.81134.01	5,860	1.624	812	111	1.513	757
1.718	40.81928.01	4,390	1.442	721	74	1.368	684
2.398	40.87755.01	5,600	2.132	1.066	58	2.074	1.037
2.943	40.97607.01	3,800	1.277	639	306	971	486
2.075	40.109.647		2.075	1.038		2.075	1.038
5.000	40.109.763		5.000	2.500		5.000	2.500
5.000	40.109.747		5.000	2.500		5.000	2.500
5.000	40.111020		5.000	2.500		5.000	2.500
4.000	40.111059		4.000	2.000		4.000	2.000
5.000	40.111289		5.000	2.500		5.000	2.500
15.000	40.111.467		15.000	15.000		15.000	15.000
650			650	108		650	108
7.500	40.113.047	0,379	0	0	(7.500)	7.500	3.750
5.000	40.113.048	0,629	0	0	(5.000)	5.000	2.500
5.000	40.113.049	0,670	0	0	(5.000)	5.000	2.500
	DIV.		1.549	619	481	1.068	403
			115.782	65.016	(11.390)	127.172	70.736

Toelichting

Leningen

Achtervangovereenkomst STEK betreft € 110,449 miljoen. Dit zijn de gewaarborgde leningen nrs. 10.025.820 t/m 40.113.049. Hiervoor staat de gemeente voor 50% garant.

Het leningbedrag van € 15 miljoen betreft de garantstelling op de lening verstrekt aan DSV in het kader van de aankoop van de onroerende zaken Rustoord door DSV.

Het laatste bedrag uit de tabel betreft de gewaarborgde geldleningen van particulieren.

Garantiestelling FC Lisse

Op 18 april 2019 is besloten om garant te staan voor een lening van € 1.450.000 aan te trekken door FC Lisse.

Om de nieuwbouw van de accommodatie van FC Lisse te realiseren, moet FC Lisse een lening afsluiten (€ 1,7 miljoen). Een deel van de lening (€ 250.000) wordt geborgd door Stichting Waarborgfonds Sport. Stichting Waarborgfonds Sport kan niet garant staan voor de volledige lening die FC Lisse nodig heeft. Om die reden wordt de gemeente gevraagd voor het resterende deel garant te staan.

Vennootschapsbelasting

Vanaf 1 januari 2016 zijn overheidsondernemingen verplicht om vennootschapsbelasting af te dragen over winstgevendende activiteiten. Gemeenten zijn onder de nieuwe wet in principe vennootschapsbelasting-belastingplichtig voor alle werkzaamheden, die als een ondernemingsactiviteit kunnen worden aangemerkt. Een inventarisatie, ondersteund door PWC, wijst er op dat Lisse geen onder de vennootschapsbelasting vallende activiteiten heeft. We hebben de definitieve aanslag vennootschapsbelasting 2017 van de Belastingdienst ontvangen. Die kwam uit op nihil.

Overige niet in de balans opgenomen verplichtingen

(Bedragen x € 1.000)				
Naam Leverancier	Aard dienstverlening	Jaarlijkse contractwaarde	totaal verplichting	Looptijd contract t/m
CNB	Huur pand	90	68	30-09-20
Holland Rijnland	Regionaal investeringsfonds	410	2.050	31-12-24
Sportfondsen Lisse	Exploitatie zwembad en sportaccommodatie	850	850	31-12-20

* Hiertegenover staan huuropbrengsten van (afgerond) € 255.000 per jaar.

Gebeurtenissen na balansdatum

Het COVID-19 (Corona) virus heeft geen financiële gevolgen voor de jaarrekening 2019, maar wel voor naar verwachting veel beleidsterreinen van onze begroting 2020 en mogelijk voor de jaren daarna. Hoe groot de financiële impact zal zijn is nu onmogelijk te bepalen. We monitoren onze risico's en die van onze partners voortdurend. Onze organisatie loopt geen risico voor de continuïteit. We bewaken onze liquiditeitspositie goed en nemen zo nodig maatregelen om onze taken gedurende deze crisis zo goed mogelijk te blijven uitvoeren.

Toelichting op de programma's

Programma 1 Vitaliteit

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019
Onderwijs			
Onderwijshuisvesting	-2.538	-2.645	-107
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-792	-707	85
Openbaar basisonderwijs	-141	-160	-19
Sociaal domein			
Inkomensregelingen	-4.320	-4.389	-69
Wijkteams	-1.173	-1.051	122
Samenkracht en burgerparticipatie	-1.881	-1.392	489
Arbeidsparticipatie	-194	-193	1
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-959	-875	84
Geëscaleerde zorg 18-	-261	-329	-68
Geëscaleerde zorg 18+			0
Maatwerkdienstverlening 18-	-3.805	-3.576	229
Begeleide participatie	-1.756	-1.767	-11
Maatwerkdienstverlening 18+	-4.159	-4.196	-37
Gezondheid & Vitaliteit			
Sportaccommodaties	-2.271	-2.079	192
Sportbeleid en activering	-1.014	-998	16
Volksgezondheid	-1.074	-1.045	29
Totaal lasten	-26.338	-25.402	936

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019
Onderwijs			
Onderwijshuisvesting	175	477	302
Onderwijsbeleid en leerlingzaken	219	191	-28
Sociaal domein			
Inkomensregelingen	3.582	3.709	127
Samenkracht en burgerparticipatie	0	24	24
Maatwerkdienstverlening 18-	0	23	23
Gezondheid & Vitaliteit			
Sportaccommodaties	405	440	35

Sportbeleid en activering	0	7	7
Volksgezondheid	0	22	22
Totaal baten	4.381	4.893	512

Saldo voor resultaatbestemming	-21.956	-20.508	1.448
---------------------------------------	----------------	----------------	--------------

Reserves	Begroting	Rekening	Vershil
	2019 na wijziging	2019	2019
Toevoegingen reserves	-1.696	-2.099	-403
Onttrekkingen reserves	4.387	4.235	-152
Totaal reserves	2.691	2.136	-555

Saldo na resultaatbestemming	-19.265	-18.372	893
-------------------------------------	----------------	----------------	------------

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2019 na wijzigingen en de rekening 2019:

Thema/ Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lasten				
Thema Onderwijs				
Onderwijshuisvesting		-€ 107	Lagere kapitaallasten Josephschool. Bij het opstellen van de begroting werd uitgegaan van oplevering 2018. De uiteindelijke oplevering heeft plaats gevonden in 2019.	€ 218
			Schoolgebruik sporthal Fioretti College via Sportfondsen. Kosten worden volgens afspraak exclusief btw doorbelast aan Fioretti. Het btw verschil (€ 56.000) neemt de gemeente Lisse voor haar rekening. Zie ook toelichting onder baten.	-€ 290
			Overige	-€ 35
			Subtotaal	-€ 107
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	€ 85		Geen bestedingen budget aansluiting onderwijs arbeidsmarkt.	€ 20
			Ontvangen Rijksgelden OAB niet volledig besteed (reservering).	€ 53
			Overige	€ 12
			Subtotaal	€ 85
Openbaar basisonderwijs		-€ 19	Overige	-€ 19
			Subtotaal	-€ 19
Totaal thema		-€ 41	Totaal	-€ 41
Thema Sociaal domein				
Inkomensregelingen		-€ 69	In de begroting wordt nog uitgegaan ontvangst BCF. Echter de begroting van de ISD is netto.	-€ 95
			Overige	€ 26
			Subtotaal	-€ 69
Wijkteams	€ 122		Overheveling budget Lokaal loket naar 2020.	€ 52
			Overheveling budget praktijkondersteuner Jeugd naar 2020.	€ 15
			Budget pilot preventie jeugd niet besteed.	€ 11
			Onderbesteding budget CJG activiteiten, projecten,PR.	€ 11
			Overige	€ 33
			Subtotaal	€ 122
Samenkracht en burgerparticipatie	€ 489		Budget vernieuwingsprogramma WMO wordt grotendeels naar 2020 overgeheveld (241.000), restant valt vrij (42.000) .	€ 283
			Lagere doorbelasting uren HLT-samen.	€ 58
			Op de volgende onderdelen binnen het budget WMO-beleid is minder besteed: - Uitvoering WMO beleid 20.000 - Zorgnetwerkkosten (o.a. notuliste) 6.000	€ 26
			Budget subsidie nieuw aanbod algemene/collectieve voorzieningen niet besteed. Budget is in 2020 bezuinigd.	€ 25
			Uit 2018 overgehevelde budget integratie statushouders niet volledig benut.	€ 30
			Budget mantelzorg (107.000) niet geheel besteed.	€ 26
			Uit 2018 overgehevelde budget activiteiten jeugd/jongeren niet besteed.	€ 23
			Preventie maatschappelijke zorg 35.000 besteed tov budget van 55.000.	€ 20
			Overige	-€ 2
			Subtotaal	€ 489

Thema/ Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lasten				
Thema Sociaal domein				
Arbeidsparticipatie	€ 1		Overige	€ 1
			Subtotaal	€ 1
Maatwerkvoorzieningen (WMO)	€ 84		Verschil op dit taakveld ontstaat door andere wijze van toerekening overhead ISD over de verschillende taakvelden.	€ 84
			Subtotaal	€ 84
Geëscaleerde zorg 18-		-€ 68	Uitgaven Jeugdzorg TWO onderdeel veiligheid, reclassering hoger dan begroot.	-€ 68
			Subtotaal	-€ 68
Maatwerkdienstverlening 18-	€ 229		Verstrekingen PBG jeugd valt tov begroting (384.000) lager uit.	€ 68
			Uitgaven Jeugdzorg TWO onderdeel zorg in natura lager dan begroot.	€ 161
			Subtotaal	€ 229
Begeleide participatie		-€ 11	Overige	-€ 11
			Subtotaal	-€ 11
Maatwerkdienstverlening 18+		-€ 37	Verstrekingen Wmo hulp bij het huishouden valt tov budget van € 1,4 mln iets lager uit.	-€ 37
			Overige	
			Subtotaal	-€ 37
Totaal thema	€ 739		Totaal	€ 739
Thema Gezondheid & Vitaliteit				
Sportaccommodaties	€ 192		De storting in de voorziening M.O.P. accommodaties als bijdrage uit de reserve IHP/accommodatiebeleid kan met € 92.000 worden verlaagd. Het meerjarenonderhoudsplan Sportfondsen voor de komende 10 jaar en de bijdrage aan Stichting Bescal voor het groot onderhoud aan de gebouwen die zij beheert, tonen aan dat een jaarlijkse storting van € 380.000 volstaat. Op begrotingsbasis ging men nog uit van een jaarlijkse storting van € 472.000.	€ 92
			Ontvangen Rijksbijdrage SPUK	€ 70
			Lagere kapitaallasten	€ 27
			Overige	€ 3
			Subtotaal	€ 192
Sportbeleid en activering	€ 16		Overige	€ 16
			Subtotaal	€ 16
Volksgezondheid	€ 29		Bijdrage RDOG valt t.o.v. budget van € 1.050.000 € 29.000 lager uit.	€ 29
			Subtotaal	€ 29
Totaal thema	€ 237		Totaal	€ 237
Totaal lasten	€ 936			€ 935

Thema/ Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Baten				
Thema Onderwijs				
Onderwijshuisvesting	€ 302		Schoolgebruik sporthal Fioretti College via Sportfondsen. Kosten worden volgens afspraak exclusief btw doorbelast aan Fioretti. Het btw verschil (€ 56.000) neemt de gemeente Lisse voor haar rekening.	€ 235
			De huur van de nieuwe kindercampus Joseph is hoger uitgevallen dan eerder begroot.	€ 57
			Overige	€ 10
			Subtotaal	€ 302
Onderwijsbeleid en leerlingenzaken		-€ 28	Overige	-€ 28
			Subtotaal	-€ 28
Totaal thema	€ 274		Totaal	€ 274
Thema Sociaal domein				
Inkomensregelingen	€ 127		Doorschuif btw ISD.	€ 66
			I.v.m. tekort op het BUIG budget (2017) vangnet uitkering van het Rijk ontvangen.	€ 65
			Overige	-€ 4
			Subtotaal	€ 127
Samenkracht en burgerparticipatie	€ 24		Overige	€ 24
			Subtotaal	€ 24
Maatwerkdienstverlening 18-	€ 23		Overige	€ 23
			Subtotaal	€ 23
Totaal thema	€ 174		Totaal	€ 174
Thema Gezondheid & Vitaliteit				
Sportaccommodaties	€ 35		Diversen hogere opbrengsten (o.a. vergoeding electra en gas).	€ 35
			Subtotaal	€ 35
Sportbeleid en activering	€ 7		Overige	€ 7
			Subtotaal	€ 7
Volksgezondheid	€ 22		Overige	€ 22
			Subtotaal	€ 22
Totaal thema	€ 64		Totaal	€ 64
Totaal baten	€ 512			€ 512

Thema/ Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Reserves				
Toevoegingen reserves		-€ 403	De bijdrage aan de voorziening M.O.P. accommodaties vanuit de reserve IHP/ Accommodatiebeleid is als negatieve storting geraamd. De boeking is als onttrekking verantwoord.	-€ 304
			De overheveling vanuit 2019 naar 2020 bij de 2e tussentijdse rapportage voor het historisch boekje is als negatieve onttrekking geraamd, de boeking is als storting verantwoord.	-€ 6
			Hetzelfde geldt voor het onschottersbudget	-€ 25
			Hetzelfde geldt voor beschermd wonen	-€ 68
			Subtotaal	-€ 403
Onttrekkingen reserves		-€ 152	Het werkelijke verschil in lasten en baten voor het onderwijs en accommodatiebeleid is lager dan geraamd. De onttrekking is conform de Nota reserves en voorzieningen.	-€ 285
			De overheveling vanuit 2019 naar 2020 bij de 2e tussentijdse rapportage voor het historisch boekje is als negatieve onttrekking geraamd, de boeking is als storting verantwoord.	€ 6
			Hetzelfde geldt voor het onschottersbudget	€ 25
			Hetzelfde geldt voor beschermd wonen	€ 68
			Er heeft geen bijdrage aan de kosten voor het onderhoud aan kunstvoorwerpen plaatsgevonden.	-€ 15
			De bijdrage vanuit de reserve Overhevelingen inzake de overhevelingen uit de 2e tussentijdse rapportage 2018 is hier verantwoord, maar elders geraamd.	€ 49
			Subtotaal	-€ 152
Totaal reserves		-€ 555		-€ 555
Eindtotaal	€ 893			€ 893

Programma 2 Leefomgeving

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Vershil
	2019 na wijziging	2019	2019
Veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	-640	-543	97
Crisisbeheersing en brandweer	-1.478	-1.492	-14
Mobiliteit			
Verkeer en vervoer	-2.193	-2.107	86
Parkeren	-94	-71	23
Wonen			
Wonen en bouwen	-812	-1.109	-297
Ruimtelijke ordening	-490	-821	-331
Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-2.590	-2.307	283
Afval	-2.734	-2.834	-100
Riolering	-1.963	-1.883	80
Milieubeheer	-857	-827	30
Begraafplaatsen en crematoria	-3	3	6
Totaal lasten	-13.854	-13.991	-137

Baten	Begroting	Rekening	Vershil
	2019 na wijziging	2019	2019
Veiligheid			
Openbare orde en veiligheid	36	22	-14
Crisisbeheersing en brandweer	110	108	-2
Mobiliteit			
Verkeer en vervoer	162	189	27
Parkeren	4	6	2
Wonen			
Wonen en bouwen	634	745	111
Ruimtelijke ordening	0	1.032	1032
Openbare ruimte en duurzaamheid			
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	53	71	18
Afval	3.099	3.172	73
Riolering	2.790	2.751	-39

Milieubeheer	0	12	12
Totaal baten	6.888	8.108	1.220

Saldo voor resultaatbestemming	-6.967	-5.883	1.084
---------------------------------------	---------------	---------------	--------------

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019
Toevoegingen reserves	-8	-152	-144
Onttrekkingen reserves	900	1.208	308
Totaal reserves	892	1.056	164

Saldo na resultaatbestemming	-6.075	-4.827	1.248
-------------------------------------	---------------	---------------	--------------

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2019 na wijzigingen en de rekening 2019:

Thema/ Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lasten				
Thema Veiligheid				
Crisbeheersing en brandweer		-€ 14	Overige	-€ 14
			Subtotaal	-€ 14
Openbare orde en veiligheid	€ 97		Pilot zorg en veiligheid Jeugd niet uitgevoerd.	€ 19
			Er is minderhandhaving nodig geweest dan voorzien bij evenementen en in uitgaansgebieden.	€ 40
			Overige	€ 38
			Subtotaal	€ 97
Totaal thema	€ 83		Totaal	€ 83
Thema Mobiliteit				
Verkeer en vervoer	€ 86		Voor gladheidsbestrijding is een bedrag van € 40.000 begroot, maar de daadwerkelijke uitgaven zijn afhankelijk van het weer. In 2019 is minder gladheidsbestrijding nodig geweest, maar dit is pas aan het einde van het jaar bekend.	€ 37
			Het handboek 'Herinrichting openbare ruimte' is voor een lager bedrag opgeleverd dan begroot. Echter is het wel in 2020 opgeleverd, dus een deel van dit bedrag is overgeheveld	€ 42
			Overige	€ 7
			Subtotaal	€ 86
Parkeren	€ 23		Overige	€ 23
			Subtotaal	€ 23
Totaal thema	€ 109		Totaal	€ 109
Thema Wonen				
Ruimtelijke ordening		-€ 331	Storting voorziening Onderhoud gebouwen	-€ 189
			Afboeking van niet verhaalbare voorbereidingskosten voor het Heemskerkplein	-€ 139
			Overige	-€ 3
			Subtotaal	-€ 331
Wonen en bouwen		-€ 297	hogere kosten overig afval	-€ 245
			Ten behoeve van het project Greveling heeft een afboeking plaatsgevonden van de boekwaarde	-€ 23
			Overige	-€ 29
			Subtotaal	-€ 297
Totaal thema		-€ 628	Totaal	-€ 628

Thema/ Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lasten				
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid				
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 283		Een aantal werkzaamheden aan speelplekken is dit jaar niet uitgevoerd.	€ 88
			De kosten van het groen bestek van Meerlanden zijn lager dan begroot	€ 72
			Onvoorziene bijdrage vanuit het hoogheemraadschap voor beschoeiingen	€ 60
			De in te halen werkzaamheden van voorgaande jaren met betrekking tot boombeheer kosten minder dan begroot	€ 44
			Overig	€ 19
			Subtotaal	€ 283
Riolering	€ 80		De afschrijvingslasten zijn lager dan begroot	€ 80
			Subtotaal	€ 80
Afval		-€ 100	abusievelijk is in de begroting een lager bedrag opgenomen dan de aanneemsom	-€ 100
			Subtotaal	-€ 100
Begraafplaatsen en crematoria	€ 6		Overige	€ 6
			Subtotaal	€ 6
Milieubeheer	€ 30		Vertraging werkzaamheden duurzaamheid	€ 43
			Niet toegerekende rente	€ 41
			Hogere bijdrage ODWH	-€ 40
			Overige	-€ 14
			Subtotaal	€ 30
Totaal thema	€ 299		Totaal	€ 299
Totaal lasten		-€ 137		-€ 137

Thema/ Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Baten				
Thema Veiligheid				
Crisbeheersing en brandweer		-€ 2	Overige	-€ 2
			Subtotaal	-€ 2
Openbare orde en veiligheid		-€ 14	Overige	-€ 14
			Subtotaal	-€ 14
Totaal thema		-€ 16	Totaal	-€ 16
Thema Mobiliteit				
Verkeer en vervoer	€ 27		De verhaalde kosten van schades zijn hoger dan begroot	€ 22
			Overige	€ 5
			Subtotaal	€ 27
Parkeren	€ 2		Overige	€ 2
			Subtotaal	€ 2
Totaal thema	€ 29		Totaal	€ 29
Theam wonen				
Ruimtelijke ordening	€ 1.032		Voor het project waterkanten is een tussentijdse winstneming, in overleg met de accountant, gedaan.	€ 1.002
			De verliesvoorziening voor het project Don Bosco is verlaagd	€ 25
			Overige	€ 5
			Subtotaal	€ 1.032
Wonen en bouwen	€ 111		Hogere opbrengst bouwleges	€ 112
			Overig	-€ 1
			Subtotaal	€ 111
Totaal thema	€ 1.143		Totaal	€ 1.143

Thema/ Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Baten				
Thema Openbare ruimte en duurzaamheid				
Openbaar groen en (openlucht) recreatie	€ 18	-€ 39	Overige	€ 18
Riolering			Subtotaal	€ 18
			De inkomsten vanuit rioolheffing zijn lager dan verwacht	-€ 37
			Overige	-€ 2
Afval	€ 73		Subtotaal	-€ 39
			De kunststofinzameling heeft meer opgebracht dan verwacht	€ 70
			Overige	€ 3
			Subtotaal	€ 73
Milieubeheer	€ 12		Subsidieontvangsten	€ 12
			Subtotaal	€ 12
Totaal thema	€ 64		Totaal	€ 64
Totaal baten	€ 1.220			€ 1.220
Reserves				
Toevoegingen reserves		-€ 144	De verliesvoorziening voor het project Don Bosco is verlaagd	-€ 25
			De overheveling van 2019 naar 2020 bij de 2e tussentijdse rapportage voor het Mobiliteitsplan is als negatieve onttrekking geraamd, maar als storting verantwoord.	-€ 50
			Hetzelfde geldt voor de overheveling van het budget voor de evaluatie van het afval.	-€ 40
			Hetzelfde geldt voor de overheveling van het budget voor de energiescan en het meerjarenonderhoudsplan.	-€ 30
		€ 308	Overige	€ 1
			Subtotaal	-€ 144
Onttrekkingen reserves			De overheveling van 2019 naar 2020 bij de 2e tussentijdse rapportage voor het Mobiliteitsplan is als negatieve onttrekking geraamd, maar als storting verantwoord.	€ 50
			Hetzelfde geldt voor de overheveling van het budget voor de evaluatie van het afval.	€ 40
			Hetzelfde geldt voor de overheveling van het budget voor de energiescan en het meerjarenonderhoudsplan.	€ 30
			De storting in de voorziening Stadsvernieuwing voor de verwachte tekorten in de 'grondexploitatie' bij het Projectenboek in december was niet geraamd.	€ 188
			Subtotaal	€ 308
Totaal reserves	€ 164			€ 164
Totaal	€ 1.248			€ 1.248

Programma 3 Bedrijvigheid

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019

Regionale economie

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-72	-61	11
Economische promotie	-165	-131	34
Economische ontwikkeling	-986	-964	22
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-15	-10	5

Kunst & Cultuur

Media	-670	-674	-4
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-671	-528	143
Cultureel erfgoed	-24	-34	-10
Musea	-87	-85	2
Totaal lasten	-2.690	-2.487	203

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019

Regionale economie

Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	13	8	-5
Economische promotie	122	129	7

Kunst & Cultuur

Media	233	194	-39
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	24	24	0
Totaal baten	392	355	-37

Saldo voor resultaatbestemming	-2.299	-2.132	167
---------------------------------------	---------------	---------------	------------

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019
Toevoegingen reserves	0	-50	-50
Onttrekkingen reserves	41	90	49
Totaal reserves	41	41	0

Saldo na resultaatbestemming	-2.258	-2.091	167
-------------------------------------	---------------	---------------	------------

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2019 na wijzigingen en de rekening 2019:

Thema/Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lasten				
Thema Kunst en cultuur				
Cultureel erfgoed		-€ 10	Overige	-€ 10
			Subtotaal	-€ 10
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	€ 143		De subsidie aan Bescal komt onder andere door de afrekening over 2018 (€ 67.000) lager uit	€ 92
			Overige	€ 51
			Subtotaal	€ 143
Media		-€ 4	Overige	-€ 4
			Subtotaal	-€ 4
			Overige	€ 2
			Subtotaal	€ 2
Musea	€ 2		Subtotaal	€ 2
Totaal thema	€ 131		Totaal	€ 131
Thema Regionale economie				
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	€ 11		Overige	€ 11
			Subtotaal	€ 11
Economische ontwikkeling	€ 22		Overige	€ 22
			Subtotaal	€ 22
Economische promotie	€ 34		Overige	€ 34
			Subtotaal	€ 34
Fysieke bedrijfsinfrastructuur	€ 5		Overige	€ 5
			Subtotaal	€ 5
Totaal thema	€ 72		Totaal	€ 72
Totaal lasten	€ 203			€ 203
Baten				
Thema Kunst en cultuur				
Media		-€ 39	De huuropbrengst voor de Bibilothek is inclusief BTW geraamd. De verantwoording is exclusief BTW	-€ 39
			Subtotaal	-€ 39
Totaal thema		-€ 39	Totaal	-€ 39
Thema Regionale economie				
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		-€ 5	Overige	-€ 5
			Subtotaal	-€ 5
Economische ontwikkeling	€ 7		Overige	€ 7
			Subtotaal	€ 7
Totaal thema	€ 2		Totaal	€ 2
Totaal baten		-€ 37		-€ 37
Reserves				
Toevoegingen reserves		-€ 50	Het betreft hier de Overhevelingen die zijn opgevoerd bij de 2e TR. Zij zijn als negatieve bate geraamd, terwijl de realisatie als last is verantwoord.	-€ 50
			Subtotaal	-€ 50
Onttrekkingen reserves	€ 49		Idem	€ 49
			Subtotaal	€ 49
Afrondingsverschillen	€ 1		Overige	€ 1
			Subtotaal	€ 1
Totaal reserves		€ 0		€ 0
Totaal	€ 167			€ 167

Programma 4 Bestuur en ondersteuning

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Vershil
	2019 na wijziging	2019	2019

Dienstverlening

Beheer overige gebouwen en gronden	-151	-126	25
Burgerzaken	-568	-537	31

Regionale samenwerking

Bestuur	-1.462	-2.100	-638
---------	--------	--------	------

Totaal lasten	-2.181	-2.763	-582
----------------------	---------------	---------------	-------------

Baten	Begroting	Rekening	Vershil
	2019 na wijziging	2019	2019

Dienstverlening

Beheer overige gebouwen en gronden	153	138	-15
Burgerzaken	330	290	-40

Regionale samenwerking

Bestuur	0	91	91
---------	---	----	----

Totaal baten	483	519	36
---------------------	------------	------------	-----------

Saldo voor resultaatbestemming	-1.697	-2.244	-547
---------------------------------------	---------------	---------------	-------------

Reserves	Begroting	Rekening	Vershil
	2019 na wijziging	2019	2019

Toevoegingen reserves	0	0	0
Ottrekkingen reserves	747	797	50

Totaal reserves	747	797	50
------------------------	------------	------------	-----------

Saldo na resultaatbestemming	-950	-1.447	-497
-------------------------------------	-------------	---------------	-------------

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2019 na wijzigingen en de rekening 2019:

Thema / Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lasten				
Thema dienstverlening				
Beheer overige gebouwen en gronden	€ 25		Overige	€ 25
Burgerzaken	€ 31		Subtotaal	€ 25
			Overige	€ 31
			Subtotaal	€ 31
Totaal thema	€ 56		Totaal	€ 56
Thema regionale samenwerking				
Bestuur		-€ 638	De voorziening pensioenen wethouders moest op basis van de overzichten van Loyalis worden aangevuld. De rekeningrente was verlaagd van 1,6 naar 0,2 waardoor er een flinke storting moest worden gedaan.	-€ 426
			De kosten pensioenen en wachtgeld wethouders zijn hoger uitgevallen dit jaar. Er zal een structurele verhoging doorgevoerd worden in de volgende begrotingen.	-€ 87
			De kosten inhuur personeel en salarissen Griffie zijn hoger uitgevallen dit jaar.	-€ 39
			Budget burgerparticipatie ter ondersteuning Raad is dit jaar niet gebruikt	€ 25
			De eindheffing van de werkkostenregeling is ontvangen. Uitgezocht wordt hoe we dit bedrag voor de komende jaren lager kunnen krijgen.	-€ 49
			De kosten salarissen Raad en raadscommissies zijn hoger uitgevallen dit jaar.	-€ 46
			De controle van de accountant leidt tot een overschrijding.	-€ 33
			De doorschuif-BTW van Holland Rijnland is als negatieve last geraamd en als bate geboekt (Zie baten).	-€ 38
			Overige	€ 55
			Subtotaal	-€ 638
Totaal thema		-€ 638	Totaal	-€ 638
Totaal lasten		-€ 582		-€ 582
Baten				
Thema dienstverlening				
Beheer overige gebouwen en gronden		-€ 15	Overige	-€ 15
Burgerzaken		-€ 40	Subtotaal	-€ 15
			De legesopbrengsten voor reisdocumenten komen lager uit dan voorzien. Bij de 2e tussenrapportage was deze verlaging nog niet in te schatten. Bij een structurele verlaging van de legesopbrengsten zullen de komende begrotingen daarop worden aangepast.	-€ 40
			Subtotaal	-€ 40
Totaal thema		-€ 55	Totaal	-€ 55
Thema regionale samenwerking				
Bestuur	€ 91		De doorschuif-BTW van Holland Rijnland is als negatieve last geraamd en als bate geboekt (Zie lasten).	€ 31
			Loyalis uitkering opgebouwd pensioen oud wethouder ontvangen	€ 60
			Subtotaal	€ 91
Totaal thema	€ 91		Totaal	€ 91
Totaal baten	€ 36			€ 36
Reserves				
Onttrekkingen reserves	€ 50		Het betreft hier de bijdrage uit de reserve Overhevelingen voor de toekomstvisie en het participatietraject daarbij.	€ 50
			Subtotaal	€ 50
Totaal reserves	€ 50			€ 50
Totaal		-€ 497		-€ 497

Algemene Middelen

Bedragen x € 1.000

Lasten	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019

Algemene dekkingsmiddelen

Overhead	-9.287	-8.839	448
Overige baten en lasten	36	-161	-197
Treasury	44	-90	-134
Belastingen overig	-414	-385	29
Totaal lasten	-9.621	-9.475	146

Baten	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019

Algemene dekkingsmiddelen

Overhead	0	1	1
Treasury	861	839	-22
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	28.760	29.035	275
OZB niet-woningen	2.044	2.047	3
OZB woningen	2.377	2.385	8
Belastingen overig	2.261	2.321	60
Totaal baten	36.303	36.628	325

Saldo voor resultaatbestemming	26.682	27.153	471
---------------------------------------	---------------	---------------	------------

Reserves	Begroting	Rekening	Verschil
	2019 na wijziging	2019	2019
Toevoegingen reserves	0	0	
Onttrekkingen reserves	0	0	
Totaal reserves	0	0	

Saldo na resultaatbestemming	26.682	27.153	471
-------------------------------------	---------------	---------------	------------

Toelichting op de verschillen tussen de programmabegroting 2019 na wijzigingen en de rekening 2019:

Thema / Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Lasten				
Thema algemene middelen				
Belastingen overig	€ 29		De bijdrage aan Belasting-samenwerking komt lager uit.	€ 33
			Overige	-€ 4
			Subtotaal	€ 29
Overhead	€ 448		Sinds de laatste notitie Rente van het BBV is het niet meer toegestaan om kapitaallasten te rekenen over financiële vaste activa.	€ 33
			De bijdrage aan HLTsamen binnen dit taakveld komt hoger uit vooral omdat in de raming de toerekening van uren aan investeringen in mindering is gebracht.	-€ 159
			De directe uren die werkelijk kunnen worden toegeschreven aan investeringen zijn meer dan de geraamde, ook omdat de raming hiervoor in mindering is gebracht op de bijdrage aan HLT.	€ 521
			De actualisatie van het verzekeringspakket leidt tot een voordeel op dit taakveld.	€ 50
			Overige	€ 3
			Subtotaal	€ 448
Overige baten en lasten		-€ 197	Het definitieve rapport van de Belastingdienst over het onderzoek over voorgaande jaren hield geen rekening met naheffingsrente (€ 41.000). Verder is een naheffing over 2013 dubbel betaald.	-€ 62
			Het saldo openstaande belastingdebiteuren bij Belastingssamenwerking Bollenstreek is voor een bedrag afgeboekt.	-€ 72
			De stelpost loonstijgingen ambtelijk apparaat vervalt.	-€ 36
			Overige	-€ 27
			Subtotaal	-€ 197
Treasury		-€ 134	De werkelijk ontvangen rente over het korte geld wijkt af van de geraamde rente. Verder is het niet meer toegestaan om rente toe te rekenen aan financiële vaste activa.	-€ 134
			Subtotaal	-€ 134
Totaal thema	€ 146		Totaal	€ 146
Totaal lasten	€ 146			€ 146

Thema / Taakveld	Voordeel	Nadeel	Toelichting	Bedrag
Baten				
Thema algemene middelen				
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	€ 275		Het ontvangen bedrag voor de Algemene uitkering is inclusief de verwerking van de December-circulaire. Het verschil bestaat vooral uit een bedrag voor de Transitievisie warmte (€ 202.000). Verder zijn er bedragen ontvangen voor sportakkoorden, verhoging taalniveau statushouders, energieloket en wijkaanpak (zie 4.5 Algemene dekkingsmiddelen).	€ 275
			Subtotaal	€ 275
Belastingen overig	€ 60		De opgave precariobelasting van Belastingen samenwerking Bollenstreek komt hoger uit.	€ 29
			De opgave van ontvangen invorderingskosten van Belastingen samenwerking Bollenstreek komt hoger uit.	€ 29
			Overige	€ 2
			Subtotaal	€ 60
Overhead	€ 1		Overige	€ 1
			Subtotaal	€ 1
OZB niet-woningen	€ 3		Overige	€ 3
			Subtotaal	€ 3
OZB woningen	€ 8		Overige	€ 8
			Subtotaal	€ 8
Treasury		-€ 22	Overige	-€ 22
			Subtotaal	-€ 22
Totaal thema	€ 325		Totaal	€ 325
Totaal baten	€ 325			€ 325
Reserves				
Saldo mutaties reserves	€ 0			€ 0
Totaal reserves	€ 0			€ 0
Totaal	€ 471			€ 471

Overzicht van incidentele baten en lasten

Er volgt nu een overzicht van incidentele baten en lasten op programmaniveau.

Bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten (- = nadeel)	Begroting		Wijzigingen		Begroting na wijzigingen		Rekening	
	2019		2019		2019		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Programma 1: Vitaliteit								
Aansluiting onderwijs arbeidsmarkt	-20	-	-	-	-20	-	-	-
Subsidie Schakelklas VO (onderwijs nieuwkomers en statushouders)	-20	-	-	-	-20	-	-20	-
Rijksbijdrage SPUK								78
Doorlopende lijnen 18- naar 18+	-75	-	-	-	-75	-	-	-
Coalitieakkoord:								
Behouden van de 4 O's door Businesscase uitvoeren Onderwijs en Arbeidsmarkt	-10	-	-	-	-10	-	-	-
Behouden van de 4 O's door Interventies gericht op terugbrengen (digitale) laaggeletterdheid	-25	-	-	-	-25	-	-24	-
Ontwikkelagenda Regionale Educatieve Agenda 2018-2020 (REA) uitvoeren	-40	-	-	-	-40	-	-	-
De monitor sociaal domein (en andere data) gebruiken om meer zicht op maatschappelijke effecten te krijgen	-2	-	-	-	-2	-	-	-
Pilot zorg en veiligheid jeugd, d.m.v. een zorg- en veiligheidstafel; voor een periode van twee jaar.	-19	-	-	-	-19	-	-19	-
Transformatieagenda WMO verlengen en uitvoeren	-5	-	-	-	-5	-	-4	-
Overheidsparticipatie (bv. Jeugdtop)	-50	-	-	-	-50	-	-45	-
Oplossingsrichtingen								
Doorlopende lijnen 18- naar 18+	75	-	-	-	75	-	-	-
Armoedebeleid	88	-	-	-	88	-	88	-
Subtotaal programma 1	-103	-	-	-	-103	-	-24	78
Programma 2: Leefomgeving								
Veiligheidsmonitor	-5	-			-5	-	-3	-
Regionaal Gebiedsprogramma Groen en recreatie 2017 - 2020	-50	-	30	-	-20	-	-20	
Riolering (uitvoeringsprogramma, stresstest regenwater, opstellen vervangingsplan, opstellen rioolbeheerplan)	-49	-	49	-	-	-	-	-
Project inventarisatie asbestdaken	-5	-		-	-5	-	-	-
Duurzaamheid	-20	-	20	-	-	-	-	-
Implementatie omgevingswet	-40	-	40	-	-	-	-	-
Niet verhaalbare voorbereidingskosten Factorij							-139	
Afboeking boekwaarde Greveling							-23	
Winstneming De Waterkanten								1.002

Bedragen x € 1.000

Incidentele baten en lasten	Begroting		Wijzigingen		Begroting na wijzigingen		Rekening	
(- = nadeel)	2019		2019		2019		2019	
Coalitieakkoord:								
Een van de eerste uitwerkingen van het Mobiliteitsplan zal Fietsplan zijn dat het programma voor de komende jaren definieert. Hierbij sluiten we aan op het provinciale Fietsplan. Het plan stellen we in participatie op.	-25	-	25	-	-	-	-	-
Uitvoeren van onderzoek naar verkeersonveilige situaties. Op basis hiervan worden de aan te pakken knelpunten geprioriteerd.	-15	-	15	-	-	-	-	-
Biodiversiteit versterken (waaronder natuurvriendelijke oevers).	-50	-	50	-	-	-	-	-
Uitvoeringsprogramma duurzaamheid opstellen (drie jaar).	-190	-	42	-	-148	-	-104	-
Woningbouwprogramma Lisse monitoren en waar nodig bijsturen.	-4	-	-	-	-4	-	-	-
Oplossingsrichtingen								
Investerings verkeersstructuur	8	-	-	-	8	-	-	-
Voorziening meerjarenonderhoudsplan	100	-	-	-	100	-	-	-
Structureel 2 boa's extra	106	-	-	-	106	-	-	-
Onderzoek doen naar de aanwezige verkeersborden, op basis hiervan knelpunten inventariseren en actie nemen waar nodig.	20	-	-	-	20	-	12	-
Subtotaal programma 2	-219	-	271	-	52	-	-277	1.002
Programma 3: Bedrijvigheid								
Brede economische agenda	-57	-	57	-	-	-	-	-
Verbreiding economische agenda	-187	-	-	-	-187	-	-187	-
Greenport economische agenda	-30	-	-	-	-30	-	-30	-
overig	-25	-	20	-	-5	-	-3	-
Subtotaal programma 3	-299	-	77	-	-222	-	-220	-
Programma 4: Bestuur en ondersteuning								
automatisering	-	180	-	-	-	180	-	180
Pensioenen wethouders							-212	
Coalitieakkoord:								
Oprichten burgerpanel	-35	-	-	-	-35	-	-21	-
Versterken van de bijdrage van inwoners (jongeren) aan vraagstukken in de Lissese samenleving.	-20		-	-	-20	-	-7	-
Subtotaal programma 4	-55	180	-	-	-55	180	-240	180
Algemene Dekkingmiddelen								
Afboeking belastingdebiteuren							-72	
Subtotaal Algemene Dekkingmiddelen	-	-	-	-	-	-	-72	-
Totaal incidentele baten en lasten	-676	180	348	-	-328	180	-833	1.260

Overzicht structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Het betreft een overzicht waarvan de baten en lasten met een reserve een zogenoemde "gesloten systeem" vormen en geen invloed hebben op het rekeningresultaat. Het gaat om de volgende reserve:

- Reserve Accommodatiebeleid/ Huisvesting Onderwijs

Structurele mutaties reserves		bedragen x € 1.000			
Progr.	Lasten	Begroting 2019	Gewijzigde begroting 2019	Werkelijk 2019	Saldo
1	Reserve IHP/ accommodatiebeleid	1.756	1.696	2.000	-304
	Totaal stortingen in reserves	1.756	1.696	2.000	-304
1	Reserve IHP/ accommodatiebeleid	-3.548	-3.681	-3.396	-285
	Reserve Weerstandsvermogen	-20	-20	-20	0
2	Reserve Regionaal investeringsfonds	-410	-410	-410	0
	Totaal onttrekkingen uit reserves	-3.978	-4.111	-3.826	-286
	Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-2.222	-2.415	-1.826	-590

Structureel evenwicht

Het structureel in evenwicht zijn (structurele lasten worden gedekt door structurele baten) van de Jaarrekening is een van de voorwaarden om aan repressief toezicht van de provincie te vallen.

Materieel in evenwicht		bedragen x € 1.000	
Omschrijving		Realisatie 2018	Realisatie 2019
Saldo programma's		-28.109	-30.767
Algemene dekkingsmiddelen		25.681	27.152
		-2.428	-3.615
Correcties			
Eenmalige baten		-2.584	-1.260
Eenmalige lasten		412	833
Structurele toevoegingen aan reserves		-1.958	-2.000
Structurele onttrekkingen aan reserves		3.656	3.826
		-474	1.399
Resultaat na correcties		-2.902	-2.216

Bij de structurele toevoegingen aan de reserves gaat het volledig om dekkingsreserves en bij de onttrekkingen op € 430.000 na ook. Het saldo van de dekkingsreserves gaat in geen enkel jaar negatief.

Bijlage 1: SISA-verantwoording

Single information, single audit (SiSa) betekent eenmalige informatieverstrekking, eenmalige accountantscontrole. SiSa is de manier waarop medeoverheden (provincies, gemeenten en gemeenschappelijke regelingen) aan het Rijk ieder jaar verantwoorden of en hoe ze de specifieke uitkeringen hebben besteed.

Het CBS vervult hierbij namens het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) de intermediaire rol tussen medeoverheden en vakdepartementen. Gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen dienen hun verantwoordingsinformatie met een rapport van bevindingen opgesteld door de accountant hierover, vóór 15 juli 2020 digitaal aan het CBS te verstrekken.

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2019 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 27 januari 2020								
BZK	C1	Regeling Reductie Energiegebruik	Totaal ontvangen beschikking	Projectnaam/ nummer	Besteding (jaar T)	Bestedingen (jaar T) komen overeen met ingediende projectplan (JA/NEE)	Besteding (Jaar T) aan afwijkingen.	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T)
		Gemeenten	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: C1 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: C1 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: C1 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: C1 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: C1 / 05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: C1 / 06</i>
			1 € 270.935	Specifieke uitkering reductie energiegebruik / 2019-621303	€ 0	Ja		€ 0
			Kopie projectnaam/ nummer	Toelichting	Eindverantwoording Ja/Nee			
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: C1 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: C1 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: C1 / 09</i>			
			1 Specifieke uitkering reductie energiegebruik / 2019-621303					
OCW	D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)	Besteding (jaar T) aan voorzieningen voor voorschoolse educatie die voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen (conform artikel 166, eerste lid WPO)	Besteding (jaar T) aan overige activiteiten (naast VVE) voor leerlingen met een grote achterstand in de Nederlandse taal (conform artikel 165 WPO)	Besteding (jaar T) aan afspraken over voor- en voerschoolse educatie met bevoegde gezagsorganen van scholen, houders van kindcentra en peuterspeelzalen (conform artikel 167 WPO)			
		Gemeenten	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 03</i>			
			€ 71.991	€ 0	€ 0			
			Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Aan andere gemeenten (in jaar T) overgeboekte middelen (lasten) uit de specifieke uitkering onderwijsachterstandenbeleid	Hieronder per regel één gemeente(code) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen			
			<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: D8 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 05</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: D8 / 06</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: D8 / 07</i>		
			Bedrag	Bedrag	Bedrag			

SZW	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeente deel 2019 Alle gemeenten verantwoorden hier het gemeentedeel over (jaar T), ongeacht of de gemeente in (jaar T) geen, enkele of alle taken heeft uitbesteed aan een Openbaar lichaam opgericht op grond van de Wgr.	Besteding (jaar T) algemene bijstand	Baten (jaar T) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAW	Baten (jaar T) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) IOAZ	Baten (jaar T) IOAZ (exclusief Rijk)			
			Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente			
			I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)			
			Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 01	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 02	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 03	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 04	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 05	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 06			
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0			
			Besteding (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen	Baten (jaar T) WWIK (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet	Baten (jaar T) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk)	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
SZW	G2A	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_totaal 2018 Gemeenten die uitvoering in (jaar T-1) geheel of gedeeltelijk hebben uitbesteed aan een Openbaar lichaam o.g.v. Wgr verantwoorden hier het totaal (jaar T-1). (Dus: deel Openbaar lichaam uit SiSa (jaar T-1) regeling G2B + deel gemeente uit (jaar T-1) regeling G2A)	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente	Gemeente				
			I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004)	I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK)	I.7 Participatiewet (PW)	I.7 Participatiewet (PW)				
			Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 07	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 08	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 09	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 10	Aard controle R Indicatorenummer: G2 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatorenummer: G2 / 12			
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
			Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) algemene bijstand	Baten (jaar T-1) algemene bijstand (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAW	Baten (jaar T-1) IOAW (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) IOAZ			
				inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam			
1	060553	Gemeente Lisse	I.1 Participatiewet (PW)	I.1 Participatiewet (PW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.2 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW)	I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ)				
						Aard controle n.v.t. Indicatorenummer: G2A / 01	Aard controle R Indicatorenummer: G2A / 02	Aard controle R Indicatorenummer: G2A / 03	Aard controle R Indicatorenummer: G2A / 04	Aard controle R Indicatorenummer: G2A / 05	Aard controle R Indicatorenummer: G2A / 06
						€ 3.136.147	€ 105.420	€ 307.431	€ 3.710	€ 24.899	

			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2A / 07</i>	Baten (jaar T-1) IOAZ (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.3 Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 08</i>	Besteding (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 09</i>	Baten (jaar T-1) Bbz 2004 levensonderhoud beginnende zelfstandigen inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.4 Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (levensonderhoud beginnende zelfstandigen) (Bbz 2004) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 10</i>	Baten (jaar T-1) WWIK (exclusief Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam I.6 Wet werk en inkomen kunstenaars (WWIK) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 11</i>	Besteding (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 12</i>
			1 060553 Gemeente Lisse	€ 0	€ 4.220	€ 464	€ 0	€ 72.578
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij indicator G2A / 01 In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen <i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G2A / 13</i>	Baten (jaar T-1) Loonkostensubsidie o.g.v. art. 10d Participatiewet (excl. Rijk) inclusief geldstroom naar openbaar lichaam Participatiewet (PW) <i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G2A / 14</i>				
			1 060553 Gemeente Lisse	€ 6.265				
SZW	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente deel 2019 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Besteding (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)	Besteding (jaar T) Bob
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 01</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 02</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 03</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 04</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 05</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 06</i>
			€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
			Baten (jaar T) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004	Volledig zelfstandige uitvoering Ja/Nee			
			<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 07</i>	<i>Aard controle R</i> <i>Indicatornummer: G3 / 08</i>	<i>Aard controle n.v.t.</i> <i>Indicatornummer: G3 / 09</i>			
			€ 0	€ 0	Nee			

SZW	G3A	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_totaal 2018 Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz) 2004	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob)	Besteding (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob)	Baten (jaar T-1) levensonderhoud gevestigde zelfstandigen (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Baten (jaar T-1) kapitaalverstrekking (exclusief Bob) (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan onderzoek als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004 (exclusief Bob)
				inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam
				Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 01	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 02	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 03	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 04	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 05
								Aard controle R Indicatornummer: G3A / 06
			1 060553 Gemeente Lisse	€ 9.392	€ 0	€ 3.488	€ 20.111	€ 7.158
			Hieronder verschijnt de gemeente(code) conform de keuzes gemaakt bij G3A / 01	Besteding (jaar T-1) Bob	Baten (jaar T-1) Bob (exclusief Rijk)	Besteding (jaar T-1) aan uitvoeringskosten Bob als bedoeld in artikel 56 Bbz 2004		
			In de kolommen hiernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam	inclusief geldstroom naar openbaar lichaam		
				Aard controle n.v.t. Indicatornummer: G3A / 07	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 08	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 09	Aard controle R Indicatornummer: G3A / 10	
			1 060553 Gemeente Lisse	€ 0	€ 0	€ 0		
VWS	H4	Specifieke uitkering Sport	Ontvangen Rijksbijdrage (jaar T)	Projectnaam / nummer	Totale aanvraag per project (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (automatisch berekend)	Verrekening (jaar T) Onroerende zaken (sportaccommodaties) per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) Roerende zaken sportbeoefening en sportstimulering per project ten laste van Rijksmiddelen	Verrekening (jaar T) overige kosten per project ten laste van Rijksmiddelen
			Gemeenten					
				Aard controle R. Indicatornummer: H4 / 01	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 02	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 03	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 04	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 05
								Aard controle R Indicatornummer: H4 / 06
			1	€ 270.313	1.1 Onr.zaken - nieuwbouw (Ter Specke)	€ 42.350	€ 22.010	
			2		1.3 Onr.zaken - onderhoud	€ 79.406	€ 70.467	
			3		BTW nadeel gemengde kosten	€ 7.411		€ 7.411
			4		Opgave Sportfondsen	€ 201.687		€ 116.000
			Kopie projectnaam / nummer	Totale besteding (Jaar T) per project ten lasten van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Percentage besteed (Jaar T) per project tenopzichte van aanvraag ten laste van Rijksmiddelen (automatische berekening)	Toelichting	Overig (Jaar T) ten opzichte van ontvangen Rijksbijdrage - automatisch ingewuld	
				Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 07	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 08	Aard controle R Indicatornummer: H4 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H4 / 11
			1 1.1 Onr.zaken - nieuwbouw (Ter Specke)		22010	15,67%	€ 54.425	
			2 1.3 Onr.zaken - onderhoud		70467	29,38%		
			3 BTW nadeel gemengde kosten		7411	2,74%		
			4 Opgave Sportfondsen		116000	74,61%		

Bijlage 2: Overzicht investeringskredieten

Kredietnaam	Restant krediet per 1-1-2019	Geraamd in 2019	Uitgegeven 2019	Restant per 31-12-2019	Stand van zaken jaarrekening	Afgesloten per 31-12-2019
Programma 1 Vitaliteit						
Trainingshal ter Specke bouwkundig						
Trainingshal ter Specke verkeersmaatregelen en parkeren	875.000			875.000		
Josephschool bouw	-626.471			-626.471		
Joseph duurzaamheid	313.088			313.088		
Joseph nestkasten	12.524			12.524		
Joseph buitenberging	37.571			37.571		
Joseph bijkomende kosten	-18.024			-18.024		
Joseph tijdelijke huisvesting	25.000			25.000		
Sloop MVO	127.499			127.499		
Josephschool speelvoorziening	-298			-298		
Josephschool terreininrichting	253.816		149.843	103.973		
Joseph omliggend gebied opruimen/sloop			31.767	-31.767		
Joseph omliggend gebied plankosten			5.795	-5.795		
Joseph overig						
Joseph onvoorzien			1.019	-1.019		
Josephschool oml.gebied kabels en leidingen	548.129			548.129		
2013 Brede School Don Bosco stichting	226.271			226.271	Laatste termijn moet worden uitbetaald na ontvangen accountantsrapport.	Nee
Internationale Schakelklas Beekbrug		850.000	680.000	170.000	Laatste termijn moet worden uitbetaald na ontvangen verantwoording.	Nee
Fioretti nieuwbouw	-6.150			-6.150		ja
2011 Sportlaan Sportcomplex	594.059		30.969	563.090		
2016 Spartaan verbouw	60.000			60.000		
2016 Gymzaal Frans Halsstraat	870.000			870.000		
Led armaturen The Flags		23.000	23.000	-	Afgerond.	ja
Sportpark herindeling	55.168			55.168		
Trainingshal ter Specke bouwkundig	3.435.880		600.000	2.835.880		
Trainingshal ter Specke installaties	492.120			492.120		
Trainingshal ter Specke vaste inrichtingen	64.000			64.000		
Trainingshal ter Specke bijkomende kosten	683.000		100.159	582.841		
Trainingshal ter Specke aanhelingskosten	650.000		25.615	624.385		
Kunstwerk Waterkanten	37.123		28.960	8.163	Project is nog in uitvoering	Nee
Kunstwerk Waterkanten presentiegeld			160	-160	Project is nog in uitvoering	Nee
Kunstwerk Waterkanten onthulling				-		
Kunstwerk Havenkwartier	12.732		9.339	3.393	Afgerond.	Ja
Floralis cultuurcentrum BTW	223.266			223.266		
Fitplein	25.000			25.000		

Kredietnaam	Restant krediet per 1-1-2019	Geraamd in 2019	Uitgegeven 2019	Restant per 31-12-2019	Stand van zaken jaarrekening	Afgesloten per 31-12-2019
Programma 2 Leefomgeving						
Brandwerende voorzieningen gemeentehuis Lisse		40.000		40.000	Werkzaamheden worden in 2020 uitgevoerd	Nee
2019 Uitvoering baggerplan Groenstructuur	359.248	353.000 50.000	149.947 311.586	203.053 97.662		
					Randzone Meerenburgh uitgevoerd en zit nu in onderhoudsfase. Project Ooievaarstraat zit in aanbestedingsfase.	Nee
Park Greveling		24.000				
2019 Beheerplan duikers		20.000	4.689	15.311		
2015 Inzamelingmethodiek	1.425.726			1.425.726		
2016 GRP Hemelwaterafvoer aanleg	173.000			173.000	Schilderswijk, in voorbereiding.	Nee
2016 GRP Vrijverval Schoolstraat	158.688		4.836	153.852	Onderzoek naar grondwateroverlast nog gaande.	Nee
2016 Vrijverval G.Flinck/V.v.Goghstraat	97.340		15.070	82.270	Schilderswijk, in voorbereiding.	Nee
2018 Meer- en Duinpolder waterstructuur GRP vrijverval	534.808 1.054.145		101.655 5.436	433.153 1.048.709		
					Rioolvervangingen 491.000 in voorbereiding drainage 558.000 in onderzoek	Nee
2016 GRP Drainageaanleg Zeeheldenwijk	143.360		158.480	-15.120	Afgerond.	Ja
2016 GRP Drainageaanleg	34.000			34.000	Schilderswijk, in voorbereiding.	Nee
Aanpassen rioleringsoverstorten	38.997			38.997	Afgerond.	Ja
2013 Rioolverbetering v.d. Veldstraat	160.756			160.756	Afgerond.	Ja
Rioolverbetering	397.965	-56.994	105.254	235.717		
Rioolverbetering Havendwarsstraat e.o.	140.965	-56.994	58.188	25.783	Herontwikkeling nog gaande.	Nee
Afkoppelen Schilderswijk	73.000			73.000	Schilderswijk, in voorbereiding.	Nee
Afkoppelen 1e Havendwarsstraat	55.000		47.066	7.934	Herontwikkeling nog gaande.	Nee
Afkoppelen Schilderswijk	55.000			55.000	Schilderswijk, in voorbereiding.	Nee
Drainageaanleg Schilderswijk	74.000			74.000	Schilderswijk, in voorbereiding.	Nee
Rioolvervanging	558.000		71.700	486.300		
Rioolvervanging Havendwarsstraat e.o	216.000		64.880	151.120	Herontwikkeling nog gaande.	Nee
Rioolvervanging Nassaustraat	25.000			25.000	Uitvoering 2020.	Nee
Rioolvervanging Ooievaarstraat	95.000			95.000	Uitvoering 2020.	Nee
Rioolvervanging v.Ostade/J.Vermeer/J.Steenstr	222.000		6.820	215.180	Schilderswijk, in voorbereiding.	Nee
2017 GRP bouw.investeringen			-	-	Afgerond.	Ja
GRP, vervanging vrijvervalriolering 2019		435.000		435.000	Gasstraat 256.0000 in uitvoering, drainage 180.000 in onderzoek.	Nee
GRP, verbetering vrijvervalriolering 2019		174.000	50.000	124.000	Afkoppelen 107. 000 in voorbereiding en drainage 67.000 uitgevoerd.	Nee
2013 Greveling aanleg HWA riolering	18.200		2.110	16.090	In voorbereiding, uitvoering afhankelijk van herontwikkeling.	Nee
2014 GRP Zeeheldenbuurt	-3.116			-3.116	Afgerond.	Ja
Havengebied riolering aanleg	111.093			111.093		
2015 GRP Paulus Potterstraat	183.875		8.730	175.145		
Afkoppelplan Zeeheldenwijk 2019		150.000	15.310	134.690	In voorbereiding.	Nee
2016 Zonnepanelen gebouwen	15.252			15.252		
2011 Sportlaan WKO bouwkosten	110.715			110.715		

Kredietnaam	Restant krediet per 1-1-2019	Geraamd in 2019	Uitgegeven 2019	Restant per 31-12-2019	Stand van zaken jaarrekening	Afgesloten per 31-12-2019
Programma 2 Leefomgeving						
Herinrichting Havengebied	785.447		9.569	775.878	Project is afgerond.	Ja
2016 Duurzaam veilig	55.037		815	54.222	Afhankelijk van beleid Verkeer domein Ruimte	
2016 Duurzaam veilig		75.000		75.000	Afhankelijk van beleid Verkeer domein Ruimte	
2015 HOV Noordwijk-Schiphol	-2.054		7.699	-9.753		
2016 Uitv. Mobiliteitsplan	153.463			153.463	Afhankelijk van beleid Verkeer domein Ruimte	
2017 Mobiliteitsplan/duurzaam veilig	190.395			190.395		
2017 Parkeren in de wijken	76.150			76.150	Project is afgerond.	Ja
2018 Mendeldreef vervanging brug	54.728		21.919	32.810	Project is afgerond.	Ja
2016 (2018) Verlichtingspl. Armaturen	121.611		4.675	116.936		Nee
Havenkwartier OV	66.092			66.092	Project is afgerond.	Ja
Herinrichting Grevelingstraat	596.000			596.000		
Revitaliseren Bondstraat	200.000			200.000		
2011 Hobaho herinrichting	22.148			22.148		
Diverse pleinen	21.830			21.830	Afgerond.	ja
Catharijnelaan herinrichting	273.598		235.524	38.074	Project is afgerond.	Nee
Bushalte Oranjelaan/Kanaalstraat fietsparkeren		60.000	10.000	50.000	fietsenstalling zit in ontwerpfase ism PZH	Nee
2019 Verlichtingsplan, armaturen		162.000		162.000		Nee
Verbeteren oversteeksituatie IKC Ruishornlaan 2019		80.000	19.599	60.401	Project is afgerond.	Ja
Herinrichting Zeeheldenwijk fase 3	673.832		509.059	164.773	Fase 4 Zeeheldenwijk is van start. Restant gaat mee naar fase 4 (Herinrichting W. de Withstraat/Evertsenstraat).	Nee
Herinrichting Zeeheldenwijk 2019	273.000		273.000	-	Budget overgezet naar 72100192	
Herinr. Zeeheldenwijk W.deWstr/Evertsenstr 2019	364.000		-32.490	396.490	Project in voorbereiding	Nee
Ophoging Zeeheldenwijk 2018	200.000			200.000	Project in voorbereiding	Nee
Parkeren algemeen	64.596		4.950	59.646	Sinds Q4 2019 toegewezen voor verkeersmaatregelen. Planning uitgaven 2020.	Nee
Opwaardering 1 Havendwarsstraat	160.000		89.601	70.399	Project is afgerond.	Ja
Ontwikkeling Havenkwartier	215.106			215.106		
Omgevingsvisie	75.000	45.000	-11.901	131.901	Het proces om de Omgevingsvisie op te stellen start eind januari 2020 met de 1e Week van de Omgevingsvisie.	Nee
Geestwater	140.369		73.946	66.423		
Dever Zuid / Geestwater voorbereiding	267.730		38.800	228.930		
Dever Zuid / Geestwater rentelasten	-20.625		14.621	-35.246		

Kredietnaam	Restant krediet per 1-1-2019	Geraamd in 2019	Uitgegeven 2019	Restant per 31-12-2019	Stand van zaken jaarrekening	Afgesloten per 31-12-2019
Programma 2 Leefomgeving						
Dever Zuid / Geestwater ontwikkeling Projectbureau	17.000			17.000		
Dever Zuid / Geestwater ontwikkeling inhuur	-103.736		18.425	-122.161		
Dever Zuid / Geestwater ontw. en realisatie uren	-20.000			-20.000		
Dever Zuid / Geestwater realisatie Projectbureau				-		
Dever-Zuid diverse onderzoeken			2.100	-2.100		
Havenkwartier (overl. activa)	13.130		48.720	-35.590		
Havenkwartier voorbereiding	-14.050			-14.050		
Havenkwartier rentelasten	1.545			1.545		
Havenkwartier huisaansluitingen	20.000			20.000		
Havenkwartier ontwikkeling inhuur	-2.745		720	-3.465		
Havenkwartier ontw. en realisatie uren eigen dienst	-9.000			-9.000		
Havenkwartier realisatie Projectbureau	-18.228			-18.228		
Havenkwartier realisatie inhuur	-392			-392		
Havenkwartier grondverkoop	-12.000			-12.000		
Havenkwartier plankostenvergoeding	48.000	56.994	48.000	56.994		
Meerzicht (overl. activa)	194.278		-181.009	375.287		
Nieuw Meerzicht voorbereiding	95.179		11.451	83.728	Project is lopende.	Nee
Nieuw Meerzicht rentelasten	-2.441			-2.441	Project is lopende.	Nee
Nieuw Meerzicht ontwikkeling inhuur	-1.772			-1.772	Project is lopende.	Nee
Nieuw Meerzicht realisatie Projectbureau	-13.000			-13.000	Project is lopende.	Nee
Nieuw Meerzicht grondverkoop	5.000		-12.815	17.815	Project is lopende.	Nee
Nieuw Meerzicht plankostenvergoeding	57.000		-179.646	236.646	Project is lopende.	Nee
Nieuw Meerzicht overige opbrengst/subsidies	25.000			25.000	Project is lopende.	Nee
Nieuw Meerzicht ontw. en realisatie uren eigen dienst	29.312			29.312	Project is lopende.	Nee
De Factorij (IMVA)	212.654			212.654		
De Factorij vrijmaken rechten etc.	-232.648			-232.648		
De Factorij diverse onderzoeken	244.462			244.462		
De factorij rentelasten			24.394	-24.394		
De Factorij rentelasten	-52.668			-52.668		
De Factorij beheer verworven gronden	-38.872		18.425	-57.297		
De Factorij ontwikkeling Projectbureau	15.000			15.000		
De Factorij ontwikkeling inhuur			306	-306		
De Factorij realisatie Projectbureau	-7.000			-7.000		
De Factorij verhuur e.d.	18.711			18.711		
De Factorij grondverkoop	272.668		1.320	271.348		
De Factorij overige opbrengst/subsidies				-		
De Factorij ontw. en realisatie uren eigen dienst	-7.000			-7.000		
De Factorij Heemskerkplein voorbereiding						
Elka (overl. activa)	132.191		63.779	68.412		
Elka voorbereiding	370.906		49.128	321.778		
Elka rentelasten	-5.421			-5.421		
Elka ontwikkeling inhuur	-77.846		14.651	-92.497		
Elka grondverkoop	-170.741			-170.741		
Elka kostenvergoeding bouwv. maken	28.457			28.457		

Kredietnaam	Restant krediet per 1-1-2019	Geraamd in 2019	Uitgegeven 2019	Restant per 31-12-2019	Stand van zaken jaarrekening	Afgesloten per 31-12-2019
Programma 2 Leefomgeving						
Elka ontw. en realisatie uren eigen dienst	-13.164			-13.164		
Don Bosco (overl.passiva)	294.544		58.397	236.147		
Don Bosco sloop opstal	5.000		31.157	-26.157		
Don Bosco voorbereiding	192.516		17.924	174.592		
Don Bosco rentelasten	5.228			5.228		
Don Bosco beheer verworven gronden	81			81		
Don Bosco ontwikkeling inhuur	-50.372		956	-51.328		
Don Bosco realisatie inhuur	43.938			43.938		
Don Bosco grondverkoop	97.046			97.046		
Don Bosco realisatie Projectbureau			8.360	-8.360		
Don Bosco ontw.en realisatie uren eigen dienst	1.108			1.108		
Sportlaan (overl.passiva)	2.154.603		30.882	2.123.721		
Sportlaan voorbereiding			-2.487.179			Nee
Sportlaan perceel werving	-1.058.072			-1.058.072		Nee
Sportlaan rentelasten	27.543			27.543		Nee
Sportlaan beheer verworven gronden	1.258.665		17.386	1.241.279		Nee
Sportlaan ontwikkeling inhuur	-10.639		44.588	-55.227		Nee
Sportlaan realisatie Projectbureau	-118.604			-118.604		Nee
Sportlaan realisatie inhuur	39.189		14.385	24.804		Nee
Sportlaan grondverkoop	2.018.437		-48.226	2.066.663		Nee
Sportlaan kostenvergoeding bouw.maken	-455.970			-455.970		Nee
Sportlaan voorbereiding	-1.772		2.750	-4.522		Nee
Sportlaan kostenvergoeding bovenw.kosten				-		Nee
Sportlaan ontw. en realisatie uren eigen dienst	455.825			455.825		Nee
Rustoord (IMVA)	43.821		5.896	37.925		
Rustoord voorbereiding			5.772	-5.772		
Rustoord rentelasten	-103		124	-227		
Rustoord ontwikkeling inhuur	47.903			47.903		
Rustoord overige opbrengst/subsidies	-1.978			-1.978		
Rustoord ontw. en realisatie uren eigen dienst	-2.000			-2.000		
Trompenburg (IMVA)	-3.549		2.293	-5.842	Nieuwe ontwikkelaar wordt februari 2020 bekend en dan kunnen de eerste gesprekken plaatsvinden om een anterieure overeenkomst af te sluiten en later de planologische procedure te	Nee
Trompenburg rentelasten	-27		71	-98		
Trompenburg beheer verworven gronden	-7.284			-7.284		
Trompenburg ontwikkeling inhuur	-2.904		2.222	-5.126		
Trompenburg overige opbrengst/subsidies	6.666			6.666	Project loopt nog door, start bouw 2de kwartaal 2020	Nee
Ruigrok Den Dekker (overl.activa)	372.156		-106.703	478.859		
Ruigrok / Den Dekker voorbereiding	107.060			107.060		
Ruigrok / Den Dekker rentelasten	-4.098			-4.098		
Ruigrok / Den Dekker ontwikkeling inhuur	-3.847			-3.847		
Ruigrok / Den Dekker realisatie Projectbureau	-37.410			-37.410		
Ruigrok / Den Dekker realisatie inhuur	18.490		990	17.500		
Ruigrok / Den Dekker grondverkoop	-3.656			-3.656		
Ruigrok / Den Dekker plankostenvergoeding	281.738		-107.693	389.431		
Ruigrok / Den Dekker ontw. en realisatie uren eig	13.880			13.880		

Kredietnaam	Restant krediet per 1-1-2019	Geraamd in 2019	Uitgegeven 2019	Restant per 31-12-2019	Stand van zaken jaarrekening	Afgesloten per 31-12-2019
Programma 2 Leefomgeving						
Bouwkavels Greveling (IMVA)	41.904		584	41.320	Dit is geen bouwka- vel maar een parkje geworden met een nieuw krediet (zie onder Leefbaarheid).	Ja
Bouwka- vel Greveling voorbereiding	29.116		51	29.065		
Bouwka- vel Greveling rentelasten	-449		533	-982		
Bouwka- vel Greveling ontwikkeling inhuur	14.622			14.622		
Bouwka- vel Greveling realisatie Projectbureau	-9.585			-9.585		
Bouwka- vel Greveling ontw. en realisatie uren eig	8.200			8.200		
Bouwka- vel Greveling grondverkoop				-		
Nw.Josephs- school (IMVA)	-55.440		8.000	-63.440		
Nw.Josephs- school rentelasten	-646		1.109	-1.755		
Nw.Josephs- school ontwikkeling inhuur	-42.615		6.891	-49.506		
Nw.Josephs- school kostenverg. bwr.maken	-2.178			-2.178		
Nw.Josephs- school ontw. en realisatie uren eigen	-10.000			-10.000		
Achterweg woningbouw (IMVA)	307.310		28.284	279.026	Project loopt nog door.	Nee
Bouwka- vels Achterweg diverse onderzoeken	289.800		27.010	262.790		
Bouwka- vels Achterweg rentelasten	-210		714	-924		
Bouwka- vels Achterweg ontwikkeling Proj.bur.	22.500			22.500		
Bouwka- vels Achterweg ontwikkeling inhuur	-682			-682		
Bouwka- vels Achterweg realisatie inhuur	-98			-98		
Bouwka- vels Achterweg ontw. en realisatie uren e	-4.000			-4.000		
Greveling Bouwka- vels			560	-560		
Beukenhof (IMVA)	-1.195		24	-1.219		
Beukenhof voorbereiding				-		
Beukenhof ontwikkeling inhuur	-1.173			-1.173		
Beukenhof rentelasten	-22		24	-46		
Programma 3 Bedrijvigheid						
Renovatie openb. Ruimte Blokhuis	100.000			100.000	In overleg met overige eigenaren voor ontwerp	Nee

Bijlage 3: Wet normering topinkomens

In deze bijlage staan de topfunctionarissen van de gemeente Lisse opgenomen. Op grond van de Wet Normering Topinkomens (WNT) moeten inkomen en ontslagvergoedingen van topfunctionarissen bij instellingen met een publieke taak openbaar gemaakt worden. Het voor de gemeente Lisse toepasselijke bezoldigingsmaximum is het algemeen bezoldigingsmaximum en is in 2019 gesteld op € 194.000.

Voor gemeenten geeft de wet specifiek aan wie als topfunctionaris wordt aangemerkt. Dit zijn:

- secretaris
- griffier

Het is goed denkbaar dat de secretaris en de griffier niet boven de WNT-norm verdienen. Toch worden ze aangemerkt als topfunctionaris en geldt voor hen de verplichting tot openbaarmaking en melding van de WNT-gegevens.

De leden van het college van B&W en de gemeenteraad zijn op grond van de WNT géén topfunctionarissen.

Dit verantwoordingsdocument bestaat uit de volgende drie modellen.

1. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking

Gegevens 2019	J.W. Schellevis	M.G.J. Veeger
Functiegegevens	Secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2019	1/1 – 31-8	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 61.226	€ 85.730
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 12.930	€ 14.478
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 74.156</i>	<i>€ 100.208</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 129.333	€ 194.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Totale bezoldiging 2019	€ 74.156	€ 100.208
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.
Gegevens 2018		
Functiegegevens	Secretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2018	1/1 – 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	€ 117.331	€ 146.061
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 16.813	€ 12.837
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 134.144</i>	<i>€ 158.898</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	€ 189.000	€ 189.000
Totale bezoldiging 2018	€ 134.144	€ 158.898

De topfunctionaris J.W. Schellevis is ook een topfunctionaris in HLTsamen. In HLTsamen vindt er geen bezoldiging plaats.

2. Leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking in de periode kalendermaand 1 t/m 12

Gegevens 2019		B. Marinussen	
Functiegegevens		Secretaris	
Kalenderjaar		2019	2018
Periode functievervulling in het kalenderjaar (aanvang – einde)		1/10-31/12	n.v.t.
Aantal kalendermaanden functievervulling in het kalenderjaar		3	n.v.t.
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum			
Maximum uurtarief in het kalenderjaar		€ 187	n.v.t.
Maxima op basis van de normbedragen per maand		€ 77.700	n.v.t.
Individueel toepasselijke maximum gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 75.361	
Bezoldiging (alle bedragen exclusief btw)			
Werkelijk uurtarief lager dan het maximum uurtarief?		Ja	
Bezoldiging in de betreffende periode		€ 50.865	n.v.t.
Bezoldiging gehele periode kalendermaand 1 t/m 12		€ 50.865	
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag		n.v.t.	
Bezoldiging		€ 50.865	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan		n.v.t.	
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling		n.v.t.	

De topfunctionaris B. Marinussen is ook een topfunctionaris in HLTsamen. In HLTsamen vindt er geen bezoldiging plaats.

In 2019 is er niemand ingehuurd boven de WNT-norm.

3. Topfunctionarissen alsmede degenen die op grond van hun voormalige functie nog 4 jaar als topfunctionaris worden aangemerkt met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Gegevens 2019		M. Pippel
Functiegegevens		Loco-secretaris
Aanvang en einde functievervulling in 2019		1/9 – 30/09
Dienstbetrekking?		Nee

Bijlage 4: Overzicht mutaties van de reserves

In het onderstaande overzicht wordt het verloop weer gegeven van de stortingen en de onttrekkingen van de reserves. De mutaties van de (gewijzigde) begroting en de realisatie van 2019 worden per onderdeel toegelicht.

Stortingen reserves 2019

Progr.	Lasten	Begroting 2019	Gewijzigde begroting 2019	Werkelijk 2019	Saldo	Omschrijving	inc./str.
1	Reserve IHP/ accommodatiebeleid	1.756.000	1.696.000	2.000.000	-304.000	Storting vanuit exploitatie	ss
	Reserve Overhevelingen		zie onttrekking	6.000	-6.000	Historisch boekje	si
	Reserve Overhevelingen		zie onttrekking	25.000	-25.000	Ontschottersbudget	si
	Reserve Overhevelingen		zie onttrekking	68.000	-68.000	Beschermd wonen	si
2	Totaal programma 1	1.756.000	1.696.000	2.099.000	-403.000		
	Algemene reserve	0	8.000	7.320	680	Verkoop bouwkwavel Greveling	si
	Reserve Weerstandsvermogen			25.000	-25.000	Verwacht lager tekort Don Bosco	
	Reserve Overhevelingen		zie onttrekking	50.000	-50.000	Mobiliteitsplan	si
	Reserve Overhevelingen		zie onttrekking	40.000	-40.000	Evaluatie afval	si
	Reserve Overhevelingen		zie onttrekking	30.000	-30.000	Energiescan en meerjarenonderhoudsplan	si
3	Totaal programma 2	0	8.000	152.320	-144.320		
	Reserve Overhevelingen		zie onttrekking	30.000	-30.000	Gebiedsprogramma B(l)oeiende Bollenstreek	si
	Reserve Overhevelingen		zie onttrekking	19.629	-19.629	Herziening accommodatiebeleid	si
	Totaal programma 3	0	0	49.629	-49.629		
	Totaal stortingen reserves	1.756.000	1.704.000	2.300.949	-596.949		

Onttrekkingen reserves 2019

Progr.	Baten	Begroting 2019	Gewijzigde begroting 2019	Werkelijk 2019	Saldo	Omschrijving	inc./str.
1	Reserve IHP/ accommodatiebeleid	-3.548.408	-3.681.428	-3.396.228	-285.200	Bijdrage aan exploitatie	os
	Reserve Weerstandsvermogen	-20.000	-20.000	-20.000	0	Leertuin Zorg en veiligheid	os
	Reserve Kunst	-15.000	-15.000	0	-15.000	Onderhoud kunstwerken	oi
	Reserve Overhevelingen	0	-769.803	-818.412	48.609	Overhevelingen 2018	oi
	Reserve Overhevelingen		6.000	zie storting	6.000	Historisch boekje	oi
	Reserve Overhevelingen		25.000	zie storting	25.000	Ontschottersbudget	oi
	Reserve Overhevelingen		68.000	zie storting	68.000	Beschermd wonen	oi
2	Totaal programma 1	-3.583.408	-4.387.231	-4.234.640	-152.591		
	Reserve Regionaal investeringsfonds	-410.000	-410.000	-409.567	-433	Bijdrage regionaal investeringsfonds	os
	Reserve Overhevelingen		-610.096	-610.096	0	Overhevelingen 2018	oi
	Reserve Overhevelingen		50.000	zie storting	50.000	Mobiliteitsplan	oi
	Reserve Overhevelingen		30.000	zie storting	30.000	Evaluatie afval	oi
	Reserve Overhevelingen		40.000	zie storting	40.000	Energiescan en meerjarenonderhoudsplan	oi
	Reserve Weerstandsvermogen			-188.566	188.566	Storting voorziening Stadsvernieuwing	oi
3	Totaal programma 2	-410.000	-900.096	-1.208.229	308.133		
	Reserve Overhevelingen		-90.484	-90.484	0	Overhevelingen 2018	oi
	Reserve Overhevelingen		30.000	zie storting	30.000	Gebiedsprogramma B(l)oeiende Bollenstreek	oi
	Reserve Overhevelingen		19.629	zie storting	19.629	Herziening accommodatiebeleid	oi
4	Totaal programma 3	0	-40.855	-90.484	49.629		
	Algemene reserve	-180.000	-180.000	-180.000	0	Kapitaallasten automatisering niet HLT	oi
	Algemene reserve	-40.000	-40.000	-40.000	0	Bijdrage HLT Duurzaamheid	oi
	Reserve Overhevelingen		-527.486	-577.486	50.000	Overhevelingen 2018	oi
	Totaal programma 4	-220.000	-747.486	-797.486	50.000		
	Totaal onttrekkingen uit reserves	-4.213.408	-6.075.668	-6.330.839	255.171		
	Saldo toevoegingen en onttrekkingen	-2.457.408	-4.371.668	-4.029.889	-341.779		

Bijlage 5: Rapportage Interbestuurlijk toezicht

Op 1 oktober 2012 is de Wet revitalisering generiek toezicht in werking getreden. In de wet is geregeld hoe het toezicht wordt uitgeoefend, een en ander om de interbestuurlijke lasten te verminderen en het toezicht te versoberen.

In deze bijlage geeft het college per thema aan of zij dit thema geheel op orde heeft (groen), op één of enkele aspecten na (oranje) of op meerdere aspecten niet op orde (rood). De keuze van de kleur wordt toegelicht op basis van de handreiking Interbestuurlijk Toezicht 2019 voor gemeenten opgesteld door de provincie Zuid-Holland.

Financiën	Oranje	TOELICHTING
Er is structureel en reëel begrotingsevenwicht		De jaarbegroting 2020 sluit met een tekort, de jaren 2021 tot en met 2021 zijn structureel in evenwicht.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	
Ruimtelijke ordening	Oranje	TOELICHTING
De gemeentelijke bestemmingsplannen zijn aangepast aan de Omgevingsverordening Zuid-Holland (artikel 14.2 Omgevingsverordening)		De bestemmingsplannen zijn op hoofdlijnen beleidsinhoudelijk in overeenstemming met de verordening 2019. Voor de volgende gebieden zijn de bestemmingsplannen niet actueel. Het gaat hierbij om: 1. de locatie Kanaalstraat 33 is gelegen in het centrum van Lisse. Voor deze locatie is vigerend het bestemmingsplan Centrum Lisse 1996. In verband met ontwikkelingen op deze locatie is het perceel niet meegenomen bij de herziening van het bestemmingsplan 2011. In 2020 wordt voor deze locatie een nieuw bestemmingsplan opgesteld. 2. voor de locatie Geestwater/Dever Zuid is nu vigerend het bestemmingsplan Landelijk Gebied 1981, bestemmingsplan Landelijk Gebied 2002 en bestemmingsplan Bedrijventerreinen 2007. Momenteel wordt voor deze locatie een ontwikkeling voorbereid voor woningbouw. 3. voor de locatie Trompenburg is vigerend het bestemmingsplan Lisse Dorp 1995. Ten tijde van de herziening Lisse Dorp 2010 is deze locatie i.v.m. herontwikkeling niet meegenomen. De herontwikkeling heeft vervolgens plaatsgevonden passend binnen het bestemmingsplan Lisse Dorp 1995. Het bestemmingsplan is op hoofdlijnen beleidsinhoudelijk in overeenstemming met de Verordening Ruimte 2019.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	

Omgevingsrecht Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Milieu, Bouwen en Wonen	Oranje	TOELICHTING
Voor vergunningverlening, toezicht en handhaving zijn tijdig een beleidsplan, een uitvoeringsprogramma en een evaluatie vastgesteld en met de jaarrapportage over de uitvoering bekend gemaakt aan de gemeenteraad. Binnen twee maanden na vaststelling wordt hierover mededeling gedaan aan de provincie Zuid-Holland.		<u>Toezicht en handhaving:</u> Er is vóór HLTsamen een beleidsplan voor toezicht en handhaving vastgesteld. In 2019 was een (nieuw) VTH beleid nog niet gereed. Er is een evaluatie van het handhavingsuitvoeringsprogramma 2018 en een handhavingsuitvoeringsprogramma 2019 vastgesteld. Deze zijn beide bekendgemaakt aan de gemeenteraad. De evaluatie is vastgesteld en bekendgemaakt aan de gemeenteraad, namelijk op 12 maart 2019. Het uitvoeringsprogramma 2019 is op 21 mei 2019 vastgesteld en bekendgemaakt aan de gemeenteraad. Conclusie: De evaluatie is tijdig vastgesteld en de gemeenteraad is tijdig hierover geïnformeerd. Het handhavingsuitvoeringsprogramma 2019 is niet tijdig vastgesteld, omdat de opzet was om dit programma gelijktijdig met het nieuwe VTH beleid vast te laten stellen. Dit beleid heeft echter vertraging opgelopen en is het handhavingsuitvoeringsprogramma 2019 alsnog separaat vastgesteld. Door deze vertraging is de gemeenteraad ook niet vóór 1 april 2019 geïnformeerd. <u>Vergunningen:</u> Er is geen beleidsplan en uitvoeringsplan 2019 vastgesteld. Het opstellen van een VTH beleidsplan voor de periode 2020-2024 is in 2019 gestart. Inmiddels is dit door het college vastgesteld en aan de gemeenteraad aangeboden. De planning is in 2020 een uitvoeringsplan op te stellen.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	ja	<u>Vergunningen:</u> Aandacht is nodig voor het tijdig vaststellen van het vergunningen beleidsplan en uitvoeringsplan en de evaluatie daarvan.
Monumentenzorg	Groen	TOELICHTING
De gemeente beschikt over een deskundige adviescommissie met betrekking tot de (rijks)monumenten		Dit is de erfgoedcommissie Lisse.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	
Archief- en informatiebeheer	Oranje	TOELICHTING
Het archief- en informatiebeheer van de gemeente zijn op orde		Er is de afgelopen jaren door samenvoeging van de ambtelijke organisatie van de HLT gemeenten en door harmonisering van zaakgerichtwerken in één zaakstelsel te weinig voortgang geboekt. Samen met de archivaris is een activiteitenplan opgesteld om de achterstanden in te lopen.
<i>Is er reden voor extra aandacht?</i>	nee	

Huisvesting Vergunninghouders	Groen	TOELICHTING	
De gemeente heeft volledig en tijdig voldaan aan de halfjaartaakstelling en er is geen achterstand		Gevraagde informatie	Stand van zaken
		Achterstand per 1 januari van het verantwoordingsjaar	5
		Fase interventieladder op 1 januari	signaleren
		Taakstelling eerste halfjaar van het verantwoordingsjaar	8
		In het eerste halfjaar gehuisveste vergunninghouders	8
		Achterstand per 1 juli van het verantwoordingsjaar	5
		Fase interventieladder op 1 juli	afspraken maken
		Taakstelling tweede halfjaar van het verantwoordingsjaar	8
		In het tweede halfjaar gehuisveste vergunninghouders	21
		Voorsprong per 31 december van het verantwoordingsjaar	8
		Fase interventieladder op 31 december	taakstelling gerealiseerd
		Toelichting	
		Eventueel korte bondige toelichting	
Is er reden voor extra aandacht?	nee		

Bijlage 6: Overhevelingen

Grootboekrekening Omschrijving	Kostensoort Omschrijving	Lasten/ Baten	Resultaat- bestemming	Toelichting
Handboek herinr. openbare ruimte	Overige goederen en diensten	Lasten	20.000	In augustus 2019 is gestart met het project 'Ontwikkeling Leidraad Inrichting Openbare Ruimte (LIOR)'. In dit project worden de 3 bestaande LIOR's van de gemeenten waar mogelijk geharmoniseerd. Voor de ontwikkeling van de LIOR is alleen in 2019 budget gereserveerd. Op het moment dat de tussentijdse rapportage werd opgesteld, was de verwachting dat het project in december 2019 zou worden afgerond. uiteindelijk is gebleken dat dit niet haalbaar was, waardoor oplevering in januari/februari 2020 zal plaatsvinden.
Wmo beleid	Vernieuwingsprogr ramma WMO	Lasten	241.000	Voor het realiseren van de integrale toegang worden incidentele kosten gemaakt voor het bouwjaar 2020 en in 2021 bij de start van de nieuwe organisatie. De organisatie HLTsamen heeft niet alle benodigde expertise (bedrijfsvoering) in huis en heeft hiervoor een projectbudget nodig.
Preventie Jeugd en Gezin	Praktijkondersteuner Jeugd	Lasten	15.445	Dit bedrag werd ontvangen na de 2e tussentijdse rapportage en kan worden besteed aan het doel waarvoor het is ontvangen.
Toegang wijkteams	Bijdrage overige instellingen	Lasten	52.000	Coordinator lokaal loket en ST heeft per mei ontslag genomen. Van mei-half sept zijn daardoor geen kosten gemaakt. Nieuwe coordinator start half sept 2019 (voor meer uren) zodat er een doorontwikkelingsslag gemaakt kan worden in 2020.
Inkomens- voorzieningen	Armoede/lokale minimaregelingen	Lasten	54.364	In het vastgestelde armoedebelief Lisse (d.d. 30 januari 2020) is besloten dat de resterende armoedegelden van 54.364 uit 2019 meegenomen wordt naar de volgende jaren om alle maatregelen uit de beleidsnotitie uit te kunnen voeren.
Planvorming	Kosten Omgevingswet	Lasten	11.901	Dit budget is onderdeel van het project Omgevingsvisie dat doorloopt in 2020.
Wonen	Bijdrage aan/adviezen door derden	Lasten	8.000	De afronding van de werkzaamheden en betaling laatste termijn aanneemsom voor het opstellen van het Woonprogramma vindt begin 2020 plaats. (budgetoverheveling-4.000)
Inkomens- voorzieningen	Project meedoen	Lasten	131.390	Het verschil tussen de werkelijke bijdrage aan de ISD en de geraamde bijdrage biedt voldoende ruimte voor deze overheveling
			534.100	

Bijlage 7: Overzicht baten en lasten per taakveld

Taakvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Rekening
	2018	2019	2019 na wijziging	2019
Afval				
Lasten	-3.247	-2.420	-2.734	-2.834
Baten	3.427	3.441	3.099	3.172
Saldo	180	1.021	365	338
Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds				
Lasten				
Baten	27.042	28.634	28.760	29.035
Saldo	27.042	28.634	28.760	29.035
Arbeidsparticipatie				
Lasten	-185	-199	-194	-193
Baten				
Saldo	-185	-199	-194	-193
Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen				
Lasten	-68	-76	-72	-61
Baten	8	13	13	8
Saldo	-60	-63	-59	-53
Begeleide participatie				
Lasten	-1.882	-1.623	-1.756	-1.767
Baten				
Saldo	-1.882	-1.623	-1.756	-1.767
Begraafplaatsen en crematoria				
Lasten	-5	-3	-3	3
Baten				
Saldo	-5	-3	-3	3
Beheer overige gebouwen en gronden				
Lasten	-70	-37	-151	-126
Baten	863	115	153	138
Saldo	793	78	2	12
Belastingen overig				
Lasten	-396	-414	-414	-385
Baten	2.233	2.261	2.261	2.321

Saldo	1.838	1.847	1.847	1.936
Bestuur				
Lasten	-1.633	-1.297	-1.462	-2.100
Baten	99			91
Saldo	-1.533	-1.297	-1.462	-2.009
Burgerzaken				
Lasten	-542	-590	-568	-537
Baten	383	388	330	290
Saldo	-159	-202	-238	-247
Crisisbeheersing en brandweer				
Lasten	-1.250	-1.490	-1.478	-1.492
Baten	106	110	110	108
Saldo	-1.144	-1.380	-1.368	-1.384
Cultureel erfgoed				
Lasten	-8	-22	-24	-34
Baten				
Saldo	-8	-22	-24	-34
Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie				
Lasten	-761	-818	-671	-528
Baten	24	23	24	24
Saldo	-737	-795	-647	-504
Economische ontwikkeling				
Lasten	-1.022	-1.104	-986	-964
Baten				
Saldo	-1.022	-1.104	-986	-964
Economische promotie				
Lasten	-142	-151	-165	-131
Baten	269	122	122	129
Saldo	127	-29	-43	-2
Fysieke bedrijfsinfrastructuur				
Lasten			-15	-10
Baten				
Saldo			-15	-10
Geëscaleerde zorg 18-				
Lasten	-423	-513	-261	-329
Baten				

Saldo	-423	-513	-261	-329
Geëscaleerde zorg 18+				
Lasten	-10	-25		
Baten				
Saldo	-10	-25		
Inkomensregelingen				
Lasten	-4.809	-4.463	-4.320	-4.389
Baten	3.613	3.660	3.582	3.709
Saldo	-1.196	-803	-738	-680
Maatwerkdienstverlening 18-				
Lasten	-3.041	-3.644	-3.805	-3.576
Baten				23
Saldo	-3.041	-3.644	-3.805	-3.553
Maatwerkdienstverlening 18+				
Lasten	-3.621	-3.984	-4.159	-4.196
Baten				
Saldo	-3.621	-3.984	-4.159	-4.196
Maatwerkvoorzieningen (WMO)				
Lasten	-666	-818	-959	-875
Baten				
Saldo	-666	-818	-959	-875
Media				
Lasten	-665	-648	-670	-674
Baten	191	192	233	194
Saldo	-474	-456	-437	-480
Milieubeheer				
Lasten	-834	-906	-857	-827
Baten	3			12
Saldo	-831	-906	-857	-815
Musea				
Lasten	-103	-77	-87	-85
Baten				
Saldo	-103	-77	-87	-85
Mutaties reserves				
Lasten	-3.887	-1.756	-1.704	-2.301
Baten	6.314	4.213	6.076	6.331
Saldo	2.427	2.457	4.372	4.030

Onderwijsbeleid en leerlingzaken				
Lasten	-603	-720	-792	-707
Baten		54	219	191
Saldo	-603	-666	-573	-516
Onderwijshuisvesting				
Lasten	-2.253	-2.502	-2.538	-2.645
Baten	279	318	175	477
Saldo	-1.973	-2.184	-2.363	-2.167
Openbaar basisonderwijs				
Lasten	-183	-145	-141	-160
Baten				
Saldo	-183	-145	-141	-160
Openbaar groen en (openlucht) recreatie				
Lasten	-1.749	-2.153	-2.590	-2.307
Baten	44	53	53	71
Saldo	-1.705	-2.100	-2.537	-2.236
Openbare orde en veiligheid				
Lasten	-377	-636	-640	-543
Baten	25	40	36	22
Saldo	-351	-596	-604	-521
Overhead				
Lasten	-8.211	-8.129	-9.287	-8.839
Baten	29			1
Saldo	-8.182	-8.129	-9.287	-8.838
Overige baten en lasten				
Lasten	-1	-89	36	-161
Baten	31			
Saldo	29	-89	36	-161
OZB niet-woningen				
Lasten				
Baten	1.831	1.846	2.044	2.047
Saldo	1.831	1.846	2.044	2.047
OZB woningen				
Lasten				
Baten	2.428	2.447	2.377	2.385
Saldo	2.428	2.447	2.377	2.385

Parkeren				
Lasten	-67	-52	-94	-71
Baten	5	4	4	6
Saldo	-62	-48	-90	-65
Riolering				
Lasten	-1.857	-1.952	-1.963	-1.883
Baten	2.751	2.790	2.790	2.751
Saldo	894	838	827	868
Ruimtelijke ordening				
Lasten	-389	-495	-490	-821
Baten	-2			1.032
Saldo	-390	-495	-490	212
Samenkracht en burgerparticipatie				
Lasten	-993	-1.496	-1.881	-1.392
Baten				24
Saldo	-993	-1.496	-1.881	-1.368
Sportaccommodaties				
Lasten	-1.869	-2.148	-2.271	-2.079
Baten	444	405	405	440
Saldo	-1.425	-1.743	-1.866	-1.640
Sportbeleid en activering				
Lasten	-974	-987	-1.014	-998
Baten				7
Saldo	-974	-987	-1.014	-990
Treasury				
Lasten	52	182	44	-90
Baten	643	657	861	839
Saldo	695	839	905	748
Verkeer en vervoer				
Lasten	-2.338	-2.349	-2.193	-2.107
Baten	198	158	162	189
Saldo	-2.140	-2.191	-2.031	-1.918
Volksgesondheid				
Lasten	-859	-1.034	-1.074	-1.045
Baten				22
Saldo	-859	-1.034	-1.074	-1.023

Wijkteams

Lasten	-1.259	-1.199	-1.173	-1.051
Baten				
Saldo	-1.259	-1.199	-1.173	-1.051

Wonen en bouwen

Lasten	-836	-792	-812	-1.109
Baten	749	1.093	634	745
Saldo	-87	301	-178	-363